
Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid

T.P. van Tienoven & I. Glorieux

Onderzoeksgoep TOR
Vakgroep Sociologie
Vrije Universiteit Brussel

Vrije
Universiteit
Brussel

In opdracht van het Agentschap Sociaal-Cultureel
Werk voor Jeugd en Volwassenen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	5
1. Cijferboek	5
1.1 Hoofdstuk 1: Indicatoren van werking	6
1.2 Hoofdstuk 2: Indicatoren van kenmerken	6
1.3 Hoofdstuk 3: Samenhang tussen werking en kenmerken	7
Deel I: Openbare Bibliotheken in Vlaanderen	9
1. Indicatoren van werking	9
1.1 Inleiding	9
1.2 Bezoekers van de bibliotheek	9
1.3 Leners in de bibliotheek	11
1.4 Uitleningen in de bibliotheek	15
2. Kenmerken van de bibliotheek	23
2.1 Collectie	23
2.1.1 Stand van zaken collectie van de bibliotheek	23
2.1.2 Samenstelling van de collectie van de bibliotheek	30
2.2 Digitalisering	35
2.2.1 Digitale promotie van de bibliotheek	35
2.2.2 Digitale service van de bibliotheek	39
2.2.3 Digitale toegang in de bibliotheek	42
2.2.4 Digitale collectie van de bibliotheek	47
2.3 Activiteiten in de bibliotheek	53
2.3.1 Collectiegebonden activiteiten in de bibliotheek	53
2.4 Diensten in de bibliotheek	63
2.4.1 Infrastructurele diensten in de bibliotheek	63
2.4.2 Openingsuren in de bibliotheek	68
2.5 Beleid in de bibliotheek	73
2.5.1 Financieel beleid in de bibliotheek	73
2.5.2 Personeelsbeleid in de bibliotheek	80
2.5.3 Lokaal samenwerkingsbeleid in de bibliotheek	85
2.5.4 Bovenlokaal samenwerkingsbeleid	90
2.5.5 Vrijwilligers in de bibliotheek	94
2.6 Doelgroepwerking	96
2.6.1 Algemene doelgroepwerking in de bibliotheek	96
2.6.2 Doelgroepwerking voor jeugd in de bibliotheek	103
2.6.2 Doelgroepwerking voor volwassenen in de bibliotheek	108
3. Samenhangen werking en indicatoren	113
3.1 Inleiding	113
3.2 Samenhang indicatoren kenmerken en uitleen- en lenerscoëfficiënten	114
3.2.1 Collectie	115
3.2.2 Digitalisering	118
3.2.3 Activiteiten in de bibliotheek	121
3.2.4 Diensten in de bibliotheek	124

3.2.5	Beleid in de bibliotheek	126
3.2.6	Doelgroepwerking	130
Deel II: Cultuurcentra in Vlaanderen	135	
1. Indicatoren van werking	135	
1.1	Inleiding	135
1.2	Algemene indicatoren	136
1.3	Specifieke podium-indicatoren	139
2 Kenmerken van de cultuurcentra.....	142	
2.1	Inleiding.....	142
2.2	Aanbod van de cultuurcentra.....	142
2.2.2	Programmering van de cultuurcentra	142
2.2.2	Diversiteit eigen podiumaanbod	148
2.2.3	Diversiteit van overige eigen activiteiten	154
2.2.4	Diversiteit van receptieve activiteiten.....	159
2.3	Organisatie van de cultuurcentra	166
2.3.1	Locatie van eigen activiteiten	166
2.3.2	Context van eigen activiteiten	171
2.3.3	Ondersteuning receptieve activiteiten	175
2.4	Doelgroepen in de cultuurcentra	180
2.4.1	Doelgroepgerichte eigen activiteiten	180
2.5	Diensten in huis.....	185
2.5.1	Creatieve diensten in huis	185
2.5.2	Andere diensten in huis	190
2.6	Beleid in de cultuurcentra	192
2.6.1	Financieel beleid in de cultuurcentra	192
2.6.2	Personeelsbeleid in de cultuurcentra.....	198
2.6.3	Samenwerkingsbeleid in de cultuurcentra	203
3. Samenhang werking en indicatoren.....	208	
3.1	Inleiding	208
3.2	Categorie van het cultuurcentrum	209
3.3	Samenhang indicatoren en algemene en gedetailleerde deelnemersaantallen	211
3.3.1	Aanbod van de cultuurcentra	211
3.3.2	Organisatie van de cultuurcentra	215
3.3.3	Doelgroepen in de cultuurcentra	218
3.3.4	Diensten in huis	219
3.3.5	Beleid in de cultuurcentra	221
Besluit	225	
1.	Heel veel cijfers	225
2.	Bibliotheken	226
3.	Cultuurcentra.....	229
4.	Cijfers zeggen veel.....	231
Bijlagen	232	
1.	Indeling bibliotheken naar stedelijkheid	232
2.	Indeling cultuurcentra naar categorie	236
3.	Verklarende statistische woordenlijst.....	237
4.	Resultaten regressieanalyse samenhangen bibliotheken	239
4.1	Uitleencoëfficiënten	239
4.2	Lenerscoëfficiënten	242

5. Twee manieren om het gemiddelde te berekenen.....	245
6. Resultaten regressieanalyse samenhangen cultuurcentra	246
6.1 Algemene deelnemersaantallen.....	246
6.2 Gedetailleerde deelnemersaantallen	248

Inleiding

1. Cijferboek

Voor u ligt het *Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid*; een boek dat tot stand is gekomen door intensieve samenwerking tussen de opdrachtgever, het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, de uitvoerder, de Onderzoeksgroep TOR van de Vrije Universiteit Brussel, en de kennis uit het sociaal-culturele werkveld, komend van LOCUS en Bibnet. Het is de bedoeling van het *Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid* om de rijke bron van gegevens over de openbare bibliotheken en cultuurcentra in Vlaanderen van de afgelopen jaren te bundelen op een manier die verder gaat dan enkel het geven van eindeloos veel frequentietabellen. Deze opdracht is uitgevoerd door de Onderzoeksgroep TOR die, binnen de vakgroep Sociologie van de Vrije Universiteit Brussel, een lange traditie kent van cultuur- en bibliotheekonderzoek.

De afgelopen jaren is de Onderzoeksgroep TOR binnen deze onderzoekstraditie een pleidooi gestart om cultuurdeelname en bibliotheekbezoek niet meer enkel vraaggericht te benaderen, maar ook de aanbod gerichte invalshoek onder de loep te nemen.¹ De vraaggerichte benadering kent een lange traditie binnen sociologisch onderzoek en veronderstelt dat het niet participeren te wijten is aan onvoldoende culturele kennis of ervaring van de mensen. Een aanbod gerichte benadering heeft een meer economische traditie en veronderstelt dat het aanbod van cultuur in de breedste zin van het woord (dus niet alleen de boeken in een bibliotheek of de programmering van een cultuurcentrum, maar bijvoorbeeld ook de personele, fysieke, digitale, promotionele infrastructuur) eveneens een invloed heeft op het wel of niet bezoeken van een openbare bibliotheek of een cultuurcentrum.

Deze insteek leent zich uitermate goed voor het analyseren van de gegevensregistraties van openbare bibliotheken en cultuurcentra zoals die sinds respectievelijk 2006 en 2004 worden vergaard. Immers, het gaat hier om gegevens over de kenmerken van deze culturele instellingen. Het *Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid* is opgedeeld in twee delen: de openbare bibliotheken enerzijds en de cultuurcentra anderzijds en bespreekt de gegevensregistratie van 2006-2010 voor openbare bibliotheken en 2006-2009 voor culturele centra. De opzet van beide delen is gelijk en als volgt:

¹ Zie Badisco, J., I. Glorieux & T.P. van Tienoven (2011), *Cultuurcentra op zoek naar een divers publiek*, Antwerpen: Garant.

1.1 Hoofdstuk 1: Indicatoren van werking

Hoofdstuk 1 presenteert indicatoren die het resultaat of, in meer economische termen, het product van de culturele instelling meet. Voor openbare bibliotheken zijn dit bijvoorbeeld coëfficiënten voor het aantal bezoekers, het aantal leners en het aantal uitleningen van verschillende materialen. In het geval van cultuurcentra denken we aan het aantal deelnemers aan verschillende activiteiten of verschillende genres binnen deze activiteiten.

Deze indicatoren worden per registratiejaar weergegeven en besproken in termen van evoluties en spreiding rond het gemiddelde (i.e., is het gemiddelde ook de middelste waarneming? Wat zijn de minimum en maximum waarden? In welke mate wijken de cijfers voor de culturele instellingen af van het gemiddelde?). Daarnaast dienen we er rekening mee te houden dat lang niet alle openbare bibliotheken of alle cultuurcentra gelijk zijn. Immers, het maakt een groot verschil of een openbare bibliotheek in een grootstedelijk gebied ligt of in een gemeente met minder dan 10.000 inwoners. Evenzeer maakt het een verschil of een cultuurcentrum in categorie A of categorie C valt. Daarom bekijken we voor het meest recente registratiejaar deze indicatoren ook naar vijf categorieën van stedelijkheid (voor openbare bibliotheken) en naar categorie (voor cultuurcentra). De lijst met alle betrokken bibliotheken en cultuurcentra en hun indeling in categorieën is opgenomen in bijlagen 1 en 2.

1.2 Hoofdstuk 2: Indicatoren van kenmerken

In het tweede hoofdstuk kijken we naar de kenmerken van de culturele instellingen. Aangezien beide gegevensregistraties bijna onuitputtelijk zijn, hebben we keuzes moeten maken over de kenmerken die we in dit *Cijferboek Lokaal Cultuurbeleid* aan bod willen laten komen. Deze keuzes zijn gevoed door de idee om meer dan alleen cijfers te geven. Wat we in dit hoofdstuk daarom hebben gedaan, is steeds een aantal kenmerken selecteren, deze op dezelfde manier toelichten als de indicatoren in hoofdstuk 1 (i.e., verschillen per registratiejaar en naar stedelijkheid/categorie voor het meest recente registratiejaar) en daarna samenvoegen tot één kenmerkende indicator. Twee voorbeelden geven meer duidelijkheid:

Voorbeeld 1 – Een bibliotheek kan een aantal activiteiten organiseren die collectiegebonden zijn, bijvoorbeeld, auteurslezingen organiseren, opstellen van aanwinstlijsten en themalijsten, het inrichten van themastands, en het deelnemen aan de jeugdboekenweek en bibliotheekweek. In dit hoofdstuk bekijken we eerst over de jaren en naar stedelijkheid voor het meest recente jaar hoeveel bibliotheken deze activiteiten organiseren (in percentages). Daarna

maken we een samengestelde indicator voor ‘collectiegebonden activiteiten’. In dit geval doen we dat door op te tellen hoeveel van deze activiteiten een bibliotheek organiseert. Een bibliotheek die niets organiseert, krijgt voor deze maat de score 0, terwijl een bibliotheek die alles organiseert score 6 krijgt.

Voorbeeld 2 – Een cultuurcentrum kan eigen activiteiten organiseren die speciaal op doelgroepen gericht zijn, in dit geval jongeren, senioren en families. Opnieuw bekijken we eerst het aandeel cultuurcentra dat hierin voorziet voor de verschillende registratiejaren en voor de verschillende categorieën in het meest recente registratie jaar. Daarna maken we een samengestelde maat voor ‘doelgroepwerking’ door het aantal doelgroepen op te tellen waarvoor een cultuurcentrum eigen activiteiten organiseert. Het minimum voor deze indicator van doelgroepwerking is 0 (i.e., voor een cultuurcentrum dat geen eigen activiteiten voor jongeren, senioren en families organiseert) en het maximum is 3 (i.e., voor een cultuurcentrum dat zowel voor jongeren, als voor senioren, als voor families eigen activiteiten organiseert).

Elke paragraaf in hoofdstuk twee leidt tot de introductie van één samengestelde maat. De samenstelling van deze indicatoren is in de meeste gevallen een optelsom van aantal doelgroepen, activiteiten, promotiekanalen, enzovoorts. In sommige gevallen, echter, ontstaat deze samengestelde maten na een aantal statistische afwegingen of stappen. Om het geheel overzichtelijk en compact te houden, wordt de uitleg van de samenstelling van deze maat in een aparte tekst bij de tabellen weergegeven. Voor de niet-statistische lezer hebben we een verklarende statistische woordenlijst opgenomen in bijlage 2. Echter, ook zonder de statistische verantwoording in de kaders te lezen blijven de samengestelde maten duidelijk te vatten.

1.3 Hoofdstuk 3: Samenhang tussen werking en kenmerken

De vraag die rest is: waarom deze samengestelde indicatoren? Zoals we in het begin van deze inleiding al schreven, is het doel om verder te gaan dan enkel het presenteren van cijfers. Daarom willen we in het laatste hoofdstuk de indicatoren van werking van de culturele instellingen koppelen aan de samengestelde indicatoren van de kenmerken van deze culturele instellingen. Maar om dit te doen voor alle kenmerken is veel te onoverzichtelijk en dus doen we dat aan de hand van de samengestelde maten. Waar we in dit hoofdstuk naar toe willen, is het doen van uitspraken in de trant van:

Voorbeeld 1 – Bibliotheken die hoog scoren op de samengestelde maat van ‘collectiegebonden activiteiten’ blijken een hogere uitleencoëfficiënt van gedrukte materialen te hebben.

Voorbeeld 2 – Cultuurcentra die hoog scoren op de samengestelde maat van 'doelgroepwerking' blijken een hoger deelnemersaantal te hebben voor hun eigen activiteiten.

Met dit soort uitspraken typeren we openbare bibliotheken en cultuurcentra. We spreken dus niet van effecten. Het is niet zo dat meer collectiegebonden activiteiten tot een hogere uitleencoëfficiënt leiden. Of dat meer doelgroepwerking tot hogere deelnemersaantallen leiden. Verre van. Wat we hier doen is constateren; een inzicht verwerven. Bibliotheken die gekenmerkt zijn door veel collectiegebonden activiteiten hebben ook als kenmerk dat ze een hoge uitleencoëfficiënt hebben. Idem voor cultuurcentra. Cultuurcentra die als kenmerk hebben dat ze doelgroepgerichte eigen activiteiten organiseren, hebben ook als kenmerk dat ze een hoog deelnemersaantal hebben. Op deze manier geeft hoofdstuk 3 een meerwaarde aan het analyseren en presenteren van de rijke gegevens uit de registraties van openbare bibliotheken en cultuurcentra.

Door samengestelde maten van kenmerken te koppelen aan indicatoren van werking willen we komen tot typerende of kenmerkende uitspraken over openbare bibliotheken en cultuurcentra en op die manier tot een verrijking van de jaarlijkse gegevensregistratie. Hopelijk draagt deze verrijking bij tot de discussie over en reflectie over de werking van bibliotheken en cultuurcentra enerzijds en de positie die zij innemen of innamen in het sociaal-culturele werkveld van Vlaanderen.

Deel I: Openbare Bibliotheken in Vlaanderen

1. Indicatoren van werking

1.1 Inleiding

De werking van de openbare bibliotheken in Vlaanderen is over de jaren aanzienlijk veranderd. Het bezoeken van de bibliotheek enkel als doel om materialen te ontlenen, is uitgebreid met een meer sociale werking van de bibliotheek om een open huis te zijn waar mensen elkaar ontmoeten, komen om te lezen, muziek te beluisteren, te studeren, internet te gebruiken, of auteurslezingen en voorleessessies te bezoeken in leeszalen, leescafés en andere polyvalente zalen. Of zelfs voor diensten die niet direct gerelateerd zijn aan de bibliotheek maar wel binnen dezelfde infrastructuur zijn opgenomen, zoals gemeentelijke diensten of cursussen. En hoewel de gegevensregistratie van de openbare bibliotheken zich vooral leent om de collectiegegevens te analyseren, nemen we ook deze sociale werking van de bibliotheek onder de loep. Daarom bekijken we in dit hoofdstuk als indicatoren van werking eerst naar het aantal bezoekers van de bibliotheek (paragraaf 1.2), gevolgd door het aantal leners zowel binnen als buiten het werkgebied (paragraaf 1.3) en tot slot naar het aantal uitleningen (paragraaf 1.4).

Aangezien bibliotheken in verschillende gemeenten van verschillende omvang liggen, zetten we het aantal bezoekers en aantal leners af tegen het aantal inwoners. Op deze manier schakelen we de bibliotheken in omvang gelijk aan elkaar.²Eenzelfde soort situatie doet zich voor als het gaat om uitleningen, in die zin dat hoe meer uitleenbare materialen er zijn, hoe hoger het aantal uitleningen. Daarom zetten we de uitlening af tegen het aantal uitleenbare materialen. Hiermee voorkomen we dat verschillen in grootte of omvang van de collectie van bibliotheken een rol spelen.

1.2 Bezoekers van de bibliotheek

Het aantal bezoekers van de bibliotheek wordt genoteerd op basis van het aantal personen dat door het teloog wordt geregistreerd. Bezoekers hoeven dus geen lid te zijn of een werk te lenen van de bibliotheek. Dit betekent ook dat het hier niet per definitie om unieke bezoekers gaat. Immers, degenen die wekelijks naar de bibliotheek komen, worden telkens opnieuw geteld. Toch is het interessant om naar bezoekersaantallen te kijken, omdat het iets

² Bij de Brusselse gemeenten gebruiken we 30% van de inwonerstotalen, zoals in het decreet Lokaal Cultuurbeleid wordt voorzien.

zegt over de toeloop in de bibliotheek. Zoals we in de vorige paragraaf al gezegd hebben, drukken we het aantal bezoekers uit per inwoner.³ Hierdoor houden we er rekening mee dat bibliotheken in kleine gemeenten per definitie minder bezoekers over de vloer krijgen dan bibliotheken in grote gemeenten.

Tabellen 1.1 en 1.2 geven de statistieken weer voor de *bezoekerscoëfficiënt* (afgekort: *BC*) naar respectievelijk registratiejaar en stedelijkheid.⁴ Nogmaals, we meten hier het aantal bezoeken per inwoner dat er in de bibliotheek over de vloer komt. In tabel 1.1 zien we dat er in 2010 gemiddeld 2,8 niet-unieke bezoekers per inwoner in de gemeente over de vloer komen in de bibliotheek. Dat is niet veel meer dan in 2006 en dus kunnen we stellen dat dankzij de bredere functie van de bibliotheek, de bezoekersaantallen niet zijn gedaald.

In tabel 1.2 zien we ook dat bibliotheken in de grootstedelijke gebieden qua bezoekerscoëfficiënt een buitenbeentje zijn met 'slechts' 1,3 niet-unieke bezoekers per inwoner. De buitenproportionele inwonersaantallen in deze grootstedelijke gebieden zijn ongetwijfeld de oorzaak van dit relatief lage cijfer. Voorts zien we dat de bibliotheken in de stedelijke gebieden met 4,9 niet-unieke bezoekers per inwoner gemiddeld de meeste mensen over de vloer krijgen en dat dit afneemt naar mate bibliotheken in gebieden liggen die minder verstedelijkt zijn.

In het kort:

- Gemiddeld komen er 3 niet-unieke bezoekers per inwoner over de vloer in de bibliotheek;
- In de bibliotheken in de stedelijk centrumgebieden komen er gemiddeld 5 niet-unieke bezoekers per inwoner naar de bibliotheek;
- De bezoekerscoëfficiënt neemt af naar mate de verstedelijking van de gemeenten ook afneemt.

³ Cijfers over absolute bezoekersaantallen zijn te vinden op www.bibliotheekstatistieken.be.

⁴ Een overzicht van de indeling van gemeenten naar stedelijkheid is opgenomen in bijlage 1.

Tabel 1.1: Bezoekerscoëfficiënt per registratiejaar

Bezoekerscoëfficiënt		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
BC – bezoekers- coëfficiënt	Gemiddelde	2,6	2,8	2,8	2,8	2,8
	Mediaan	2,3	2,4	2,4	2,5	2,5
	Minimum	<0,1	<0,1	0,1	0,2	0,2
	Maximum	20,4	20,8	21,0	21,0	20,9
	Std. Afwijking	2,3	2,5	2,4	2,3	2,3
	Skewness	3,4	4,0	4,2	4,2	4,1
	Kurtosis	19,2	23,4	26,5	26,4	26,3

Tabel 1.2: Bezoekerscoëfficiënt naar stedelijkheid (enkel voor 2010)

Bezoekerscoëfficiënt		Mate van verstedelijking				
		Grootstedelijk centrum- gebied (n=3)	Stedelijk centrum- gebied (n=10)	Ander centrum- gebied (n=49)	Niet- centrumgebied > 10.000 inw. (n=172)	Niet- centrumgebied < 10.000 inw. (n=74)
BC – bezoekers- coëfficiënt	Gemiddelde	1,3	4,9	3,0	2,9	2,4
	Mediaan	0,7	4,1	2,7	2,6	2,0
	Minimum	0,4	2,6	0,4	0,2	0,2
	Maximum	2,7	13,0	6,9	20,9	16,5
	Std. Afwijking	1,3	3,0	1,4	2,4	2,2
	Skewness	1,6	2,5	0,7	4,7	3,7
	Kurtosis	n/a	6,7	0,9	31,5	20,8

1.3 Leners in de bibliotheek

De leners in de bibliotheken worden geteld als het aantal personen dat tijdens het registratiejaar tenminste één werk heeft geleend plus het aantal niet-individuele lenersplassen waarop tenminste één werk is geleend. Deze gegevens worden verzameld voor leners binnen en buiten het werkgebied en apart voor jeugd (0-14 jaar) en volwassenen. In deze paragraaf bekijken we dan ook drie verschillende lenerscoëfficiënten, te weten, de *algemene lenerscoëfficiënt* (afgekort: *LC*), de *lenerscoëfficiënt voor individuele leners uit het werkgebied* (afgekort: *LCW*) en de *lenerscoëfficiënt voor het aandeel jeugdeners* (afgekort: *LCJ*). De lenerscoëfficiënten worden als volgt berekend:

- *LC*: het aantal jeugd- en volwassen leners binnen en buiten het werkgebied en aantal kaarten voor niet-individuele gebruikers voor jeugd en volwassenen binnen en buiten het werkgebied gedeeld door het aantal inwoners in de gemeente;

- LCW: het aantal jeugd- en volwassen leners binnen het werkgebied gedeeld door het aantal inwoners in de gemeente (kaarten voor niet-individuele gebruikers worden hier niet meegeteld);
- LCJ: het aantal jeugdleners binnen en buiten het werkgebied gedeeld door het aantal leners (kaarten voor niet-individuele gebruikers worden hier niet meegeteld) (deze coëfficiënt dient gelezen te worden als een percentage).

Tabel 1.3 geeft de statistieken voor de lenerscoëfficiënten per registratiejaar en tabel 1.4 doet hetzelfde maar dan naar stedelijkheid en enkel voor 2010.

Voor alle lenerscoëfficiënten in tabel 1.3 geldt dat ze heel licht afnemen over de jaren. In 2006 hadden bibliotheken gemiddeld 0,25 unieke leners per inwoner in de gemeente terwijl dit in 2010 0,23 is. Interessanter is het om te kijken naar de lenercoëfficiënt voor leners uit het eigen werkgebied. We zien dan in tabel 1.3 dat in 2006 gemiddeld 1 op de 5 inwoners (LCW=0,2) dat jaar tenminste één werk heeft geleend in de bibliotheek. In 2010 is dat met een LCW van 0,18 net iets minder. Aan het minimum is te zien dat er bibliotheken liggen in gemeenten waar in 2010 maar 1 op de 50 inwoners tenminste één werk het geleend in de bibliotheek (LCW=0,02). Anderzijds toont het maximum dat er ook bibliotheken zijn in gemeenten waar vrijwel iedere inwoner in 2010 tenminste één werk heeft geleend in de bibliotheek.

Tot slot zien we in tabel 1.3 aan de lenerscoëfficiënt voor het aandeel jeugdleners in de bibliotheek dat in 2010 ruim een derde van de leners uit jeugd van 14 jaar of jonger bestaat. Ten opzichte van 2006 ligt dat aandeel minder dan een procentpunt lager, dus van een evolutie is geen sprake. Wel opvallend is dat het maximum vanaf 2008 bijna tienprocentpunten lager ligt dan de jaren daarvoor.

In tabel 1.4 zien we voor de gegevens van 2010 dat bibliotheken in de stedelijke gebieden de hoogste algemene lenerscoëfficiënt hebben. Deze neemt af naar mate de stedelijkheid afneemt. Hetzelfde geldt voor de lenerscoëfficiënt voor leners uit het werkgebied, maar nu is de afname veel minder sterk. In stedelijke gebieden zijn 22 op de 100 inwoners leners van de bibliotheek en in de niet-centrumgebieden met minder dan 10.000 inwoners zijn 17 van de 100 inwoners leners van de bibliotheek.

Een opvallende vaststelling doen we wanneer we in tabel 1.4 kijken naar de lenerscoëfficiënt voor het aandeel jeugdleners. In dit geval ligt het aandeel jeugdleners in de bibliotheken in de minst verstedelijkte gebieden het hoogst. In de niet-centrumgebieden met minder dan 10.000 inwoners bestaat gemiddeld bijna de helft van de leners uit jeugd van 14

jaar of jonger (43,1%). In de niet-centrumgebieden met meer dan 10.000 inwoners en in de andere stedelijke gebieden is dit gemiddeld een derde, terwijl in de stedelijke gebieden dit iets meer dan een vijfde is.

De cijfers van de drie bibliotheken in de grootstedelijke gebieden zijn moeilijk te interpreteren. De lenerscoëfficiënten zijn veel lager dan voor de andere bibliotheken. Echter, dit kan evengoed het gevolg zijn van de relatief buitenproportioneel hoge inwonersaantallen.

In het kort:

- Gemiddeld 1 op de 5 inwoners uit de eigen gemeente komt jaarlijks minstens één keer naar de bibliotheek om een werk te ontleneren;
- Gemiddeld bestaat iets meer dan een derde van de leners binnen en buiten het werkgebied uit jeugdleneren;
- De gemiddelde coëfficiënt van leners uit het eigen werkgebied verschilt nauwelijks naar grootte van de gemeente waar de bibliotheek zich in bevindt;
- De bibliotheken uit de klein(st)e niet-centrumgebieden hebben het grootste aandeel jeugd onder hun leners (bijna anderhalf tot dubbel zoveel als de bibliotheken uit de (groot)stedelijke centrumgebieden).

Tabel 1.3: Lenerscoëfficiënten per registratiejaar

Lenerscoëfficiënten		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
LC – algemene lenerscoëfficiënt	Gemiddelde	0,25	0,25	0,24	0,24	0,23
	Mediaan	0,24	0,24	0,24	0,23	0,23
	Minimum	0,01	0,02	0,02	0,02	0,03
	Maximum	1,32	1,30	1,34	1,38	1,37
	Std. Afwijking	0,1	0,1	0,1	0,10	0,10
	Skewness	4,3	4,4	4,9	4,9	5,6
	Kurtosis	44,0	43,5	52,3	51,5	65,5
LCW – lenerscoëfficiënt voor leners uit werkgebied	Gemiddelde	0,20	0,20	0,19	0,19	0,18
	Mediaan	0,20	0,19	0,19	0,19	0,18
	Minimum	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
	Maximum*	0,89	0,88	1,00	0,99	0,98
	Std. Afwijking	0,07	0,07	0,07	0,08	0,07
	Skewness	3,0	3,2	4,6	4,4	5,0
	Kurtosis	30,0	30,1	48,8	42,3	59,2
LCJ – lenerscoëfficiënt voor aandeel jeugdeners [in %]	Gemiddelde	37,2	37,2	36,6	36,6	36,3
	Mediaan	35,6	36,4	35,3	34,7	34,4
	Minimum	7,6	6,5	7,7	9,0	8,3
	Maximum	84,3	84,2	75,5	73,8	76,4
	Std. Afwijking	11,7	11,6	11,2	11,3	11,2
	Skewness	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
	Kurtosis	1,0	0,9	0,5	0,3	0,4

**Het hoge maximum is hier te verklaren door de uitzonderlijke situatie van de gemeente Baarle-Hertog. Hun werkgebied beslaat de volledige gemeente Baarle, dus ook inclusief het Nederlandse deel van de gemeente. Voor de inwonertallen wordt in het registratiesysteem enkel rekening gehouden met de inwoners van de Vlaamse gemeente Baarle-Hertog. Als we die gemeente niet meerekenen ligt het maximum een stuk lager: 0,44 in 2006, 0,54 in 2007, 0,55 in 2008, 0,65 in 2009 en 0,33 in 2010*

Tabel 1.4: Lenerscoëfficiënten naar stedelijkheid (enkel voor 2010)

Lenerscoëfficiënten		Mate van verstedelijking				
		Grootstedelijk centrumgebied (n=3)	Stedelijk centrumgebied (n=10)	Ander centrumgebied (n=49)	Niet-centrumgebied > 10.000 inw. (n=172)	Niet-centrumgebied < 10.000 inw. (n=74)
LC – algemene lenerscoëfficiënt	Gemiddelde	0,18	0,30	0,24	0,23	0,22
	Mediaan	0,18	0,29	0,23	0,23	0,20
	Minimum	0,05	0,20	0,13	0,04	0,03
	Maximum	0,31	0,49	0,41	0,43	1,38
	Std. Afwijking	0,13	0,10	0,07	0,07	0,15
	Skewness	<0,1	1,2	0,7	0,1	6,5
	Kurtosis	n/a	0,7	0,2	1,2	50,8
LCW – lenerscoëfficiënt voor leners uit werkgebied	Gemiddelde	0,13	0,21	0,18	0,18	0,17
	Mediaan	0,15	0,19	0,17	0,19	0,16
	Minimum	0,03	0,15	0,08	0,02	0,02
	Maximum	0,21	0,30	0,30	0,33	0,98
	Std. Afwijking	0,09	0,05	0,04	0,05	0,12
	Skewness	-1,1	1,2	0,3	-0,6	5,9
	Kurtosis	n/a	0,4	0,6	1,6	44,2
LCJ – lenerscoëfficiënt voor aandeel jeugdeners [in %]	Gemiddelde	14,7	22,5	32,5	35,5	43,1
	Mediaan	13,1	23,7	31,0	34,0	43,9
	Minimum	8,3	15,5	15,5	15,6	12,8
	Maximum	23,1	27,4	54,7	68,4	76,4
	Std. Afwijking	7,5	4,3	10,4	9,6	11,8
	Skewness	1,0	-0,8	0,6	0,9	0,3
	Kurtosis	n/a	-0,3	-0,6	1,2	0,1

1.4 Uitleeningen in de bibliotheek

De voornaamste opdracht van de bibliotheken is, ondanks allerlei verschuivingen in de werking van de bibliotheken, nog altijd het beschikbaar stellen van gedrukte en audiovisuele materialen voor uitleen en/of naslag. Niet verwonderlijk is de collectie van de bibliotheken dan ook goed geregistreerd in de gegevensregistratie. Naast de opdeling van *gedrukte materialen* (afgekort: *gm*) en *audiovisuele materialen* (afgekort: *avm*) is er daarbinnen een onderscheid naar materialen voor jeugd (tot 15 jaar) en voor volwassenen en binnen die opdeling nog een opdeling naar soort materiaal (fictie, non-fictie, strips, cd's dvd's, ...). Een overzicht van de opdeling van de collectie van de bibliotheken is opgenomen in tabel 1.5.

Tabel 1.5: Overzicht samenstelling collectie openbare bibliotheken

COLLECTIE			
Gedrukte materialen		Audiovisuele materialen	
Jeugd (tot 15j.)	Volwassenen	Jeugd (tot 15j.)	Volwassenen
– Fictie	– Fictie	– Cd's	
– Strips	– Strips	– Cd-roms	
– Non-fictie	– Non-fictie	– Daisy boeken	
– Naslagwerken	– Naslagwerken	– Dvd's	
	– Bladmuziek	– Muziek Dvd's	
	– Abonnementen tijdschriften	– Andere (video's, lp's, dia's, cassettes, ...)	
	– Abonnementen kranten		
	– Losse nummers tijdschriften		

Zoals gezegd bekijken we uitleen van bibliotheken in termen van coëfficiënten. Dat wil zeggen dat we steeds het aantal uitleningen binnen een bibliotheek delen door het aantal uitleenbare materialen in die bibliotheek. Tabel 1.6 geeft de statistieken weer naar registratiejaar en tabel 1.7 naar stedelijkheid voor 2010 van zeven uitleencoëfficiënten, te weten, de *algemene uitleencoëfficiënt* (afgekort: *UC*), de *uitleencoëfficiënt van de gedrukte materialen* (afgekort: *GMUC*), de *uitleencoëfficiënt van fictie* (afgekort: *GMUCF*), de *uitleencoëfficiënt van non-fictie* (afgekort: *GMUCNF*), de *uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen* (afgekort: *AVMUC*), de *uitleencoëfficiënt van gedrukte materialen voor jeugd* (afgekort: *GMJUC*) en de *uitleencoëfficiënt van gedrukte materialen voor volwassenen* (afgekort: *GMVUC*). De berekening van de verschillende uitleencoëfficiënten is als volgt:

- UC: alle uitleningen gedeeld door alle uitleenbare materialen (dus niet naslagwerken, abonnementen, ...) in de bibliotheek (dus niet in het magazijn);
- GMUC: alle uitleningen van gedrukte materialen gedeeld door alle uitleenbare gedrukte materialen in de bibliotheek;
- GMUCF: alle uitleningen van fictie gedeeld door alle uitleenbare fictie in de bibliotheek;
- GMUCNF: alle uitleningen van non-fictie gedeeld door alle uitleenbare non-fictie in de bibliotheek;
- AVMUC: alle uitleningen van audiovisuele materialen gedeeld door alle uitleenbare audiovisuele materialen in de bibliotheek;
- GMJUC: alle uitleningen van gedrukte materialen voor jeugd gedeeld door alle uitleenbare gedrukte materialen voor jeugd in de bibliotheek;

- GMVUC: alle uitleningen van gedrukte materialen voor volwassenen gedeeld door alle uitleenbare gedrukte materialen voor volwassenen in de bibliotheek.

Algemene uitleencoëfficiënt

De UC is nauwelijks veranderd over de jaren. Het gemiddelde van 2,1 in tabel 1.6 wil zeggen dat in theorie elk uitleenbaar materiaal 2,1 keer per jaar wordt uitgeleend. We zien dat in 2010 het minimum 0,4 is en het maximum 6,0. Bekijken we de UC naar stedelijkheid, dan zien we dat de UC afneemt naar mate de stedelijkheid afneemt (tabel 1.7). In 2010 is de UC van de bibliotheken in de grootstedelijke centrumgebieden 3,7 terwijl de UC in de bibliotheken in de kleinste gemeenten daar de helft van is (1,8).

Uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen

De gemiddelde GMUC is met 2,1 gelijk aan de gemiddelde UC. Dat is niet zo verwonderlijk, want het grootste deel van de collectie van de bibliotheken bestaat nog altijd uit gedrukte materialen, dus de GMUC weegt veel zwaarder door in de UC dan de AVMUC (voor audiovisuele materialen). We zien in tabel 1.7 dan ook dat de GMUC eveneens afneemt naar mate de stedelijkheid afneemt.

Uitleencoëfficiënten voor fictie en non-fictie

Gemiddeld geldt voor fictie dat elk materiaal bijna 2,5 keer per jaar wordt uitgeleend (zie tabel 1.6). De GMUCF neemt iets toe over de jaren. Ook de uitleencoëfficiënt voor non-fictie blijft stabiel. De GMUCNF ligt op 1,4 wat wil zeggen dat voor non-fictie geldt dat elk materiaal gemiddeld 1,4 keer per jaar wordt uitgeleend. Kijken we in tabel 1.7 naar de verschillen naar stedelijkheid, dan zien we dat, in tegenstelling tot de uitleencoëfficiënt voor *alle* gedrukte materialen, de uitleencoëfficiënt voor fictie en voor non-fictie toeneemt naar mate de stedelijkheid afneemt. Dat kan betekenen dat ondanks de kleinere collectie (als gevolg van minder aankopen, meer afvoeren, ...) van bibliotheken in kleinere gemeenten, fictie en non-fictie daarom niet minder wordt uitgeleend.

Uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen

De AVMUC ligt met gemiddeld 2,5 in 2006 aanzienlijk hoger dan de GMUC. Toch zien we in tabel 1.6 dat voor veel AVM de nieuwigheid er na enkele jaren wel vanaf is want in 2010 is de AVMUC afgenomen tot 2,2, wat evenveel is als de GMUC. In tabel 1.7 is goed te zien dat in 2010 de AVMUC van de bibliotheken in de (groot)stedelijke gebieden bijna dubbel zo hoog is als de AVMUC van de bibliotheken in de kleine gemeenten. In de bibliotheken in de grootstedelijke gebieden gaat elk audiovisueel materiaal theoretisch gemiddeld 5,6 keer per jaar de bibliotheek uit.

Uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor jeugd

De GMJUC is het hoogst van de uitleencoëfficiënten in tabel 1.6. De gedrukte materialen voor de jeugd worden theoretisch bijna 3 keer per jaar uitgeleend. Dit blijft stabiel tussen 2006 en 2010. Het is opvallend in tabel 1.7 dat, ondanks dat de GMJUC hoger ligt in de (groot)stedelijke gebieden, de verschillen naar stedelijkheid veel kleiner zijn. De GMJUC van de bibliotheken in de kleinste gebieden is met 2,7 slechts 0,5 lager dan de GMJUC van de bibliotheken in de grootstedelijke gebieden.

Uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor volwassenen

Dat de GMVUC de laagste uitleencoëfficiënten geeft, is niet geheel onverwacht, simpelweg omdat de uitleenbare materialen voor volwassenen een veel groter deel uitmaken van de collectie dan de uitleenbare materialen voor jeugd. Tabel 1.6 laat zien dat met 1,7 in 2010 de GMVUC over de jaren ook nauwelijks is veranderd. Kijken we naar de GMVUC voor de verschillende maten van stedelijkheid, dan zien we in tabel 1.7 dat de verschillen tussen de grootste en kleinste gebieden weer veel groter zijn. De bibliotheken in de (groot)stedelijke gebieden hebben met een GMVUC 2,5 à 3,2 een twee keer zo hoge score dan de bibliotheken in de niet-centrumgebieden (1,3 à 1,7).

In het kort:

- Gemiddeld wordt elk materiaal (gedrukt en audiovisueel) minstens 2 keer per jaar ontleend;
- De gedrukte materialen van het genre fictie worden gemiddeld minstens 2,5 keer per jaar ontleend, terwijl de gedrukte materialen van het genre non-fictie gemiddeld 1,4 keer per jaar worden ontleend;
- Gemiddeld worden gedrukte materialen voor jeugd 3 keer per jaar ontleend, terwijl gedrukte materialen voor volwassenen 1,7 keer per jaar worden ontleend;
- Alle uitleencoëfficiënten, behalve die van fictie en non-fictie, nemen af naar mate de verstedelijking (of grootte) van de gemeente waarin de bibliotheek zich bevindt, afneemt.

Tabel 1.6: Uitleencoëfficiënten per registratiejaar

Uitleencoëfficiënten		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
UC – algemene uitleencoëfficiënt	Gemiddelde	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1
	Mediaan	2,1	2,1	2,1	2,1	2,0
	Minimum	0,3	0,3	0,1	0,4	0,4
	Maximum	5,1	4,8	4,9	5,1	6,0
	Std. Afwijking	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
	Skewness	0,7	0,7	0,7	0,7	1,1
	Kurtosis	1,1	1,42	1,2	1,2	2,7
GMUC – uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen	Gemiddelde	2,2	2,2	2,1	2,1	2,2
	Mediaan	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
	Minimum	0,3	0,3	0,1	0,4	0,4
	Maximum	5,4	4,9	4,7	4,9	5,4
	Std. Afwijking	0,8	0,8	0,7	0,7	0,8
	Skewness	0,8	0,7	0,7	0,6	0,8
	Kurtosis	1,4	1,0	1,0	0,8	1,4
GMUCF – uitleencoëfficiënt fictie	Gemiddelde	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4
	Mediaan	2,1	2,2	2,2	2,3	2,2
	Minimum	0,2	0,3	<0,1	0,4	0,4
	Maximum	5,7	5,3	5,6	6,0	6,1
	Std. Afwijking	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
	Skewness	1,0	0,8	0,9	0,9	1,0
	Kurtosis	2,1	1,4	1,6	1,7	2,1
GMUCNF – uitleencoëfficiënt non-fictie	Gemiddelde	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
	Mediaan	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
	Minimum	<0,1	<0,1	<0,1	0,1	0,1
	Maximum	3,8	4,2	4,4	4,4	4,1
	Std. Afwijking	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
	Skewness	0,9	0,9	1,0	1,1	1,2
	Kurtosis	1,4	1,8	2,2	2,5	2,7

Tabel 1.6: Uitleencoëfficiënten per registratiejaar - vervolg

Uitleencoëfficiënten		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
AVMUC – uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen*	n	292	295	298	305	304
	Gemiddelde	2,5	2,4	2,4	2,3	2,2
	Mediaan	2,1	1,9	2,0	1,8	1,8
	Minimum	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
	Maximum	10,7	9,1	9,2	9,1	10,7
	Std. Afwijking	1,7	1,7	1,6	1,7	1,5
	Kurtosis	3,5	2,9	2,4	2,7	3,4
GMJUC – uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor jeugd (tot 15j.)	Gemiddelde	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
	Mediaan	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8
	Minimum	0,5	0,5	<0,1	0,4	0,6
	Maximum	7,0	6,7	6,7	6,5	11,0
	Std. Afwijking	1,0	1,0	1,0	1,0	1,7
	Skewness	0,9	0,7	0,7	0,7	1,9
	Kurtosis	1,4	0,7	0,8	0,9	10,5
GMVUC – uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor volwassenen	Gemiddelde	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7
	Mediaan	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6
	Minimum	0,1	<0,1	0,1	0,2	0,2
	Maximum	4,3	4,1	4,1	4,1	4,4
	Std. Afwijking	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
	Skewness	0,8	0,8	0,9	0,8	0,9
	Kurtosis	1,1	1,2	1,0	1,0	1,3

*Enkel voor bibliotheken met audiovisuele materialen in hun collectie

Tabel 1.7: Uitleencoëfficiënten naar stedelijkheid (enkel voor 2010)

Uitleencoëfficiënten		Mate van verstedelijking				
		Grootstedelijk centrumgebied (n=3)	Stedelijk centrumgebied (n=10)	Ander centrumgebied (n=49)	Niet-centrumgebied > 10.000 inw. (n=172)	Niet-centrumgebied < 10.000 inw. (n=74)
UC – algemene uitleencoëfficiënt	Gemiddelde	3,7	3,1	2,3	2,2	1,8
	Mediaan	3,8	2,8	2,1	2,1	1,8
	Minimum	2,8	2,1	0,9	0,4	0,4
	Maximum	4,5	5,2	6,0	4,0	4,3
	Std. Afwijking	0,9	0,9	0,9	0,7	0,7
	Skewness	-0,5	1,5	1,6	0,6	0,9
	Kurtosis	n/a	2,4	4,5	0,6	2,0
GMUC – uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen	Gemiddelde	3,3	2,8	2,3	2,2	1,8
	Mediaan	3,2	2,5	2,2	2,1	1,8
	Minimum	2,6	2,1	0,9	0,4	0,4
	Maximum	4,1	5,4	4,7	4,1	4,3
	Std. Afwijking	0,8	1,0	0,9	0,7	0,7
	Skewness	0,6	2,2	0,8	0,5	1,0
	Kurtosis	n/a	5,2	0,4	0,4	2,3
GMUCF – uitleencoëfficiënt fictie	Gemiddelde	3,3	3,0	2,59	2,40	2,06
	Mediaan	3,4	2,6	2,37	2,29	1,99
	Minimum	2,6	2,1	1,1	0,4	0,4
	Maximum	3,9	5,7	5,0	4,5	6,1
	Std. Afwijking	0,7	1,1	1,0	0,7	0,8
	Skewness	-0,7	1,8	1,0	0,5	1,8
	Kurtosis	n/a	2,8	0,4	0,3	7,1
GMUCNF – uitleencoëfficiënt non-fictie	Gemiddelde	2,8	2,2	1,7	1,4	1,1
	Mediaan	2,8	2,1	1,5	1,3	1,1
	Minimum	1,8	1,6	0,5	0,2	0,1
	Maximum	3,9	4,1	4,1	3,0	2,4
	Std. Afwijking	1,0	0,7	0,8	0,5	0,4
	Skewness	<0,1	2,2	1,1	0,8	0,5
	Kurtosis	n/a	5,4	1,6	0,6	0,4

Tabel 1.7: Uitleencoëfficiënten naar stedelijkheid (enkel voor 2010) - vervolg

Uitleencoëfficiënten		Mate van verstedelijking				
		Grootstedelijk centrumgebied (n=3)	Stedelijk centrumgebied (n=10)	Ander centrumgebied (n=49)	Niet-centrumgebied > 10.000 inw. (n=172)	Niet-centrumgebied < 10.000 inw. (n=74)
AVMUC – uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen*	n	3	10	49	171	71
	Gemiddelde	5,6	4,4	2,3	2,2	1,9
	Mediaan	5,6	4,6	2,0	1,8	1,4
	Minimum	3,4	1,7	0,5	0,2	<0,1
	Maximum	7,8	6,8	10,7	6,8	6,1
	Std. Afwijking	2,2	1,7	1,6	1,3	1,5
	Kurtosis	n/a	-0,7	14,6	0,9	1,1
GMJUC – uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor jeugd (tot 15j.)	Gemiddelde	3,2	3,6	3,1	2,9	2,7
	Mediaan	3,4	2,8	2,8	2,8	2,6
	Minimum	2,9	2,2	1,1	0,6	0,7
	Maximum	3,6	11,0	6,4	6,0	5,5
	Std. Afwijking	0,3	2,7	1,1	0,9	1,0
	Kurtosis	n/a	9,1	1,3	0,3	0,6
GMVUC – uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor volwassenen	Gemiddelde	3,2	2,5	1,9	1,7	1,3
	Mediaan	3,1	2,4	1,7	1,6	1,2
	Minimum	2,3	1,8	0,6	0,2	0,3
	Maximum	4,3	3,6	4,4	3,6	4,2
	Std. Afwijking	1,0	0,6	0,9	0,6	0,6
	Kurtosis	n/a	-1,0	0,4	0,7	6,8

*Enkel voor bibliotheken met audiovisuele materialen in hun collectie

2. Kenmerken van de bibliotheek

2.1 Collectie

2.1.1 Stand van zaken collectie van de bibliotheek

Omschrijving

De collectie vormt de kern van de bibliotheek en omdat grotere bibliotheken in grotere gemeenten ook een omvangrijkere collectie hebben, zetten we de verschillende indicatoren van de collectie steeds af tegen het aantal inwoners van de gemeente. (Bij intergemeentelijke verenigingen en samenwerkingsverbanden tellen we de inwoners van de gemeenten die de bibliotheek bedient bij elkaar op; bij de Brusselse gemeenten houden we rekening met slechts 30% van het aantal inwoners, zoals in het decreet Lokaal Cultuurbeleid wordt voorzien). We bekijken hier achtereenvolgens het aantal items *gedrukte materialen* (afgekort: *gm*) en *audiovisuele materialen* (afgekort: *avm*) in de collectie per inwoner, de collectie-uitgaven per inwoner, het aantal aanwinsten en afvoer (*gm* en *avm*) per inwoner, en het aantal items (*gm* en *avm*) in het magazijn per inwoner.

Aangezien de bovengenoemde indicatoren een continue meetschaal hebben, geven we in tabel 2.1 de belangrijkste statistieken (het gemiddelde, de mediaan en de laagste en hoogste waarneming) en enkele statistieken die ons iets zeggen over de verdeling van deze maat (de standaardafwijking en de maten voor 'scheefheid' en 'piekvormigheid' van de verdeling). Deze laatste statistieken zijn van belang voor het creëren van een algemene maat voor collectiebeheer (zie verder).

Evolutie

We zien in tabel 2.1 dat er nauwelijks een evolutie waarneembaar is in het aantal items per inwoner dat een bibliotheek in haar collectie heeft. Het gemiddelde ligt over de jaren op 3,8 items per inwoner en dat is vrijwel gelijk aan de mediaan. Ook de collectie uitgaven per inwoner evolueren nauwelijks tussen 2006 en 2009. Gemiddeld wordt er zes euro per inwoner uitgegeven aan collectiebeheer. Toch ligt deze waarde voor veel bibliotheken veel lager, de middelste waarneming is immers 3,5 euro per inwoner, en wordt het hoge gemiddelde veroorzaakt door het hoge maximum. In 2010 zien we dat het maximum veel lager is, waardoor het gemiddelde en de middelste waarneming veel dichterbij elkaar liggen met 3,5 euro per inwoner.

Het aantal aanwinsten in de collectie en het aantal afgevoerde items per inwoner nemen beiden lichtjes toe over de jaren en blijft gelijk vanaf 2008. Dit verklaart waarom de totale

collectie min of meer stabiel blijft. Wel kan het een indicatie zijn dat bibliotheken over de jaren iets dynamischer met hun collectie omgaan. De waarde 0,32 voor het aantal aanwinsten in 2010 kan gelezen worden als: per 100 inwoners worden er 32 nieuwe items aangekocht. Idem voor de waarde 0,28 voor het aantal afgevoerde items in 2010: per 100 inwoners worden er 28 items uit de collectie gehaald.

Het aantal items in het magazijn per inwoner, tot slot, blijft ook redelijk stabiel over de tijd. In 2010 bevat het magazijn gemiddeld 24 items per 100 inwoners maar ook hier zien we (o.a. aan de hand van de lage mediaan), dat het gemiddelde erg hoog ligt. Het afwijkend hoge maximum voor 2010 wordt veroorzaakt door de openbare bibliotheek van Hasselt, die in dit jaar een archief heeft opgenomen in de collectie van de bibliotheek.

Collectie: stand van zaken

In tabel 2.2 en figuur 2.1 worden deze indeling van collectie van de bibliotheek weergegeven naar registratiejaar en naar stedelijkheid (enkel 2010). We zien in figuur 2.1 dan dat er een breekpunt zit in de stand van zaken van de collectie tussen 2006-2007 en 2008-2010. Tussen 2007 en 2008 neemt het aantal bibliotheken met een efficiënte stand van zaken van hun collectie toe van 33,3 naar 45,4%. Tevens neemt het aantal bibliotheken met een inefficiënte stand van zaken van hun collectie in dezelfde periode af van 58,2 naar 43,1%. Na 2008 blijven de cijfers redelijk stabiel.

Het tweede deel van tabel 2.2 laat zien dat het vooral de kleinste bibliotheken zijn die een efficiënt stand van zaken van hun collectie hebben. Bijna de helft van de bibliotheken in de niet-centrumgebieden met minder dan 10.000 inwoners heeft volgens deze maat een efficiënte collectie in 2010. In de niet-centrumgebieden met meer dan 10.000 inwoners geldt hetzelfde. Uit de tabel blijkt ook dat een inefficiënte of stabiele collectie in 2010 kennelijk samengaat met schaalvergroting. In de grootstedelijke gebieden geldt dit voor 2 van de 3 bibliotheken, in de stedelijke gebieden voor 3 van de 10 en in de andere centrumgebieden voor bijna de helft van de bibliotheken.

In het kort

- Bibliotheken hebben gemiddeld 4 items per inwoner in hun collectie;
- Bibliotheken geven gemiddeld 3,5 euro per inwoner uit aan collectiebeheer;
- In 2010 werden gemiddeld 32 items per 100 inwoners aangekocht en 28 items per 100 inwoners afgevoerd;
- Tussen 2007 en 2008 daalt het percentage bibliotheken met een inefficiënte stand van zaken van hun collectie van bijna 60% naar minder dan 44%;
- Tussen 2007 en 2008 stijgt het percentage bibliotheken met een efficiënte stand van zaken van hun collectie van 33% naar 45%.

Cijfers

Tabel 2.1: Statistieken van indicatoren collectie (gm en avm) per registratiejaar

Indicatoren		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Aantal items in collectie per inwoner	Gemiddelde	3,7	3,8	3,9	3,8	3,8
	Mediaan	3,6	3,6	3,7	3,8	3,7
	Minimum	0,5	0,5	0,6	0,4	0,4
	Maximum	10,8	10,9	12,1	12,1	12,3
	Std. Afwijking	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
	Skewness	1,0	1,2	1,4	1,5	1,4
	Kurtosis	4,8	5,2	7,6	8,3	9,1
Uitgaven per inwoner aan collectiebeheer [in €]	Gemiddelde	5,6	5,6	5,7	5,7	3,7
	Mediaan	3,6	3,5	3,8	3,6	3,6
	Minimum	0,8	0,1	0,1	0,1	0,6
	Maximum	94,7	86,8	100,3	93,4	17,5
	Std. Afwijking	7,7	8,0	8,9	8,7	1,5
	Skewness	6,3	5,9	6,9	6,4	3,5
	Kurtosis	61,9	48,1	60,5	53,2	26,7
Aantal aanwinsten in collectie per inwoner	Gemiddelde	0,26	0,27	0,32	0,32	0,32
	Mediaan	0,25	0,25	0,30	0,30	0,30
	Minimum	0,02	0,06	0,06	0,06	0,03
	Maximum	0,85	1,16	1,68	1,75	1,80
	Std. Afwijking	0,10	0,12	0,14	0,13	0,14
	Skewness	1,70	2,98	4,56	4,58	4,62
	Kurtosis	7,11	17,39	38,07	46,30	43,41
Aantal afgevoerde items uit collectie per inwoner	Gemiddelde	0,16	0,21	0,29	0,29	0,28
	Mediaan	0,13	0,15	0,24	0,27	0,24
	Minimum	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Maximum	1,15	2,10	1,58	1,89	1,31
	Std. Afwijking	0,14	0,23	0,23	0,23	0,19
	Skewness	2,23	4,36	2,20	3,14	1,75
	Kurtosis	8,83	28,51	7,41	16,92	5,36
Aantal items in magazijn per inwoner	Gemiddelde	0,20	0,20	0,21	0,21	0,24
	Mediaan	0,08	0,08	0,08	0,08	0,09
	Minimum	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Maximum	2,58	2,85	2,83	4,00	12,76
	Std. Afwijking	0,33	0,35	0,34	0,39	0,78
	Skewness	3,66	3,96	3,60	4,96	13,47
	Kurtosis	18,17	21,67	18,07	35,73	211,16

Stand van zaken van de collectie

Om een samengestelde maat te creëren over de stand van zaken van de collectie van de bibliotheek, doorlopen we een aantal stappen:

1. De eerste stap bestaat eruit de verhoudingen uit tabel 2.1 (wat *continue variabelen* zijn) in te delen in categorieën. De lage *standaardafwijking* en hoge waarden voor *kurtosis* zijn in indicatie van een niet-*normale verdeling* van deze verhoudingen. Daarom categoriseren we de bibliotheken in tertielen, dat wil zeggen, we maken gelijke intervallen met steeds 33% van de bibliotheken. Dus de 33% bibliotheken met de laagste score op, bijvoorbeeld, aanwinsten per inwoner, vormen in de nieuwe variabele de categorie 'laag', de 33% bibliotheken met de hoogste score op aanwinsten per inwoner vormen de categorie 'hoog', en de 33% bibliotheken die qua score daar tussen liggen, vormen de categorie 'gemiddeld'.

Aangezien deze indeling slechts een tussenstap is om een samengestelde maat voor de stand van zaken van de collectie, is deze indeling niet in een tabel weergegeven.

2. Omwille van de hoge *correlatie* van de verhoudingen uitgaven per inwoner en alle andere verhoudingen uit tabel 2.1, zetten we de collectie-uitgaven af tegen het aantal collectie-items (zie tabel 2.3). Vervolgens kunnen we tabel 2.3 indelen in drie vlakken:
 - Het diagonale, niet-gekleurde vlak, geeft de bibliotheken weer die 'neutraal' lijken te zijn in hun verhouding collectie/collectie-uitgaven per inwoner. Dat wil zeggen, deze bibliotheken hebben, bijvoorbeeld, een laag aantal items per inwoner in de collectie en ook een lage uitgave per inwoner aan collectie beheer.
 - Linksonder in het donkere vlak, vinden we de bibliotheken die een gunstige verhouding collectie/collectie-uitgaven per inwoner. Dit wil zeggen dat deze bibliotheken een gemiddeld of groot aantal items per inwoner in de collectie heeft, maar een relatief lage uitgave per inwoner aan het beheer hiervan.
 - Rechtsboven in het lichte vlak vinden we de bibliotheken voor wie juist het omgekeerde geldt en die dus minder gunstig lijken te zijn in hun verhouding collectie/collectie-uitgaven per inwoner.

Tabel 2.3: Verhouding collectie/collectiebeheer in de bibliotheken (in percentage bibliotheken)

		Aantal items in collectie per inwoner			
		Laag	Gemiddeld	Hoog	Totaal
Uitgaven per inwoner aan collectiebeheer	Laag	42,5	32,7	24,9	100,0
	Gemiddeld	30,1	35,6	34,2	100,0
	Hoog	27,4	31,7	40,9	100,0
Totaal		33,3	33,3	33,3	100,0

3. Het kan natuurlijk zo zijn dat de bibliotheken met hoge uitgaven in verhouding tot het aantal items in de collectie, deze uitgaven hebben omdat zij veel aanwinsten hebben gekocht, veel items hebben afgevoerd, of een groot magazijn hebben te onderhouden. Daarmee houden we rekening in derde laatste stap. We herverdelen de bibliotheken volgens het schema in tabel 2.3.

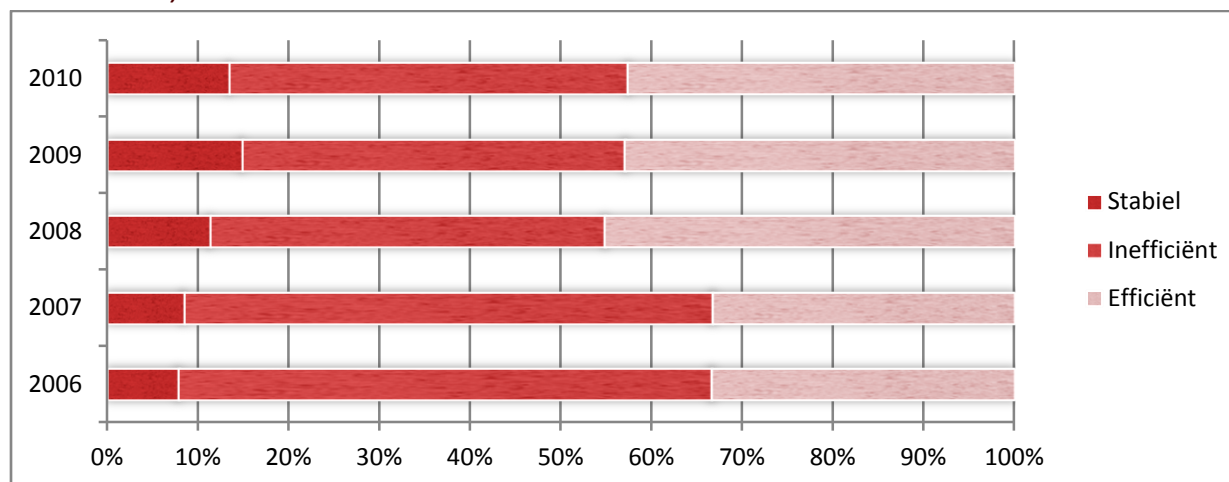
Tabel 2.4 Schema indeling collectie van bibliotheken

Verhouding collectie/collectie- uitgaven per inwoner	Score op aanwinst en/of afvoer en/of magazijn	Collectie: stand van zaken
Neutraal	Gemiddeld	Collectie-stabiel
Neutraal	Laag	Collectie-inefficiënt
Neutraal	Hoog	Collectie-efficiënt
Gunstig	Laag	Collectie-stabiel
Gunstig	Gemiddeld of hoog	Collectie-efficiënt
Minder gunstig	Laag	Collectie-inefficiënt
Minder gunstig	Gemiddeld of hoog	Collectie-stabiel

Tabel 2.4: Stand van zaken collectie van bibliotheken naar registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentages)

Collectie: stand van zaken					
	n	Collectie-stabiel	Collectie-inefficiënt	Collectie-efficiënt	Totaal
Per registratiejaar					
2006	305	7,9	58,7	33,4	100,0
2007	306	8,5	58,2	33,3	100,0
2008	306	11,4	43,1	45,4	100,0
2009	308	14,9	42,2	42,9	100,0
2010	308	13,6	43,8	42,5	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)					
Grootstedelijk centrum	3	0,0	66,7	33,3	100,0
Stedelijk centrum	10	30,0	30,0	40,0	100,0
Ander centrum	49	16,3	44,9	38,8	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	13,4	44,8	41,9	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	10,8	43,2	45,9	100,0

Figuur 2.1: Stand van zaken collectie van bibliotheken naar registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.1.2 Samenstelling van de collectie van de bibliotheek

Omschrijving

De totale collectie van de bibliotheek wordt opgedeeld in *gedrukte materialen* (afgekort: *gm*) en *audiovisuele materialen* (afgekort: *avm*). Daarbinnen bestaat het grote onderscheid tussen materialen voor jeugd en voor volwassenen en een onderscheid naar soorten materialen (zie schema hoofdstuk 1). In deze paragraaf bekijken we voor een aantal van deze onderscheiden wat de verhouding is binnen de totale collectie van de bibliotheek. Allereerst bekijken we de verhouding materialen voor jeugd en volwassenen in de totale collectie en enkel in de collectie van gedrukte materialen. Vervolgens kijken we naar de verhouding audiovisuele en gedrukte materialen en tot slot zetten de fictie af tegen non-fictie in de collectie gedrukte materialen en de nieuwe avm (dvd's, muziekdvd's en Daisy) tegen oude avm (cd's, video's, ...) binnen de totale collectie audiovisuele materialen.

Evolutie

We zien in tabel 2.5 dat de gemiddelde samenstelling van de collectie voor jeugd en volwassenen in 2010 op 41% ligt. Dat wil zeggen dat de verhouding jeugdmaterialen en volwassenenmaterialen 2:5 is. We zien ook dat dit percentage hoger is dan in 2009 en dat tussen 2006 en 2009 dit percentage nauwelijks is veranderd. Het minimum is 18% materialen voor jeugd en dus 82% voor volwassenen in de collectie en het maximum is 65% jeugd en 35% volwassenen in 2010. Kijken we enkel naar de verhouding jeugd/volwassenen in de collectie gedrukte materialen, dan ligt het gemiddelde rond de 40% jeugd en 60% gedrukte materialen voor volwassenen in 2010. Ook hier zit nauwelijks een evolutie in. De kleinste verhouding is hier 1:5 (d.w.z., 1 op de 5 gedrukte materialen in de bibliotheek is bedoeld voor jeugdleners) en de grootste verhouding is 3:5).

In de verhouding avm/gm is een lichte stijging waarneembaar van 9,6% in 2006 naar 11,8% in 2010. Met andere woorden, gemiddeld is ongeveer 1 op de 10 materialen in de bibliotheek audiovisueel. We zien aan het minimum dat er bibliotheken zijn zonder avm en aan het maximum dat er ook bibliotheken zijn waar gemiddeld 2 op de 5 materialen audiovisueel is.

Ruim de helft van de gedrukte materialen (voor jeugd en volwassenen) in de bibliotheek is fictie en tussen 2009 en 2010 zit hier weinig verandering in. Het is duidelijk dat fictie tot de kern van materialen van de bibliotheek behoort. Het kleinste aandeel fictie in de totale collectie gm is nog altijd bijna 40% en het grootste aandeel bijna 70% in 2010.

De grootste (en eigenlijk enige echte evolutie) zien we in de verhouding nieuwe avm/oude avm. We bekijken deze verhouding alleen voor de bibliotheken die daadwerkelijk avm (nieuwe en/of oude) in hun collectie hebben. Het aandeel nieuwe avm op de totale collectie van audiovisuele materialen stijgt van 23,9% in 2006 naar 48,2% in 2010. En dat het hier echt om een evolutie gaat is ook goed te zien aan de middelste waarneming (mediaan) die verschuift van 14,6% naar 35,4%. Dat (nieuwe) avm een onderdeel van de collectie is dat nog volop in ontwikkeling is, blijkt eruit dat er bibliotheken zijn die (nog) helemaal geen nieuwe audiovisuele materialen in hun collectie hebben (minimum van 0%), maar dat er ook bibliotheken zijn van wie de audiovisuele collectie geheel uit nieuwe avm bestaat (maximum van 100%).

Samenstelling

Tabel 2.6 en figuur 2.2 geven deze indeling van oriëntatie van de collectie weer per registratiejaar en naar stedelijkheid. In figuur 2.2 zien we dat er een duidelijke evolutie waarneembaar is in het aandeel bibliotheken met een nieuwe oriëntatie. Was dat er in 2006 nog geen 12%, dan is dat in 2010 bijna verdubbeld tot 20,5%. Het aandeel bibliotheken met een standaardoriëntatie neemt af tot net iets onder 60% in 2010 en het aandeel bibliotheken met een klassieke oriëntatie tot net iets onder de 20% (zij het dat deze daling zich pas vanaf 2008 heeft ingezet).

In het tweede deel van tabel 2.6 zien we dat de nieuwe oriëntatie van de collectie voor bibliotheken in de niet-centrumgebieden toonaangevend is. Wellicht dat hun kleinschaligheid en flexibiliteit hier een rol speelt. Immers, de helft tot twee derde van de bibliotheken in de (groot)stedelijke gebieden heeft een klassieke oriëntatie, terwijl die bij de kleinste bibliotheken met 5,4% nauwelijks voorkomt.

In het kort

- In 2010 is de verhouding materialen voor jeugd/volwassenen in de totale collectie (gm en avm) 40/60;
- De gemiddelde verhouding gedrukte materialen voor jeugd/volwassenen (40/60), de gemiddelde verhouding materialen avm/gm (12/88) en de gemiddelde verhouding gedrukte materialen fictie/non-fictie (55/45) blijven onveranderd tussen 2006 en 2010;
- Het aandeel nieuwe audiovisuele materialen ten opzichte van de totale audiovisuele materialen verdubbelt tot bijna 50%;
- 60% van de bibliotheken heeft een standaard oriëntatie van de collectie;
- Het zijn de bibliotheken in de klein(st)e gemeenten die een nieuwe oriëntatie van de bibliotheekcollectie hebben.

Cijfers

Tabel 2.5: Statistieken van indicatoren samenstelling collectie per registratiejaar (in percentages)

Indicatoren		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Verhouding jeugd/volwassenen in totale collectie (gm en avm)	Gemiddelde	36,4	36,8	35,8	36,0	41,4
	Mediaan	36,6	37,1	36,0	36,4	42,3
	Minimum	16,6	18,0	17,7	17,0	17,8
	Maximum	61,8	58,9	56,2	57,1	65,2
	Std. Afwijking	7,2	7,3	7,0	7,1	8,1
	Skewness	0,16	0,11	0,08	0,11	-0,29
	Kurtosis	-0,02	-0,27	-0,21	-0,15	-0,01
Verhouding jeugd/volwassenen in collectie gm	Gemiddelde	39,5	40,0	38,9	39,3	39,5
	Mediaan	39,2	39,8	38,8	39,1	39,9
	Minimum	19,7	21,5	21,3	20,4	23,1
	Maximum	61,8	60,5	59,2	58,6	58,5
	Std. Afwijking	6,6	6,5	6,4	6,4	6,5
	Skewness	0,17	0,12	0,17	0,23	0,18
	Kurtosis	0,41	0,31	0,42	0,48	0,23
Verhouding avm/gm in totale collectie	Gemiddelde	9,6	10,2	10,5	11,2	11,8
	Mediaan	9,8	10,7	11,0	11,4	11,5
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	39,9	40,9	39,1	40,1	40,5
	Std. Afwijking	7,1	7,3	7,3	7,5	7,7
	Skewness	0,46	0,45	0,41	0,44	0,46
	Kurtosis	-0,15	-0,12	-0,28	-0,25	-0,27
Verhouding fictie/non-fictie in collecte gm	Gemiddelde	55,5	55,5	53,7	53,9	54,0
	Mediaan	55,5	55,3	53,5	53,7	54,0
	Minimum	35,5	36,5	37,9	40,3	38,9
	Maximum	70,5	69,9	68,6	69,9	69,6
	Std. Afwijking	5,6	5,5	5,1	5,2	5,1
	Skewness	-0,26	-0,19	0,04	0,14	0,07
	Kurtosis	0,58	0,35	0,14	0,08	0,26
Verhouding nieuwe/oude media in collectie avm	n*	292	295	298	305	304
	Gemiddelde	23,9	28,9	33,4	38,1	48,2
	Mediaan	14,6	18,5	22,4	26,3	34,5
	Minimum**	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Std. Afwijking	24,1	25,9	27,3	28,1	29,9
	Skewness	1,36	1,09	0,94	0,74	0,52
	Kurtosis	1,08	0,15	-0,30	-0,73	-1,28

*Enkel voor bibliotheken met avm in hun collectie

**De waarde 0 wil hier zeggen dat een bibliotheek enkel oude media in de collectie avm heeft en niet dat de bibliotheek geen avm heeft (zie *)

Oriëntatie van de collectie

De samengestelde maat voor de oriëntatie van de collectie van de bibliotheek wordt gecreëerd in twee stappen:

1. De eerste stap bestaat eruit de verhoudingen in tabel 2.5 (wat *continue variabelen* zijn) in te delen in categorieën. Omwille van de *normale verdeling* van deze verhoudingen, delen we ze op in 4 categorieën op basis van hun *standaardafwijking* van het *gemiddelde*. Die opdeling is als volgt:
 - De categorie laag zijn de bibliotheken met een score die lager is dan het gemiddelde min de standaardafwijking;
 - De categorie beneden gemiddeld zijn de bibliotheken met een score die lager is dan het gemiddelde maar niet lager dan het gemiddelde min de standaardafwijking;
 - De categorie boven gemiddeld zijn de bibliotheken met een score die hoger is dan het gemiddelde maar niet hoger dan het gemiddelde plus de standaardafwijking;
 - De categorie hoog zijn de bibliotheken met een score die hoger is dan het gemiddelde plus de standaardafwijking.

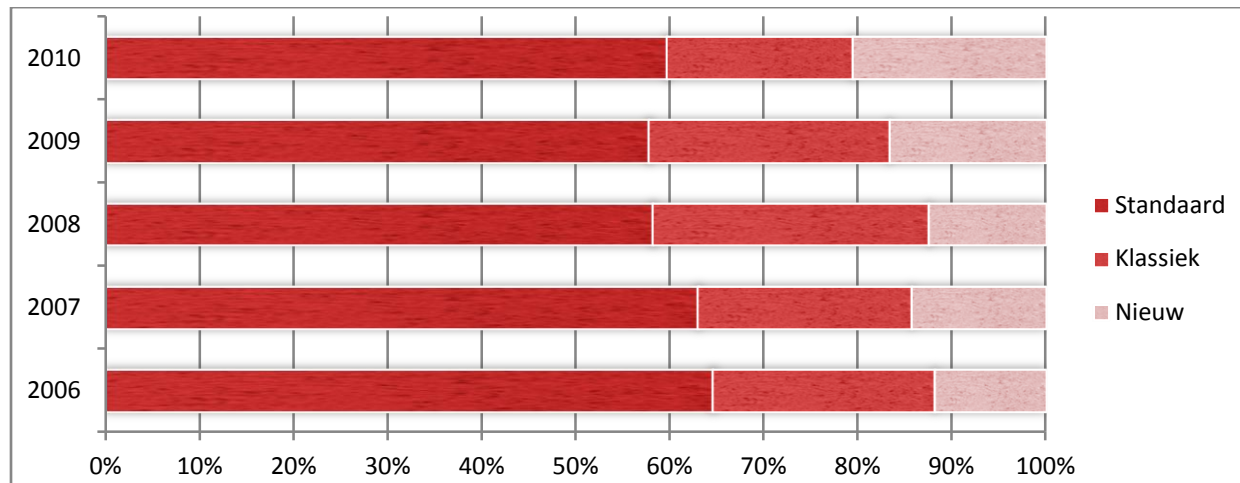
Aangezien deze indeling in categorieën slechts een tussenstap is om een samengestelde maat voor de oriëntatie van de collectie te creëren, is deze indeling niet in een tabel weergegeven.

2. De tweede stap is het samenvoegen van de onder stap 1 gemaakt *categorische variabelen* om een samengestelde maat te creëren voor de oriëntatie bibliotheekcollectie. Aangezien een aantal van de indicatoren een overlap heeft (bv. jeugd/volwassenen in totale collectie en jeugd/volwassenen in collectie gedrukte materialen) kunnen we niet al deze indicatoren gebruiken voor een samengestelde maat. Vanuit de gedachte dat de jeugd steeds minder lijkt te gaan lezen, internet een vervanger wordt van non-fictie, en dvd's en Daisy-boeken het gaan winnen van cd's en video's, willen we een maat creëren die een onderscheid maakt tussen bibliotheken met een 'nieuwe oriëntatie' van de collectie, bibliotheken met een 'klassieke oriëntatie' en een tussengroep met een 'standaard oriëntatie'. In dit geval is de indeling als volgt:
 - De categorie **nieuwe oriëntatie** zijn de bibliotheken die minstens bovengemiddeld scores op het aandeel gedrukte materialen voor jeugd in de totale collectie gedrukte materialen én minstens bovengemiddeld scores in het aandeel fictie in de totale collectie gedrukte materialen en minstens bovengemiddeld scores in het aandeel nieuwe avm in de totale collectie avm;
 - De categorie **klassieke oriëntatie** zijn de bibliotheken die op alle drie deze items minstens beneden gemiddeld scores;
 - De categorie **standaard oriëntatie** zijn de bibliotheken die niet aan deze voorwaarden voldoen.

Tabel 2.6: Oriëntatie van de collectie van bibliotheken naar registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentages)

Oriëntatie collectie					
	n	Standaard oriëntatie	Klassieke oriëntatie	Nieuwe oriëntatie	Totaal
Per registratiejaar					
2006	305	64,6	23,6	11,8	100,0
2007	306	63,4	22,5	14,1	100,0
2008	306	58,2	29,4	12,4	100,0
2009	308	57,8	25,6	16,6	100,0
2010	308	59,7	19,8	20,5	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)					
Grootstedelijk centrum	3	33,3	66,7	0,0	100,0
Stedelijk centrum	10	50,0	50,0	0,0	100,0
Ander centrum	49	51,0	44,9	4,1	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	58,7	16,3	25,0	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	70,3	5,4	24,3	100,0

Figuur 2.2: Oriëntatie van de collectie van bibliotheken naar registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.2 Digitalisering

2.2.1 Digitale promotie van de bibliotheek

Omschrijving

Het promoten van de bibliotheek en het bevorderen van het gebruik van de bibliotheek gebeurt op eigen initiatief of op initiatief van derden en via verschillende kanalen, zoals tijdschriften, kranten, radio, televisie, gemeentelijke infobladen, nieuwsbrieven, e-zines, folders, brochures, websites, mailings en sms. In het kader van digitalisering van informatieverstrekking bekijken we hier het percentage bibliotheken dat voor hun promotie gebruik maakt van digitale communicatiemiddelen. We selecteren hiervoor het gebruik van e-zines, websites, mailings en sms.

Evolutie

Figuur 2.3 toont dat het gebruik van e-zines, websites en met name mailings (+23 procentpunten in 2010 t.o.v. 2006) is toegenomen over de jaren heen. Eveneens blijkt dat de promotie van de bibliotheek via websites, gevolgd door e-mail, veruit de meest gekozen digitale kanalen zijn. Uit tabel 2.7 valt af te lezen dat in 2010 ruim 96% van de bibliotheken zich promoot via een of meerdere websites en de helft (52,3%) wel eens een promotie mailing heeft verstuurd. Het versturen van e-zines is met 14% van de bibliotheken een veel minder gebruikt digitaal kanaal en het gebruik van sms ter promotie van de bibliotheek staat nog in de kinderschoenen. Minder dan 2% van de bibliotheken maakt hiervan gebruik.

Digitale promotie

In tabel 2.8 en figuur 2.4 kijken we naar het aantal digitale kanalen dat bibliotheken gebruiken om zichzelf te promoten. In figuur 2.4 zien we dat het gebruik van 1 of 2 kanalen het meest voorkomt. Toch nemen we ook hier een evolutie waar. Was in 2006 het gebruik van 1 digitaal kanaal nog meer gebruikelijk dan 2, dan is dat in 2010 omgeslagen. In 2010 maakt 40% van de bibliotheken gebruik van 1 digitaal kanaal (t.o.v. 57,7% in 2006) en 47% van 2 digitale kanalen (t.o.v. 26,6% in 2006).

Het belang van promotie van de bibliotheek via digitale communicatiemiddelen blijkt uit het gegeven dat bijna geen enkele bibliotheek hier geen gebruik van maakt. Anderzijds, experimenteert ook slechts een klein aantal bibliotheken met meer dan 2 digitale communicatiekanalen tegelijk (minder dan 10%).

Tabel 2.8 laat zien dat het in dit geval vooral gaat om bibliotheken uit de stedelijke en andere centrumgebieden. Als het gaat om het al dan niet gebruik maken van 1 of 2 manieren voor digitale promotie van de bibliotheek speelt stedelijkheid nauwelijks een rol. Zoals al

gezegd, in bijna alle bibliotheken wordt hiervan gebruik gemaakt. Enkel voor de kleinste gemeenten (met minder dan 10.000 inwoners) geldt dat ruim 20% van de bibliotheken geen enkele vorm van digitale promotie van de bibliotheek heeft. Dat wil zeggen, 1 op de 5 bibliotheken in deze gemeenten heeft geen website, verstuurd een e-zines of mailings en heeft geen sms-service.

In het kort

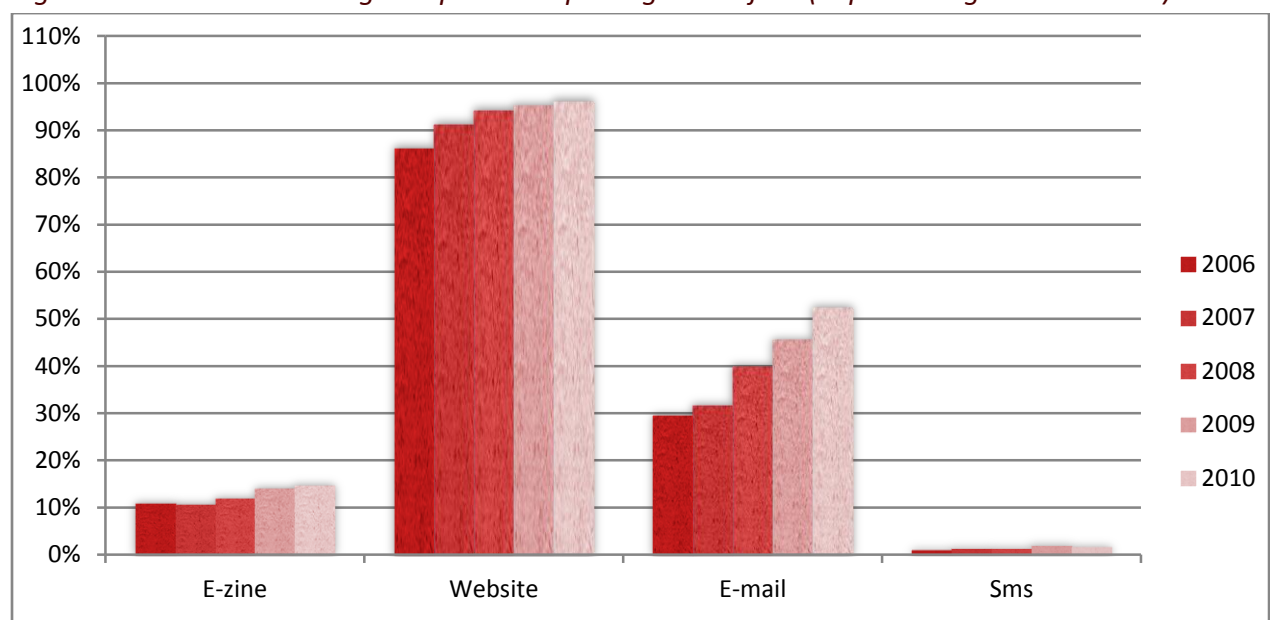
- Het gebruik van e-zines en website neemt toe;
- Websites en mailings zijn de meest gebruikte digitale kanalen voor promotie;
- Er zijn nauwelijks bibliotheken die tegelijk van alle vier de digitale kanalen gebruik maken;
- Slechts enkele bibliotheken uit de kleinste gemeenten maken van geen enkel digitaal kanaal gebruik.

De cijfers

Tabel 2.7: Kanalen voor digitale promotie per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Algemene bibliotheekpromotie: publiciteit gemaakt voor de bibliotheek op eigen initiatief of op initiatief van derden via ...	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
E-zine	10,8	10,5	11,8	14,0	14,6
Website	86,2	91,2	94,1	95,1	96,1
E-mail	29,5	31,7	39,9	45,5	52,3
Sms	1,0	1,3	1,3	1,9	1,6

Figuur 2.3: Kanalen voor digitale promotie per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

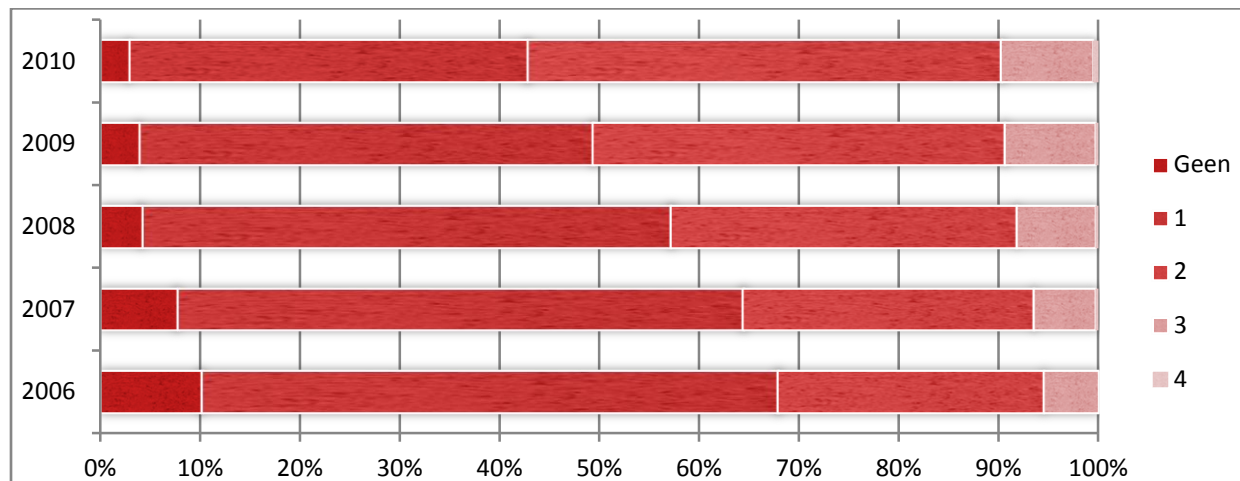
Digitale promotie

De samengestelde maat voor digitale promotie is een optelling van het aantal digitale kanalen dat een bibliotheek gebruikt. Voor elke digitaal kanaal waarvan sprake is, krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 4. In dat geval maakt de bibliotheek gebruik van e-zines, een website, mailings en sms diensten. Het minimum is een score van 0. In dat geval gebruikt de bibliotheek geen enkele van deze digitale kanalen.

Tabel 2.8: Aantal kanalen voor digitale promotie per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal kanalen voor digitale promotie							
	n	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	10,2	57,7	26,6	5,6	0,0	100,0
2007	306	7,8	56,5	29,1	6,2	0,3	100,0
2008	306	4,2	52,9	34,6	7,8	0,3	100,0
2009	308	3,9	45,5	41,2	9,1	0,3	100,0
2010	308	2,9	39,9	47,4	9,1	0,6	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	33,3	0,0	66,7	0,0	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	0,0	70,0	20,0	10,0	100,0
Ander centrum	49	2,0	34,7	42,9	20,4	0,0	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	3,5	39,0	52,3	5,2	0,0	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	22,2	51,4	37,8	6,8	1,4	100,0

Figuur 2.4: Aantal kanalen voor digitale promotie per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.2.2 Digitale service van de bibliotheek

Omschrijving

Specifieke dienstverlening die de bibliotheek via digitale kanalen kan leveren is het reserveren en verlengen van materialen via het internet evenals het raadplegen van de webcatalogus van de bibliotheek. Vanwege het 24/24 beschikbaar zijn van deze diensten overal waar gebruikers toegang hebben tot internet bekijken we deze drie diensten als digitale service in de bibliotheek.

Evolutie

Figuur 2.5 toont dat er een duidelijke stijgende lijn zit in het percentage bibliotheken dat deze digitale service verleent. Uit tabel 2.9 blijkt dat verlengen en reserveren via internet veelal gelijktijdig wordt aangeboden (wat logisch is). In 2006 bestond deze mogelijkheid in ongeveer de helft van de bibliotheken terwijl dit in 2010 al in meer dan 90% van de bibliotheken beschikbaar is. En hoewel de webcatalogus in 2006 al in grotere mate beschikbaar was (71,2%) is ook de beschikbaarheid hiervan aanzienlijk toegenomen tot in bijna alle bibliotheken (98,4%). Er is dus een aanwijsbare toenemende integratie van digitale dienstverlening in de bibliotheken.

Digitale service

In tabel 2.10 en figuur 2.6 bekijken we de mate waarin bibliotheken 1 of meerdere van bovengenoemde mogelijkheden van digitale dienstverlening voorzien. We zien dan een meer dan verdubbeling van het percentage bibliotheken dat alle drie de opties (verlenging, reserveren, raadplegen) aanbiedt. Betrof het in 2006 nog 4 op 10 bibliotheken, dan is dat in 2010 meer dan 9 op 10 geworden.

We zien dat, hoewel de integratie van deze digitale service in bibliotheken bijna een algemeenheid is, het vooral de bibliotheken in de kleinste gebieden (gemeenten met minder dan 10.000 inwoners) zijn die deze service nog niet aanbieden. In deze gebieden biedt 1 op de 5 bibliotheken geen of slechts één mogelijkheid van digitale service.

In het kort

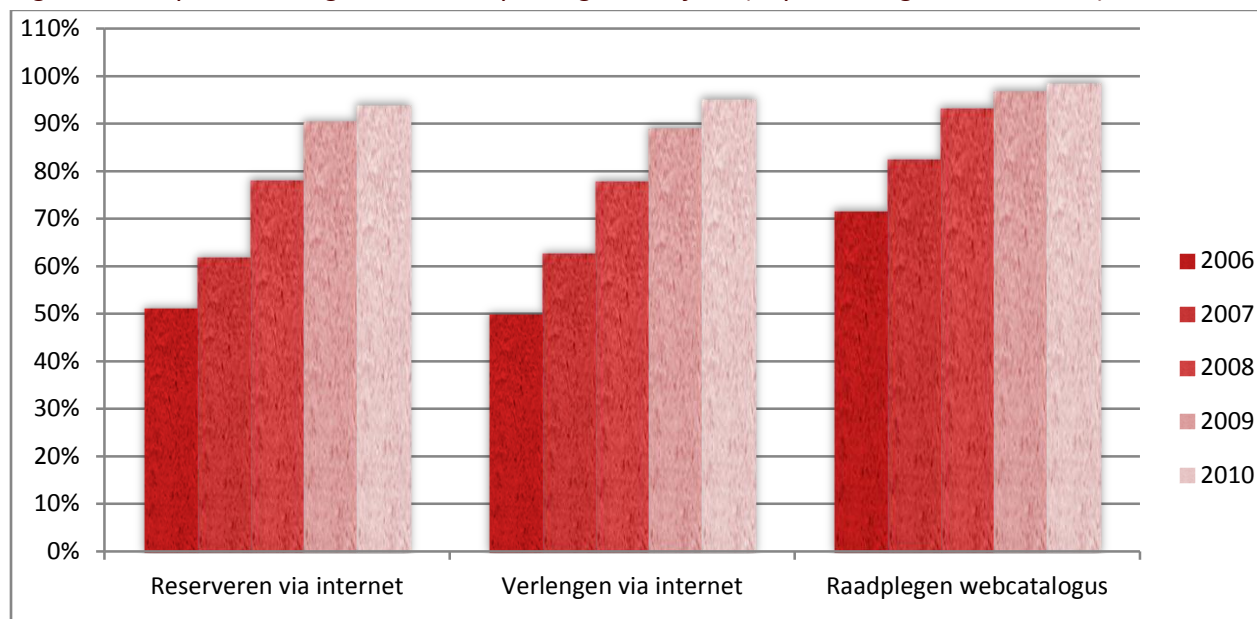
- Het percentage bibliotheken waar men kan reserveren en verlengen via internet neemt toe van 50% in 2006 naar bijna 100% in 2010;
- In 2010 heeft vrijwel elke bibliotheek een online catalogus;
- In 2010 is er geen enkele bibliotheek meer die geen enkele vorm van digitale service verleent;
- Vooral bibliotheken in de kleinste gemeenten (met minder dan 10.000 inwoners) bieden nog niet alle vormen van digitale service aan.

Cijfers

Tabel 2.9: Opties van digitale service per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Specifieke dienstverlening: biedt de bibliotheek de mogelijkheid tot	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Reserveren via internet	51,1	61,8	78,1	90,3	93,8
Verlengen via internet	49,8	62,7	77,8	89,0	95,1
Raadplegen van webcatalogus	71,5	82,4	93,1	96,8	98,4

Figuur 2.5: Opties van digitale service per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

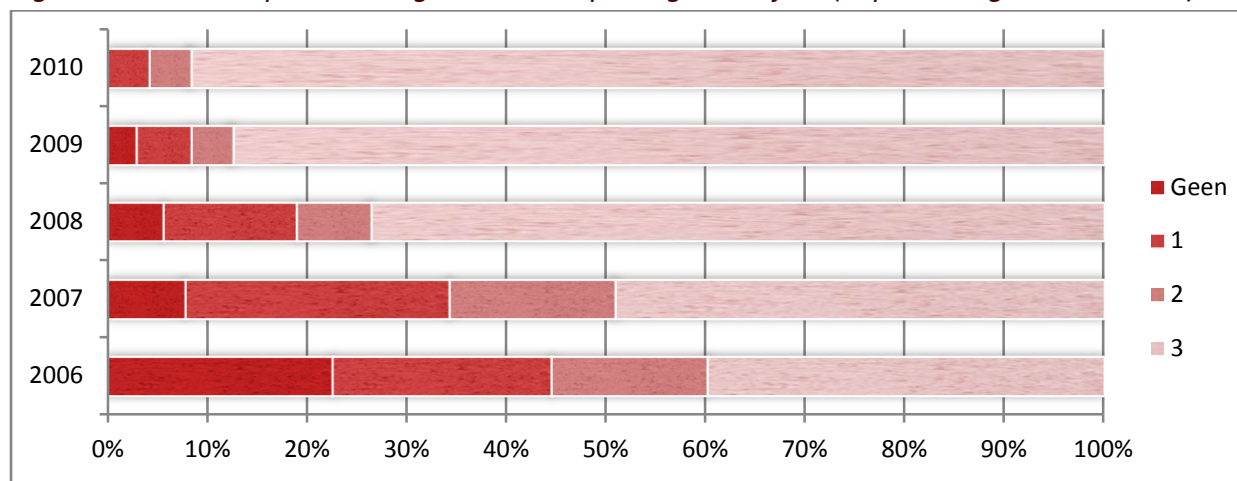
Digitale service

De samengestelde maat voor digitale service is een optelling van het aantal vormen van digitale service die een bibliotheek aanbiedt. Voor elke vorm van digitale service waarvan sprake is, krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 3. In dat geval is het mogelijk om bij de bibliotheek te reserveren en te verlengen via internet alsook de catalogus online te raadplegen. Het minimum is een score van 0. In dat geval verleent de bibliotheek geen enkele van deze digitale service.

Tabel 2.10: Aantal opties van digitale service per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal opties van digitale service						
	n	(0)	(1)	(2)	(3)	Totaal
Per registratiejaar						
2006	305	22,6	22,0	15,7	39,7	100,0
2007	306	7,8	26,5	16,7	49,0	100,0
2008	306	5,6	13,4	7,5	73,5	100,0
2009	308	2,9	5,5	4,2	87,3	100,0
2010	308	0,0	4,2	4,2	91,6	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)						
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
Ander centrum	49	0,0	2,0	8,2	89,8	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	0,0	2,9	2,9	94,2	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	0,0	9,5	5,4	85,1	100,0

Figuur 2.6: Aantal opties van digitale service per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.2.3 Digitale toegang in de bibliotheek

Omschrijving

Naast het promoten van de bibliotheek en het aanbieden van een aantal diensten via digitale mediakanalen kijken we hier naar de mogelijkheden die bibliotheken bieden om binnen hun infrastructuur toegang te krijgen tot deze kanalen. We bekijken het percentage bibliotheken dat 5 of meer publieke werkstations met internet heeft. Ter vergelijking nemen we ook het percentage bibliotheken dat minder dan 3 publieke werkstations met internettoegang heeft. Vooral omdat deze aantallen zullen afhangen van de grootte van de bibliotheek. Daarnaast nemen we het percentage bibliotheken op met hotspot(s).

Om het aanbieden van internetmogelijkheden in de bibliotheek in een perspectief te plaatsen, voegen we onderaan tabel 2.11 ook het gemiddeld aantal uren internetgebruik toe (en enkele andere statistieken) voor de bibliotheken die toegang tot internet aanbieden.

Evolutie

Toegang tot het internet in de bibliotheken is aan een gestage evolutie bezig. Figuur 2.7 laat duidelijk zien dat tussen 2006 en 2010 het percentage bibliotheken met 5 of meer werkstations met internet met 10 procentpunten toeneemt. Dit is gelijk aan de afname van het percentage bibliotheken met minder dan 3 werkstations met internet. Het aandeel bibliotheken met hotspots stijgt nog sterker. Had in 2006 slechts 7,2% van de bibliotheken hotspots, dan is dat in 2010 bijna een kwart.

Hier staat tegenover dat het wel opvallend is dat het gemiddeld aantal uren dat er van internet in de bibliotheek gebruik wordt gemaakt, nauwelijks geëvolueerd is over de jaren. Ook de andere statistieken blijven redelijk constant. Een gelijkblijvend aantal uren internetgebruik en toenemende toegang tot het internet (hetzij via werkstations met internet, hetzij via hotspots) kan er enerzijds op duiden dat de mogelijkheden tot digitale toegang in de bibliotheken aanzienlijk zijn verbeterd (*i.e.*, meer computers met internettoegang voor een gelijkblijvend gebruik betekent dat bezoekers minder lang hoeven te wachten op een vrije computer of deze van tevoren moeten reserveren). Anderzijds kan ook verwacht worden dat met meer internet-infrastructuur, het gebruik hiervan juist zou toenemen.

Digitale toegang

Digitale toegang van bibliotheken bestaat uit het al dan niet aanwezig zijn van 5 werkstations met internet en/of hotspots. Wanneer we in tabel 2.12 en bijbehorende figuur kijken naar het aantal mogelijkheden tot digitale toegang in de bibliotheek, dan valt het op

dat in 2010 ruim de helft van de bibliotheken minder dan 5 publieke werkstations met internettoegang heeft en ook geen hotspots. In 2006 was dit nog bijna driekwart. In het tweede deel van tabel 2.12 zien we dat het hier vooral gaat om de bibliotheken uit de andere en niet-centrum gebieden.

In het kort

- Een kwart van de bibliotheek heeft in 2010 internettoegang via hotspot(s);
- Het percentage bibliotheken met 5 of meer publieke werkstations met internetvoorziening neemt toe, maar het aantal uren internetgebruik in de bibliotheek blijft gelijk;
- Ruim de helft van de bibliotheken in de kleine en kleinste gemeenten hebben beperkte internettoegang, d.w.z. geen hotspot(s) en minder dan 5 publieke werkstations met internetvoorziening.

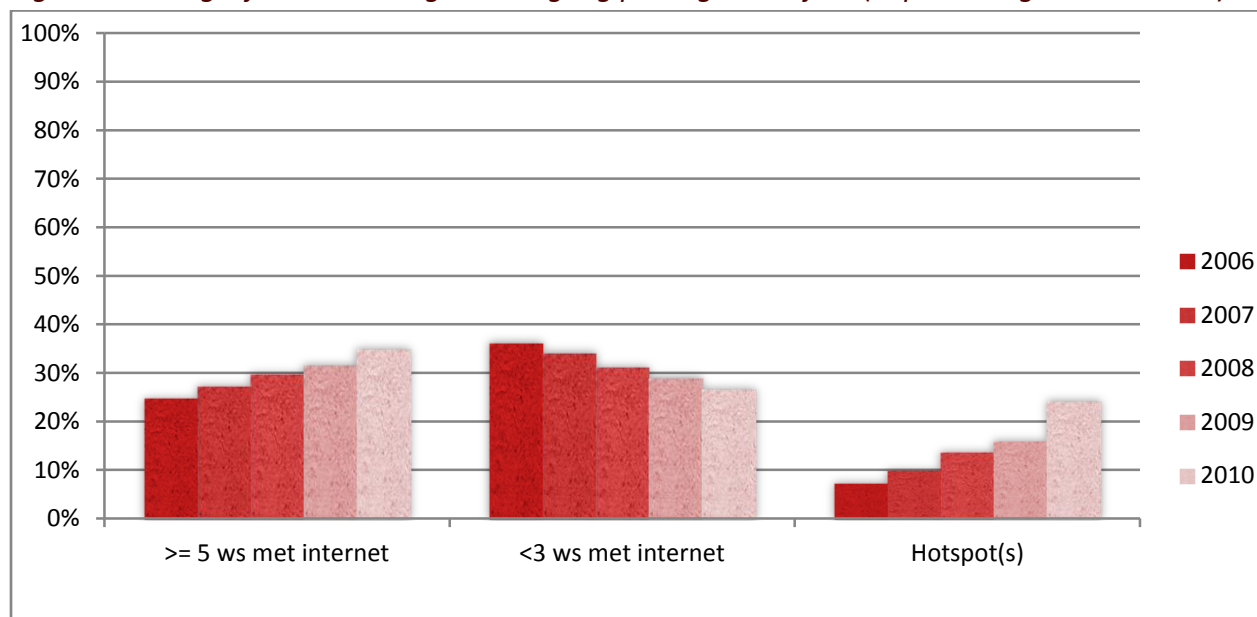
Cijfers

Tabel 2.11: Mogelijkheden tot digitale toegang per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Digitale infrastructuur: biedt de bibliotheek toegang tot digitale media door middel van	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=307)	2008 (n=307)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
5 of meer publieke werkstations met internet	24,6	27,1	29,7	31,5	34,7
Minder dan 3 publieke werkstations met internet	36,1	34,0	31,0	28,9	26,6
Hotspot(s)	7,2	9,8	13,6	15,9	24,0
Aantal uren internetgebruik*	(n=303)	(n=304)	(n=306)	(n=308)	(n=308)
Gemiddelde	4.075	5.028	4.465	4.693	4.658
Standaardafwijking	17.691	21.981	15.216	15.613	15.364
Mediaan	1.320	1.417	1.418	1.369	1.317
Minimum	25	0	0	10	0
Maximum	237.848	200.000	200.000	262.968	200.000

*Enkel voor bibliotheken die toegang tot internet bieden via minstens 1 publiek werkstation met internet

Figuur 2.7: Mogelijkheden tot digitale toegang per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Digitale toegang

De samengestelde maat voor *digitale toegang* bestaat uit 3 scores:

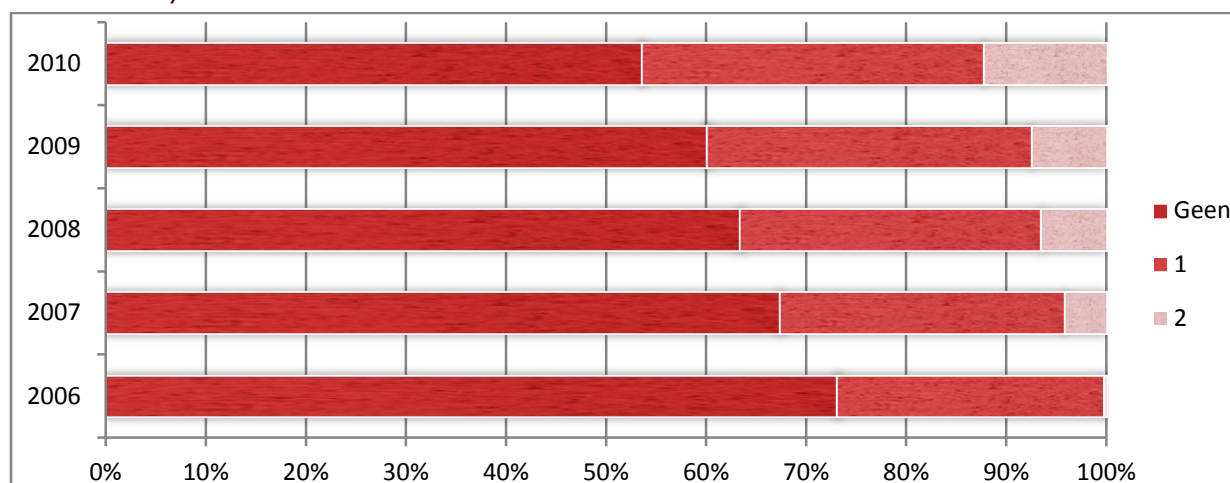
- Score 0 wil zeggen dat een bibliotheek geen hotspot(s) heeft en geen 5 of meer publieke werkstations met internetvoorziening;
- Score 1 wil zeggen dat een bibliotheek ofwel hotspot(s) heeft, ofwel 5 of meer publieke werkstations met internetvoorziening;
- Score 2 wil zeggen dat een bibliotheek zowel hotspot(s) heeft als 5 of meer publieke werkstations met internetvoorziening.

Tabel 2.12: Aantal vormen van mogelijkheden tot digitale toegang per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal vormen van mogelijkheden tot digitale toegang					
	n	(0)*	(1)	(2)	Totaal
Per registratiejaar					
2006	305	71,1	25,9	3,0	100,0
2007	306	67,3	28,4	4,2	100,0
2008	306	63,4	30,1	6,5	100,0
2009	308	60,1	32,5	7,5	100,0
2010	308	53,6	34,1	12,3	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)					
Grootstedelijk centrum	3	0,0	33,3	66,7	100,0
Stedelijk centrum	10	30,0	50,0	20,0	100,0
Ander centrum	49	55,1	26,5	18,4	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	55,2	35,5	9,3	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	54,1	33,8	12,2	100,0

*waarde 0 betekent in dit geval dat een bibliotheek geen hotspot(s) heeft en geen 5 of meer publieke werkstations met internetvoorziening

Figuur 2.8: Aantal mogelijkheden tot digitale toegang per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.2.4 Digitale collectie van de bibliotheek

Omschrijving

Nieuwe, digitale mediakanalen bieden ook de mogelijkheid om een deel van de collectie ook (of zelfs enkel) via elektronische toepassingen beschikbaar te maken. De omvang van de digitale collectie van de bibliotheek bekijken we hier. Welk percentage bibliotheken biedt elektronische abonnementen aan? En, hoewel facultatief in de BIOS registratie, welk percentage bibliotheken biedt Mediargus en/of Biblion aan.

Om de grote variatie in het aantal elektronische abonnementen in kaart te brengen, geven we onderaan tabel 2.13 onder andere ook het gemiddelde aantal elektronische abonnementen weer. Uiteraard enkel voor de bibliotheken die daadwerkelijk elektronische abonnementen via hun bibliotheek ontsluiten. Daarnaast toont de tabel ook de gemiddelde uitgaven aan de collectie elektronische abonnementen, opnieuw enkel voor de bibliotheken waar elektronische abonnementen voorhanden zijn.

Evolutie

Opvallend genoeg zien we in tabel 2.13 nauwelijks een evolutie in het aandeel bibliotheken dat elektronische abonnementen heeft. Zowel in 2006 als in 2010 biedt ongeveer 3 op de 4 bibliotheken dit aan. Onderaan deze tabel zien we dat ook het gemiddeld aantal abonnementen onveranderd blijft (evenals de andere statistieken). Hetzelfde geldt voor de uitgaven aan de collectie elektronische abonnementen over de jaren heen (hoewel in 2007 de uitgaven gemiddeld lager uitkwamen). Opvallend is wel dat de middelste waarneming (mediaan) jaarlijks steeds iets hoger komt te liggen.

Figuur 2.9 toont dat het percentage bibliotheken dat Mediargus in haar digitale collectie heeft, waarbij Mediargus minstens één keer is geraadpleegd, toeneemt tot 58% in 2008 en daarna min of meer stabiel blijft. Aangezien de vraag naar Mediargus facultatief is in de BIOS-registratie, zijn deze cijfers berekend op basis van de cijfers van Mediargus zelf. Voor het percentage bibliotheken dat Biblion in haar digitale collectie heeft, zien we dezelfde evolutie. Een toename tot en met 2008 en vervolgens een lichte afname. Echter, ook hier gaat het om een facultatieve vraag in de BIOS-registratie en bij gebrek aan andere gegevens over Biblion zijn deze cijfers dus onder voorbehoud. Desondanks lijkt het houdbaar ervan te spreken dat in ruim de helft van de bibliotheken in Vlaanderen Mediargus beschikbaar is en in minder dan een derde Biblion.

Digitale collectie

Om de omvang van de digitale collectie te duiden meten we in aantal elektronische abonnementen. We zien dan in figuur 2.10 dat in 2010 ruim de helft van de bibliotheken in

Vlaanderen 1 of 2 elektronische abonnementen aanbiedt. Nog eens 17% heeft 3 tot 7 abonnementen en slechts een enkele bibliotheek zit daarboven.

Tabel 2.14 laat ons bovendien nog zien dat het vooral de kleinere bibliotheken in de niet-centrum gebieden zijn, die geen digitale collectie hebben. Andersom zien we ook dat de grote bibliotheken in de (groot)stedelijke gebieden de grootste digitale collectie hebben.

In het kort

- Driekwart van de bibliotheken biedt elektronische abonnementen aan en dat aandeel is tussen 2006 en 2010 niet veranderd;
- Voor deze driekwart blijft het gemiddelde van 3 elektronische abonnementen ook onveranderd;
- Voor deze driekwart stijgen de gemiddelde uitgaven aan de collectie van elektronische abonnementen van 2.200 naar 2.800 euro;
- Het zijn vooral de bibliotheken in de (groot)stedelijke centrumgebieden die heel veel elektronische abonnementen aanbieden;
- De helft van de bibliotheken biedt toegang tot Mediargus en een derde van de bibliotheken biedt toegang tot Biblion.

Cijfers

Tabel 2.13: Vormen van digitale collectie per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Digitale toepassingen: stelt de bibliotheek elektronische abonnementen ter beschikking en meer bijzonder Mediargus en Biblion?	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Elektronische abonnementen	72,1	72,5	74,5	75,0	74,0
Mediargus**/**	47,5	53,3	53,3	52,6	53,2
Biblion**	24,6	30,4	30,1	28,6	27,9
Aantal elektronische abonnementen***	[in #]	[in #]	[in #]	[in #]	[in #]
n	220	222	228	231	227
Gemiddelde	2,9	2,9	3,0	2,9	2,7
Standaardafwijking	3,9	4,0	4,4	4,3	3,6
Mediaan	2	2	2	2	2
Minimum	1	1	1	1	1
Maximum	40	40	40	40	40
Uitgaven collectie elektronische abonnementen***	[in €]	[in €]	[in €]	[in €]	[in €]
n	220	222	228	231	228
Gemiddelde	2.261	1.850	2.369	2.350	2.818
Standaardafwijking	4.775	3.239	4.674	4.657	4.227
Mediaan	1.063	776	1.072	1.123	1.805
Minimum****	0	0	0	0	0
Maximum	47.970	22.992	43.729	42.984	42.086

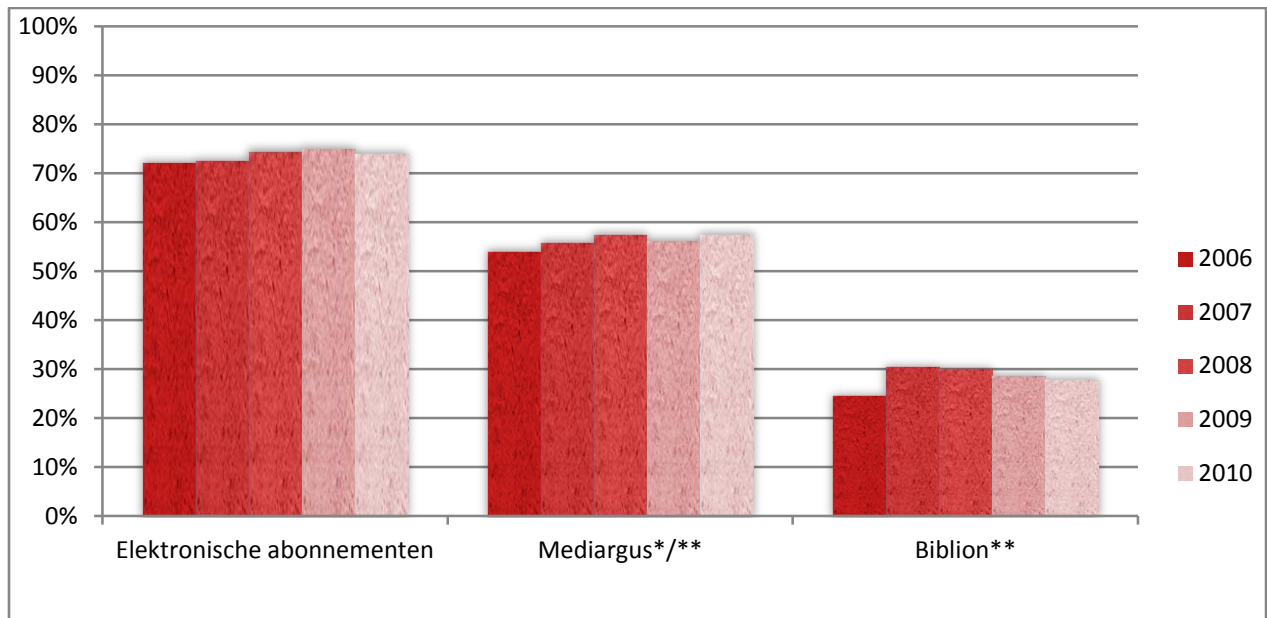
*Cijfers berekent op basis van gegevens van Mediargus

**Facultatief in BIOS registratie

***Enkel voor bibliotheken die minstens 1 elektronisch abonnement aanbieden

****Een minimum van 0 betekent in dit geval dat de bibliotheek geen uitgaven heeft gedaan voor haar collectie van (minstens 1) elektronische abonnementen en niet dat de bibliotheek geen elektronische abonnementen heeft (zie ***)

Figuur 2.9: Vormen van digitale collectie per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

*Cijfers berekent op basis van gegevens van Mediargus
**Facultatief in BIOS registratie

Digitale collectie

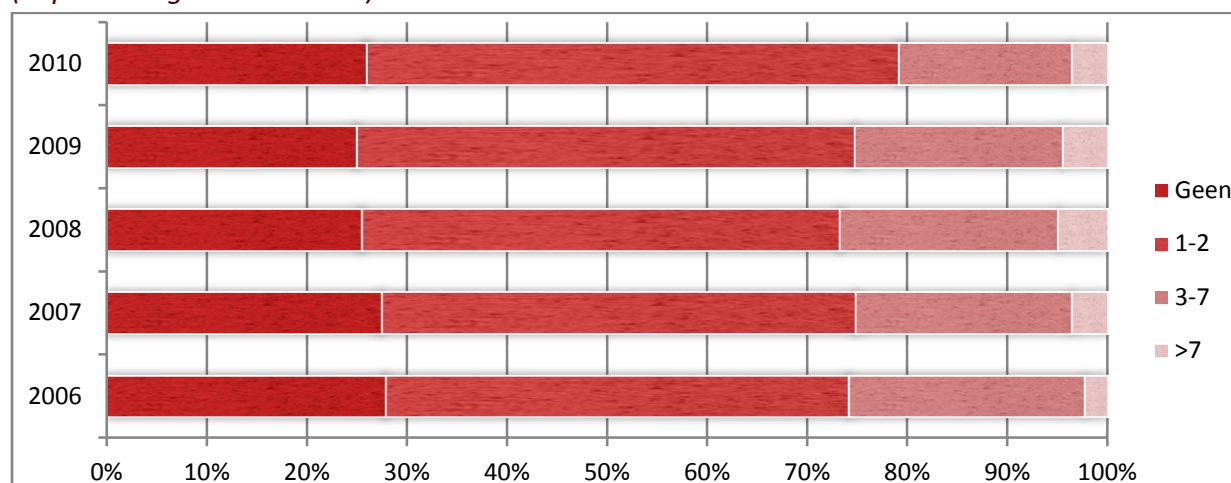
De samengestelde maat voor *digitale collectie* meten we aan de hand van het aantal elektronische abonnementen dat een bibliotheek heeft. We hebben het aantal elektronische abonnementen ingedeeld in vier categorieën:

- Categorie 0 wil zeggen dat een bibliotheek geen elektronische abonnementen heeft;
- Categorie 1-2 wil zeggen dat een bibliotheek 1 of 2 elektronische abonnementen heeft (dit komt overeen met de mediaan voor het aantal elektronische abonnementen uit tabel 2.14);
- Categorie 3-7 wil zeggen dat een bibliotheek tussen de 3 en 7 elektronische abonnementen heeft (dit komt overeen met de spreiding van het gemiddelde plus één keer de standaardafwijking voor het aantal elektronische abonnementen uit tabel 2.14);
- Categorie >7 wil zeggen dat een bibliotheek meer dan 7 elektronische abonnementen heeft.

Tabel 2.14: Omvang digitale collectie in aantal elektronische abonnementen per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Omvang digitale collectie						
	n	(0)	(1-2)	(3-7)	(>7)	Totaal
Per registratiejaar						
2006	305	27,9	46,2	23,6	2,3	100,0
2007	306	27,5	47,4	21,6	3,6	100,0
2008	306	25,5	47,7	21,9	4,9	100,0
2009	308	25,0	49,7	20,8	4,5	100,0
2010	308	26,0	53,2	17,2	3,6	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)						
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	66,7	33,3	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	40,0	50,0	10,0	100,0
Ander centrum	49	14,3	53,1	24,5	8,2	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	25,0	57,0	15,1	2,9	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	40,5	48,6	10,8	0,0	100,0

Figuur 2.10: Omvang digitale collectie per registratiejaar in aantal elektronische abonnementen (in percentage bibliotheken)

2.3 Activiteiten in de bibliotheek

2.3.1 Collectiegebonden activiteiten in de bibliotheek

Omschrijving

Onder collectiegebonden activiteiten verstaan we activiteiten die de bibliotheek zelf of in samenwerking met anderen organiseert en die verband houden met het in de kijker brengen van de collectie. Het gaat dan om auteurslezingen, aanwinst- en themalijsten, themastands en deelname aan de bibliotheekweek en de jeugdboekenweek. We merken op dat hierdoor een onderscheid gemaakt wordt tussen dit type activiteiten en lees bevorderende of doelgroepgerichte activiteiten (zie §2.6).

Evolutie

Kijken we naar auteurslezingen dan zien we dat veel bibliotheken hier al sinds het eerste BIOS registratiejaar in voorzien (ongeveer 4 op 5). Eveneens zien we in figuur 2.11 dat dit aantal nog eens lichtjes toeneemt over de afgelopen registratiejaren naar 88,6%. Dergelijke evolutie nemen we niet of nauwelijks waar voor aanwinstlijsten en themalijsten. Uit tabel 2.15 blijkt dat in 2010 ongeveer 2 op de 3 bibliotheken hierin voorziet en dat is niet veel meer dan in de jaren daarvoor.

Meedoen aan de bibliotheekweek en/of jeugdboekenweek en voorzien in themastands is bijna de standaard voor bibliotheken. Tabel 2.15 toont dat bijna alle bibliotheken hier aan meedoen. In 2010 zijn er slechts 8 bibliotheken die hebben aangegeven niet aan de bibliotheekweek mee te doen. Voor de jeugdboekenweek zijn dat er 2 in 2010 (cijfers niet in tabel/figuur).

Collectiegebonden activiteiten

We zien in figuur 2.12 dat het percentage bibliotheken dat geen of één van de genoemde collectiegebonden activiteiten heeft, steeds kleiner wordt (hoewel het met 9,8% in 2006 al relatief klein was). De andere groepen (2, 3 of 4 activiteiten) blijven redelijk stabiel. Wel zien we dat het percentage bibliotheken dat alle vier de activiteiten organiseert in 2010 afgenomen is ten opzichte van 2008.

Uit tabel 2.16 concluderen we dat het de bibliotheken in de niet-centrumgebieden zijn die het aandeel bibliotheken uitmaken dat geen of één collectiegebonden activiteit(en) organiseert. Daartegenover staat dat de (groot)stedelijke en andere centrumgebieden voorop lopen als het gaat om het organiseren van verschillende soorten collectiegebonden activiteiten.

In het kort

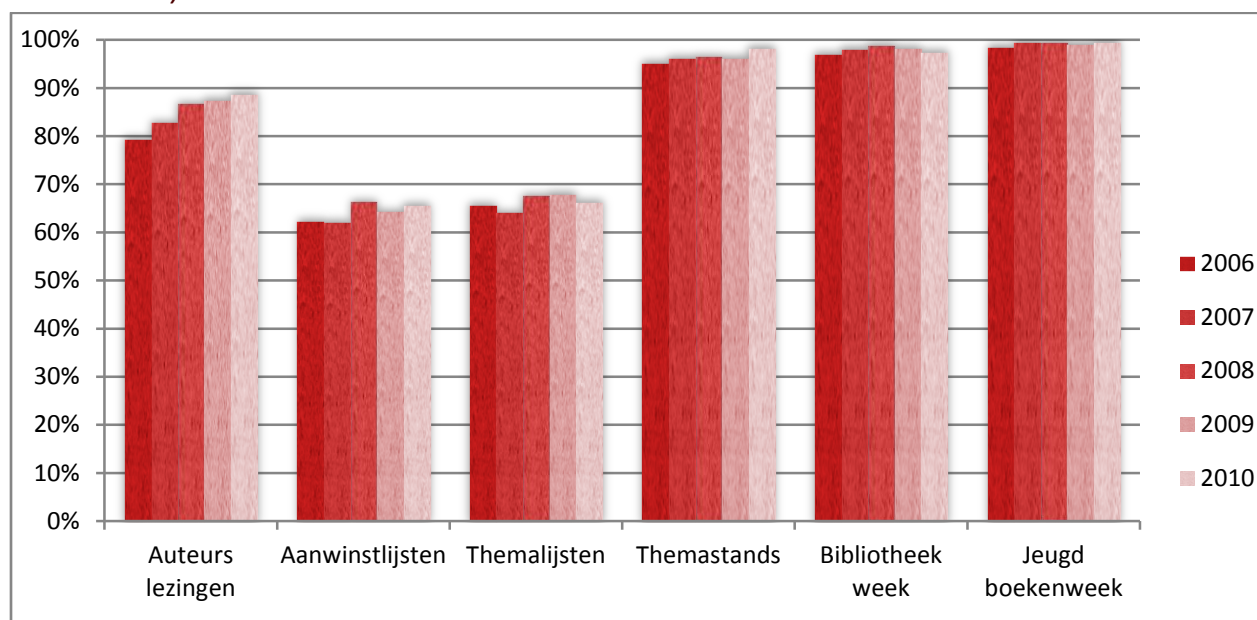
- Het percentage bibliotheken dat auteurslezingen organiseert stijgt tussen 2006 en 2010 van 80 naar bijna 90%;
- Twee derde van de bibliotheken werkt met thema- en/of aanwinstlijsten;
- Vrijwel alle bibliotheken doen mee aan de bibliotheekweek en de jeugdboekenweek;
- Driekwart van de bibliotheken voorziet in minstens drie verschillende collectiegebonden activiteiten;
- Bibliotheken in de (groot)stedelijke centrumgebieden lopen voorop als het gaat om het voorzien van veel verschillende collectiegebonden activiteiten.

Cijfers

Tabel 2.15: Vormen van collectiegebonden activiteiten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Activiteiten in de bibliotheek: collectiegebonden activiteiten die de bibliotheek zelf organiseert of in samenwerking met anderen voor zowel jeugd als volwassenen ...	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Auteurslezingen	79,3	82,7	86,6	87,3	88,6
Aanwinstlijsten	62,3	62,1	66,3	64,3	65,6
Themalijsten	65,6	64,1	67,6	67,9	66,9
Themastands	95,1	96,1	96,4	96,1	98,1
Bibliotheekweek	97,0	98,0	98,7	98,1	97,4
Jeugdboekenweek	98,4	99,3	99,3	99,0	99,4

Figuur 2.11: Vormen van collectiegebonden activiteiten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

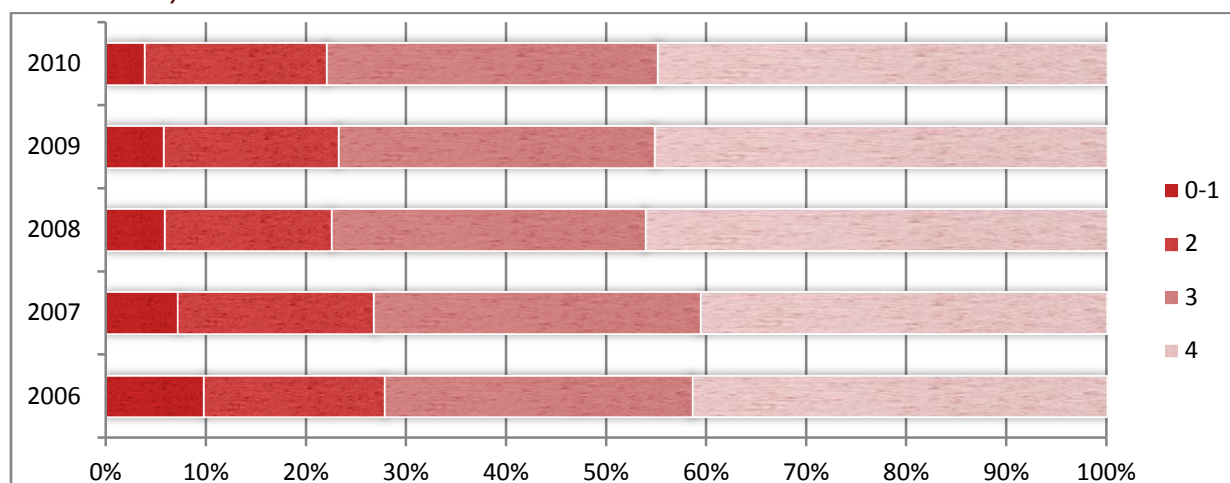
Collectiegebonden activiteiten

De samengestelde maat voor collectiegebonden activiteiten is een optelsom van het aantal verschillende activiteiten waarin bibliotheken voorzien. In deze telling nemen we enkel de auteurslezingen, aanwinst- en themalijsten en themastands op, omdat deelname in de bibliotheekweek en jeugdboekenweek voor vrijwel alle bibliotheken geldt. Het maximum is dus een score van 4. In dat geval voorziet de bibliotheek in auteurslezingen, aanwinstlijsten, themalijsten en themastands. Het minimum is een score van 0. In dat geval voorziet de bibliotheek in geen enkele van de bovengenoemde activiteiten.

Tabel 2.16: Aantal collectiegebonden activiteiten per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal collectiegebonden activiteiten						
	n	(0-1)	(2)	(3)	(4)	Totaal
Per registratiejaar						
2006	305	9,8	18,0	30,8	41,3	100,0
2007	306	7,2	19,6	32,7	40,5	100,0
2008	306	5,9	16,7	31,4	46,1	100,0
2009	308	5,8	17,5	31,5	45,1	100,0
2010	308	3,9	18,2	33,1	44,8	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)						
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	66,7	33,3	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	10,0	20,0	70,0	100,0
Ander centrum	49	0,0	16,3	34,7	49,0	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	5,2	18,0	32,0	44,8	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	4,1	21,6	35,1	39,2	100,0

Figuur 2.12: Aantal collectiegebonden activiteiten per registratiejaar in (in percentage bibliotheken)

2.3.2 Andere activiteiten in de bibliotheek

Omschrijving

Naast activiteiten die direct aan het 'promoten' van de collectie zijn gerelateerd, onderscheiden we ook andere activiteiten die binnen de infrastructuur van de bibliotheek plaatsvinden. Deze activiteiten zijn niet direct gelieerd aan het aantrekken van leners of stimuleren tot ontlending van materialen, maar zorgen er wel voor dat mensen binnen de infrastructuur van de bibliotheek terecht komen. In dit licht bekijken we de aanwezigheid van een spelothek, gemeentelijke info-, afgifte- en verkooppunten en tentoonstellingen.

Evolutie

We zien in tabel 2.17 dat er weinig beweging zit in de aanwezigheid van een spelothek of info-, afgifte- en/of verkooppunten. Ongeveer 1 op de 10 bibliotheken heeft een spelothek binnen haar infrastructuur, informatiepunten voor jongeren vinden we in bijna 1 op 3 bibliotheken en ruim de helft van de bibliotheken heeft een verkooppunt voor tickets en/of grabbel- en swappassen en/of brochures van de gemeente en/of toeristische brochures. Ergens is het uitblijven van een evolutie wel logisch, omdat het vaak gaat om een eenmalige 'aanpassing' van de infrastructuur van de bibliotheek. Dit in tegenstelling tot tentoonstellingen, waartoe telkens opnieuw moet worden besloten.

Figuur 2.13 toont echter dat het aandeel bibliotheken dat tentoonstellingen organiseert binnen hun infrastructuur relatief onveranderd is. In 2008 kent dit aandeel een kleine opleving, maar in 2010 daalt deze weer naar 72,7% van de bibliotheken die tentoonstellingen organiseert.

Andere activiteiten

Vervolgens kijken we naar het aandeel bibliotheken en het aantal type van deze andere activiteiten die zij organiseren. Aangezien er slechts één bibliotheek was die alle 5 de vormen van andere activiteiten aanbod, is de categorie 4 activiteiten en 5 activiteiten samengevoegd.

Figuur 2.14 laat duidelijk zien dat er ook in het aantal type activiteiten dat georganiseerd wordt weinig verschil zit over de jaren. 2 op 3 bibliotheken voorzien in één of twee activiteiten en 1 op 10 bibliotheken heeft geen enkele van deze activiteiten binnen haar infrastructuur opgenomen. Opnieuw zien we in tabel 2.18 dat dit de kleinere bibliotheken zijn. Toch lopen ook de bibliotheken uit de grootstedelijke gebieden hierin niet voorop. Het zijn met name de bibliotheken uit de stedelijke en andere centrumgebieden die voorzien in heel veel van deze andere activiteiten.

In het kort:

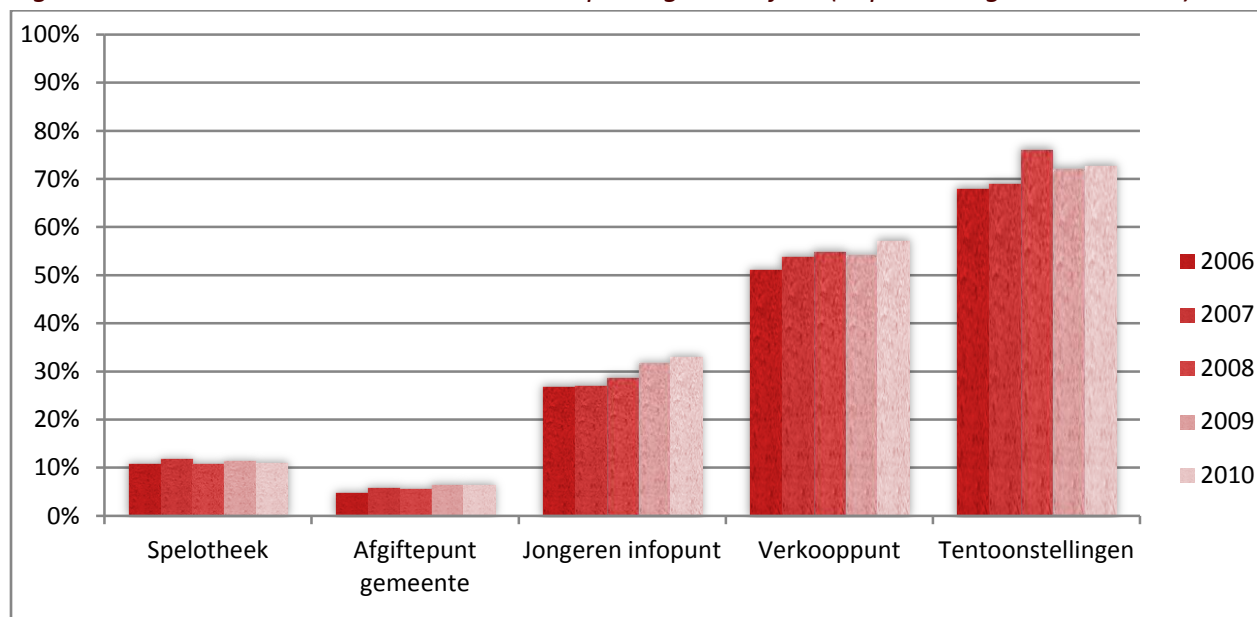
- In 2010 heeft 11% van de bibliotheken een speltheek;
- In 2010 heeft een derde van de bibliotheken een jongeren infopunt en ruim de helft van de bibliotheken een verkooppunt (voor tickets, grabbelpassen, swappassen, toeristische brochures, ...);
- Het percentage bibliotheken dat tentoonstellingen organiseert stijgt van 67% in 2006 naar 73% in 2010;
- Slechts een kwart van de bibliotheken voorziet in 3 of meer type van andere activiteiten en het gaat hier vooral om bibliotheken uit de stedelijke centrumgebieden.

Cijfers

Tabel 2.17: Typen van andere activiteiten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Activiteiten in de bibliotheek: andere activiteiten die de bibliotheek zelf organiseert of in samenwerking met anderen voor zowel jeugd als volwassenen ...	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Spelothek	10,8	11,8	10,8	11,4	11,0
Afgiftepunt administratieve documenten gemeente	4,9	5,9	5,6	6,5	6,5
Jongeren informatiepunt	26,9	27,1	28,8	31,8	33,1
Verkooppunt (tickets, grabbel-,swap pas, e.d.)	51,1	53,9	54,9	54,2	57,1
Tentoonstellingen	67,9	69,0	76,1	72,1	72,7

Figuur 2.13: Vormen van andere activiteiten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

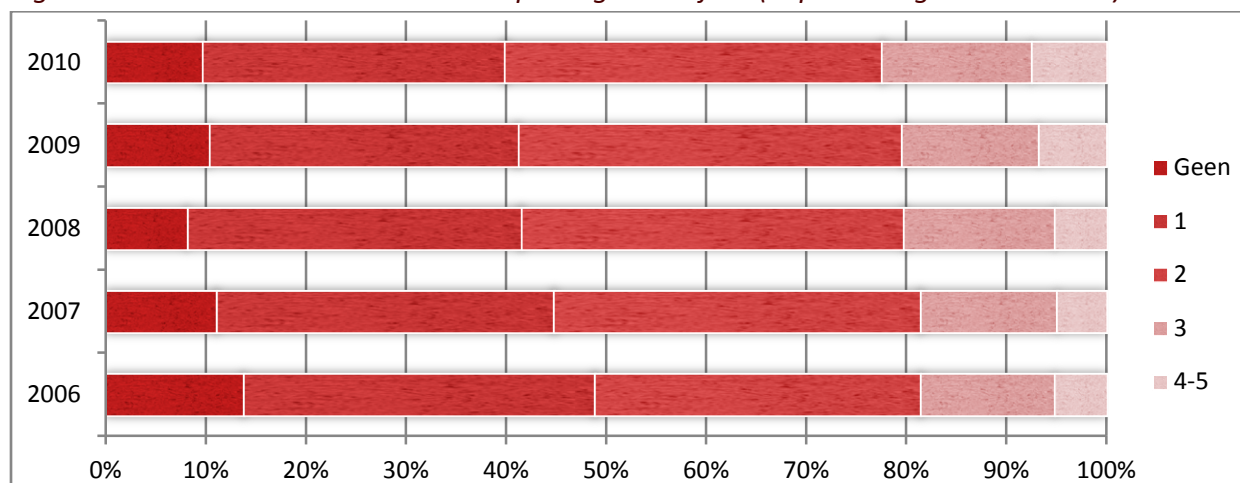
Andere activiteiten

De samengestelde maat voor andere activiteiten is een optelling van het aantal type van andere activiteiten waarin een bibliotheek voorziet. Voor elk type andere activiteit waarvan sprake is, krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 5. In dat geval is er in een bibliotheek sprake van een speltheek, een afgiftepunt voor documenten van de gemeente, een jongeren infopunt, een verkooppunt voor tickets en/of grabbel- en swappassen en/of brochures van de gemeente en/of toeristische brochures, en worden er tentoonstellingen georganiseerd. Het minimum is een score van 0. In dat geval voorziet de bibliotheek in geen enkele van de bovengenoemde type van andere activiteiten.

Tabel 2.18: Aantal type andere activiteiten per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal type andere activiteiten							
	n	(0)	(1)	(2)	(3)	(4-5)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	13,8	35,1	32,5	13,4	5,2	100,0
2007	306	11,1	33,7	36,6	13,7	4,9	100,0
2008	306	8,2	33,3	38,2	15,0	5,2	100,0
2009	308	10,4	30,8	38,3	13,6	6,8	100,0
2010	308	9,7	30,2	37,3	14,9	7,5	
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	33,3	33,3	33,3	0,0	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	40,0	30,0	20,0	10,0	100,0
Ander centrum	49	2,0	38,8	38,8	14,3	6,1	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	11,0	23,8	40,7	16,9	7,6	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	13,5	37,8	31,1	9,5	8,1	100,0

Figuur 2.14: Aantal andere activiteiten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.4 Diensten in de bibliotheek

2.4.1 Infrastructurele diensten in de bibliotheek

Omschrijving

Onder infrastructurele diensten in de bibliotheek verstaan we de dingen die zowel het gebruiken van de bibliotheek als werkplek of leesruimte ondersteunen als het ontlenen en/of inleveren van materialen. Het gaat hier om fysieke ondersteuning (i.t.t. digitale ondersteuning uit §2.2.2) zoals leesruimten, zelfuitleenbalies en inleverboxen, extra bedieningspunten en werkplekken (al dan niet met computer en/of internet).

Evolutie

We zien in tabel 2.19 dat meer dan de helft van de bibliotheken een leeszaal heeft. Wel is dit aandeel iets afgenomen over de afgelopen jaren. Daar staat tegenover dat het aandeel 'modernere' leescafés is toegenomen, evenals het aandeel polyvalente zalen. Figuur 2.15 laat duidelijk zien dat het gebruik van zelfuitleenbalies en inleverboxen aan een opmars bezig is onder de bibliotheken met respectievelijk 22,1% en 32,8% in 2010 wanneer we vergelijken met 5 jaar eerder. Het aantal bibliotheken met een zelfuitleenbalie is vervijfvoudigd en het aantal bibliotheken met een inlever box is zelfs vertienvoudigd.

Het aandeel bibliotheken dat extra bedieningspunten heeft buiten het hoofdgebouw is afgenomen met 7%. En hoewel nog altijd meer dan de helft van de bibliotheken extra bedieningspunten heeft, komt 7% in absolute aantallen wel overeen met 22 bibliotheken die over de afgelopen 5 jaar (tussen 2006 en 2010) hun extra bedieningspunten hebben gesloten. Voor de bibliotheken die nog extra bedieningspunten hebben, zien we aan de toegevoegde cijfers onderaan tabel 2.19 dat het aantal bedieningspunten stabiel is gebleven (m.u.z. van het maximum).

Tot slot zien we in figuur 2.15 dat het aandeel bibliotheken met 1 of meer werkplekken per 200 leners is toegenomen over de jaren naar gemiddeld 2 op 5 bibliotheken die daarin voorzien.

Infrastructurele dienstverlening

De algemene indicator van infrastructurele dienstverlening is een optelsom van de verschillende vormen van infrastructurele dienstverlening zoals hierboven besproken (we laten de polyvalente zaal bij deze telling buiten beschouwing en nemen leeszaal/leescafé samen). Tabel 2.20 geeft de verdeling van de bibliotheken op deze schaal naar registratiejaar en naar stedelijkheid en aangezien score 4 of 5 nauwelijks voorkomt, hebben we deze twee samengenomen.

Tabel 2.20 toont dat in 2006 1 op de 10 bibliotheken geen leeszaal of leescafé, geen zelfuitleenbalie, geen inlever box, geen extra bedieningspunt en minder dan 1 werkplek per 200 leners heeft. In 2010 is dat aandeel onveranderd gebleven. Een derde van de bibliotheken heeft slechts één van deze vormen van infrastructurele dienstverlening en nog eens bijna de helft slechts 2. Uit figuur 2.16 blijkt dat daar pas vanaf 2009 echt verandering inkomt. En in 2010 heeft minder dan een kwart van de bibliotheken één vorm van infrastructurele dienstverlening, een derde twee vormen en nog eens een derde 3 of meer. Met name de opkomst van de zelfuitleenbalie en de inlever box zal daar aan bijgedragen hebben.

Kijken we in tabel 2.20 nog naar de verdeling naar stedelijkheid, dan zien we dat ook op het gebied van infrastructurele dienstverlening de (groot)stedelijke en andere centrumgebieden voorop lopen. In het kleinste gebied scoort meer dan 2/5de van de bibliotheken 0 of 1 op deze schaal.

In het kort:

- Driekwart van de bibliotheken heeft een leeszaal of een leescafé;
- Het percentage bibliotheken met een zelfuitleenbalie stijgt spectaculair van 4% in 2006 naar 22% in 2010;
- Het percentage bibliotheken met een inleverbox stijgt spectaculair van 3% in 2006 naar 33% in 2010;
- De helft van de bibliotheken heeft in 2010 nog minstens één extra bedieningspunt en dat is iets minder dan in 2006;
- In 2010 heeft 1 op de 10 bibliotheken geen leeszaal of leescafé, geen zelfuitleenbalie, geen inleverbox, geen extra bedieningspunt en minder dan 1 werkplek per 200 inwoners;
- Het betreft hier de bibliotheken uit de klein(st)e niet-centrumgebieden.

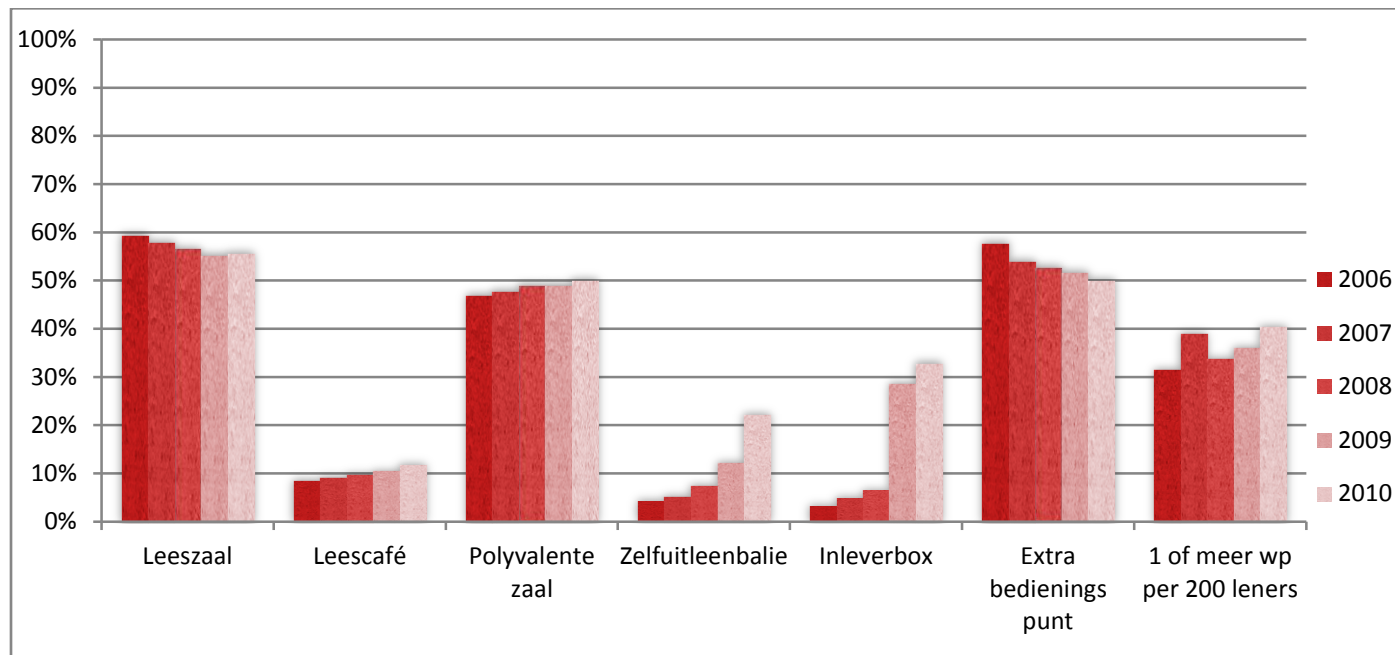
Cijfers

Tabel 2.19: Vormen van infrastructurele diensten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Infrastructurele diensten in de bibliotheek: diensten ten behoeve van het ontlenen, terugbrengen, opzoeken en/of lezen van materialen in de bibliotheek	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Leeszaal	59,3	57,8	56,5	55,2	55,5
Leescafé	8,5	9,2	9,8	10,4	11,7
Polyvalante zaal	46,9	47,7	49,0	49,0	50,0
Zelfuitleenbalie	4,3	5,2	7,5	12,3	22,1
Inlever box	3,3	4,9	6,5	28,6	32,8
Extra bedieningspunt(en)	57,7	53,9	52,6	51,6	50,0
1 of meer werkplekken per 200 leners	31,5	38,9	33,7	36,0	40,3
Aantal extra bedieningspunten*	[in #]	[in #]	[in #]	[in #]	[in #]
n	176	165	161	159	154
Gemiddelde	2,5	2,6	2,6	2,6	2,5
Standaardafwijking	2,1	2,7	2,7	2,7	2,4
Mediaan	2	2	2	2	2
Minimum	1	1	1	1	1
Maximum	14	25	25	25	17

*Enkel voor de bibliotheken met extra bedieningspunt(en)

Figuur 2.15: Vormen van infrastructurele diensten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

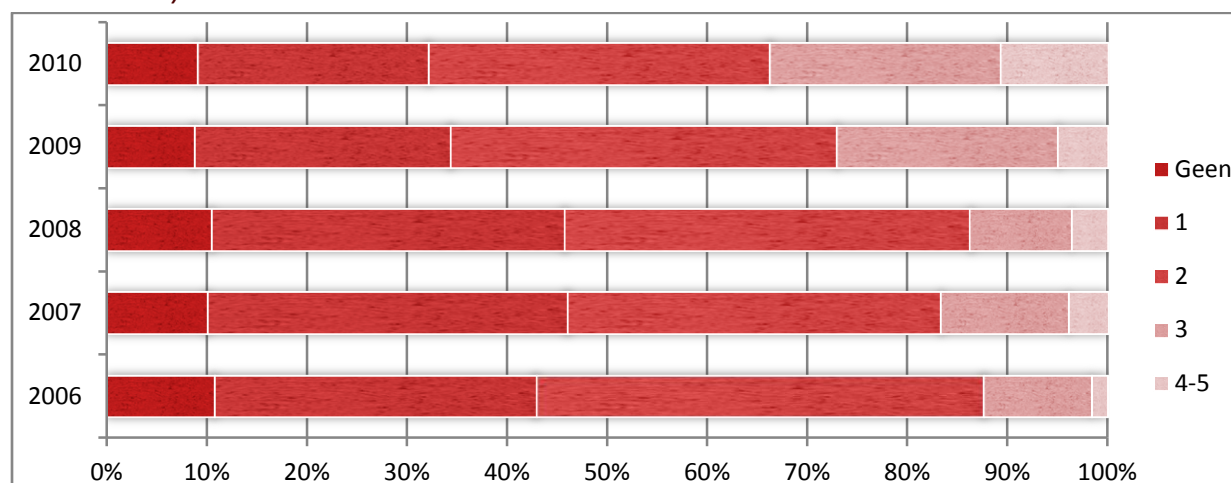
Infrastructurele dienstverlening

De samengestelde maat voor infrastructurele dienstverlening is een optelling van het aantal vormen van dienstverlening waarvan in een bibliotheek sprake is. We merken op dat we de aan- of afwezigheid van een leeszaal en leescafé samen nemen omdat hun functie min of meer gelijk is. Tevens laten we de aanwezigheid van een polyvalente zaal buiten beschouwing laten. Voor elk vorm van infrastructurele dienstverlening krijgt de desbetreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 5. In dat geval is er in een bibliotheek sprake van een leeszaal of leescafé, een zelfuitleenbalie, een inleverbox, een extra bedieningspunt, en 1 of meer werkplekken per 200 leners. Het minimum is een score van 0. In dat geval is er in de bibliotheek sprake van geen enkele van de bovengenoemde infrastructurele diensten.

Tabel 2.20: Aantal vormen van infrastructurele dienstverlening per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal vormen van infrastructurele dienstverlening							
	n	(0)	(1)	(2)	(3)	(4-5)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	10,8	32,1	44,6	10,8	1,6	100,0
2007	306	9,5	35,9	37,3	12,7	3,9	100,0
2008	306	10,5	35,3	40,5	10,1	3,6	100,0
2009	308	8,8	25,6	38,6	22,1	4,9	100,0
2010	308	9,1	23,1	34,1	23,1	10,7	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	33,3	0,0	0,0	66,7	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	10,0	20,0	60,0	10,0	100,0
Ander centrum	49	6,1	30,6	40,8	12,2	10,2	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	7,6	20,3	36,0	25,6	10,5	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	16,2	25,7	25,7	20,3	9,5	100,0

Figuur 2.16: Aantal vormen van infrastructurele dienstverlening per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.4.2 Openingsuren in de bibliotheek

Omschrijving

We bekijken hier de openingsuren als vorm van flexibele dienstverlening in de bibliotheek (openingsuren zijn eenvoudig te wijzigen). Meer specifiek bekijken we het aandeel bibliotheken dat open is op een doordeweekse dag in de voormiddag, namiddag en avond, open is op zaterdag en zondag, en open is voor meer dan 21 uur per week. Het gaat hier enkel om de openingsuren van de hoofdbibliotheek en niet van de bedieningspunten. We merken hier wel meteen bij op dat enige voorzichtigheid geboden is bij het interpreteren van de cijfers. Het kan zijn dat bibliotheken met meer bedieningspunten hun openingsuren op elkaar afstemmen.

Evolutie

In tabel 2.21 en figuur 2.17 zien we dat in 2010 71% van de bibliotheken op een doordeweekse voormiddag is geopend. Vanaf 2006 is vrijwel elke bibliotheek wel een doordeweekse namiddag en avond (na 18u) geopend. Hetzelfde geldt voor opening op zaterdag. Het aandeel bibliotheken dat op zondag open is, ligt veel lager en neemt van 17,2% in 2006 lichtjes af naar 15,9% in 2010. Onderaan in tabel 2.21 zien we dat de bibliotheken in 2010 overdag gemiddeld 16,6 uur per week open zijn. Toch zit er nog aardig wat variatie in. Het minimum is 2 uur per weekdag (*i.e.*, maandag t/m vrijdag), het maximum is 42,5 uur per weekdag en de standaardafwijking is 8,4 uur. Dat laatste betekent dat voor 68,2% van de bibliotheken de openingstijden liggen tussen 8,2 en 25 uur per weekdag en dat de openingstijden van de rest van de bibliotheken daaronder of daarboven liggen.

In de avonduren op doordeweekse dagen zijn bibliotheken gemiddeld 4,7 uur open (verspreid over minimaal 1 dag en maximaal 5 dagen). In de weekenden, tot slot, zien we dat bibliotheken gemiddeld 3,6 uur open zijn. Voor alle openingsuren geldt dat er nauwelijks een evolutie waarneembaar is.

Openingsuren

De samengestelde maat meet de kwaliteit van de openingsuren van de bibliotheek. Een hoge kwaliteit betekent dat voor een bibliotheek geldt dat minstens drie van de vier onderstaande voorwaarden opgaan en een lage kwaliteit betekent dat voor een bibliotheek geen van de onderstaande voorwaarden opgaat.

- Vijf doordeweekse dagen open op voor- en/of namiddag;
- Drie of meer doordeweekse avonden open;
- Op zondag open;

- Meer dan 21 uur per week open (*i.e.*, de helft van het maximum aantal openingsuren dat geregistreerd is).

Tabel 2.22 en figuur 2.18 tonen de resultaten. Uit de figuur blijkt nogmaals dat er nauwelijks een evolutie zit in de kwaliteit van openingsuren. In 2006 zijn de bibliotheken min of meer gelijk verdeeld over de vier categorieën van kwaliteit. Toch, als we kijken naar tabel 2.22, kunnen we een kleine polarisatie waarnemen. Zowel het aandeel bibliotheken in de laagste categorie als het aandeel bibliotheken in de hoogste categorie is in 2010 hoger dan in 2006 (respectievelijk 29,9 en 27,3% in 2010 tegenover 28,2 en 26,2% in 2006).

Kijken we in tabel 2.12 naar stedelijkheid, dan zien we dat de bibliotheken in de grootstedelijke gebieden aan alle of op één na alle voorwaarden van kwaliteit van openingsuren voldoen. Bij de bibliotheken in de stedelijke gebieden geldt dit nog voor 8 van de 10 bibliotheken. Het zijn opnieuw met name bij de bibliotheken in de (niet-) centrumgebieden die niet of nauwelijks (*i.e.*, voldoen aan één enkele voorwaarde) aan deze voorwaarden van kwaliteit van openingsuren voldoen. Het betreft hier meer dan de helft van de bibliotheken in de niet-centrumgebieden met meer dan 10.000 inwoners en 90% van de bibliotheken in de niet-centrumgebieden met minder dan 10.000 inwoners.

In het kort:

- Alle bibliotheken zijn wel een doordeweekse namiddag (tussen 12-18u) en avond (na 18u) open;
- Alle bibliotheken hebben een zaterdagopening en 16% van de bibliotheken heeft een zondagopening;
- Gemiddeld zijn bibliotheken 15 uur per werkweek tussen 8-18u open;
- Gemiddeld zijn bibliotheken 4,5 uur per werkweek na 18u open;
- Gemiddeld zijn bibliotheken 3,5 uur per weekeinde open;
- 30% van de bibliotheken scoort laag op de maat van kwaliteit van openingsuren, het gaat hier om bibliotheken uit de klein(st)e niet-centrumgebieden;
- Ook bijna 30% van de bibliotheken scoort hoog op de maat van kwaliteit van openingsuren, het gaat hier om bibliotheken uit de (groot)stedelijke centrumgebieden.

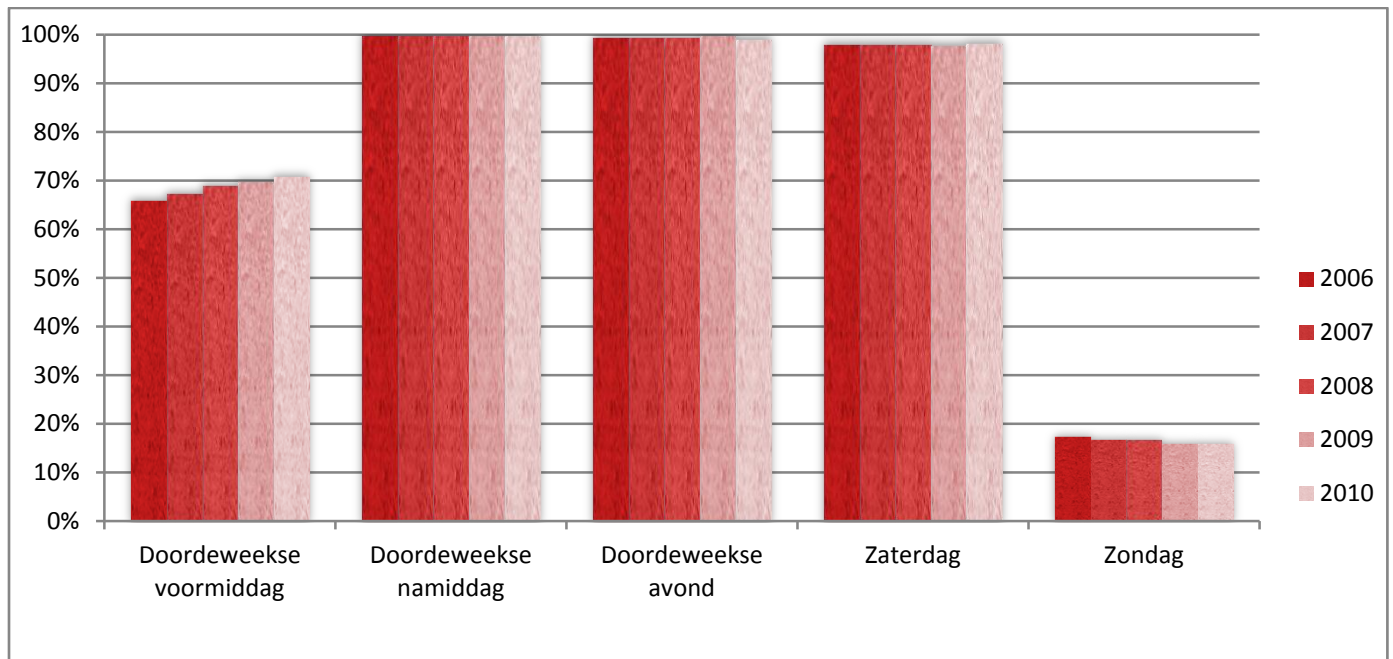
Cijfers

Tabel 2.21: Openingsuren van de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Openingsuren van de bibliotheek: is de bibliotheek open op een...	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Doordeweekse voormiddag	65,9	67,3	69,0	69,8	70,8
Doordeweekse namiddag	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7
Doordeweekse avond	99,3	99,3	99,3	99,7	99,0
Zaterdag	98,0	98,0	98,0	97,7	98,1
Zondag	17,4	16,7	16,7	15,9	15,9
Aantal openingsuren in de week (ma tot vr) overdag					
Gemiddelde	15,8	16,0	16,3	16,4	16,6
Standaardafwijking	8,2	8,2	8,1	8,3	8,4
Mediaan	14,5	14,5	15	15	15
Minimum	2	2	2	2	2
Maximum	40	40	40	42,5	42,5
Aantal openingsuren in de week (ma tot vr) in de avond (na 18u)*					
n	303	304	304	307	305
Gemiddelde	4,9	4,8	4,8	4,8	4,7
Standaardafwijking	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1
Mediaan	5	4,5	4	4	4
Minimum	1	1	1	1	1
Maximum	10	10	10	10	10
Aantal openingsuren in het weekend					
Gemiddelde	3,5	3,5	3,5	3,5	3,6
Standaardafwijking	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5
Mediaan	3	3	3	3	3
Minimum	2	2	2	2	2
Maximum	9	8,7	11	11	11

*Enkel voor de bibliotheken die deze periode open zijn

Figuur 2.17: Openingsuren van de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Openingsuren

Aangezien veel bibliotheken wel een keer open zijn op een namiddag, avond of weekend, passen we de samengestelde maat gedeeltelijk aan. We stellen vier voorwaarden van openingsuren op en voor elke voorwaarde waaraan een bibliotheek voldoet, krijgt de desbetreffende bibliotheek score van +1 op de samengestelde maat van kwaliteit van openingsuren. Deze voorwaarden zijn:

- Vijf doordeweekse dagen open op voor- en/of namiddag;
- Drie of meer doordeweekse avonden open;
- Op zondag open;
- Meer dan 21 uur per week open (*i.e.*, de helft van het maximum aantal openingsuren dat geregistreerd is).

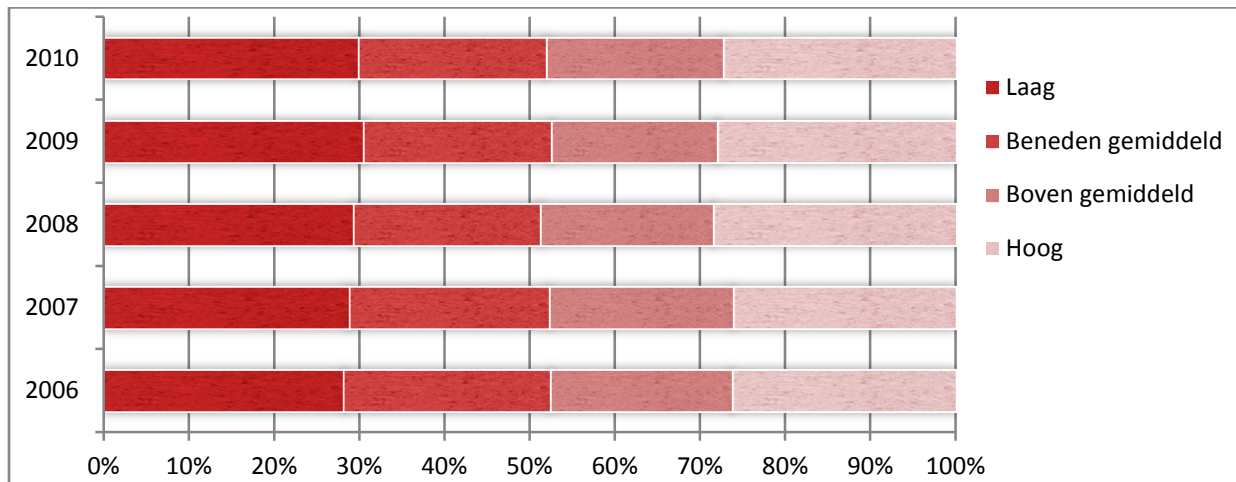
Het maximum is dus een score van 4. In dat geval geldt dat een bibliotheek vijf doordeweekse dagen open is op een voor- en/of namiddag, meer da drie doordeweekse avonden open is, ook op zondag open is, en in totaal meer dan 21 uur per week open is. Het minimum is een score van 0. In dat geval gaat voor een bibliotheek geen enkele van de vier bovengenoemde voorwaarden op. We delen de scores in vier categorieën die de kwaliteit van de openingsuren meten:

- De categorie **hoog** wil zeggen dat een bibliotheek een score van 3 of 4 heeft op deze schaal;
- De categorie **boven gemiddeld** wil zeggen dat een bibliotheek een score van 2 heeft op deze schaal;
- De categorie **beneden gemiddeld** wil zeggen dat een bibliotheek een score van 1 heeft op deze schaal;
- De categorie **laag** wil zeggen dat een bibliotheek een score van 0 heeft op deze schaal.

Tabel 2.22: Kwaliteit van openingsuren per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Kwaliteit van openingsuren						
	n	(Laag)	(Beneden gemiddeld)	(Boven gemiddeld)	(Hoog)	Totaal
Per registratiejaar						
2006	305	28,2	24,3	21,3	26,2	100,0
2007	306	28,8	23,5	21,6	26,1	100,0
2008	306	29,4	21,9	20,3	28,4	100,0
2009	308	30,5	22,1	19,5	27,9	100,0
2010	308	29,9	22,1	20,8	27,3	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)						
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	0,0	20,0	80,0	100,0
Ander centrum	49	0,0	4,1	42,9	53,1	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	23,8	29,1	20,9	26,2	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	68,9	21,6	6,8	2,7	100,0

Figuur 2.18: Kwaliteit van openingsuren per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.5 Beleid in de bibliotheek

2.5.1 Financieel beleid in de bibliotheek

Omschrijving

Doordat grotere bibliotheken meer inkomsten en uitgaven hebben, zullen we een aantal financiële parameters bekijken in verhoudingen (evenals in §2.1). Deze verhoudingen zijn: het aandeel uitgaven aan collectie op de totale uitgaven, het aandeel uitgaven aan bibliotheekpersoneel op de totale uitgaven, de eigen inkomsten (som van inkomsten uit leen-, lid-, reserverings- en maningsgeld) op totale inkomsten (som van alle subsidies, toelagen en eigen inkomsten), en de totale uitgaven per inwoner in de gemeente. (Totale uitgaven worden steeds berekend zonder de uitgaven voor de infrastructuur van het gebouw, zoals huur van het gebouw, energiekosten, verzekeringskosten, meubilair, e.d., omdat deze uitgaven vaak eenmalig zijn, maar wel een heel grote impact hebben op het totale uitgavenpakket. Onderscheid bibliotheekpersoneel en ander personeel wordt pas vanaf 2008 gemaakt, dus voor 2006 en 2007 betreft het uitgaven voor alle personeel.)

Naast deze financiële verhoudingen bekijken we ook de kosten die de bibliotheken hun leners opleggen voor hun lidmaatschap, het ontlenen van cd's en dvd's en voor het reserveren van materialen. Enerzijds bekijken we het percentage bibliotheken dat deze kosten aanreken, anderzijds bekijken we, voor de bibliotheken die ze aanrekenen, wat de gemiddelde kost is.

Evolutie

Gemiddeld werd in 2006 15,6% van de totale uitgaven gebruikt voor het beheer van de collectie van de bibliotheken. Tabel 2.23 toont dat over de jaren heen dit percentage heel licht afneemt naar 14,3% in 2010. De uitgaven aan het bibliotheekpersoneel maken ongeveer 2/3de van de totale uitgaven uit. Dit aandeel verandert nauwelijks over de jaren. Hetzelfde geldt voor het aandeel eigen inkomsten op de totale inkomsten. Gemiddeld maken deze rond de 11% van de totale inkomsten uit in 2010. Aan het minimum zien we dat er bibliotheken zijn die nauwelijks leengeld, lidgeld en maningsgeld aanrekenen, terwijl het maximum toont dat er ook bibliotheken zijn die tegen de 50% van hun inkomsten uit deze kosten halen.

De gemiddelde uitgaven per inwoner voor het reilen en zeilen van de bibliotheek blijven met 26 euro per inwoner vanaf 2008 stabiel. (Nogmaals, dit is uitgezonderd kosten van investeringen in de infrastructuur van het gebouw). We zien in tabel 2.23 dat dit een goede

schatting is aangezien gemiddelde en mediaan dicht bijeen liggen. Verder valt op dat het minimum steeds hoger komt te liggen.

In tabel 2.24 zien we dat in 2006 ongeveer 70% van de bibliotheken lidgeld aanrekenen. Figuur 2.19 toont dat dit lichtjes afneemt naar 64% in 2010. Kijken we naar bibliotheken met cd's in hun collectie, dan zien we een sterke afname bij het aandeel bibliotheken dat leengeld vraagt voor cd's. In 2006 lag dit percentage op 83,3% terwijl het in 2010 op 55,5% ligt. Voor bibliotheken met dvd's in hun collectie zien we dat het aandeel bibliotheken dat hiervoor leengeld vraagt ook op 83,3% ligt en dat dit ook flink afneemt tot 64% in 2010. Tot slot zien we in figuur 2.19 dat 3 op de 4 bibliotheken reserveringskosten vragen en dat dit onveranderd blijft over de jaren.

Onderin tabel 2.24 zijn de statistieken van de kosten weergegeven, enkel berekend voor de bibliotheken die deze kosten daadwerkelijk aanrekenen. Voor alle kosten kunnen we stellen dat er weinig evolutie in zit. Het gemiddelde lidgeld bedraagt bijna 4 euro, het gemiddelde leengeld voor cd's bedraagt 50 eurocent en voor dvd's is dit iets meer dan 1 euro. Reserveringskosten, tot slot, liggen gemiddeld rond de 60 eurocent.

Financieel beleid

Voor de samengestelde maat voor het financieel beleid van de bibliotheken werken we enkel met de gegevens uit tabel 2.24. We maken per bibliotheek een optelsom van het aantal tarieven (lid-, leen-, reserverings- en maningsgeld) dat een bibliotheek aanrekent. Tabel 2.25 en figuur 2.20 geven de resultaten voor deze maat weer per registratiejaar en naar stedelijkheid.

In figuur 2.20 is heel duidelijk te zien dat het aantal bibliotheken dat slechts één of twee tarieven aanrekent, toeneemt. Daarbij komt dat het aantal bibliotheken dat drie of vier tarieven aanrekent afneemt. Ruim minder dan een kwart van de bibliotheken rekent in 2010 kosten aan voor alle bovengenoemde items, terwijl dit in 2006 nog een derde was. Minder dan 5 procent van alle bibliotheken is kosteloos. Uit het tweede deel van tabel 2.25 blijkt dat deze bibliotheken zich in de niet-centrumgebieden bevinden. Anderzijds zien we dat in de andere en niet-centrumgebieden ook het grootste percentage bibliotheken ligt dat 3 of 4 kosten aanrekent.

In het kort:

- Gemiddeld wordt in een bibliotheek 15% van alle uitgaven gedaan voor het beheer van de collectie;
- De personeelskost maakt gemiddeld twee derde deel uit van de totale uitgaven van een bibliotheek;
- Gemiddeld haalt een bibliotheek 11% van haar inkomsten uit leen-, lid-, reserverings- en maningsgeld;
- Het reilen en zeilen van een bibliotheek kost in 2010 gemiddeld 26 euro per inwoner van de gemeente;
- In 2010 vraagt nog maar 55% van de bibliotheken leengeld voor cd's terwijl dit in 2006 nog bijna 84% was;
- Twee derde van de bibliotheken rekent lidgeld aan en driekwart van de bibliotheken rekent reserveringskosten aan;
- Het gemiddelde lidgeld is 4 euro, de gemiddelde reserveringskost 60 eurocent per materiaal;
- Minder dan 5% van de bibliotheken is volledig kosteloos en dit zijn voornamelijk de bibliotheken in de klein(st)e gemeenten;
- Het aantal bibliotheken dat zowel leen-, lid-, reserverings-, als maningsgeld aanrekent, neemt af van 33% in 2006 naar 22% in 2010.

Cijfers

Tabel 2.23: Statistieken van indicatoren financieel beleid per registratiejaar

Indicatoren		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Aandeel uitgaven collectiebeheer op totale uitgaven* [in %]	Gemiddelde	15,6	15,8	15,1	14,6	14,3
	Mediaan	15,2	15,4	14,8	14,3	13,9
	Minimum	2,2	6,1	0,2	5,5	2,6
	Maximum	58,1	43,1	59,2	30,7	37,0
	Std. Afwijking	4,7	4,4	4,5	3,8	3,8
	Skewness	2,6	1,4	3,1	0,7	1,1
	Kurtosis	4,7	5,5	29,1	1,2	4,0
Aandeel uitgaven bibliotheekpersoneel op totale uitgaven */** [in %]	Gemiddelde	65,7	67,6	61,8	62,9	63,6
	Mediaan	67,0	68,5	63,1	63,9	64,5
	Minimum	7,1	24,8	12,2	27,5	14,7
	Maximum	83,77	83,9	99,2	82,5	84,4
	Std. Afwijking	10,3	8,1	9,5	8,1	8,3
	Skewness	-1,7	-1,1	-1,0	-0,8	-0,8
	Kurtosis	5,8	3,0	4,1	1,4	3,1
Aandeel eigen inkomsten*** op totale inkomsten [in %]	Gemiddelde	12,0	12,1	11,8	11,3	11,1
	Mediaan	10,7	11,2	11,4	10,8	10,7
	Minimum	0,0	0,0	0,2	0,2	0,4
	Maximum	35,0	32,8	33,6	48,3	44,8
	Std. Afwijking	6,7	6,3	6,1	5,7	5,4
	Skewness	0,6	0,4	0,5	1,2	1,2
	Kurtosis	0,1	-0,2	0,2	5,0	4,9
Gemiddelde uitgaven per inwoner [in €]	Gemiddelde	29,8	24,5	26,1	26,4	26,4
	Mediaan	22,9	23,2	24,6	25,4	26,0
	Minimum	2,5	5,6	7,2	7,4	9,2
	Maximum	294,0	126,4	130,7	115,5	120,5
	Std. Afwijking	31,5	10,1	12,0	10,2	10,1
	Skewness	5,2	4,4	5,1	3,6	4,1
	Kurtosis	34,6	37,8	39,2	26,6	31,9

*Totale uitgaven zonder kosten van investeringen infrastructuur gebouw

**Onderscheid bibliotheekpersoneel en ander personeel wordt pas gemaakt in 2008, dus cijfers van 2006 en 2007 hebben betrekking op bibliotheekpersoneel en ondersteunend personeel

***Lidgeld, maningsgeld, leengeld en diversen

Tabel 2.24: Vormen van kosten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

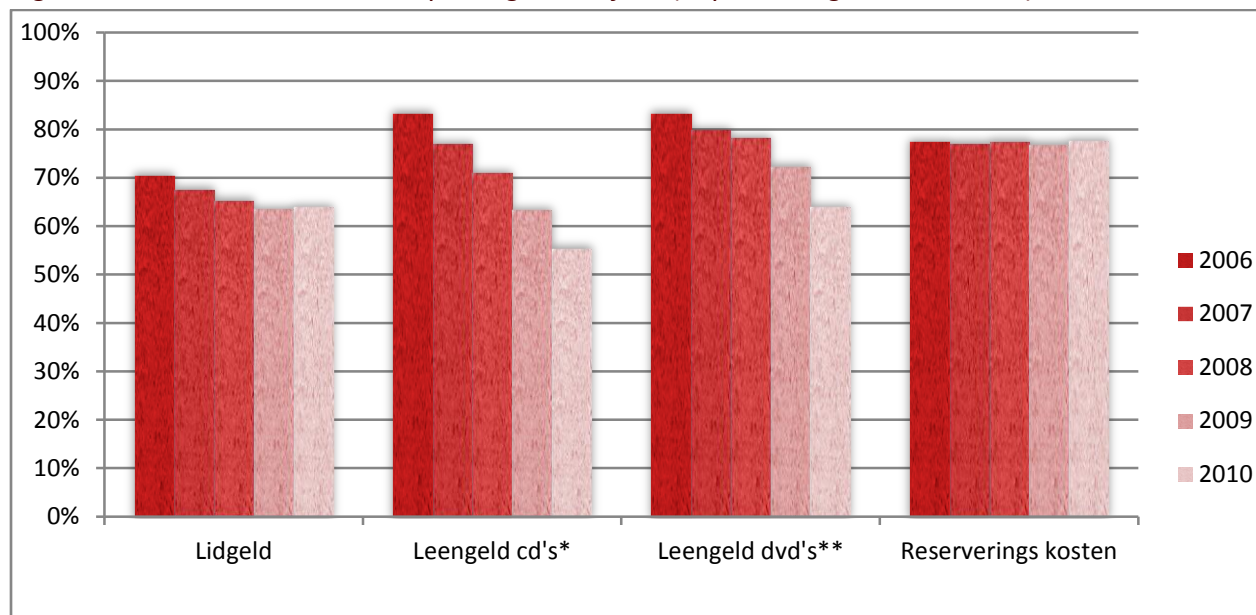
Indicatoren	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Lidgeld	70,5	67,6	65,4	63,6	64,0
Leengeld cd's*	(n=228) 83,3	(n=235) 77,0	(n=235) 71,1	(n=224) 63,5	(n=245) 55,5
Leengeld dvd's**	(n=257) 83,3	(n=268) 79,9	(n=276) 78,3	(n=290) 72,4	(n=297) 64,0
Reserveringskosten	77,4	77,1	77,5	76,9	77,6
Lidgeld [in €]***					
n	215	207	200	196	197
Gemiddelde	3,5	3,6	3,7	3,8	3,9
Standaardafwijking	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Mediaan	2,5	3,0	3,0	3,0	3,5
Minimum	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Maximum	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Leengeld cd's [in €]***					
n	208	195	181	166	145
Gemiddelde	0,53	0,52	0,51	0,52	0,52
Standaardafwijking	0,25	0,23	0,23	0,23	0,22
Mediaan	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Minimum	0,15	0,15	0,20	0,20	0,20
Maximum	1,50	1,50	1,50	1,30	1,30
Leengeld dvd's [in €]***					
n	227	223	223	213	193
Gemiddelde	1,18	1,18	1,17	1,14	1,10
Standaardafwijking	0,40	0,38	0,38	0,38	0,40
Mediaan	1,25	1,25	1,25	1,20	1,00
Minimum	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Maximum	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
Reserveringskosten [in €]***					
n	236	236	237	237	239
Gemiddelde	0,59	0,60	0,60	0,62	0,64
Standaardafwijking	0,25	0,23	0,19	0,19	0,20
Mediaan	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Minimum	0,12	0,12	0,12	0,15	0,15
Maximum	2,50	2,50	1,25	1,25	1,25

*Enkel voor de bibliotheken met cd's in hun collectie

**Enkel voor de bibliotheken met dvd's in hun collectie

***Enkel voor de bibliotheken die deze kosten opleggen

Figuur 2.19: Vormen van kosten per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

*Enkel voor de bibliotheken met cd's in hun collectie

**Enkel voor de bibliotheken met dvd's in hun collectie

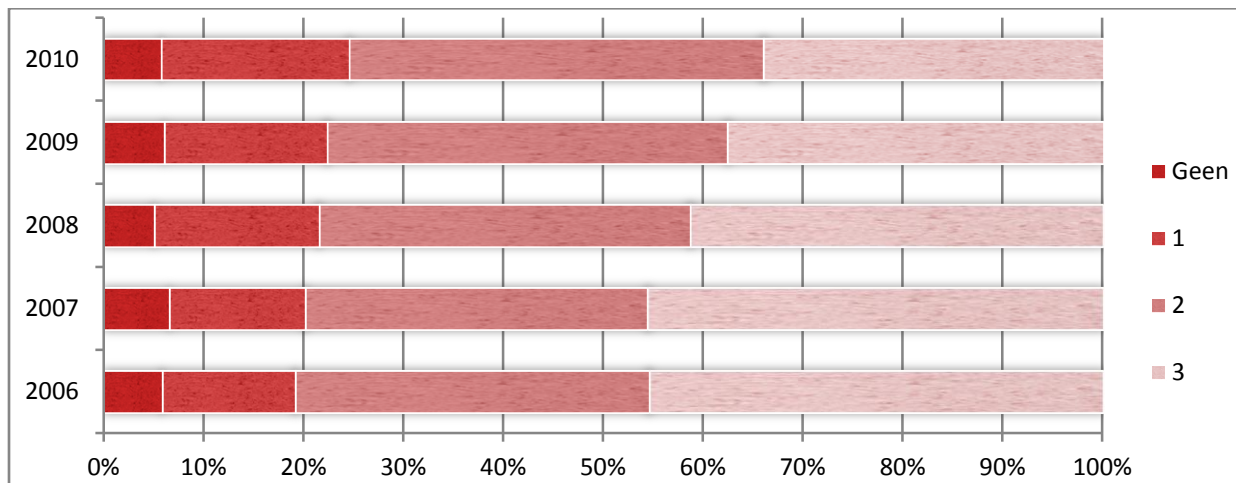
Financieel beleid

De samengestelde maat voor financieel beleid is een optelling van het aantal tarieven (lid-, leen-, reserverings- en maningsgeld) dat een bibliotheek aanrekent. Voor elke tarief waarvan sprake is, krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 4. In dat geval rekent een bibliotheek zowel lidgeld, als leengeld, als reserveringsgeld, als maningsgeld aan. Het minimum is een score van 0. In dat geval is het gebruik van de bibliotheek volledig kosteloos.

Tabel 2.25: Aantal tarieven aangerekend door bibliotheek per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal tarieven aangerekend door bibliotheek							
	n	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	3,9	8,9	23,6	30,2	33,4	100,0
2007	306	4,6	9,5	23,9	31,7	30,4	100,0
2008	306	3,6	11,8	26,5	29,4	28,8	100,0
2009	308	4,5	12,0	29,5	27,6	26,3	100,0
2010	308	4,5	14,6	32,1	26,3	22,4	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	66,7	0,0	0,0	33,3	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	20,0	50,0	0,0	30,0	100,0
Ander centrum	49	0,0	8,2	28,6	20,4	42,9	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	5,8	15,7	29,7	29,1	19,8	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	5,4	13,5	39,2	28,4	13,5	100,0

Figuur 2.20: Aantal tarieven aangerekend door de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.5.2 Personeelsbeleid in de bibliotheek

Omschrijving

Net als voor de financiële kenmerken van de bibliotheken, geldt ook voor de personeelsbezetting en -formatie dat deze verschilt naar gelang de grootte van de bibliotheek. Daarom zullen we hier het personeelsbeleid ook uitdrukken in verhoudingen, meer bijzonder, het aandeel vrouwelijke personeelsleden op de totale personeelsbezetting en het aandeel vrouwen op de totale niveau A-personeelsbezetting, het aandeel statutaire personeelsbezetting op de totale personeelsbezetting, en het aandeel A- en/of B-niveau op de totale personeelsbezetting. Daarnaast kijken we ook naar het totaal aantal *voltijdsequivalenten* (afgekort: *vte*) in de personeelsbezetting. Tabel 2.26 geeft de belangrijkste statistieken van deze verhoudingen weer.

Evolutie

Tussen 2006 en 2010 is het gemiddeld aandeel vrouwen op de totale personeelsbezetting onveranderd op driekwart gebleven (zie tabel 2.26). De middelste waarneming ligt iets hoger en uit de minimum en maximum waarden blijkt dat er ook bibliotheken zijn waar het personeel volledig uit mannen of volledig uit vrouwen bestaat. Op basis van de lichtgrijze statistieken kunnen we besluiten dat deze maat normaal verdeeld is, wat impliceert dat 84% van de bibliotheken een personeelsbezetting heeft die voor meer dan 60% uit vrouwen bestaat. Het aandeel vrouwen in de personeelsbezetting van enkel niveau A is wel geëvolueerd. Deze is toegenomen van 56% in 2006 naar 63,5% in 2010. Dit wil zeggen dat binnen het personeel met niveau A 2 op de 3 een vrouw is.

Eveneens weinig variatie zit er in het aandeel statutair personeel (berekend in *vte*). Dit ligt op bijna $2/3^{\text{de}}$. Ook hier wijzen de statistieken op een normale verdeling, waardoor we kunnen stellen dat bij 84% van de bibliotheken minstens 40% van het personeel statutair werkt.

Gemiddeld bestaat de personeelsbezetting (in *vte*) van bibliotheken voor $2/5^{\text{de}}$ uit A- en/of B-niveau in 2010 en dat is iets hoger dan in 2006. Uit het minimum blijkt dat er ook bibliotheken zijn waar maar $1/10^{\text{de}}$ van het personeel uit niveau A en/of B bestaat. Daar staat tegenover dat enkele bibliotheken een personeelsbezetting van 100% niveau A en/of B hebben.

Tot slot hebben bibliotheken gemiddeld ruim 11 *vte* in de personeelsbezetting. Dit is echter een overschatting omdat ze vertekend is door het hoge maximum. We kijken daarom naar

de mediaan en dan zien we dat de helft van de bibliotheken 8 of minder vte in hun personeelsbezetting heeft.

Personeelsbeleid

We zien in figuur 2.21 dat het aandeel bibliotheken dat volgens deze maat een hoge kwaliteit van personeelsbezetting heeft erg klein is. Met andere woorden, er zijn weinig bibliotheken die én een groot aantal vte hebben, én een groot aandeel niveau A en/of B in de personeelsbezetting, én een groot aandeel statutairen in de personeelsbezetting. Anderzijds zien we dat, over de jaren, het aandeel bibliotheken dat bovengemiddeld scoort, toeneemt naar 26% in 2010. Toch scoort ook nog een kwart van de bibliotheken laag op deze maat. Uit het tweede deel van tabel 2.27 blijkt dat dit voornamelijk de bibliotheken in de niet-centrumgebieden zijn.

In het kort:

- In een bibliotheek zijn gemiddeld 3 op de 4 personeelsleden vrouw;
- Binnen het personeel op niveau A is in de bibliotheek 2 op de 3 personeelsleden vrouw;
- In een bibliotheek werkt gemiddeld 2 op de 3 personeelsleden in statutair dienstverband;
- Het gemiddeld aantal VTE in een bibliotheek is 11,5;
- Driekwart van de bibliotheken scoort laag op de maat van kwaliteit van het personeelsbeleid, d.w.z. dat voor driekwart van de bibliotheken geldt dat zij een laag aantal VTE hebben, weinig personeel op A- of B-niveau en weinig personeel in statutair dienstverband;
- Het betreft hier de bibliotheken uit de klein(st)e gemeenten.

Tabel 2.26: Statistieken van indicatoren personeelsbeleid per registratiejaar

Indicatoren		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Aandeel vrouwen op totale personeelsbezetting	Gemiddelde	78,3	78,3	77,7	76,9	76,9
	Mediaan	80,0	80,0	80,0	80,0	80,0
	Minimum	12,5	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Std. Afwijking	17,5	18,6	19,1	18,9	18,9
	Skewness	-0,7	-1,2	-1,1	-1,2	-1,2
	Kurtosis	0,7	2,6	1,6	1,8	1,6
Aandeel vrouwen op personeelsbezetting niveau A	Gemiddelde	55,9	57,4	60,3	62,9	63,5
	Mediaan	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Std. Afwijking	48,7	48,5	47,4	47,4	47,4
	Skewness	-0,2	-0,3	-0,4	-0,6	-0,6
	Kurtosis	-1,9	-1,9	-1,8	-1,7	-1,7
Aandeel VTE statutaire personeelsbezetting op totale VTE personeelsbezetting	Gemiddelde	61,8	61,9	63,6	62,9	63,9
	Mediaan	61,1	60,7	64,5	63,5	64,3
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Std. Afwijking	21,2	21,1	21,3	21,4	21,5
	Skewness	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3
	Kurtosis	0,5	0,3	0,3	0,4	0,2
Aandeel VTE A- en B-niveau op totale VTE personeelsbezetting	Gemiddelde	36,6	36,7	37,9	40,0	41,6
	Mediaan	35,3	36,4	37,5	40,0	43,9
	Minimum	5,3	0,0	11,2	11,8	12,5
	Maximum	90,9	90,9	100,0	100,0	100,0
	Std. Afwijking	14,6	14,9	14,9	14,5	13,8
	Skewness	0,5	0,3	0,6	0,4	0,2
	Kurtosis	0,1	0,1	0,7	0,6	0,6
Totaal aantal VTE in personeelsbezetting	Gemiddelde	12,9	13,1	11,8	11,7	11,5
	Mediaan	8,0	9,0	8,0	8,0	8,0
	Minimum	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
	Maximum	258,0	271,0	270,0	281,0	228,0
	Std. Afwijking	19,5	20,1	19,3	19,6	17,5
	Skewness	8,1	8,4	9,2	9,7	7,9
	Kurtosis	88,4	94,2	111,2	121,5	83,8

Personeelsbeleid

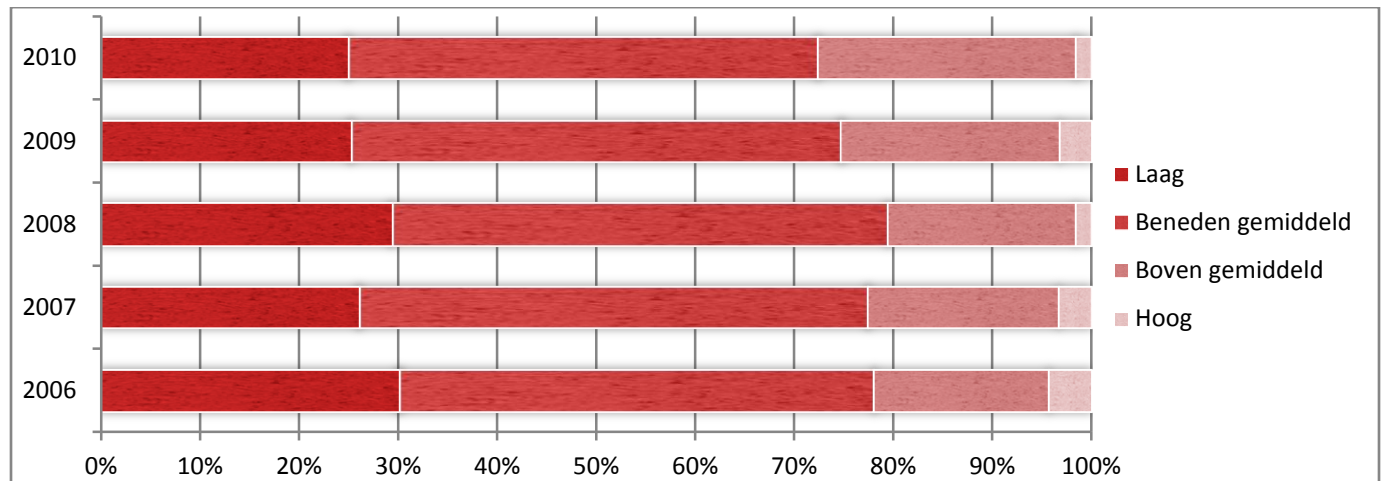
De samengestelde indicator voor personeelsbeleid wordt gecreëerd in twee stappen:

1. De eerste stap bestaat eruit om de verhoudingen in tabel 2.26 (wat *continue variabelen* zijn) in te delen in categorieën. Omwille van de niet-*normale* verdeling van deze verhoudingen, delen we ze op in 3 categorieën op basis van *tertielen*. Dat wil zeggen dat wanneer een bibliotheek zich bij de bovenste 33% waarnemingen bevindt, de betreffende bibliotheek in de categorie **hoog** valt. Wanneer een bibliotheek zich bij de onderste 33% waarnemingen bevindt, valt deze bibliotheek in de categorie **laag**. De 33% tussenliggende bibliotheken vallen in de categorie **midden**.
We doen deze stap enkel voor het aandeel VTE statutaire personeelsbezetting op de totale VTE personeelsbezetting, voor het aandeel VTE A- en B-niveau op de totale VTE personeelsbezetting, en voor het aantal VTE waaruit de personeelsbezetting bestaat.
Aangezien deze indeling in categorieën slechts een tussenstap is om een samengestelde maat voor de kwaliteit van het personeelsbeleid te creëren, is deze indeling niet in een tabel weergegeven.
2. De tweede stap is het samenvoegen van de onder stap 1 gemaakte *categorische variabelen* om een samengestelde maat te creëren voor de kwaliteit van het personeelsbeleid. Die samenvoeging is als volgt:
 - In de categorie **hoog** vallen de bibliotheken met én een hoog aandeel statutairen, én een hoog aandeel personeel op A- en/of B-niveau én een hoog aantal VTE;
 - In de categorie **boven gemiddeld** vallen de bibliotheken die op twee van de drie bovengenoemde voorwaarden hoog scoren;
 - In de categorie **beneden gemiddeld** vallen de bibliotheken met of een hoog aandeel statutairen, of een hoog aandeel personeel op A- en/of B-niveau of een hoog aantal VTE;
 - In de categorie **laag** vallen de bibliotheken die op geen van de drie bovengenoemde voorwaarden hoog scoort.

Tabel 2.27: Mate van kwaliteit van personeelsbezetting per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Mate van kwaliteit personeelsbezetting						
	n	(Laag)	(Beneden gemiddeld)	(Boven gemiddeld)	(Hoog)	Totaal
Per registratiejaar						
2006	305	30,2	47,9	17,7	4,3	100,0
2007	306	26,1	51,3	19,3	3,3	100,0
2008	306	29,4	50,0	19,0	1,6	100,0
2009	308	25,3	49,4	22,1	3,2	100,0
2010	308	25,0	47,4	26,0	1,6	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)						
Grootstedelijk centrum	3	0,0	33,3	66,7	0,0	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	50,0	50,0	0,0	100,0
Ander centrum	49	14,3	38,8	42,9	4,1	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	30,2	47,1	20,9	1,7	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	24,3	54,1	21,6	0,0	100,0

Figuur 2.21: Mate van kwaliteit van personeelsbezetting per registratiejaar in (in percentage bibliotheken)

2.5.3 Lokaal samenwerkingsbeleid in de bibliotheek

Omschrijving

De volgende beleidsgelateerde indicator die we nagaan is de mate van lokale samenwerking met cultuur gerelateerde actoren en het verenigingsleven. We kijken naar het aandeel bibliotheken dat samenwerkt met een cultuurbeleidscoördinator, een cultuur- of gemeenschapscentrum, de cultuurdienst, lokale verenigingen, en andere lokale culturele actoren (bijvoorbeeld de cultuurraad, galerie, ...) binnen het werkgebied van de bibliotheek. Uitzonderlijk maken we hier een onderscheid tussen al dan niet samenwerken en bibliotheken voor wie dit niet van toepassing is.

Evolutie

Als het gaat om de samenwerking met de cultuurbeleidscoördinator en het cultuur- of gemeenschapscentrum binnen de gemeente, dan zien we in figuur 2.22 dat hiervan in 2006 bij 2 op de 3 bibliotheken sprake was en dat er een stijgende lijn in zit tot 2010. Ruim driekwart van de bibliotheken werkt samen met de cultuurbeleidscoördinator en/of het cultuur- of gemeenschapscentrum. Eveneens een stijgende lijn zit er in het aandeel bibliotheken dat samenwerkt met een cultuur- of gemeenschapscentrum (van 61,3 naar 73,7%). Van samenwerking met de cultuurdienst is voor 9 op de 10 bibliotheken eigenlijk altijd sprake geweest.

Uit tabel 2.28 blijkt verder dat van samenwerking met de cultuurdienst of met lokale verenigingen ook in een heel groot deel van de bibliotheken sprake is. Tussen 2006 en 2007 is nog een aanzienlijke stijging waar te nemen, maar daarna blijft het aandeel met ongeveer 90% redelijk stabiel. Ook van samenwerking met andere lokale culturele actoren is voor ruim 8 op 10 bibliotheken sprake, echter, ook hier zit weinig evolutie in.

Samenwerkingsbeleid

De samengestelde maat van samenwerkingsbeleid binnen de bibliotheken is opgebouwd uit het aantal hierboven beschreven vormen van lokale samenwerking binnen de bibliotheek. Als een bibliotheek geen lokale samenwerkingsverbanden heeft, scoort zij 0 en een bibliotheek die op alle vlakken samenwerkt, krijgt score 5. De verdeling van bibliotheken over deze maat per registratiejaar en naar stedelijkheid is weergegeven in tabel 2.29 en figuur 2.23. Het onderscheid tussen 'nee' en 'niet van toepassing' is hier weggelaten. Immers, de focus ligt op het aanwezig zijn van samenwerkingsverbanden, los van het feit of dat mogelijk is of niet.

Aangezien er nauwelijks tot geen bibliotheken zijn die geen enkele vorm van samenwerking hebben, hebben we deze groep samengevoegd met de bibliotheken die slechts een enkele

vorm van lokale samenwerking in de bibliotheek hebben. Aan de hand van figuur 2.23 wordt meteen duidelijk dat de meeste bibliotheken vier of vijf vormen van lokale samenwerking hebben en het aandeel met 5 samenwerkingsverbanden neemt over de jaren aanzienlijk toe. In 2010 heeft bijna 3 op de 4 bibliotheken vier of vijf lokale samenwerkingsverbanden. In het tweede deel van tabel 2.29 zien we dat het aandeel bibliotheken met minder samenwerkingsverbanden sterk samenhangt met de omvang van de gemeente. Dit kan natuurlijk een gevolg zijn van het feit dat niet alle samenwerkingsverbanden van toepassing zijn (bijvoorbeeld omdat er geen cultuur- of gemeenschapscentrum is). Toch heeft zelfs in de kleinste gemeenten (de niet-centrumgebieden met minder dan 10.000 inwoners) nog meer dan de helft van de bibliotheken vier of vijf vormen van lokale samenwerking.

In het kort:

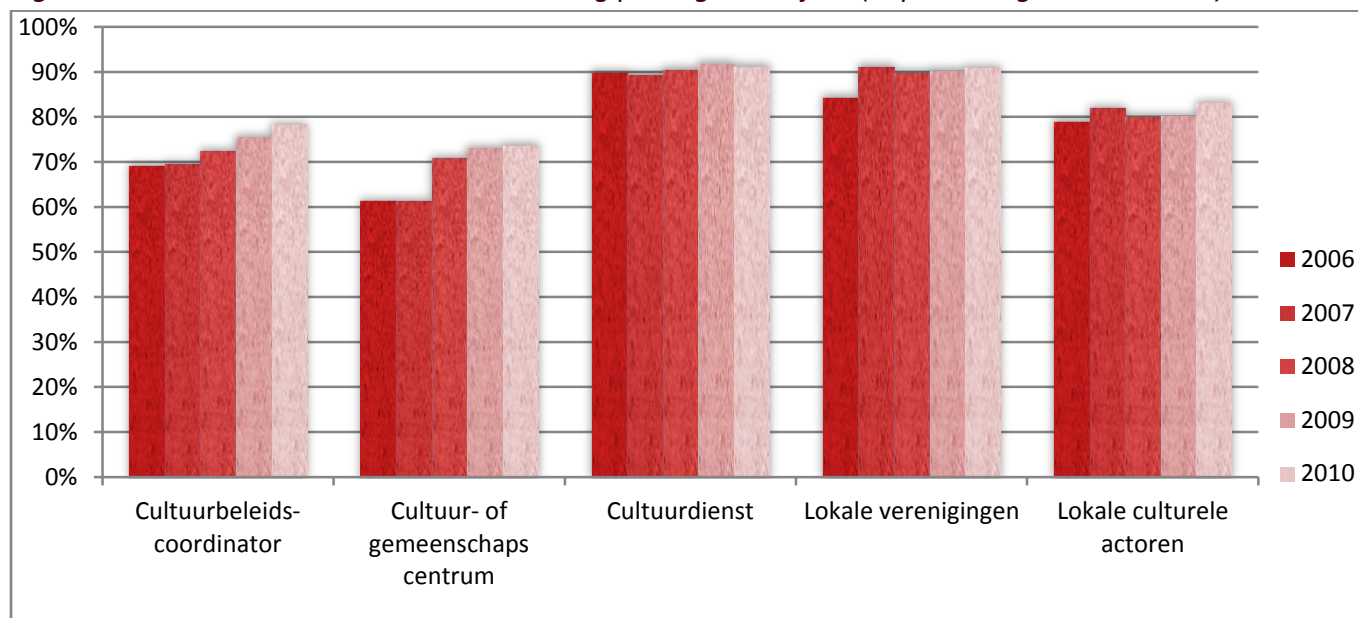
- 9 op de 10 bibliotheken werkt samen met lokale verenigingen;
- Vrijwel alle bibliotheken werken samen met de cultuurbeleidscoördinator en de cultuurdienst (mits van toepassing);
- Driekwart van de bibliotheken werkt samen met het cultuur- of gemeenschapscentrum;
- Het percentage bibliotheken dat met alle lokale actoren samenwerkt (dus met de cultuurbeleidscoördinator, met het cultuur- of gemeenschapscentrum, met de cultuurdienst, met lokale verenigingen en met andere lokale culturele actoren) stijgt van 40% in 2006 naar 54% in 2010;
- De bibliotheken die niet of nauwelijks lokale samenwerkingsverbanden hebben, bevinden zich in de klein(st)e gemeenten.

Cijfers

Tabel 2.28: Vormen van lokale samenwerking per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Samenwerkingsverbanden		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Cultuurbeleidscoördinator	Ja	69,2	69,6	72,5	75,6	78,2
	Nee	3,9	3,6	2,3	2,6	2,3
	Niet van toepassing	26,9	26,8	25,2	21,8	19,5
Cultuur- of gemeenschapscentrum	Ja	61,3	63,1	70,9	73,1	73,7
	Nee	10,5	12,1	6,2	7,5	9,1
	Niet van toepassing	28,2	24,8	22,9	19,5	17,2
Cultuurdienst	Ja	89,8	89,5	90,5	91,9	91,2
	Nee	3,0	2,0	3,6	2,3	2,3
	Niet van toepassing	7,2	8,5	5,9	5,8	6,5
Lokale verenigingen	Ja	84,3	91,2	89,9	90,3	90,9
	Nee	15,7	8,8	10,1	9,7	9,1
	Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lokale culturele actoren	Ja	79,0	82,0	80,1	80,2	83,1
	Nee	21,0	18,0	19,9	19,8	16,9
	Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Figuur 2.22: Vormen van lokale samenwerking per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

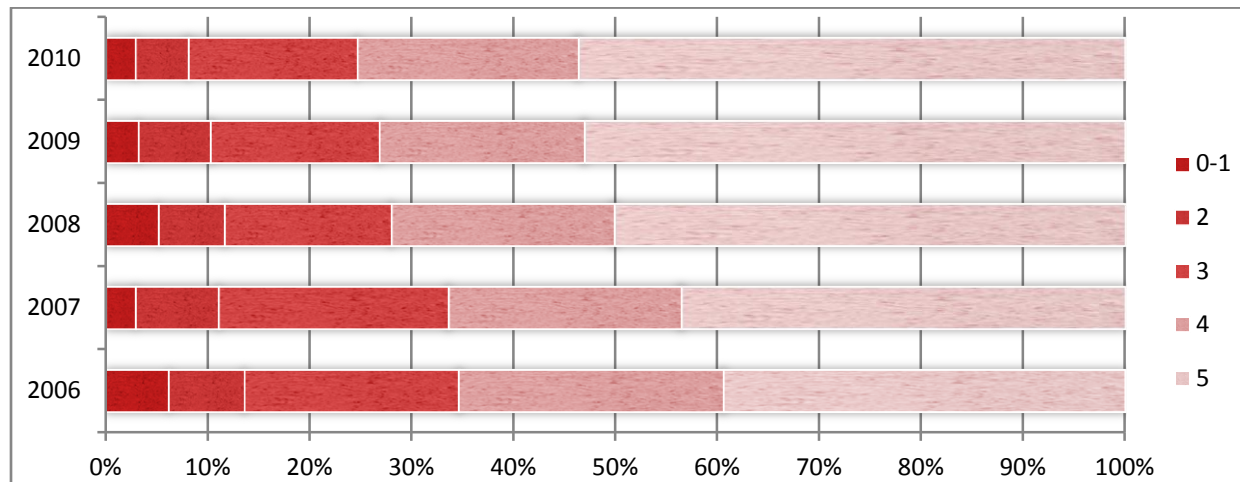
Lokaal samenwerkingsbeleid

De samengestelde maat voor lokaal samenwerkingsbeleid is een optelling van het aantal verschillende lokale actoren waarmee een bibliotheek samenwerkt. Voor elke lokale actor waarmee wordt samengewerkt, krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 5. In dat geval werkt de bibliotheek samen met de cultuurbeleidscoördinator, het cultuur- of gemeenschapscentrum, de cultuurdienst, lokale verenigingen en andere lokale culturele actoren. Het minimum is een score van 0. In dat geval is sprake van geen enkele samenwerking met bovengenoemde lokale actoren.

Tabel 2.29: Aantal lokale samenwerkingsverbanden in de bibliotheek per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal lokale samenwerkingsverbanden							
	n	(0-1)	(2)	(3)	(4)	(5)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	6,2	7,5	21,0	25,9	39,3	100,0
2007	306	2,9	8,2	22,5	22,9	43,5	100,0
2008	306	5,2	6,5	16,3	21,9	50,0	100,0
2009	308	3,2	7,1	16,6	20,1	52,9	100,0
2010	308	2,9	5,2	16,6	21,8	53,6	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	0,0	0,0	10,0	90,0	100,0
Ander centrum	49	0,0	2,0	8,2	24,5	65,3	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	2,3	5,2	16,3	17,4	58,7	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	6,8	8,1	25,7	32,4	27,0	100,0

Figuur 2.23: Aantal lokale samenwerkingsverbanden in de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.5.4 Bovenlokaal samenwerkingsbeleid

Omschrijving

Naast het lokaal samenwerkingsbeleid van de bibliotheken, bekijken we ook het bovenlokaal samenwerkingsbeleid. Het gaat hier om samenwerking tussen bibliotheken onderling of met andere organisaties op regionaal, provinciaal, Vlaams of Europees niveau.

Evolutie

Bijna alle bibliotheken werken samen met andere bibliotheken in 2010 (zie tabel 2.30 en figuur 2.24). Dat is iets meer dan 5 jaar geleden. Voor acht op de 10 bibliotheken gaat het om samenwerking op regionaal of provinciaal niveau. Nog een derde van alle bibliotheken werkt samen op Vlaams niveau. Samenwerking op Europees niveau komt nauwelijks voor.

Van samenwerking in 2010 met andere organisaties op bovenlokaal niveau is voor twee derde van de bibliotheken sprake (iets meer dan in 2006). Voor bijna de helft van alle bibliotheken gaat het om samenwerking op regionaal of provinciaal niveau. Opnieuw komt samenwerking op Vlaams niveau bij maar een derde van alle bibliotheken voor en is Europese samenwerking veeleer uitzonderlijk.

Bovenlokaal samenwerkingsbeleid

Net als bij de indicator van lokaal samenwerkingsbeleid maken we ook hier een optelling van alle bovenlokale vormen van samenwerking die een bibliotheek heeft. Gemakshalve hebben we 0 of 1 bovenlokale samenwerkingsverbanden en 5 of meer bovenlokale samenwerkingsverbanden samengenomen.

We zien in tabel 2.31 en figuur 2.25 dat er tussen 2006 en 2010 een lichte afname is van het aandeel bibliotheken dat geen, één of drie vormen van bovenlokale samenwerking heeft. Het aandeel bibliotheken met vier of meer samenwerkingsverbanden is toegenomen.

Uit het tweede deel van tabel 2.31 blijkt dat de bibliotheken in de (groot)stedelijke gebieden hierin voorop lopen. Toch heeft van de bibliotheken in de andere en niet-centrumgebieden nog ruim meer dan de helft ook 3 of meer vormen van bovenlokale samenwerking.

In het kort:

- 95% van de bibliotheken werkt samen met andere bibliotheken;
- De meeste samenwerkingsverbanden zijn op intergemeentelijk, regionaal en provinciaal;
- 64% van de bibliotheken werkt samen met andere organisaties op bovenlokaal niveau;

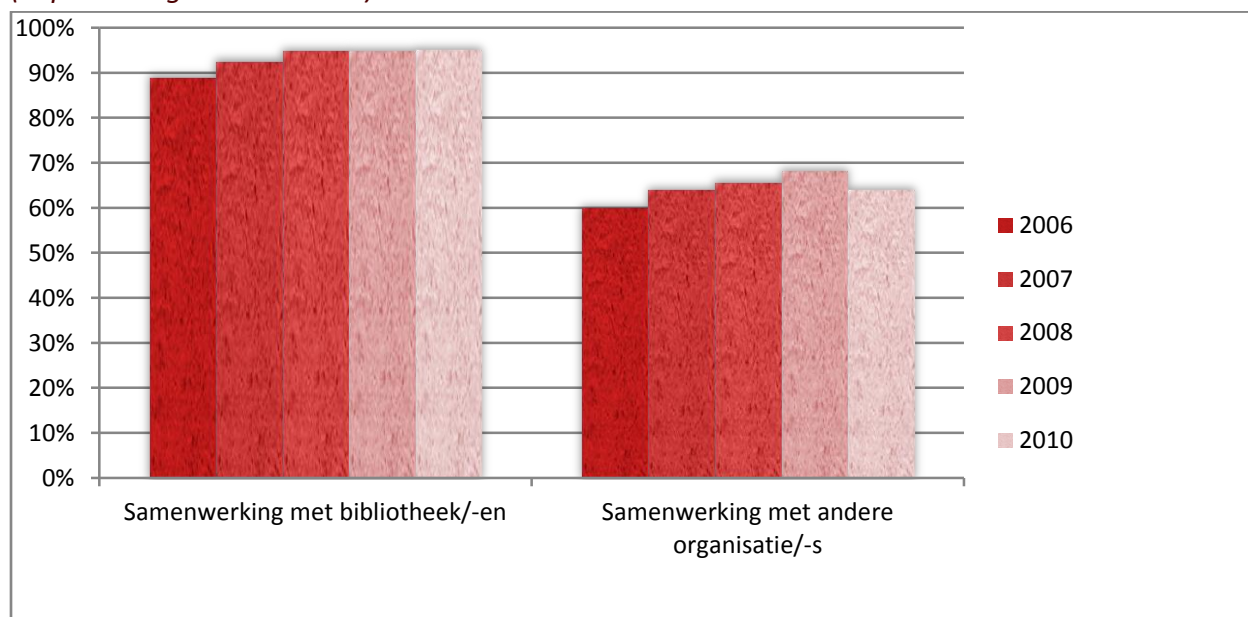
- Het zijn met name de bibliotheken uit de (groot)stedelijke centrumgebieden die veel bovenlokale samenwerkingsverbanden hebben.

Cijfers

Tabel 2.30: Vormen van bovenlokale samenwerking per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Samenwerkingsverbanden	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Samenwerkingsverband met andere bibliotheek/-en	88,9	92,5	94,8	94,8	95,1
Intergemeentelijk/regionaal	77,7	83,7	84,6	82,1	82,8
Provinciaal	65,9	72,2	72,9	75,3	78,9
Vlaams	27,2	28,1	29,7	29,9	31,2
Europees	2,3	2,0	2,3	1,9	3,9
Samenwerkingsverband met andere organisatie/-s	60,0	64,1	65,7	68,2	64,0
Intergemeentelijk/regionaal	36,4	42,2	40,2	43,8	43,5
Provinciaal	38,7	39,5	40,8	43,8	43,5
Vlaams	36,4	38,9	37,3	29,9	31,2
Europees	3,0	1,3	1,6	0,6	1,6

Figuur 2.24: Type van bovenlokale samenwerking (bibliotheek of organisatie) per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

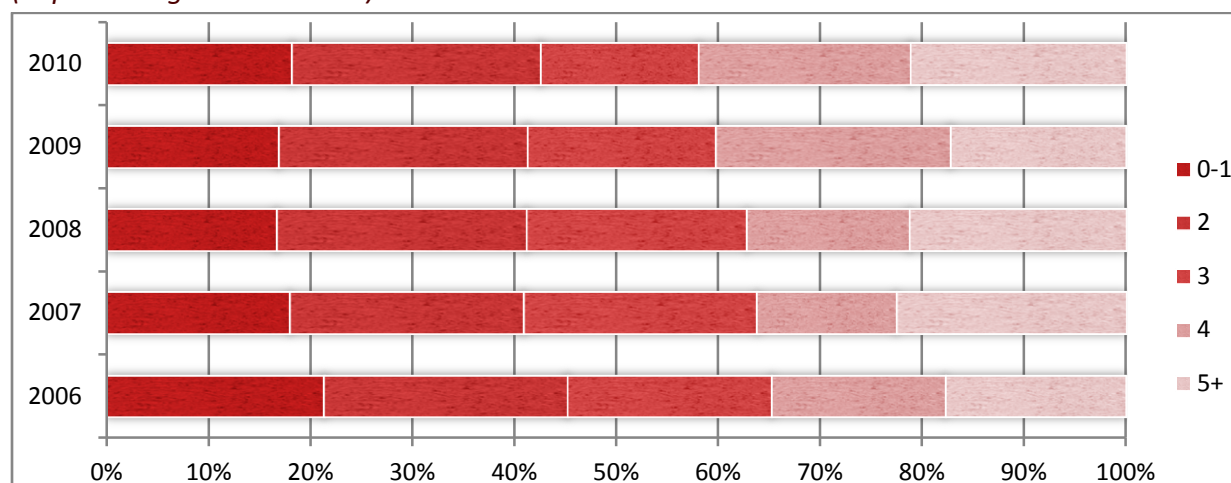
Bovenlokaal samenwerkingsverband

De samengestelde maat voor bovenlokaal samenwerkingsverband is een optelling van het aantal vormen van bovenlokale samenwerkingsverbanden. We merken op dat we naast het onderscheid tussen samenwerking met bibliotheken en andere organisaties ook een onderscheid maken naar het bovenlokaal niveau van samenwerking (regionaal, provinciaal, Vlaams en Europees). Het maximum is dan een score van 8. Dat wil zeggen dat een bibliotheek samenwerkt met bibliotheken op regionaal, provinciaal, Vlaams en Europees niveau en samenwerkt met andere organisaties op regionaal, provinciaal, Vlaams en Europees niveau. Het minimum is een score van 0. In dat geval heeft een bibliotheek geen enkel samenwerkingsverband.

Tabel 2.31: Aantal bovenlokale samenwerkingsverbanden in de bibliotheek per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal boven lokale samenwerkingsverbanden							
	n	(0-1)	(2)	(3)	(4)	(5+)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	21,3	23,9	20,0	17,0	17,7	100,0
2007	306	18,0	22,9	22,9	13,7	22,5	100,0
2008	306	16,7	24,5	21,6	16,0	21,2	100,0
2009	308	16,9	24,4	18,5	23,1	17,2	100,0
2010	308	18,2	24,4	15,6	20,8	21,1	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	0,0	66,7	33,3	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	20,0	0,0	30,0	50,0	100,0
Ander centrum	49	14,3	26,5	16,3	22,4	20,4	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	22,1	23,3	12,8	19,8	22,1	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	14,9	27,0	24,3	18,9	14,9	100,0

Figuur 2.25: Aantal boven lokale samenwerkingsverbanden in de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.5.5 Vrijwilligers in de bibliotheek

Omschrijving

Hoewel het hier niet echt om een beleidsgerelateerd item gaat, kijken we in deze laatste paragraaf ook naar het aandeel bibliotheken dat gebruik maakt van de diensten van vrijwilligers. Tevens kijken we naar het aantal uren dat vrijwilligers gemiddeld maken in de bibliotheken. Aangezien het item van vrijwilligers op zichzelf staat en niet met een ander beleidsdomein van de bibliotheek kan worden samengevoegd, maken we geen samengestelde maat in deze paragraaf.

Evolutie

In figuur 2.26 is goed te zien dat het aandeel bibliotheken dat met vrijwilligers werkt aanzienlijk is toegenomen over de jaren. In 2006 maakte 2/3de van de bibliotheken gebruik van vrijwilligerswerk terwijl dat in 2010 al voor 81,5% van de bibliotheken geldt. In het onderste deel van tabel 2.32 zien we dat ook het aantal uren vrijwilligerswerk enorm is toegenomen. Gemiddeld werd er 529 uren vrijwilligerswerk gedaan in de bibliotheken, wat overeenkomt met meer dan 10 uur per week. En ook hier zien we aan de minimum en maximum waarden en aan de standaardafwijking dat er een hele grote variatie bestaat tussen de bibliotheken.

In het kort:

- Het percentage bibliotheken dat met vrijwilligers werkt is toegenomen van 68% in 2006 naar 82% in 2010;
- Het gemiddeld aantal uren vrijwilligerswerk dat in een bibliotheek wordt verricht neemt toe van 207 uur per jaar in 2006 naar 251 uur per jaar in 2010.

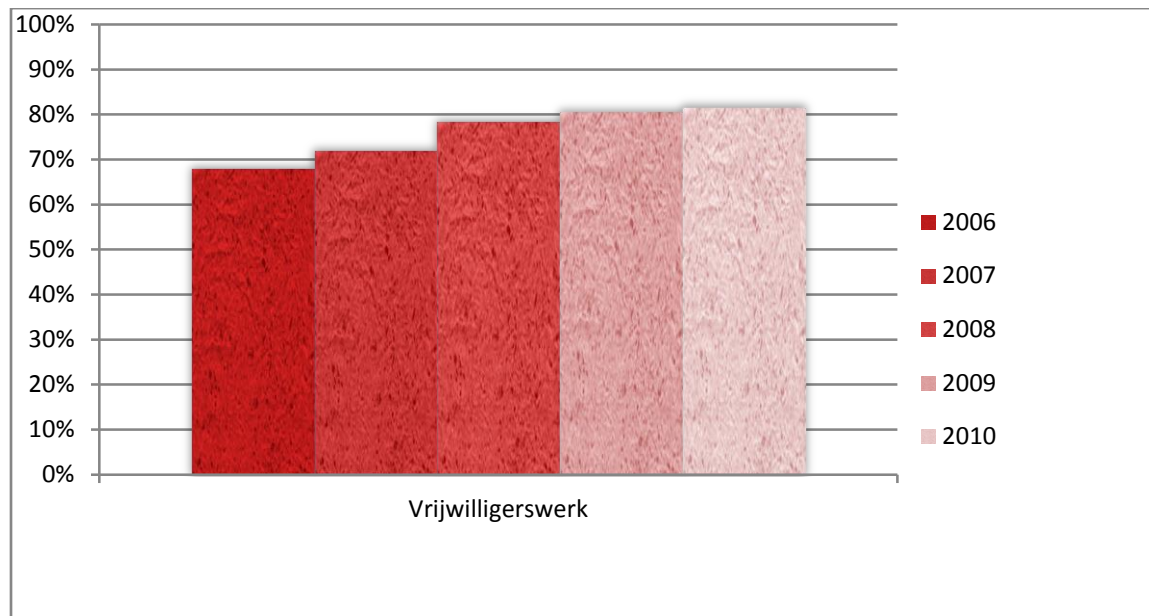
Cijfers

Tabel 2.32: Vrijwilligerswerk in de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Indicatoren	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Vrijwilligers	67,9	71,9	78,4	80,5	81,5
Aantal uren vrijwilligerswerk*					
n	207	220	240	248	251
Gemiddelde	473	475	493	501	529
Standaardafwijking	588	646	707	716	748
Mediaan	270	242	242	270	300
Minimum	5	2	2	2	2
Maximum	3.848	3.899	5.680	5.520	5.764

*Enkel voor de bibliotheken die met vrijwilligers werken

Figuur 2.26: Vrijwilligerswerk in de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.6 Doelgroepwerking

2.6.1 Algemene doelgroepwerking in de bibliotheek

Omschrijving

Het laatste kenmerk van de bibliotheek dat we bekijken, is doelgroepwerking. We bekijken of bibliotheken voor bepaalde doelgroepen een aangepaste dienstverlening voorzien. Die aangepaste dienstverlening kan bestaan uit een aangepaste collectie, extra service of logistieke ondersteuning.

Evolutie

In tabel 2.33 zien we dat vrijwel elke bibliotheek voor minstens één van de opgesomde doelgroepen een aangepaste dienstverlening heeft. Onder deze bibliotheken is aangepaste dienstverlening voor scholen (99,7%), leerkrachten (95,8%), senioren (81,2%), zorginstellingen (78,9%), verenigingen (60,7%) en minder mobiele (58,4%) het meest voorkomend. Opvallend is dat de volgorde van meest voorkomende aangepaste dienstverlening over de jaren heen niet is veranderd maar dat het aandeel bibliotheken dat voor deze doelgroepen aangepaste dienstverlening voorziet voor elke doelgroep is gestegen. Uit figuur 2.27 blijkt dat, met uitzondering voor gevangenen, ook voor de andere doelgroepen het aandeel bibliotheken dat hier aangepaste dienstverlening voor voorziet, is toegenomen tussen 2006 en 2010.

Algemene doelgroepwerking

Als indicator van algemene doelgroepwerking in de bibliotheken tellen we het aantal doelgroepen op waarvoor een bibliotheek aangepaste dienstverlening voorziet. Het aandeel bibliotheken dat slechts voor enkele doelgroepen haar dienstverlening heeft aangepast, is zo laag, dat we de scores 1 tot 3 samenvoegen (score 0 komt niet voor). Ook nemen we gemakshalve de scores 4 en 5, 6 en 7, en 8 of hoger samen. Tabel 2.34 en figuur 2.28 geven de resultaten weer per registratiejaar en naar stedelijkheid.

Figuur 2.28 laat dan duidelijk zien dat het aandeel bibliotheken met 1 tot 3 vormen van doelgroepwerking sterk afneemt (in 2010 meer dan gehalveerd t.o.v. 2006) en het aandeel bibliotheken met 8 of meer vormen sterk toeneemt (2010 is een verdubbeling van 2006). Opnieuw gaat het hier vooral om de bibliotheken in de (groot)stedelijke gebieden (zie tabel 2.34), maar ook nu zien we dat ruim de helft van de bibliotheken in de andere en niet-centrumgebieden voor minstens zes doelgroepen aangepaste dienstverlening voorziet.

In het kort:

- Alle bibliotheken hebben speciale dienstverlening voor scholen;
- Met uitzondering van dienstverlening voor gevangenen, geldt voor alle andere doelgroepen dat het percentage bibliotheken dat hierin voorziet toeneemt
- De top 5 van hierna meest voorkomende dienstverlening voor doelgroepen in de bibliotheek is:
 - Leerkrachten (96% van de bibliotheken)
 - Senioren (81% van de bibliotheken)
 - Zorginstellingen (79% van de bibliotheken)
 - Verenigingen (61% van de bibliotheken)
 - Minder mobiele (58% van de bibliotheken)

Cijfers

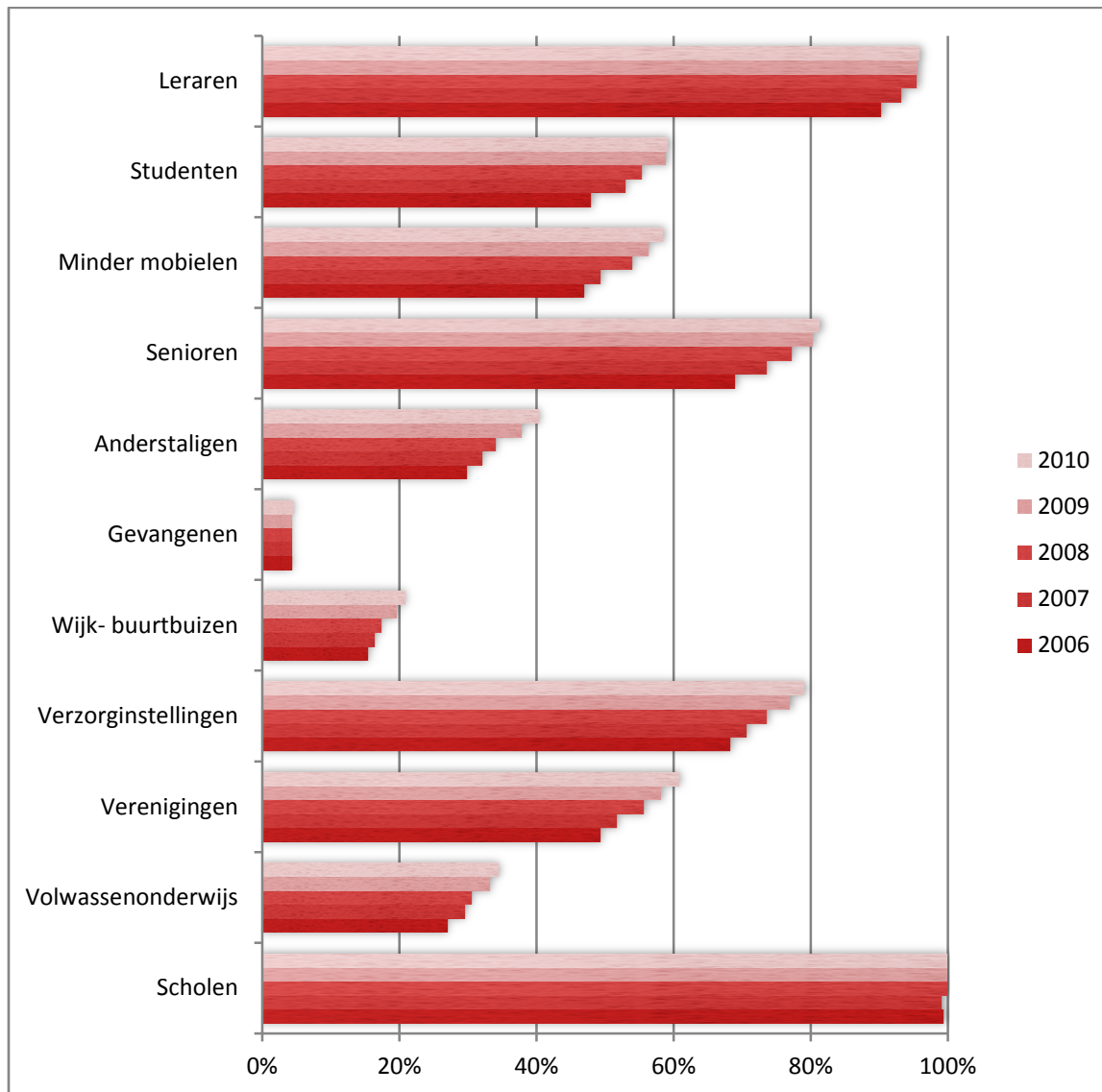
Tabel 2.33: Vormen van aangepaste dienstverlening per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Indicatoren	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Aangepaste dienstverlening voor...	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7
Scholen					
Nee	0,7	1,0	0,3	0,3	0,3
Ja	99,3	99,0	99,7	99,7	99,7
Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Volwassenonderwijs					
Nee	47,9	45,4	44,8	42,2	41,9
Ja	26,9	29,4	30,4	33,1	34,4
Niet van toepassing	25,2	25,2	24,8	24,7	23,7
Verenigingen					
Nee	50,8	48,4	44,4	41,9	39,3
Ja	49,2	51,6	55,6	58,1	60,7
Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verzorginstellingen					
Nee	27,9	25,2	23,2	20,8	18,8
Ja	68,2	70,6	73,5	76,9	78,9
Niet van toepassing	3,9	4,2	3,3	2,3	2,3
Wijk-, buurthuizen, dienstencentra					
Nee	55,7	54,9	54,6	52,6	52,6
Ja	15,4	16,3	17,3	19,5	20,8
Niet van toepassing	28,9	28,8	28,1	27,9	26,6
Gevangenen					
Nee	33,8	7,5	7,2	7,8	6,8
Ja	4,3	4,2	4,2	4,2	4,5
Niet van toepassing	62,0	88,2	88,6	88,0	88,6
Anderstaligen, vreemde afkomst					
Nee	59,7	57,8	55,6	52,3	49,7
Ja	29,8	32,0	34,0	37,7	40,3
Niet van toepassing	10,5	10,1	10,5	10,1	10,1
Senioren					
Nee	31,1	26,5	22,9	19,8	18,8
Ja	68,9	73,5	77,1	80,2	81,2
Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 2.33: Vormen van aangepaste dienstverlening per registratiejaar (in percentage bibliotheken) - vervolg

Indicatoren		Jaar				
		2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Minder mobielen	Nee	53,1	50,7	46,1	43,8	41,6
	Ja	46,9	49,3	53,9	56,2	58,4
	Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Studerenden	Nee	52,1	47,1	44,8	41,2	40,9
	Ja	47,9	52,9	55,2	58,8	59,1
	Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Leerkrachten	Nee	9,8	6,9	4,6	4,5	4,2
	Ja	90,2	93,1	95,4	95,5	95,8
	Niet van toepassing	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Figuur 2.27: Vormen van aangepaste dienstverlening per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

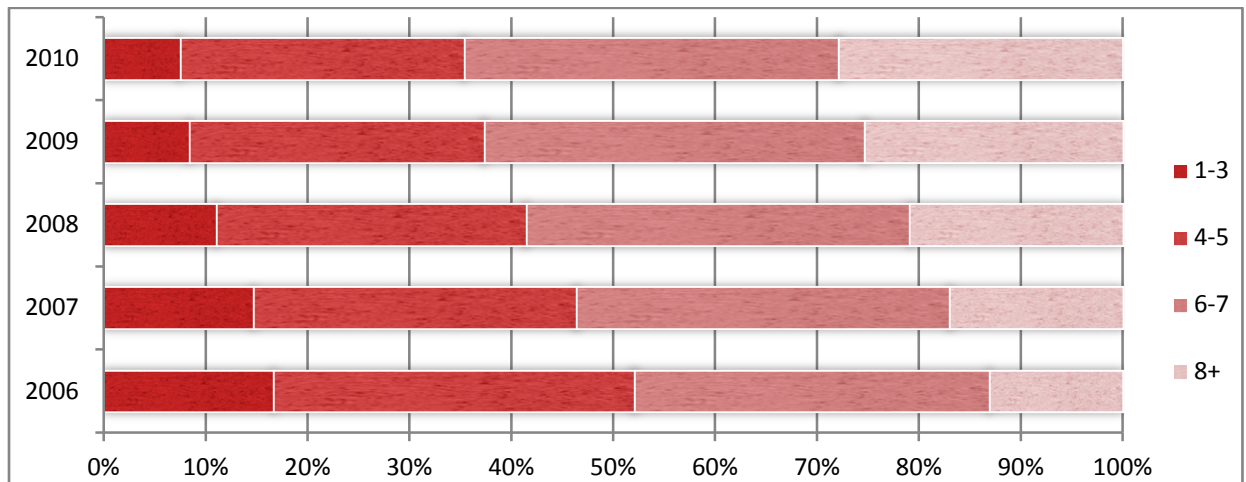
Algemene doelgroepwerking

De samengestelde maat voor algemene doelgroepwerking is een optelling van het aantal verschillende doelgroepen waarvoor een bibliotheek aangepaste dienstverlening voorziet. Voor elke doelgroep waar deze dienstverlening voor voorzien wordt, krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 11. In dat geval voorziet de bibliotheek aangepaste dienstverlening voor scholen, volwassenonderwijs, verenigingen, verzorginstellingen, wijk-, buurthuizen en dienstencentra, gevangenen, anderstaligen, senioren, minder mobilen, studerende en leerkrachten. Het minimum is een score van 0. In dat geval voorziet de bibliotheek geen enkele vorm van aangepaste dienstverlening.

Tabel 2.34: Aantal vormen van aangepaste dienstverlening in de bibliotheek per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

	Aantal vormen van dienstverlening					Totaal
	n	(1-3)	(4-5)	(6-7)	(8+)	
Per registratiejaar						
2006	305	16,7	35,4	34,8	13,1	100,0
2007	306	14,7	31,7	36,6	17,0	100,0
2008	306	11,1	30,4	37,6	20,9	100,0
2009	308	8,4	28,9	37,3	25,3	100,0
2010	308	7,5	27,9	36,7	27,9	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)						
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	20,0	10,0	70,0	100,0
Ander centrum	49	4,1	18,4	34,7	42,9	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	8,7	27,3	36,6	27,3	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	8,1	37,8	43,2	10,8	100,0

Figuur 2.28: Aantal vormen van aangepaste dienstverlening in de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.6.2 Doelgroepwerking voor jeugd in de bibliotheek

Omschrijving

In deze paragraaf richten we ons op de jeugd (tot 15 jaar) en de activiteiten die we onder de loep nemen zijn bibliotheekintroducties voor scholen, themastands, voorleessessies (niet door auteurs), clubs (lees-, luisterclubs), en andere bevorderingsactiviteiten (bijvoorbeeld babykoffertjes, thee met boekjes, ...). Tabel 2.35 en figuur 2.29 geven een overzicht hiervan per registratiejaar.

Evolutie

Uit tabel 2.35 blijkt dat ruim driekwart van de bibliotheken bibliotheekintroducties in het kleuteronderwijs verzorgt en hoewel dit aandeel iets hoger ligt in 2010 dan in 2006 is toch nauwelijks van een evolutie sprake. Hetzelfde geldt voor de bibliotheekintroducties in het lager onderwijs, met het grote verschil dat hier vrijwel alle bibliotheken in voorzien. Ook het aandeel bibliotheken dat deze introducties voorziet in het secundair onderwijs blijft stabiel op iets meer dan de helft van de bibliotheken. We merken hierbij op dat dit natuurlijk samenhangt met het al dan niet aanwezig zijn van secundaire scholen in de gemeente.

Onderaan tabel 2.35 hebben we de statistieken toegevoegd met betrekking tot het totaal aantal bibliotheekintroducties dat door bibliotheken worden georganiseerd (zowel voor kleuteronderwijs als voor lager onderwijs als voor secundair onderwijs). Gemiddeld organiseerden bibliotheken 42 introducties voor scholen in 2010. Dat is een vrij hoge schatting, want de helft van de bibliotheken komt niet verder dan 24 introducties. Uiteraard hangt dit samen met de omvang van de gemeente (en het aantal scholen). De grootste gemeenten zullen verantwoordelijk zijn voor de maximum 1.450 bibliotheekintroducties in 2010, terwijl de bibliotheken in de allerkleinste gemeenten niet verder komen dan minimaal 1 introductie per jaar.

Wat de andere vormen van doelgroepwerking voor de jeugd betreft laat figuur 2.29 zien dat er wel sprake is van een lichte evolutie. Themastand met bijna 95%, bevorderingsactiviteiten met 91% en voorleessessies met 90% van de bibliotheken zijn het meest voorkomend. Slechts 2 op de 5 bibliotheken heeft lees- of luisterclubs voor de jeugd.

Doelgroepwerking jeugd

De samengestelde maat van doelgroepwerking voor jeugd is een optelsom van alle vormen van doelgroepwerking die in tabel 2.35 zijn beschreven. Tabel 2.36 en figuur 2.30 geven de verdeling van deze maat weer per registratiejaar en naar stedelijkheid. Lage scores op de maat van doelgroepwerking komen nauwelijks voor. Daarom voegen we de scores 1-3 samen.

In figuur 2.30 zien we positieve ontwikkeling naar de hoge scores op deze maat. Ten opzichte van 2006 is het aandeel bibliotheken met 5, 6 en zelf alle 7 vormen van doelgroepwerking met enkele procentpunten toegenomen en tegelijkertijd is het aandeel bibliotheken met 3 of minder vormen van doelgroepwerking afgenomen tot slechts 5,2% in 2010.

In het tweede deel van tabel 2.36 zien we dat de bibliotheken in de (groot)stedelijke centra en andere centrumgebieden voorop lopen. Op een paar bibliotheken na hebben vrijwel alle bibliotheken minstens zes vormen van doelgroepwerking. Een kwart tot een derde van de kleinere bibliotheken in de niet-centrum gebieden, daarentegen, maakt gebruik van vier of minder vormen van doelgroepwerking voor de jeugd.

In het kort:

- Het percentage bibliotheken dat voorleessessies, lees- en/of luisterclubs en andere leesbevorderingsactiviteiten heeft, neemt toe tussen 2006 en 2010;
- 80% van de bibliotheken heeft bibliotheekintroducties in het kleuteronderwijs;
- Gemiddeld heeft een bibliotheek 42 bibliotheekintroducties per jaar in het onderwijs (kleuter-, lager, en secundair onderwijs);
- Het percentage bibliotheken met weinig (1-3) vormen van doelgroepwerking voor jeugd daalt van 14% in 2006 naar 5% in 2010;
- Het percentage bibliotheken met veel (6-7) vormen van doelgroepwerking voor jeugd stijgt van 40% in 2006 naar 52% in 2010.

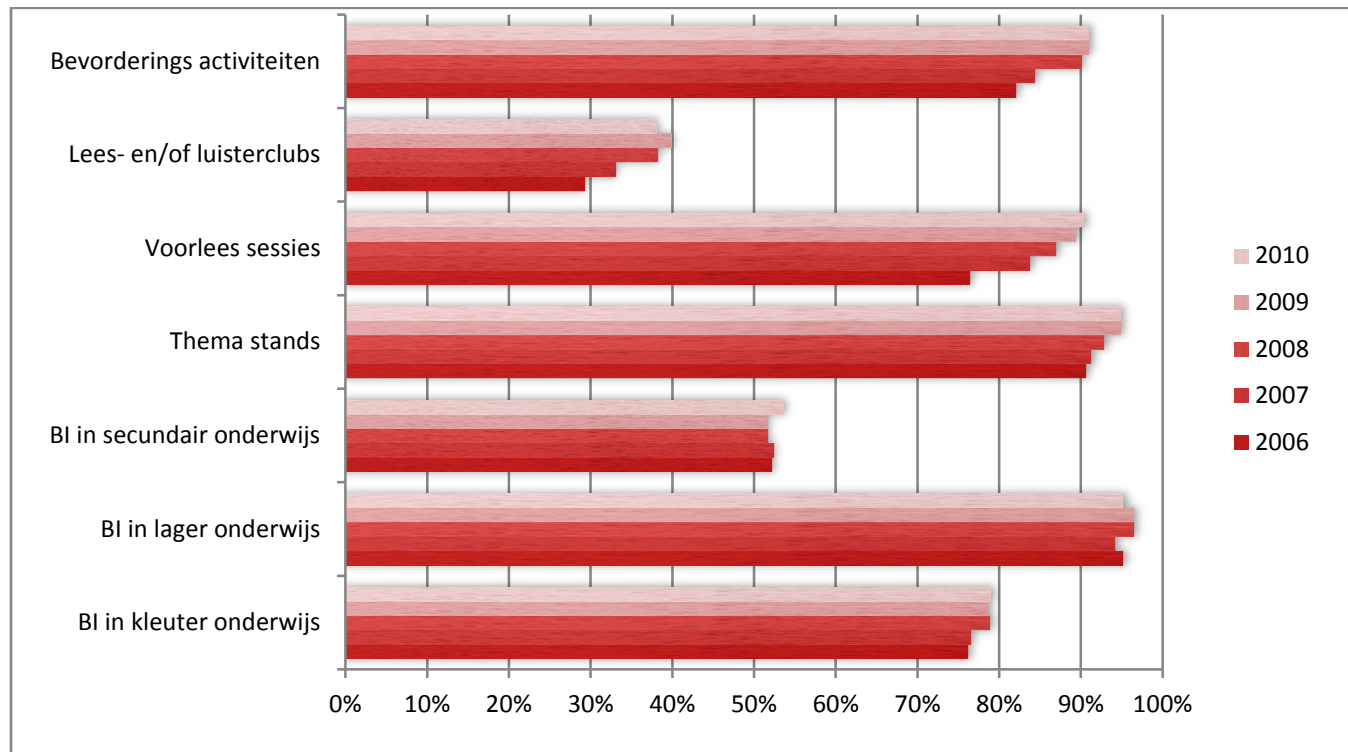
Cijfers

Tabel 2.35: Vormen van doelgroepwerking voor jeugd per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Indicatoren	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=306)	2008 (n=306)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Bibliotheekintroducties in het onderwijs	97,0	96,1	98,4	98,4	98,1
kleuteronderwijs	76,1	76,5	78,8	78,6	78,9
lager onderwijs	95,1	94,1	96,4	96,4	95,1
secundair onderwijs	52,1	52,3	51,5	51,6	53,6
Themastands	90,5	91,2	92,8	94,8	94,8
Voorleessessies	76,4	83,7	86,9	89,3	90,3
Lees- en/of luisterclubs	29,2	33,0	38,2	39,9	38,0
Bevorderingsactiviteiten	82,0	84,3	89,9	90,9	90,9
Totaal aantal bibliotheekintroducties voor scholen*					
n	296	294	301	303	302
Gemiddelde	37,6	41,1	38,6	41,4	41,8
Standaardafwijking	66,0	92,2	90,8	96,0	93,5
Mediaan	21,5	22,0	23,0	24,0	24,0
Minimum	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Maximum	878,0	1.324,0	1.438,0	1.448,0	1.451,0

*Enkel voor bibliotheken met schoolintroducties

Figuur 2.29: Vormen van doelgroepwerking voor jeugd per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

BI=bibliotheekintroductie

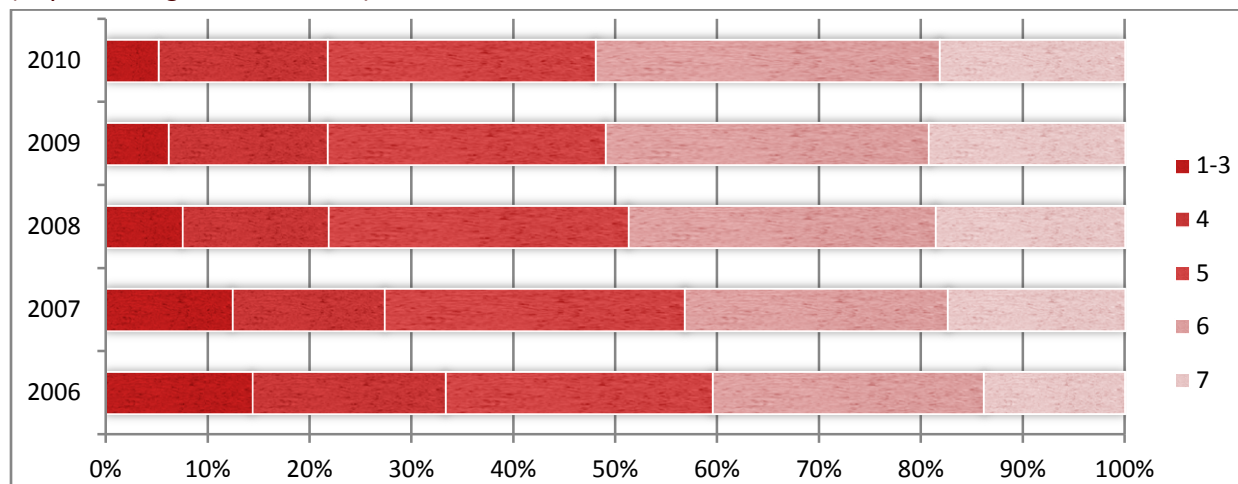
Doelgroepwerking jeugd

De samengestelde maat voor doelgroepwerking jeugd is een optelling van het aantal vormen van doelgroepwerking dat een bibliotheek organiseert. Voor elke vorm van doelgroepwerking krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 7. In dat geval organiseert een bibliotheek bibliotheekintroducties in het kleuter-, lager en secundair onderwijs, en heeft de bibliotheek themastands, voorleessessies, lees- en/of luisterclubs en andere leesbevorderingsactiviteiten voor de jeugd. Het minimum is een score van 0. In dat geval heeft de bibliotheek geen enkele vorm van doelgroepwerking voor de jeugd.

Tabel 2.36: Aantal vormen van doelgroepwerking voor jeugd in de bibliotheek per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal vormen van doelgroepwerking jeugd							
	n	(1-3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	14,4	19,0	26,2	26,6	13,8	100,0
2007	306	12,4	15,0	29,4	25,8	17,3	100,0
2008	306	7,5	14,3	29,6	30,1	18,6	100,0
2009	308	6,2	15,6	27,3	31,8	19,2	100,0
2010	308	5,2	16,6	26,3	33,8	18,2	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	33,3	0,0	66,7	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	0,0	10,0	40,0	50,0	100,0
Ander centrum	49	2,0	4,1	8,2	61,2	24,5	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	4,7	16,9	27,3	32,6	18,6	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	9,5	27,0	37,8	18,9	6,8	100,0

Figuur 2.30: Aantal vormen van doelgroepwerking voor jeugd in de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

2.6.2 Doelgroepwerking voor volwassenen in de bibliotheek

Omschrijving

Tot slot bekijken we dezelfde vormen van doelgroepwerking, maar dan voor volwassenen. Bibliotheekintroducties voor scholen wordt dan vervangen door bibliotheekintroducties voor volwassenen, themastands, voorleessessies (niet door auteurs), lees- of luisterclubs en bevorderingsactiviteiten blijven behouden, maar nu enkel voor volwassenen. De gegevens hierover per registratiejaar zijn opgenomen in tabel 2.37 en figuur 2.31.

Evolutie

Minder dan de helft van de Vlaamse bibliotheken heeft in 2010 bibliotheekintroducties voor volwassenen en dat is een lichte afname ten opzichte van 2006 (zie tabel 2.37).

Themastands voor volwassenen vinden we in bijna alle bibliotheken en figuur 2.31 toont dat daar nauwelijks een evolutie in zit. Wel een evolutie zien we in voorleessessies (alhoewel erg grillig), lees- en luisterclubs en bevorderingsactiviteiten (lees-, luister-, kijk-, ...). Met name die laatste is sterk gestegen ten opzichte van 2006. Lag toen het aandeel bibliotheken nog op 62% dan is dat in 2010 gestegen naar 86%.

In tabel 2.37 zien we dat bijna 1 op de 2 bibliotheken in 2010 voorleessessies voor volwassenen heeft en bijna 2 op de 3 bibliotheken heeft lees- en/of luisterclubs.

Doelgroepwerking voor volwassenen

Ook voor doelgroepwerking voor volwassenen is de samengestelde indicator een optelsom van het aantal vormen van doelgroepwerking waarin een bibliotheek voorziet. Aangezien het aandeel bibliotheken dat 0 scoort heel klein is, hebben we deze samengevoegd met de bibliotheken die slechts 1 vorm van doelgroepwerking heeft. De resultaten per registratiejaar en naar stedelijkheid staan in tabel 2.38 en figuur 2.32.

Figuur 2.32 laat duidelijk zien dat het aandeel bibliotheken met 2 of minder vormen van doelgroepwerking voor volwassenen sterk afneemt. Had in 2006 nog bijna 39% van de bibliotheken 2 of minder vormen van deze doelgroepwerking, dan is dat in 2010 gedaald tot 22%. De grote toename vinden we bij bibliotheken die 4 of zelfs alle 5 van de bovengenoemde mogelijkheden voor doelgroepen organiseert. In 2010 geldt dit voor bijna 1 op 2 bibliotheken, terwijl dit in 2006 nog 1 op 3 was.

Kijken we naar de verdeling naar stedelijkheid in het tweede deel van tabel 2.38, dan zien we dat, net als bij de doelgroepwerking voor jeugd, ook de doelgroepwerking voor volwassenen sterk samenhangt met stedelijkheid. In de (groot)stedelijke gebieden heeft

geen enkele bibliotheek minder dan 3 vormen van doelgroepwerking en zelfs in de andere centrumgebieden geldt dit voor ongeveer 90% van de bibliotheken. Toch valt op dat ruim de helft van de bibliotheken in de niet-centrumgebieden ook 3 of 4 vormen van doelgroepwerking voor volwassenen heeft.

In het kort:

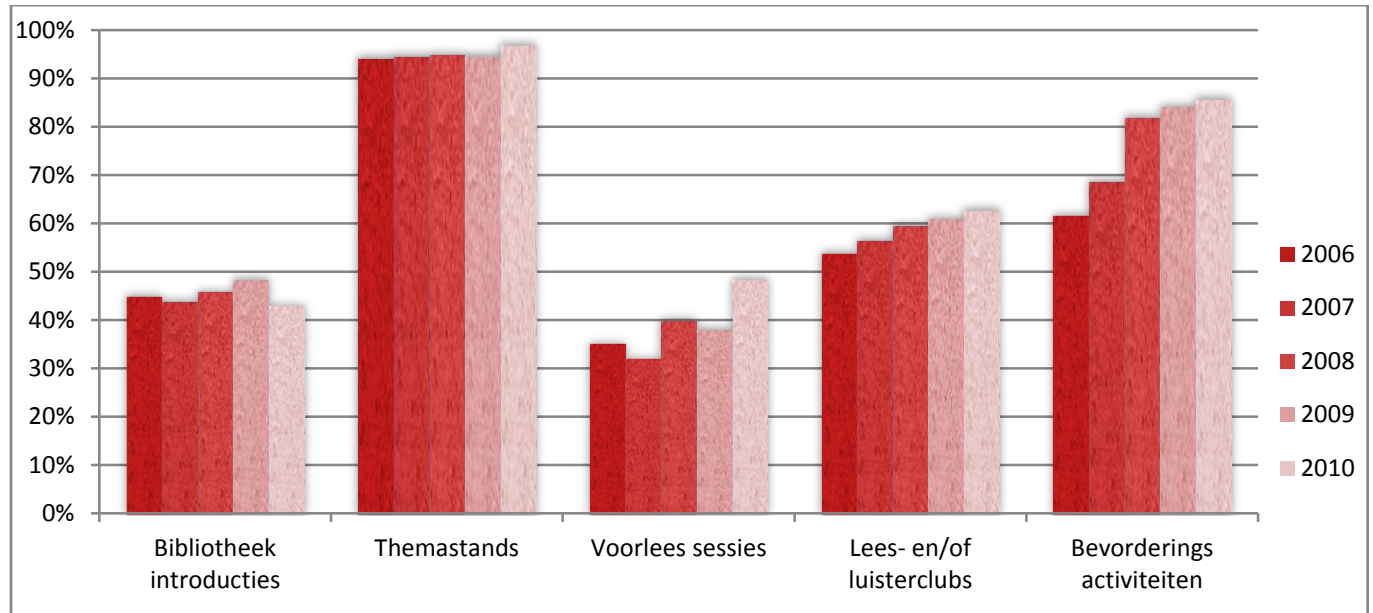
- Het percentage bibliotheken dat voorleessessies, lees- en/of luisterclubs en andere leesbevorderingsactiviteiten voor volwassenen heeft, neemt toe tussen 2006 en 2010;
- 43% van de bibliotheken organiseert bibliotheekintroducties voor volwassenen;
- Het percentage bibliotheken met geen of één vorm van doelgroepwerking voor volwassenen daalt van 14% in 2006 naar 4,5% in 2010;
- Het percentage bibliotheken met veel (4-5) vormen van doelgroepwerking voor volwassenen stijgt van 34% in 2006 naar 48% in 2010.

Cijfers

Tabel 2.37: Vormen van doelgroepwerking voor volwassenen per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Indicatoren	Jaar				
	2006 (n=305)	2007 (n=307)	2008 (n=307)	2009 (n=308)	2010 (n=308)
Bibliotheekintroducties voor volwassenen	44,9	43,8	45,9	48,4	42,9
Themastands	94,1	94,4	94,8	94,5	96,8
Voorleessessies	35,1	32,0	39,9	38,0	48,4
Lees- en/of luisterclubs	53,8	56,5	59,6	61,0	62,7
Bevorderingsactiviteiten	61,6	68,6	82,0	84,1	85,7

Figuur 2.31: Vormen van doelgroepwerking voor volwassenen per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

Doelgroepwerking volwassenen

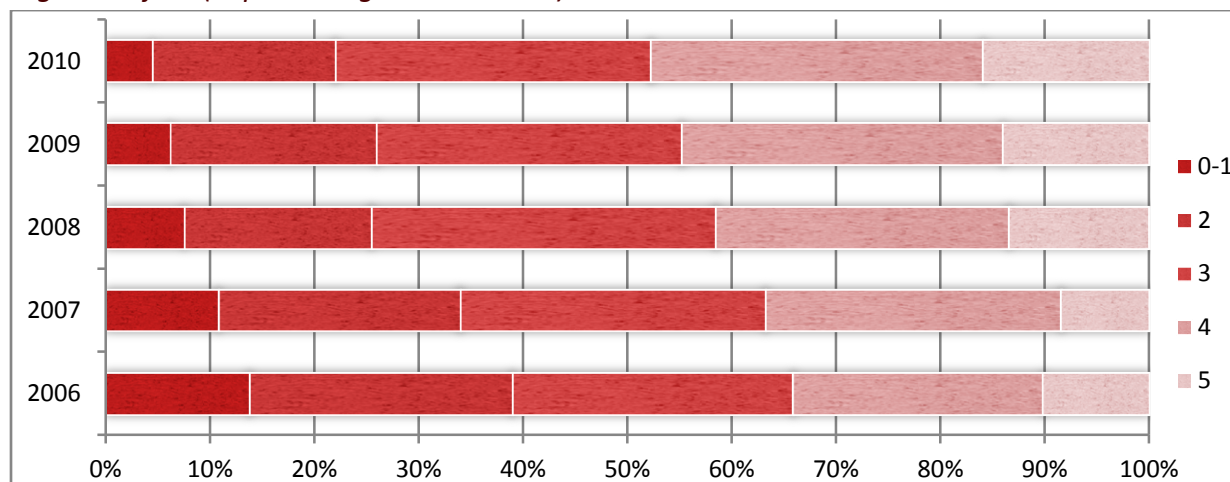
De samengestelde maat voor doelgroepwerking volwassenen is een optelling van het aantal vormen van doelgroepwerking dat een bibliotheek organiseert. Voor elke vorm van doelgroepwerking waarvan sprake is, krijgt de betreffende bibliotheek een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 5. In dat geval heeft een bibliotheek bibliotheekintroducties, themastands, voorleessessies, lees- en/of luisterclubs en andere

leesbevorderingsactiviteiten voor volwassenen. Het minimum is een score van 0. In dat geval heeft een bibliotheek geen enkele vorm van doelgroepwerking voor volwassenen.

Tabel 2.38: Aantal vormen van doelgroepwerking voor volwassenen in de bibliotheek per registratiejaar en naar stedelijkheid (in percentage bibliotheken)

Aantal vormen van doelgroepwerking volwassenen							
	n	(0-1)	(2)	(3)	(4)	(5)	Totaal
Per registratiejaar							
2006	305	13,8	25,2	26,9	23,9	10,2	100,0
2007	306	10,5	25,5	28,4	27,5	8,2	100,0
2008	306	7,5	18,0	33,0	28,1	13,4	100,0
2009	308	6,2	19,8	29,2	30,8	14,0	100,0
2010	308	4,5	17,5	30,2	31,8	15,9	100,0
Naar stedelijkheid (enkel 2010)							
Grootstedelijk centrum	3	0,0	0,0	0,0	33,3	66,7	100,0
Stedelijk centrum	10	0,0	0,0	0,0	40,0	60,0	100,0
Ander centrum	49	2,0	8,2	32,7	38,8	18,4	100,0
Niet-centrum > 10.000 inw.	172	3,5	18,0	28,5	32,0	18,0	100,0
Niet-centrum < 10.000 inw.	74	9,5	25,7	37,8	25,7	1,4	100,0

Figuur 2.32: Aantal vormen van doelgroepwerking voor volwassenen in de bibliotheek per registratiejaar (in percentage bibliotheken)

3. Samenhangen werking en indicatoren

3.1 Inleiding

In dit laatste hoofdstuk bekijken we of er significante samenhangen bestaan tussen de coëfficiënten van werking van de bibliotheek en de samengestelde indicatoren. We doen dit zowel voor de verschillende uitleencoëfficiënten als voor de verschillende lenerscoëfficiënten (zie §1.2 en §1.3). Hiermee hopen we te bereiken dat we uitspraken kunnen doen in de trant van:

“bibliotheken met een efficiënte stand van zaken van hun collectie (zie §2.1.1) hebben een significant hogere algemene uitleencoëfficiënt dan bibliotheken met een stabiele stand van zaken van hun collectie”.

Uit dit voorbeeld blijkt dat we steeds de ene categorie van de samengestelde indicator, in dit geval een efficiënte stand van zaken van de collectie, vergelijken met een andere categorie van deze samengestelde indicator, namelijk een stabiele stand van zaken van de collectie. Deze laatste categorie noemen we de **referentiecategorie**; de categorie waartegen we alle andere categorieën afzetten. Per samengestelde maat kiezen we vooraf een referentiecategorie en meestal is dat de categorie met de laagste score, omdat we willen weten of ‘meer van iets’ uit hoofdstuk 2 samenhangt met een hogere/lagere coëfficiënt uit hoofdstuk 1.

Uit het voorbeeld blijkt ook dat we steeds spreken van ‘samenhangen’ en niet van, bijvoorbeeld, ‘effecten’. We doen dit omdat we geen causale uitspraken kunnen doen. Het is niet mogelijk om te zeggen dat bibliotheken met een efficiënte stand van zaken van de collectie tot gevolg heeft dat deze bibliotheken een hogere algemene uitleencoëfficiënt hebben. Immers, het omgekeerde kan evengoed waar zijn, namelijk, dat bibliotheken door hun hoge algemene uitleencoëfficiënt hun collectie efficiënt zullen beheren. Daarom spreken we van **typerende of kenmerkende samenhangen**. We kunnen dus wel zeggen dat het voor bibliotheken met een efficiënte stand van zaken van hun collectie kenmerkend is dat zij een hogere algemene uitleencoëfficiënt hebben dan bibliotheken met een stabiele stand van zaken van hun collectie (de referentiecategorie, aangegeven in de tabellen met ‘ref.’).

Om tot deze samenhangen te komen, maken we gebruik van een regressieanalyse en om te voorkomen dat we grote bibliotheken met kleine bibliotheken vergelijken, controleren we in deze analyse de mate van verstedelijking. Aangezien het lezen en interpreteren van regressie-coëfficiënten nogal wat statistische kennis vereist, hebben we, voor de geïnteresseerde lezer, deze opgenomen als bijlage 4. In dit hoofdstuk zullen we deze

samenhangen enkel woordelijk bespreken aan de hand van een versimpelde, schematische weergave van de regressieanalyse in tabellen 3.1 tot en met 3.6. In deze tabellen is, indien er sprake is van een samenhang, deze samenhang weergegeven met een '+' of een '-'. In dit geval duidt een '+' op een positieve samenhang, dus bibliotheken met een nieuwe collectie hebben een hogere/grotere uitleencoëfficiënt dan bibliotheken met een standaard collectie (*i.e.*, de referentiecategorie) (zie tabel 3.1). Een '-' duidt dan op een negatieve samenhang, dus bibliotheken die vier tarieven aanrekenen hebben een lagere/kleinere uitleencoëfficiënt dan bibliotheken die geen of slechts één tarief aanrekenen (*i.e.*, de referentiecategorie) (zie tabel 3.5).

Indien er voor een uitleencoëfficiënt meer dan één categorie van de samengestelde indicator een positieve of negatieve samenhang heeft, wordt met meerdere '+' of '-' tekens aangegeven welke samenhang het grootst is. Dus bibliotheken met één, twee of drie kanalen voor digitale promotie hebben een hogere uitleencoëfficiënt dan bibliotheken zonder digitale promotie (*i.e.*, de referentiecategorie), maar de samenhang is het sterkst voor bibliotheken met twee kanalen, gevolgd door bibliotheken met één kanaal en daarna bibliotheken met vier kanalen (zie tabel 3.2). Dit is zinvol om te weten, want dat wijst ons erop dat "meer" niet altijd "beter" is.

3.2 Samenhang indicatoren kenmerken en uitleen- en lenerscoëfficiënten

Deze paragraaf bekijkt de samenhangen tussen de samengestelde indicatoren van de kenmerken van de bibliotheken en de indicatoren van werking van de bibliotheken, meer specifiek de uitleencoëfficiënten. We merken op dat we om verschillen in grootte van bibliotheken te neutraliseren, in hoofdstuk 1 de uitleningen afgezet hebben tegen het aantal uitleenbare materialen.

Daarnaast bekijken we ook de samenhang tussen de samengestelde indicatoren van de kenmerken van de bibliotheken en de verschillende lenerscoëfficiënten. We merken vooraf op dat de lenerscoëfficiënt voor leners uit het werkgebied een afgeleide is van de algemene lenerscoëfficiënt en dat daarom in vrijwel alle gevallen een samenhang tussen een indicator en de algemene lenerscoëfficiënt op dezelfde manier opgaat voor de lenerscoëfficiënt voor leners uit het werkgebied. Tevens merken we op dat de jeugdlenerscoëfficiënt het aandeel jeugdleners op het totaal aantal leners van de bibliotheek meet en dat de samenhang van indicatoren met de jeugdlenerscoëfficiënt in bijna alle gevallen omgekeerd is. Dus als er sprake is van een *positieve* samenhang tussen collectiegebonden activiteiten en de lenerscoëfficiënt dan is er ook sprake van een *negatieve* samenhang tussen

collectiegebonden activiteiten en de jeugdlenerscoëfficiënt (*i.e.*, het aandeel jeugdleners in de bibliotheek).

We bekijken de samenhangen voor de volgende coëfficiënten:

Uitleencoëfficiënten:

- UC: alle uitleningen gedeeld door alle uitleenbare materialen (dus niet naslagwerken, abonnementen, ...) in de bibliotheek (dus niet in het magazijn);
- GMUC: alle uitleningen van gedrukte materialen gedeeld door alle uitleenbare gedrukte materialen in de bibliotheek;
- AVMUC: alle uitleningen van audiovisuele materialen gedeeld door alle uitleenbare audiovisuele materialen in de bibliotheek;
- GMJUC: alle uitleningen van gedrukte materialen voor jeugd gedeeld door alle uitleenbare gedrukte materialen voor jeugd in de bibliotheek;
- GMVUC: alle uitleningen van gedrukte materialen voor volwassenen gedeeld door alle uitleenbare gedrukte materialen voor volwassenen in de bibliotheek.

Lenerscoëfficiënten:

- LC: het aantal jeugd- en volwassen leners binnen en buiten het werkgebied en aantal kaarten voor niet-individuele gebruikers voor jeugd en volwassenen binnen en buiten het werkgebied gedeeld door het aantal inwoners in de gemeente;
- LCW: het aantal jeugd- en volwassen leners binnen het werkgebied gedeeld door het aantal inwoners in de gemeente (kaarten voor niet-individuele gebruikers worden hier niet meegeteld);
- LCJ: het aantal jeugdleners binnen en buiten het werkgebied gedeeld door het aantal leners (kaarten voor niet-individuele gebruikers worden hier niet meegeteld) (deze coëfficiënt dient gelezen te worden als een percentage).

3.2.1 Collectie

Stand van zaken van collectie

In hoofdstuk 2 veronderstelden we dat bibliotheken met hoge of gemiddelde collectie-uitgaven per inwoner en weinig verloop in hun collectie (*i.e.*, aanwinsten/afvoer) en een klein magazijn een inefficiënte stand van zaken van hun collectie hebben. Andersom veronderstelden we ook dat bibliotheken met lage of gemiddelde collectie-uitgaven per inwoner en veel verloop in hun collectie en een groot te onderhouden magazijn een

efficiënte stand van zaken van hun collectie hebben. Alle andere bibliotheken hebben een standaard stand van zaken van hun collectie.

Tabel 3.1 leidt al direct tot een opvallende vaststelling. Bibliotheken met zowel een efficiënte als een inefficiënte stand van zaken van hun collectie hebben een lagere algemene uitleencoëfficiënt en lagere uitleencoëfficiënt voor gedrukte media (al dan niet voor volwassenen) dan bibliotheken met een stabiele stand van zaken van hun collectie (*i.e.*, de referentiecategorie). Deze negatieve samenhang is groter voor bibliotheken die veel aankopen/afvoeren/items in het magazijn hebben. Sterker nog, deze bibliotheken worden ook gekenmerkt door een lager aantal keer dat een werk—gedrukt of audiovisueel, voor jeugd of volwassenen—in de bibliotheek wordt uitgeleend.

Tussen de stand van zaken van de collectie van de bibliotheken en de lenerscoëfficiënten zijn minder samenhangen vast te stellen (zie tabel 3.2). Bibliotheken met een inefficiënte stand van zaken van hun collectie hebben een lagere lenerscoëfficiënt voor leners uit hun werkgebied dan bibliotheken met een stabiele stand van zaken van hun collectie (*i.e.*, de referentiecategorie). Anderzijds hebben eerstgenoemde bibliotheken wel een significant hoger aandeel jeugdleners onder hun totale aantal leners.

Samenstelling van de collectie

Een klassieke samenstelling van de collectie in de bibliotheken betreft een collectie met relatief weinig gedrukte materialen voor jeugd, weinig fictie en weinig nieuwe audiovisuele materialen. Een nieuwe samenstelling van de collectie in de bibliotheken, daarentegen, bestaat uit relatief veel gedrukte materialen voor jeugd, veel fictie en veel nieuwe audiovisuele materialen. Alle andere bibliotheken hebben een standaard collectie.

Kijken we in tabel 3.1 naar de samenstelling van de collectie dan zien we dat bibliotheken met een klassieke samenstelling een lagere uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen hebben en een hogere uitleencoëfficiënt van gedrukte materialen voor jeugd dan bibliotheken met een standaard collectie (*i.e.*, de referentiecategorie). Omgekeerd, bibliotheken met een nieuwe collectie hebben een hogere uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen dan bibliotheken met een standaard collectie, maar tegelijkertijd ook een lagere uitleencoëfficiënt van gedrukte materialen voor volwassenen.

Bibliotheken met een nieuwe samenstelling van de collectie hebben lagere lenerscoëfficiënten maar een hoger aandeel jeugdleners dan bibliotheken met een standaard collectie (*i.e.*, de referentiecategorie) (zie tabel 3.2). Bibliotheken met een klassieke collectie

hebben een significant lager aandeel jeugdleners dan de bibliotheken uit de referentiecategorie.

In het kort:

- Een inefficiënte noch een efficiënte stand van zaken van de collectie van een bibliotheek hangt samen met hogere uitleencoëfficiënten;
- Een klassieke oriëntatie van de collectie van de bibliotheek hangt samen met een hogere uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor de jeugd;
- Een nieuwe oriëntatie van de collectie van de bibliotheek hangt samen met een hogere uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen;
- Het aandeel jeugdleners ligt hoger in bibliotheken met een inefficiënte stand van zaken en een nieuwe oriëntatie van de collectie.

Tabel 3.1: Samenhang uitleencoëfficiënten en indicatoren collectie

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Stand van zaken collectie					
Stabiel (<i>ref.</i>)					
Inefficiënt	-	-			--
Efficiënt	--	--	-	-	-
Samenstelling collectie					
Standaard (<i>ref.</i>)					
Klassiek			-	+	
Nieuw			+		-

Tabel 3.2: Samenhang lenerscoëfficiënten en indicatoren collectie

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Stand van zaken collectie			
Stabiel (<i>ref.</i>)			
Inefficiënt		-	+
Efficiënt			
Samenstelling collectie			
Standaard (<i>ref.</i>)			
Klassiek			-
Nieuw	-	-	+

3.2.2 Digitalisering

Digitale promotie

De samengestelde maat van digitale promotie is gebaseerd op het aantal verschillende kanalen dat de bibliotheek gebruikt om zichzelf te promoten. Deze kanalen zijn e-mail, website, e-zine en sms-dienst.

Als het gaat om het aantal kanalen voor digitale promotie in de bibliotheek, dan is de samenhang heel duidelijk (zie tabel 3.3). Bibliotheken met één of meer kanalen voor digitale promotie hebben een hogere score op alle verschillende uitleencoëfficiënten dan bibliotheken die geen digitale promotie hebben (*i.e.*, de referentiecategorie). Zoals we in de inleiding van dit hoofdstuk al vermeldden, zien we hier dat “meer” niet altijd “beter” is. De positieve samenhang is het grootst voor bibliotheken met twee digitale kanalen als het gaat om de algemene uitleencoëfficiënt, de uitleencoëfficiënt voor gedrukte media in het algemeen en voor jeugd meer specifiek. Anderzijds is de positieve samenhang van het hebben van kanalen voor digitale promotie (ten opzichte van de bibliotheken die er geen hebben) en de uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen en gedrukte materialen voor volwassenen het grootst voor bibliotheken met één enkele vorm van digitale promotie.

In tabel 3.4 stellen we min of meer dezelfde positieve samenhangen vast tussen het aantal vormen van digitale promotie en de lenerscoëfficiënten. Bibliotheken met twee of meer vormen van digitale promotie hebben hogere lenerscoëfficiënten dan bibliotheken zonder digitale promotie (*i.e.*, de referentiecategorie). De grootste positieve samenhang vinden we hier voor bibliotheken met drie vormen van digitale promotie. Bibliotheken met één enkele vorm van digitale promotie hebben een significant lager aandeel jeugdleners dan de bibliotheken uit de referentiecategorie.

Digitale service

De samengestelde indicator van digitale service meet het aantal vormen van digitale service dat de bibliotheek aanbiedt. Het gaat hierbij om reserveren via internet, verlengen via internet en het raadplegen van de webcatalogus.

Bibliotheken met een beetje of met heel veel digitale service hebben hogere uitleencoëfficiënten dan bibliotheken zonder digitale service (*i.e.*, de referentiecategorie en m.u.v. de AVMUC). Dit effect is het grootst voor de bibliotheken met heel veel vormen van digitale service. Het uitblijven van een significante samenhang tussen twee vormen van digitale service en de uitleencoëfficiënten, wijst erop dat “iets” meer doet dan “niets”, maar daarna “heel veel” meer onderscheidt dan “gemiddeld”.

Bij de lenerscoëfficiënten in tabel 3.4 zien we juist het tegenovergestelde. Met name de bibliotheken die “gemiddeld” scoren op deze samengestelde indicator hebben een hogere lenerscoëfficiënt dan bibliotheken die “niets” doen (*i.e.*, de referentiecategorie). En bibliotheken met “heel veel” digitale service hebben een lager aandeel jeugdleners dan de bibliotheken uit de referentiecategorie.

Digitale toegang

De samengestelde maat van digitale toegang is gebaseerd op het al dan niet hebben van 5 of meer publieke werkstations met internettoegang en/of het al dan niet hebben van hotspots die internet toegankelijk maken.

Bibliotheken die in digitale toegang voorzien hebben een hogere algemene uitleencoëfficiënt en een hogere uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen in het algemeen en voor volwassenen in het bijzonder dan bibliotheken zonder digitale toegang (*i.e.*, de referentiecategorie). Voor het verlenen van audiovisuele materialen of gedrukte materialen voor de jeugd zijn er geen significantie verschillen. De significantie samenhangen zijn groter voor bibliotheken met twee vormen van digitale toegang, dan voor bibliotheken met één vorm.

Ook bij de lenerscoëfficiënten zien we dat het hebben van minstens één vorm van digitale toegang positief samenhangt met de lenerscoëfficiënten. Echter, er is ook sprake van een negatieve samenhang met het aandeel jeugdleners in de bibliotheek.

Digitale collectie

De maat van digitale collectie is gebaseerd op het aantal elektronische abonnementen dat de bibliotheek in haar digitale collectie heeft.

In tabel 3.3 zien we dan eenzelfde samenhang als bij het aantal kanalen voor digitale promotie. Bibliotheken met een digitale collectie hebben hogere uitleencoëfficiënten dan bibliotheken zonder digitale collectie (*i.e.*, de referentiecategorie), maar ook hier geldt dat “meer” niet “beter” is. Met uitzondering voor de uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen zien we de grootste samenhang voor bibliotheken met 3 tot 7 abonnementen, gevolgd door bibliotheken met 1 of 2 abonnementen en daarna gevolgd door bibliotheken met meer dan 7 elektronische abonnementen in hun digitale collectie.

Hetzelfde geldt voor de samenhang met de lenerscoëfficiënten (zie tabel 3.4). Wel is het opnieuw zo dat de bibliotheken met 1-2 of 3-7 elektronische abonnementen ook een lager aandeel jeugdleners hebben dan bibliotheken zonder elektronische abonnementen (*i.e.*, de referentiecategorie).

In het kort:

- Digitalisering van promotie, service, toegang en collectie van de bibliotheek gaat samen met hogere uitleencoëfficiënten met de opmerking dat ‘meer’ digitalisering niet altijd ‘beter’ is;
- Hetzelfde geldt voor de algemene lenerscoëfficiënt en de coëfficiënten voor leners uit het eigen werkgebied, maar opnieuw met de opmerking dat ‘meer’ digitalisering niet altijd ‘beter’ is;
- Het aandeel jeugdleners wordt nauwelijks beïnvloed door digitaliseren en als er al sprake is van een invloed, dan is deze negatief en komt er juist minder jeugd.

Tabel 3.3: Samenhang uitleencoëfficiënten en indicatoren digitalisering

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Aantal kanalen voor digitale promotie					
0 (ref.)					
1	++	++	++	++	+++
2	+++	+++	+	+++	++
3	+	+		+	+
4					
Aantal opties van digitale service					
0 (ref.)					
1	+	+		+	+
2					
3	++	++		++	++
Aantal mogelijkheden tot digitale toegang					
0 (ref.)					
1	+	+			+
2		++			++
Omvang digitale collectie in aantal elektronische abonnementen					
0 (ref.)					
1-2	++	++		++	++
3-7	+++	+++		+++	+++
>7	+	+	+	+	+

Tabel 3.4: Samenhang lenerscoëfficiënten en indicatoren digitalisering

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Aantal kanalen voor digitale promotie			
0 (ref.)			
1			-
2	++	++	
3	+++	+++	
4	+	+	
Aantal opties van digitale service			
0 (ref.)			
1			
2	++	+	
3	+		-
Aantal mogelijkheden tot digitale toegang			
0 (ref.)			
1	++	+	-
2	+		
Omvang digitale collectie in aantal elektronische abonnementen			
0 (ref.)			
1-2	++	++	-
3-7	+++	+++	--
>7	+	+	

3.2.3 Activiteiten in de bibliotheek

Collectiegebonden activiteiten

In deze samengestelde maat tellen we het aantal collectiegebonden activiteiten dat een bibliotheek organiseert. Deze collectiegebonden activiteiten zijn auteurslezingen, aanwinstenlijsten, themalijsten en themastands.

We zien in tabel 3.5 dat enkel bibliotheken met van alle vier de collectiegebonden activiteiten een significant hogere algemene uitleencoëfficiënt en uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen in het algemeen en voor jeugd in het bijzonder hebben dan bibliotheken zonder of met één collectiegebonden activiteit (*i.e.*, de referentiecategorie). Enkel voor de uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor volwassenen zien we dat bibliotheken met drie collectiegebonden activiteiten ook een significant hogere waarde

hebben dan bibliotheken zonder collectiegebonden activiteiten. Het uitlenen van audiovisuele materialen hangt niet samen met collectiegebonden activiteiten, wat ergens logisch is, omdat deze activiteiten zich voornamelijk richten op boeken.

Dezelfde samenhangen gaan op voor de lenerscoëfficiënten (zie tabel 3.6) met dat verschil dat het nu niet alleen de bibliotheken met alle vier de verschillende collectiegebonden activiteiten zijn die hogere lenerscoëfficiënten hebben dan de referentiecategorie (*i.e.*, bibliotheken met geen of één collectiegebonden activiteit). Deze positieve samenhang gaat ook op voor bibliotheken met drie van de vier activiteiten. Bibliotheken met alle collectiegebonden activiteiten hebben wel een lager aandeel jeugdleners dan de bibliotheken met één of geen activiteiten (*i.e.*, de referentiecategorie).

Andere activiteiten

De samengestelde indicator van andere activiteiten telt het aantal 'activiteiten' dat een bibliotheek heeft, in die zin dat ze aanwezig zijn binnen de infrastructuur van de bibliotheek. Het betreft hier een speltheek, een afgiftepunt van de gemeente, een jongeren infopunt, een verkooppunt voor tickets, een afhaalpunt voor brochures en het plaatsvinden van tentoonstellingen.

Tabel 3.5 toont dat de aanwezigheid van deze voorzieningen positief samenhangt met alle uitleencoëfficiënten. Hierbij geldt dat de grootste en meeste samenhangen worden gevonden voor bibliotheken met drie van de voorzieningen ten op zichte van bibliotheken zonder deze andere 'activiteiten' (*i.e.*, de referentiecategorie). Dit zijn ook de bibliotheken voor welke als enige een significante positieve samenhang met de uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen bestaat. Getuige het aantal '+'-tekens is de samenhang met de uitleencoëfficiënten voor bibliotheken met vier of alle vijf de voorzieningen groter dan voor bibliotheken met twee andere 'activiteiten', maar kleiner dan voor bibliotheken met drie voorzieningen.

In tabel 3.6 zien we dat dezelfde positieve samenhang opgaat voor de lenerscoëfficiënten, maar dat deze samenhang nu het grootst is voor de bibliotheken met alle of bijna alle andere 'activiteiten'. Wel is het opnieuw zo dat bibliotheken met meer van deze 'activiteiten' een lager aandeel jeugdleners hebben dan bibliotheken zonder deze andere 'activiteiten' (*i.e.*, de referentiecategorie). Enkel bij bibliotheken met vier of meer activiteiten stellen we deze samenhang niet vast.

In het kort:

- Collectiegebonden activiteiten gaan samen met hogere uitleencoëfficiënten voor gedrukte materialen maar enkel wanneer deze activiteiten in grote getale georganiseerd worden;
- Voor andere activiteiten gaat deze samenhang ook op, maar dan al vanaf het moment dat er van enkele andere activiteiten sprake is;
- De algemene lenerscoëfficiënt en de coëfficiënt voor leners uit het eigen werkgebied liggen hoger naar mate er sprake is van meer collectiegebonden en andere activiteiten;
- Voor het aandeel jeugdeners geldt het omgekeerde.

Tabel 3.5: Samenhang uitleencoëfficiënten en indicatoren activiteiten

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Aantal collectiegebonden activiteiten					
0-1 (ref.)					
2					
3					+
4	+	+		+	++
Aantal andere activiteiten					
0 (ref.)					
1					
2		+		+	
3	++	+++	+	+++	+
4-5	+	++		++	++

Tabel 3.6: Samenhang lenerscoëfficiënten en indicatoren activiteiten in de bibliotheek

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Aantal collectiegebonden activiteiten			
0-1 (ref.)			
2			
3	+	+	
4	++	++	-
Aantal andere activiteiten			
0 (ref.)			
1			-
2	+	+	-
3	++	++	--
4-5	+++	+++	

3.2.4 Diensten in de bibliotheek

Infrastructurele dienstverlening

De samengestelde maat van infrastructurele dienstverlening is een optelsom van het aantal vormen van diensten in de infrastructuur van de bibliotheek. Deze vormen zijn een leeszaal/leescafé, een zelfuitleenbalie, een inleverbox, een extra bedieningspunt en 1 werkplek per 200 leners.

Heel opvallend stellen we vast dat bibliotheken met één of meer vormen van infrastructurele dienstverlening lagere uitleencoëfficiënten hebben dan de bibliotheken die geen van deze diensten in hun infrastructuur hebben (*i.e.*, de referentiecategorie), met die uitzondering dat voor de uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen dit enkel geldt voor bibliotheken met bijna alle tot alle infrastructurele diensten (zie tabel 3.7). Hetzelfde geldt voor de negatieve samenhang met de lenerscoëfficiënten (zie tabel 3.8), hoewel deze samenhang met het aandeel jeugdleners weer in tegengestelde (positieve) richting loopt.

Aangezien het een samengestelde maat is waarmee we uitleencoëfficiënten analyseren, kunnen we deze verbanden enkel vaststellen en niet verklaren. We weten niet of deze negatieve samenhang komt doordat een zelfuitleenbalie of een inlever box de leners weerhouden te lenen of doordat leeszaalen in die mate uitnodigen om in de bibliotheek te lezen dat lenen niet meer nodig is. Maar de causaliteit kan evengoed andersom lopen. Misschien zijn het de bibliotheken met lage uitleencoëfficiënten die min of meer gedwongen worden (bv. om financiële redenen) om over te stappen op zelfuitleenbalies en inleverboxen.

Openingsuren

Om tot een samengestelde indicator van de kwaliteit van openingsuren te komen, stelden we in het vorige hoofdstuk vier voorwaarden op voor deze kwaliteit. Deze voorwaarden zijn: vijf doordeweekse dagen op voor- en/of namiddag open zijn, vier of vijf doordeweekse avonden open zijn, op zondag open zijn, en meer dan 21 uur per week open zijn. Voor elke voorwaarde waaraan een bibliotheek voldoet, scoort de bibliotheek +1 op de samengestelde indicator. Vervolgens hebben we de scores omgezet in categorieën. Een score van 0 (*i.e.*, voldoen aan geen enkele voorwaarde) werd categorie *laag*, een score van 1 werd categorie *beneden gemiddeld*, een score van 2 werd categorie *boven gemiddeld* en een score van 3 of 4 werd categorie *hoog*.

We zien in tabel 3.7 dat bibliotheken die voldoen aan tenminste één van deze voorwaarden een hogere uitleencoëfficiënt hebben dan bibliotheken die aan geen enkele van deze

voorwaarden voldoen (*i.e.*, de referentiecategorie). Deze positieve samenhang is het grootst voor bibliotheken met een hoge kwaliteit van openingsuren. In dit geval geldt dus wel de “meer” ook “beter” is. We zien kleine afwijkingen in deze samenhangen voor de uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen (bibliotheken met hoge kwaliteit hebben geen hogere AVMUC dan bibliotheken met een lage kwaliteit van openingsuren) en voor de uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor jeugd (positieve samenhang komt pas voor vanaf bibliotheken met tenminste een boven gemiddelde kwaliteit van openingsuren).

Ook voor de lenerscoëfficiënten geldt dat aan hoe meer voorwaarden voor de kwaliteit van openingsuren bibliotheken voldoen, hoe hoger hun lenerscoëfficiënten ten opzichte van bibliotheken die aan geen voorwaarde voldoen (*i.e.*, de referentiecategorie) (zie tabel 3.8). Omgekeerd geldt hoe hoger de kwaliteit van de openingsuren hoe lager het aandeel jeugdleners in vergelijking met bibliotheken met een lage kwaliteit van openingsuren.

In het kort:

- Enkele vormen van infrastructurele dienstverlening gaan samen met lagere uitleencoëfficiënten voor gedrukte materialen en lenerscoëfficiënten (m.u.v. het aandeel jeugdleners), maar deze samenhang zwakt af naar mate er sprake is van heel veel infrastructurele dienstverlening;
- Hoe hoger de kwaliteit van de openingsuren, des te hoger alle uitleencoëfficiënten en lenerscoëfficiënten (m.u.v. het aandeel jeugdleners).

Tabel 3.7: Samenhang uitleencoëfficiënten en diensten in de bibliotheek

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Aantal vormen van infrastructurele dienstverlening					
Geen (<i>ref.</i>)					
1	--	--		--	--
2	---	---		---	---
3	---	---		---	---
4-5	-	-	-	-	-
Aantal vormen van openingsuren					
Laag (<i>ref.</i>)					
Beneden gemiddeld	+	+	+		+
Boven gemiddeld	++	++	++	+	++
Hoog	+++	+++		++	+++

Tabel 3.8: Samenhang lenerscoëfficiënten en indicatoren diensten in de bibliotheek

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Aantal vormen van infrastructurele dienstverlening			
Geen (<i>ref.</i>)			
1	--	--	
2	---	---	+++
3	-	-	++
4-5			+
Aantal vormen van openingsuren			
Laag (<i>ref.</i>)			
Beneden gemiddeld	+	+	-
Boven gemiddeld	++	++	--
Hoog	+++	+++	---

3.2.5 Beleid in de bibliotheek

Tarieven

De samengestelde indicator voor tarieven is een optelsom van het aantal verschillende tarieven dat een bibliotheek aanrekenet. Deze tarieven zijn lidgeld, leengeld voor cd's, leengeld voor dvd's en reserveringsgeld.

Aangezien de helft van de samengestelde maat betrekking heeft op audiovisuele materialen, is het niet verwonderlijk dat we een negatieve samenhang zien tussen bibliotheken die meer dan één tarief aanrekenen en hun uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen dan bibliotheken die geen tarieven aanrekenen (*i.e.*, de referentiecategorie). In dit geval geldt ook dat hoe meer tarieven hoe groter de negatieve samenhang. Opvallend genoeg zien we in tabel 3.9 dat bibliotheken die meer verschillende kosten aanrekenen hogere uitleencoëfficiënten hebben voor gedrukte materialen in het algemeen en gedrukte materialen voor volwassenen in het bijzonder.

Ook in tabel 3.10 doen we een opvallende vaststelling als het gaat om de samenhang tussen het aantal tarieven dat een bibliotheek aanrekenet en de lenerscoëfficiënten. Bibliotheken die bijna alle of alle tarieven aanrekenen hebben hogere lenerscoëfficiënten dan bibliotheken die volledig kosteloos zijn (*i.e.*, de referentiecategorie). Voor het aantal leners uit het eigen werkgebied geldt dat hoe meer tarieven aan bibliotheek aanrekenet, hoe hoger deze

lenerscoëfficiënten. Anderzijds is er een significante negatieve samenhang met het aandeel jeugdleners.

Personeelsbeleid

De samengestelde indicator van personeelsbeleid in de bibliotheek meet de kwaliteit van de samenstelling van het personeel. Er is sprake van een hoge kwaliteit indien er sprake is van een hoog aandeel vte in de personeelsbezetting, een hoog aandeel A-/B-niveau in de personeelsbezetting en een hoog aandeel statutairen in de personeelsbezetting. Indien overall sprake is van een laag aandeel, spreken we van een lage kwaliteit van de personeelsbezetting. De bibliotheken met twee keer hoog en één keer laag scoren boven gemiddeld en, andersom, de bibliotheken met twee keer laag en één keer hoog scoren beneden gemiddeld.

Tabel 3.9 toont dat enkel bibliotheken met een boven gemiddelde kwaliteit van hun personeelsbezetting een significant hogere algemene uitleencoëfficiënt en een hogere uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen in het algemeen en voor jeugd in het bijzonder hebben dan bibliotheken met een lage kwaliteit van personeelsbezetting (*i.e.*, de referentiecategorie). Dezelfde positieve samenhang vinden we tussen de uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen en bibliotheken met een beneden of boven gemiddelde kwaliteit van de personeelsbezetting (t.o.v. bibliotheken met een lage kwaliteit personeelsbezetting). Deze regressie-coëfficiënten voor deze samenhang zijn gelijk (vandaar voor beide categorieën slechts één '+'-teken).

Tabel 3.10 toont dat er geen enkele significante samenhang is tussen de kwaliteit van de personeelsbezetting en de verschillende lenerscoëfficiënten.

Lokale samenwerkingsverbanden

Samenwerken met een cultuurbeleidscoördinator, een cultuur- of gemeenschapscentrum, de cultuurdienst, lokale verenigingen of andere lokale culturele actoren tellen we samen op tot een score op de samengestelde maat voor lokale samenwerkingsverbanden.

We zien in tabel 3.9 dat deze indicator vrijwel niet samenhangt met de verschillende uitleencoëfficiënten. Een enkele uitzondering is dat bibliotheken met drie vormen van lokale samenwerking een hogere uitleencoëfficiënt hebben voor gedrukte materialen voor volwassenen dan bibliotheken zonder of met één enkele vorm van lokale samenwerking (*i.e.*, de referentiecategorie).

Echter, het aantal lokale samenwerkingsverbanden hangt wel positief samen met de lenerscoëfficiënten (en negatief met het aandeel jeugdleners in de bibliotheek). Sterker nog,

in tabel 3.10 zien we dat hoe meer lokale samenwerkingsverbanden een bibliotheek heeft, hoe groter de lenerscoëfficiënt in vergelijking met bibliotheken met geen of één enkel samenwerkingsverband op lokaal niveau (*i.e.*, de referentiecategorie).

Bovenlokale samenwerkingsverbanden

Bovenlokale samenwerkingsverbanden komen voor tussen bibliotheken of met andere organisaties op intergemeentelijk/regionaal, provinciaal, Vlaams en/of Europees niveau. De samengestelde indicator van bovenlokale samenwerking is een optelsom van alle verschillende vormen van samenwerking die de bibliotheek is aangegaan.

Evenals bij lokale samenwerking zien we in tabel 3.9 ook bij bovenlokale samenwerking op één uitzondering na geen samenhang tussen het aantal vormen van samenwerking op bovenlokaal niveau en de verschillende uitleencoëfficiënten. De uitzondering is dat bibliotheken met vijf of meer bovenlokale samenwerkingsverbanden een lagere uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen hebben dan bibliotheken met geen of met één enkele vorm van bovenlokale samenwerking (*i.e.*, de referentiecategorie).

Wel geldt dat meer lokale samenwerkingsverbanden samenhangen met hogere lenerscoëfficiënten. Lokale samenwerking leidt misschien niet tot *meer uitleningen*, maar wel tot *meer leners*. Wat voor lokale samenwerkingsverbanden wel opgaat, gaat niet op voor bovenlokale samenwerkingsverbanden. In tabel 3.10 zien we geen enkele significante samenhang tussen het aantal bovenlokale samenwerkingsverbanden en de lenerscoëfficiënten of het aandeel jeugdleners in de bibliotheek.

In het kort:

- Hoe meer tarieven een bibliotheek aanreket, hoe lager de uitleencoëfficiënt voor audiovisuele media;
- Alle andere uitleencoëfficiënten (m.u.z. van jeugduitleningen en jeugdleners) worden juist positief beïnvloed door het aantal tarieven, d.w.z. hoe meer tarieven een bibliotheek aanreket, hoe hoger deze coëfficiënten (let wel: het gaat hier om het aantal tarieven, niet om de hoogte ervan);
- Bibliotheken met een bovengemiddelde kwaliteit van personeelsbezetting hebben hogere uitleencoëfficiënten (m.u.v. de uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor volwassenen);
- Lokale samenwerkingsverbanden leiden niet tot *meer uitleningen*, maar wel tot *meer leners*.

Tabel 3.9: Samenhang uitleencoëfficiënten en indicatoren beleid

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Aantal tarieven aangerekend door bibliotheek					
0 (ref.)					
1			-		++
2	+	+	--		+
3		+++	---		++++
4		++	----		+++
Kwaliteit personeelsbezetting					
Laag (ref.)					
Beneden gemiddeld			+		
Boven gemiddeld	+	+	+	+	
Hoog					
Aantal lokale samenwerkingsverbanden					
0-1 (ref.)					
2					
3					
4					+
5					
Aantal bovenlokale samenwerkingsverbanden					
0-1(ref.)					
2					
3					
4					
5+			-		

Tabel 3.10: Samenhang lenerscoëfficiënten en indicatoren beleid

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Aantal tarieven aangerekend door bibliotheek			
0 (ref.)			
1	+	+	-
2	++	++	
3	++++	+++	--
4	+++	++++	
Kwaliteit personeelsbezetting			
Laag (ref.)			
Beneden gemiddeld			
Boven gemiddeld			
Hoog			
Aantal lokale samenwerkingsverbanden			
0-1 (ref.)			
2			-
3	+	+	--
4	++	++	---
5	+++	+++	----
Aantal bovenlokale samenwerkingsverbanden			
0-1(ref.)			
2			
3			
4			
5+			

3.2.6 Doelgroepwerking

Aangepaste dienstverlening

De samengestelde indicator voor aangepaste dienstverlening is een optelsom van het aantal verschillende doelgroepen waarvoor een bibliotheek aangepaste dienstverlening voorziet. Deze doelgroepen zijn scholen, volwassenenonderwijs, verenigingen, verzorginstellingen, wijk-/buurthuizen/dienstencentra, gevangenen, anderstaligen/vreemde afkomst, senioren, minder mobiele, en studerende.

Uit tabel 3.11 blijkt dat bibliotheken die net iets meer (4-5) doelgroepen bedienen dan de referentiecategorie (*i.e.*, bibliotheken die 1 tot 3 doelgroepen bedienen) en de bibliotheken die veel meer (8+) doelgroepen bedienen dan de referentiecategorie hogere

uitleencoëfficiënten hebben met uitzondering van de uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen. Deze laatste hangt dan weer negatief samen met de bibliotheken die voor veel (6-7) of heel veel (8+) doelgroepen aangepaste dienstverlening voorzien.

De samenhang tussen aangepaste dienstverlening en de lenerscoëfficiënten verloopt op dezelfde manier (zie tabel 3.12). Bibliotheken met 4-5 vormen van aangepaste dienstverlening en bibliotheken met 8 of meer vormen van aangepaste dienstverlening hebben een hogere lenerscoëfficiënt dan bibliotheken met maximaal 3 vormen van aangepaste dienstverlening (*i.e.*, de referentiecategorie). Opvallend hier is dat bibliotheken met 6-7 vormen van aangepaste dienstverlening een hoger aandeel jeugdleners hebben. Dit is de enige samengestelde indicator waarvoor de samenhang met de jeugdlenerscoëfficiënt niet omgekeerd verloopt dan de samenhang met de algemene lenerscoëfficiënt en de lenerscoëfficiënt voor leners uit het werkgebied.

Doelgroepwerking jeugd

De samengestelde indicator voor doelgroepwerking voor jeugd bestaat uit een optelsom van de verschillende vormen van doelgroepwerking. Het gaat dan om bibliotheekintroductions in het kleuter-, lager en secundair onderwijs, om themastands, voorleessessies, lees- of luisterclubs en andere bevorderingsactiviteiten voor jeugd.

Uit tabel 3.11 blijkt dat bibliotheken met het hele of bijna het hele pakket aan leesbevorderingsactiviteiten hogere uitleencoëfficiënten hebben dan bibliotheken met één tot drie leesbevorderingsactiviteiten (*i.e.*, de referentiecategorie). Aangezien het hier om leesbevordering gaat, is het niet verwonderlijk dat er geen samenhang is met de uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen.

Als het dus gaat om leesbevordering voor de jeugd kunnen we uit de tabel opmaken dat vooral bibliotheken die heel veel aan leesbevordering doen, zich onderscheiden in termen van hogere uitleencoëfficiënten. Het feit dat de uitleencoëfficiënt van gedrukte materialen voor volwassenen positief samenhangt met leesbevorderingsactiviteiten voor de jeugd, heeft waarschijnlijk te maken met het type bibliotheken waarover het hier gaat. Het is mogelijk dat de bibliotheken die veel leesbevorderende activiteiten voor jeugd organiseren, dit ook voor volwassenen doen. Bij leesbevorderende activiteiten voor volwassenen (zie verder) vinden we namelijk precies het omgekeerde. Deze activiteiten hangen niet alleen samen met een hogere uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor volwassenen, maar ook voor jeugd.

Dezelfde positieve samenhang met leesbevorderingsactiviteiten voor jeugd vinden we bij de algemene lenerscoëfficiënt en de lenerscoëfficiënt voor leners uit het werkgebied (zie tabel

3.12), met dat verschil dat deze positieve samenhang al opgaat vanaf bibliotheken met vijf verschillende vormen van leesbevordering voor jeugd. Wel heel opvallend is dat een samenhang met het aandeel jeugdleners in de bibliotheek uitblijft.

Doelgroepwerking volwassenen

De samengestelde maat voor doelgroepwerking voor volwassenen is op dezelfde manier opgebouwd als die voor jeugd. Dus, een optelsom van de verschillende vormen van leesbevordering voor volwassenen waarin de bibliotheek voorziet, bestaande uit bibliotheekinroducties, themastands, voorleessessies, lees- of luisterclubs en andere bevorderingsactiviteiten.

We zien echter in tabel 3.11 minder duidelijke samenhangen dan bij doelgroepwerking voor jeugd. Enkel de bibliotheken met alle vijf de vormen van leesbevordering voor volwassenen hebben een hogere uitleencoëfficiënt voor gedrukte materialen voor volwassenen dan bibliotheken met geen of één enkele leesbevorderingsactiviteit (*i.e.*, de referentiecategorie). Bibliotheken met drie of vier leesbevorderingsactiviteiten voor volwassenen, hebben een hogere uitleencoëfficiënt van gedrukte materialen voor jeugd. Zoals al vermeld, gaat het hier ogenschijnlijk om bibliotheken die veel leesbevorderingsactiviteiten organiseren in het algemeen, dus zowel voor jeugd als voor volwassenen. Ook hier hangt de uitleencoëfficiënt van audiovisuele materialen logischerwijs niet samen met leesbevorderende activiteiten voor volwassenen.

De samenhang met de lenerscoëfficiënten is veel duidelijker (3.12). Bibliotheken met drie of meer vormen van leesbevordering voor volwassenen hebben een hogere algemene lenerscoëfficiënt dan bibliotheken met geen of één enkele leesbevorderende activiteit (*i.e.*, de referentiecategorie). Voor de lenerscoëfficiënt voor leners uit het werkgebied is deze positieve samenhang al significant vanaf twee of meer vormen van leesbevordering voor volwassenen. Wel merken we op dat hoewel de uitleencoëfficiënt voor jeugdleners positief samenhangt met leesbevordering voor volwassenen, dit zeker niet opgaat voor het aandeel jeugdleners in de bibliotheek.

In het kort:

- Doelgroepwerking voor jeugd en voor volwassenen gaat samen met hogere uitleencoëfficiënten voor gedrukte materialen en hogere lenerscoëfficiënten;
- Het aandeel jeugdleners stijgt niet met doelgroepwerking voor jeugd en daalt zelfs bij veel doelgroepwerking voor volwassenen;
- Meer vormen van aangepaste dienstverlening gaan in sommige gevallen samen met hogere uitleen- en lenerscoëfficiënten (enige uitzondering is de uitleencoëfficiënt voor audiovisuele media).

Tabel 3.11: Samenhang uitleencoëfficiënten en indicatoren doelgroepwerking

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Aantal vormen van aangepaste dienstverlening					
1-3 (ref.)					
4-5	++	++		+	++
6-7			--		
8+	+	+	-	++	+
Aantal vormen van doelgroepwerking jeugd					
1-3(ref.)					
4					
5					+
6	+	+		+	++
7	++	++		++	+++
Aantal vormen van doelgroepwerking volwassenen					
0-1 (ref.)					
2					
3	+	+		++	
4				+	
5					+

Tabel 3.12: Samenhang lenerscoëfficiënten en indicatoren doelgroepwerking

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Aantal vormen van aangepaste dienstverlening			
1-3 (ref.)			
4-5	+	++	
6-7			+
8+	++	+	
Aantal vormen van doelgroepwerking jeugd			
1-3(ref.)			
4			
5	+	++	
6	++	+	
7	+++	+++	
Aantal vormen van doelgroepwerking volwassenen			
0-1 (ref.)			
2		+	--
3	+	+++	----
4	++	++	---
5	+++	++++	-

Deel II: Cultuurcentra in Vlaanderen

1. Indicatoren van werking

1.1 Inleiding

Cultuurcentra in Vlaanderen hebben een streekgerichte opdracht en werken met een groot aanbod van professioneel artistiek werk voor een publiek uit een ruim verzorgingsgebied. Daarnaast hebben cultuurcentra de opdracht om een laagdrempelige culturele instelling te zijn voor de ontwikkeling van de culturele competentie en de bevordering van cultuurdeelname.

De cultuurcentra worden opgedeeld in drie categorieën—A, B en C gebaseerd op het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen en grotendeels dus ook een spiegel van de stedelijkheidsgraad van de stad of de gemeente waarin het centrum gevestigd is.⁵ De categorie bepaalt op welke subsidie het cultuurcentrum recht heeft, waarbij de subsidie meer bedraagt naarmate de centrumfunctie van de betrokken stad of gemeente groter is. Het doel van deze opdeling is een planmatige spreiding van de cultuurcentra en het cultuuraanbod.

Deze streekgerichte opdracht en centrumfunctie-gebonden indeling van cultuurcentra, maakt dat het niet veel zin heeft het aantal deelnemers van de cultuurcentra af te zetten tegen het aantal inwoners binnen de gemeente (zoals we bij de openbare bibliotheken wel hebben gedaan). De indicatoren van werking voor de cultuurcentra in Vlaanderen worden daarom in deelnemersaantallen gemeten. Hoewel de categorie van een cultuurcentrum deze deelnemersaantallen beïnvloedt, houden we daar in eerste instantie geen rekening mee. De waarden van de indicatoren per registratiejaar is dus een gemiddelde over Vlaanderen. Voor het laatste registratiejaar (2009) bekijken we de indicatoren ook per categorie.

Als indicatoren van werking van de Vlaamse cultuurcentra bekijken we in paragraaf 1.2 eerst een aantal algemene deelnemersaantallen voor het podiumaanbod, voor educatieve activiteiten en voor andere activiteiten. Het betreft hier altijd activiteiten uit de *eigen* programmering. Binnen het podiumaanbod wordt tevens een onderscheid gemaakt tussen *exacte* deelnemersaantallen en *geraamde* deelnemersaantallen. De exacte aantallen worden geregistreerd op basis van een aantoonbare registratie (bv. ticketverkoop). De geraamde aantallen zijn schattingen van het aantal bezoekers en dus minder genuanceerd.

⁵ Een overzicht van de indeling van cultuurcentra naar categorie is opgenomen in bijlage 2.

In paragraaf 1.3 bekijken we twee meer gedetailleerde indicatoren. Allereerst bekijken we het aantal deelnemers aan het podiumaanbod dat door professionele gezelschappen wordt verzorgd. Daarnaast maken we een selectie van een aantal genres die we kunnen groeperen onder de noemer 'populair podiumaanbod'. Onder populair podiumaanbod groeperen we voor dit onderzoek amusement (incl. cabaret, humor), film, audiovisuele en nieuwe media, en populaire muziek (incl. musicals), zowel aangeboden door professionele als door amateurgezelschappen. Ook hier bekijken we de deelnemersaantallen per registratiejaar en voor 2009 per categorie.

Om de cijfers leesbaar te houden, geven we de aantallen steeds in duizendtallen met één cijfer achter de komma.

1.2 Algemene indicatoren

Het gemiddelde exact getelde deelnemers voor eigen podiumactiviteiten in tabel 1.1 is 28.000 in 2006 en blijft redelijk stabiel over de jaren (in 2009 ligt het gemiddelde 900 deelnemers hoger). De hoge waarden voor piekvormigheid (kurtosis) vanaf 2007 leert ons dat de mediaan een betere indicator is voor het aantal exact getelde deelnemers aan het eigen podiumaanbod. Die score ligt met gemiddeld 23.600 (in 2009) zo'n 5.000 deelnemers lager.

Kijken we in tabel 1.1 naar de indicator van het geraamd aantal deelnemers voor eigen podiumactiviteiten, dan blijkt uit het grote verschil tussen minimum en maximum meteen dat deze maat veel minder genuanceerd is (ook de hoge waarden voor de standaardafwijking, scheefheid en piekvormigheid tonen dat aan). Het gemiddelde evolueert van 11.500 deelnemers in 2006 naar 13.300 in 2009 en ook de mediaan evolueert positief van 1.500 naar 2.800. Desondanks maken de grote verschillen in de statistieken deze maat tot een onbetrouwbare indicator van de werking van de cultuurcentra.

Het gemiddelde aantal exact getelde deelnemers voor eigen educatieve activiteiten neemt van 2008 naar 2010 opvallend toe van 1.400 naar 2.200 deelnemers. Echter, de mediaan blijft met 700 deelnemers vrij stabiel, dus de stijging in het gemiddelde is zeer waarschijnlijk te wijten aan de opvallend hoge maximumwaarde van 46.000 deelnemers in 2009 (t.o.v. 9.500 in 2008). Dit is verklaarbaar door de bijsturing van de manier van tellen in cultuurcentrum De Warande van Turnhout. Het aantal exact getelde deelnemers voor eigen andere activiteiten is met gemiddeld 28.300 deelnemers in 2009 weinig verschillend van de voorgaande jaren.

Tabel 1.2 geeft de cijfers voor dezelfde indicatoren, maar nu per categorie voor registratiejaar 2009. In de tabel valt af te lezen dat de verschillende categorieën een grote impact hebben op de deelnemersaantallen. Kijken we naar het aantal exact getelde deelnemers voor eigen podiumactiviteiten, dan zien we aan de lichtgekleurde cijfers voor scheefheid en piekvormigheid dat de deelnemersaantallen per categorie wel normaal verdeeld zijn. Een A-centrum heeft gemiddeld 58.000 exact getelde deelnemers voor eigen podiumactiviteiten. In een B-centrum zijn dat er ongeveer 30.000 minder in een C-centrum nog eens 10.000 minder.

Voor de geraamde deelnemersaantallen voor eigen podiumactiviteiten valt op dat in de B-centra de cijfers ver uiteen liggen. Het gemiddelde van bijna 29.000 deelnemers is veel hoger dan de mediaan van 2.000 deelnemers. In de A- en C-centra varieert het gemiddelde tussen de 5.500 en 7.000.

Kijken we in tabel 1.2 naar de mediaan voor het aantal exact getelde deelnemers voor educatieve activiteiten dan zien we met 1.100 à 1.200 deelnemers weinig verschil tussen de A- en B-centra. Het gemiddelde van de A-centra ligt wel veel hoger, maar dat komt door de uitzonderlijk hoge maximumscore van 46.300 deelnemers in één van de A-centra (nl. Turnhout). In de C-centra komen gemiddeld 850 deelnemers voor eigen educatieve activiteiten.

Tot slot toont tabel 1.2 de cijfers voor het aantal exact getelde deelnemers aan eigen, andere activiteiten. In de A-centra zijn dat er gemiddeld 1.000 met een mediaan van 280, in de B-centra gemiddeld 1.890 met een mediaan van 370 en in de C-centra gemiddeld 270 met een mediaan van minder dan 100 (*i.e.*, <0,1).

In het kort:

- Het gemiddeld aantal deelnemers (exact en geraamd) aan het totale eigen podiumaanbod stijgt tussen 2006 en 2009 van 39.500 naar 42.200;
- Het gemiddeld aantal exact getelde deelnemers aan het totale eigen podiumaanbod is in de A-centra twee keer groter dan in de B-centra en drie keer groter dan in de C-centra;
- Het gemiddeld aantal deelnemers (exact) aan het eigen educatieve aanbod stijgt tussen 2006 en 2009 van 1.400 naar 2.200;
- Het gemiddeld aantal deelnemers (exact) aan het eigen andere aanbod blijft met gemiddeld 900 constant;
- Met name de B-centra hebben veel deelnemers voor hun educatieve en andere activiteiten.

Tabel 1.1: Algemene indicatoren deelnemersaantallen eigen activiteiten per registratiejaar (in duizendtallen)

Deelnemersaantallen voor ...		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Totaal podiumaanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	28,0	29,1	29,2	28,9
	Mediaan	24,0	23,7	24,4	23,6
	Minimum	7,1	6,6	7,7	8,3
	Maximum	77,2	125,5	119,6	106,8
	Std. Afwijking	17,7	20,5	20,0	18,3
	Skewness	1,2	2,4	2,2	1,9
	Kurtosis	1,1	7,8	6,8	5,1
Totaal podiumaanbod (geraamd) [x1.000]	Gemiddelde	11,5	13,5	13,6	13,3
	Mediaan	1,5	2,4	2,0	2,8
	Minimum	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
	Maximum	361,6	452,9	414,3	425,6
	Std. Afwijking	46,8	58,4	53,2	54,3
	Skewness	7,2	7,4	7,2	7,4
	Kurtosis	54,7	56,0	54,9	57,2
Totaal educatief aanbod (exact)* [x1.000]	n	54	55	57	57
	Gemiddelde	1,4	1,5	1,4	2,2
	Mediaan	0,6	0,7	0,7	0,7
	Minimum	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
	Maximum	15,2	12,4	9,5	46,3
	Std. Afwijking	2,4	2,2	1,8	6,4
	Kurtosis	22,6	12,8	8,3	42,5
Totaal ander aanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	0,8	1,1	1,0	0,9
	Mediaan	0,1	0,2	0,1	0,1
	Minimum	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
	Maximum	16,6	24,1	19,4	25,8
	Std. Afwijking	2,3	3,2	2,7	3,4
	Skewness	5,8	6,3	5,5	6,9
	Kurtosis	38,3	44,3	34,5	50,9

*Enkel voor de cultuurcentra die eigen educatieve activiteiten aanbieden

Tabel 1.2: Algemene indicatoren deelnemersaantallen eigen activiteiten per categorie (in duizendtallen; refertejaar 2009)

Deelnemersaantallen voor ...		Categorie		
		Categorie A (n=11)	Categorie B (n=20)	Categorie C (n=31)
Totaal podiumaanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	58,0	28,2	19,0
	Mediaan	52,6	29,0	18,0
	Minimum	36,9	0,8	8,3
	Maximum	106,8	44,4	43,6
	Std. Afwijking	21,2	9,2	8,0
	Skewness	1,4	<-0,1	1,0
	Kurtosis	1,7	-0,7	1,5
Totaal podiumaanbod (geraamd) [x1.000]	Gemiddelde	7,0	28,9	5,5
	Mediaan	5,5	2,0	3,0
	Minimum	0,1	<0,1	<0,1
	Maximum	18,1	425,6	28,9
	Std. Afwijking	6,0	94,7	7,2
	Skewness	0,5	4,3	2,0
	Kurtosis	-1,0	18,7	3,8
Totaal educatief aanbod (exact)* [x1.000]	N	11	18	28
	Gemiddelde	1,0	1,8	0,9
	Mediaan	0,3	1,1	0,4
	Minimum	0,4	<0,1	-,1
	Maximum	46,3	14,9	3,7
	Std. Afwijking	13,5	3,4	1,0
	Skewness	3,1	3,8	1,8
	Kurtosis	10,0	15,3	2,5
Totaal ander aanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	1,0	1,9	0,3
	Mediaan	0,3	0,4	<0,1
	Minimum	<0,1	<0,1	<0,1
	Maximum	5,2	25,8	3,0
	Std. Afwijking	1,6	5,7	0,6
	Skewness	2,0	4,3	3,5
	Kurtosis	4,0	18,6	14,1

*Enkel voor de cultuurcentra die eigen educatieve activiteiten aanbieden

1.3 Specifieke podium-indicatoren

In deze paragraaf kijken we naar twee specifieke indicatoren van deelnemers aan het podiumaanbod, namelijk het aantal deelnemers aan eigen podiumactiviteiten die door professionele gezelschappen worden verzorgd (zgn. het professionele podiumaanbod) en het aantal deelnemers aan eigen populaire podiumactiviteiten (amusement, populaire

muziek, film). In dat laatste geval kijken we enkel naar de cijfers voor de cultuurcentra die in dit aanbod voorzien.

Tabel 1.3 bevat de cijfers per registratiejaar en het blijkt dat het gemiddelde van 27.000 à 28.000 exact getelde deelnemers aan het professionele podiumaanbod redelijk stabiel is gebleven over de jaren. Als het gaat om het aantal deelnemers aan populaire podiumactiviteiten dan zien we dat het gemiddelde iets toeneemt over de jaren. In 2006 ligt het gemiddelde rond de 12.000 exact getelde deelnemers, terwijl dit in 2009 rond de 13.400 ligt.

Delen we deze indicatoren op naar categorie van het cultuurcentrum (zie tabel 1.4), dan zien we dat de A-centra met gemiddeld 57.600 deelnemers behoorlijk veel meer deelnemers voor hun professioneel podiumaanbod hebben dan de B- en C-centra met respectievelijk 27.500 en 18.500 deelnemers. Wanneer het gaat om populair podiumaanbod, zien we dat ook hier de A-centra de grootste deelnemersaantallen halen. Gemiddeld trekt een A-centrum 26.600 exact getelde deelnemers met hun populaire podiumaanbod. Dat is twee keer zoveel als de B-centra en zelfs meer dan 3 keer zoveel als de C-centra.

In het kort:

- Met gemiddeld 27.000 à 28.000 blijft het exact getelde deelnemers aan het professionele podiumaanbod constant over de jaren;
- Het gemiddeld aantal exact getelde deelnemers aan het populaire podiumaanbod stijgt tussen 2006 en 2009 van 12.000 naar 13.400;
- Zowel voor de deelnemers aan het professionele podiumaanbod als het populaire podiumaanbod geldt dat de A-centra twee keer meer deelnemers trekken dan de B-centra en drie keer meer deelnemers dan de C-centra.

Tabel 1.3: Specifieke indicatoren deelnemersaantallen eigen activiteiten per registratiejaar (in duizendtallen)

Deelnemersaantallen voor ...		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Professioneel podiumaanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	27,4	28,5	28,3	28,3
	Mediaan	23,8	23,7	23,3	22,8
	Minimum	5,9	6,6	7,3	6,6
	Maximum	74,8	124,0	119,0	105,5
	Std. Afwijking	17,4	20,1	19,8	18,2
	Skewness	1,2	2,4	2,3	1,9
	Kurtosis	1,2	8,2	7,1	5,1
Populair podiumaanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	12,0	13,5	13,6	13,4
	Mediaan	10,5	11,7	11,0	10,7
	Minimum	1,5	1,2	1,3	1,1
	Maximum	44,8	78,4	75,0	67,6
	Std. Afwijking	8,3	11,5	10,8	10,1
	Skewness	1,5	3,3	3,3	2,8
	Kurtosis	3,3	16,2	16,6	12,9

Tabel 1.4: Specifieke indicatoren deelnemersaantallen eigen activiteiten per categorie (in duizendtallen; referentejaar 2009)

Deelnemersaantallen voor ...		Categorie		
		Categorie A (n=11)	Categorie B (n=20)	Categorie C (n=31)
Professioneel podiumaanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	57,6	27,5	18,4
	Mediaan	52,6	27,8	16,8
	Minimum	36,2	8,8	6,6
	Maximum	105,5	44,4	40,3
	Std. Afwijking	21,0	8,9	7,7
	Skewness	1,3	-0,1	0,8
	Kurtosis	1,5	-0,4	0,6
Populair podiumaanbod (exact) [x1.000]	Gemiddelde	26,6	13,7	8,6
	Mediaan	21,7	13,7	7,9
	Minimum	10,2	3,4	1,1
	Maximum	67,6	23,4	19,3
	Std. Afwijking	14,9	6,1	4,5
	Skewness	2,3	0,2	0,7
	Kurtosis	6,7	-1,0	0,3

2 Kenmerken van de cultuurcentra

2.1 Inleiding

In het dit hoofdstuk kijken we naar de kenmerken van de cultuurcentra en selecteren we steeds een aantal kenmerken die we kort bespreken en daarna samenvoegen tot één kenmerkende indicator. Deze indicator gebruiken we vervolgens in hoofdstuk 3 om na te gaan of bepaalde samengestelde indicatoren samengaan met hogere of lagere deelnemerscoëfficiënten uit hoofdstuk 1. Om deze oefening te kunnen maken in hoofdstuk 3 is het van belang dat we bij het berekenen van de cijfers ervoor zorgen dat de verschillen tussen de cultuurcentra blijven bestaan. Daarom wijken onze berekeningen iets af van de gegevens die het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen (ASCW) publiceert in haar uitgave Cultuurcentra in Cijfers.

Oorzaak is een andere berekening van de verhoudingen. Het ASCW berekent deze verhouding over alle cultuurcentra samen, terwijl in deze bijdrage de verhoudingen eerst per cultuurcentrum worden berekend en daarover het gemiddelde wordt genomen.⁶ Beide methoden zijn juist. Echter, in deze bijdrage is laatstgenoemde methode relevanter omdat zij de onderlinge verschillen van de cultuurcentra behoudt en het juist deze verschillen zijn die in het derde hoofdstuk gekoppeld worden aan de indicatoren van werking uit het eerste hoofdstuk.

2.2 Aanbod van de cultuurcentra

2.2.2 Programmering van de cultuurcentra

Aangezien grotere cultuurcentra (in termen van categorieën) en/of cultuurcentra in grotere gemeenten ook een groter aanbod hebben, bekijken we de programmering van de cultuurcentra in verhoudingen. Achtereenvolgens bekijken we de verhouding eigen/receptieve activiteiten, de verhouding eigen podiumaanbod op totaal eigen aanbod, *idem* voor het receptieve podiumaanbod, en tot slot de verhouding professioneel/amateur podiumaanbod. Aangezien deze verhoudingen een continue meetschaal hebben, geven we in de overzichtstabellen de belangrijkste statistieken weer (gemiddelde, mediaan, minimum en maximum). De lichte cijfers zijn de statistieken die van belang zijn voor het creëren van de samengestelde maten, omdat ze iets zeggen over de verdeling (standaarddeviatie, scheefheid en piekvormigheid).

⁶ In bijlage 5 is een rekenvoorbeeld opgenomen dat het verschil tussen beide berekeningen duidelijk maakt.

Evolutie

Het gemiddeld aandeel dat de eigen activiteiten uitmaken van het totaal aan activiteiten dat in het cultuurcentrum wordt georganiseerd, ligt rond de 28 procent in 2009. Enkel tussen 2006 en 2007 is in tabel 2.1 een duidelijke toename zichtbaar. Daarna blijft deze verhouding stabiel. In 2007 noteren we één cultuurcentrum dat geen cijfers registreerde voor receptieve activiteiten (getuige het maximum van 100%). Opvallend is ook het grote verschil tussen het cultuurcentrum met het laagste aandeel eigen activiteiten (rond de 4%) en het cultuurcentrum met het grootste aandeel eigen activiteiten (90% in 2009).

Kijken we alleen naar de eigen activiteiten, dan zien we dat de podiumactiviteiten daar veruit het grootste deel van uitmaken. Rond de 65 procent van alle eigen activiteiten vindt op het podium plaats. Ook hier tekent zich nauwelijks een evolutie af. Maken we dezelfde oefening voor receptieve activiteiten, dan zien we dat podiumactiviteiten bijlange niet de hoofdmoot van deze activiteiten is. Gemiddeld 1 op 10 receptieve activiteiten vindt op het podium plaats maar de mediaan - die hier een betere maatstaf is - wegens een scheve verdeling van deze indicator - ligt nog lager.

Vervolgens kijken we in tabel 2.1 naar de verhouding tussen podiumaanbod van professionele gezelschappen en amateurgezelschappen. We nemen hier het totale podiumaanbod samen, dus zowel de eigen als de receptieve activiteiten. We zien dat gemiddeld genomen ruim 3 op 4 podiumactiviteiten door professionele gezelschappen wordt neergezet. Aan de minimum- en maximumscore kunnen we aflezen dat de verhouding professionele/amateur podiumactiviteiten varieert tussen de 50 en 100%.

Oriëntatie aanbod

Cultuurcentra met veel eigen activiteiten, veel eigen podiumactiviteiten en veel professionele podiumactiviteiten duiden we als cultuurcentra met een *eigen oriëntatie* van het aanbod. Cultuurcentra die het tegenovergestelde zijn, dus weinig eigen activiteiten, weinig podiumactiviteiten en weinig professionele podiumactiviteiten, duiden we als cultuurcentra met een *receptieve oriëntatie* van het aanbod. De overige cultuurcentra plaatsen we in een middengroep. Tabel 2.2 en figuur 2.1 geven de verdeling van deze oriëntatie van het aanbod weer per registratiejaar en categorie van het cultuurcentrum.

Uit tabel 2.2 kunnen we afleiden dat in 2009 iets meer dan twee derde van de cultuurcentra in de middengroep vallen wat de mix van hun aanbod betreft. Figuur 2.1 laat zien dat de cultuurcentra met receptieve oriëntatie van hun aanbod over de jaren halveren van 23 procent naar 11 procent. Het aandeel cultuurcentra met een eigen oriëntatie van het aanbod schommelt over de jaren, maar bereikt in 2009 met 18% weer dezelfde waarde als in 2006.

Rekening houdend met de categorie van de cultuurcentra zien we in het tweede deel van tabel 2.2 dat met name categorie C een groot aandeel cultuurcentra kent dat een receptieve oriëntatie van het aanbod heeft (16%). Anderzijds zijn het voornamelijk A-centra die een eigen oriëntatie hebben van hun aanbod. Dit gaat op voor 1 op de 3 A-centra.

In het kort:

- Gemiddeld komt 28% van de totale activiteiten uit de eigen programmering;
- Van de eigen programmering vindt gemiddeld 65% van de activiteiten op het podium plaats en van de receptieve activiteiten vindt 10% op het podium plaats;
- Ruim driekwart van alle podiumactiviteiten wordt door professionele gezelschappen uitgevoerd;
- 2 op de 5 podiumactiviteiten kunnen gegroepeerd worden onder de categorie 'populair';
- De A- en B-centra hebben een veeleer eigen oriëntatie van het aanbod.

Cijfers

Tabel 2.1: Statistieken van verhoudingen programmering per registratiejaar (in percentage)

Verhoudingen van het aanbod		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Aandeel eigen activiteiten op totaal aantal activiteiten	Gemiddelde	26,1	28,0	27,7	27,8
	Mediaan	22,11	23,9	23,2	25,9
	Minimum	4,1	3,2	3,9	4,3
	Maximum	58,5	100,0	76,5	89,0
	Std. Afwijking	14,3	17,7	15,9	16,1
	Skewness	0,8	1,6	1,0	1,3
	Kurtosis	-0,2	3,6	0,8	2,6
Aandeel eigen podiumactiviteiten op totaal aantal eigen activiteiten	Gemiddelde	64,0	63,4	64,0	65,2
	Mediaan	66,2	65,8	67,6	70,5
	Minimum	20,4	19,8	19,8	12,7
	Maximum	99,2	99,2	96,1	99,2
	Std. Afwijking	17,2	19,5	19,2	21,0
	Skewness	-0,1	-0,4	-0,4	-0,5
	Kurtosis	-0,4	-0,4	-0,8	-0,3
Aandeel receptieve podiumactiviteiten op totaal aantal receptieve activiteiten	Gemiddelde	9,6	10,4	10,3	9,8
	Mediaan	7,0	7,3	7,5	6,4
	Minimum	0,0	1,3	1,9	1,6
	Maximum	42,7	45,1	42,1	37,6
	Std. Afwijking	7,9	9,2	8,7	8,0
	Skewness	2,0	2,1	1,9	1,6
	Kurtosis	5,0	4,9	4,0	2,4
Aandeel podiumactiviteiten van professionele gezelschappen op totaal aantal podiumactiviteiten	Gemiddelde	77,4	76,2	76,3	77,0
	Mediaan	78,7	76,1	78,6	79,0
	Minimum	44,6	49,5	45,1	52,5
	Maximum	100,0	96,1	95,5	96,9
	Std. Afwijking	10,3	10,3	11,2	11,2
	Skewness	-0,6	-0,2	-0,3	-0,3
	Kurtosis	0,9	-0,5	-0,4	-0,8
Aandeel populaire podiumactiviteiten op totaal aantal podiumactiviteiten	Gemiddelde	40,0	41,9	40,8	41,4
	Mediaan	40,9	43,2	39,6	42,0
	Minimum	15,2	19,2	18,2	12,8
	Maximum	65,2	66,5	73,5	70,4
	Std. Afwijking	13,9	10,7	12,7	12,4
	Skewness	<0,1	-0,2	0,2	-0,2
	Kurtosis	-0,9	-0,5	-0,5	-0,4

Oriëntatie van het aanbod

Om de cultuurcentra in te delen op basis van hun aanbod, maken we een onderscheid tussen enerzijds de cultuurcentra met:

- een boven gemiddeld aandeel eigen activiteiten, een boven gemiddeld aandeel eigen podiumactiviteiten en een boven gemiddeld aandeel podiumactiviteiten door professionele gezelschappen,

en cultuurcentra met:

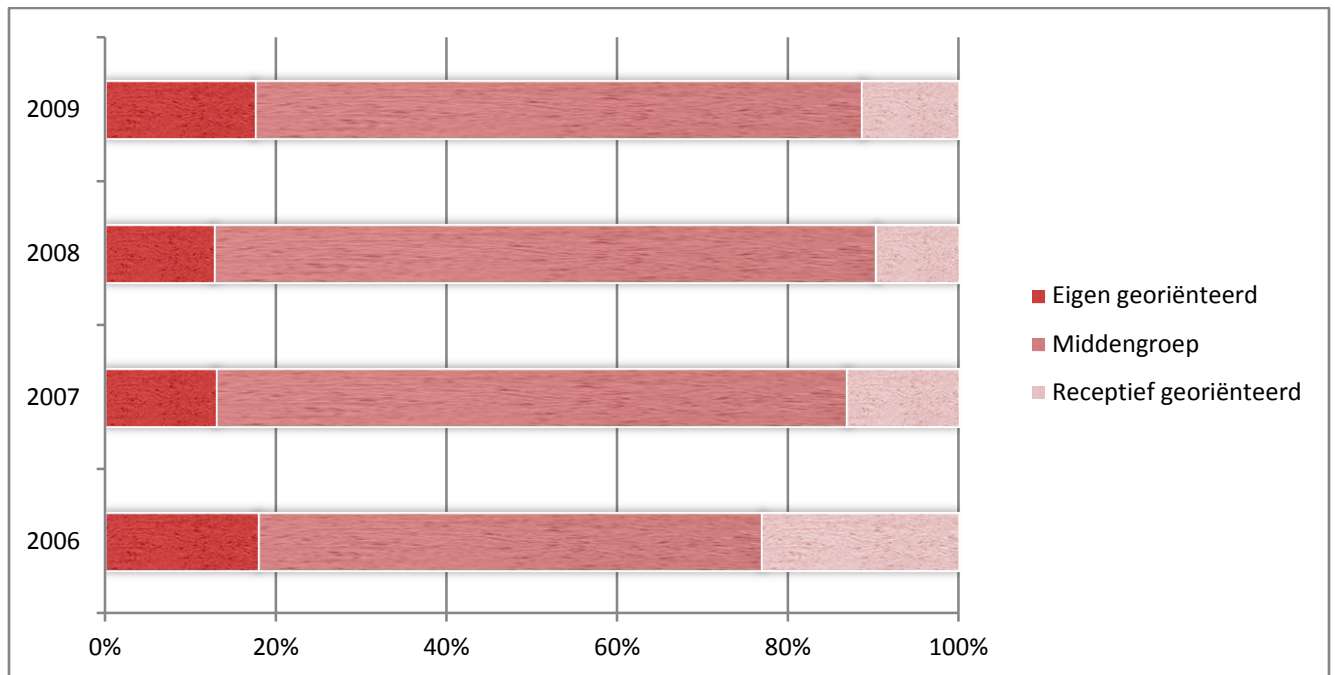
- een beneden gemiddeld aandeel eigen activiteiten, en een beneden gemiddeld aandeel eigen podiumactiviteiten en een beneden gemiddeld aandeel podiumactiviteiten door professionele gezelschappen.

Van de eerstgenoemde cultuurcentra zeggen we dat ze een **eigen georiënteerd aanbod** hebben, van de laatstgenoemde cultuurcentra zeggen we dat ze een **receptief georiënteerd aanbod** hebben. Alle cultuurcentra die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen, noemen we de **middengroep**.

Tabel 2.2: Oriëntatie van het aanbod per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Oriëntatie van het aanbod					
Registratiejaar	n	Eigen oriëntatie	Middengroep	Receptieve oriëntatie	Totaal
2006	61	18,0	59,0	23,0	100,0
2007	61	13,1	73,8	13,1	100,0
2008	62	12,9	77,4	9,7	100,0
2009	62	17,7	71,0	11,3	100,0
Categorie (enkel 2009)					
A-centra	11	36,4	54,5	9,1	100,0
B-centra	20	20,0	75,0	5,0	100,0
C-centra	31	9,7	74,2	16,1	100,0

Figuur 2.1: Oriëntatie van het aanbod per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.2.2 Diversiteit eigen podiumaanbod

Omschrijving

Uit de vorige paragraaf is gebleken dat het eigen podiumaanbod van de cultuurcentra het grootste deel uitmaakt van het totale eigen aanbod. Daarom gaan we in deze paragraaf dieper in op de diversiteit van het eigen podiumaanbod. We bekijken de verdeling naar de verschillende genres. Opnieuw doen we dit in verhoudingen, meer specifiek de verhouding van ieder genre op het totale eigen podiumaanbod.

Evolutie

Figuur 2.2 geeft de huidige stand van zaken weer. In dit diagram is het podiumaanbod van 2009 opgedeeld naar genres. We zien dan dat theater met bijna 40% het grootste deel uitmaakt van het podiumaanbod. 2 op de 5 activiteiten die op het podium plaatsvinden, zijn theatervoorstellingen. Het theateraanbod wordt gevolgd door het film-, audiovisuele en nieuwe media aanbod met bijna 20% en op de gedeelde derde plaats vinden we populaire muziek (incl. musicals) en amusement (incl. humor en cabaret). Beiden tellen voor iets meer dan 10% van het podiumaanbod. De overige 20% is min of meer gelijk verdeeld over dans, klassieke muziek, muziektheater en wereldmuziek. Met minder dan 2% vormen literaire activiteiten het kleinste deel van alle podiumactiviteiten.

In tabel 2.3 is de evolutie van het aandeel van de verschillende genres binnen het eigen podiumaanbod weergegeven. Opvallende toename is het aandeel amusement dat stijgt van 8,5% in 2006 naar 11,4% in 2009 en daarmee de grootste stijging vertegenwoordigt. Alle andere genres blijven over de jaren een nagenoeg gelijk deel uitmaken van het totale podiumaanbod (met schommelingen tussen de -1 en +1 procentpunten).

Diversiteit podiumaanbod

Hoe meer genres een cultuurcentrum aanbiedt, hoe meer divers het podiumaanbod en dus hoe hoger een cultuurcentrum wordt ingedeeld op de samengestelde maat van diversiteit van het podiumaanbod. Tabel 2.4 figuur 2.3 geeft de verdeling voor de samengestelde indicator per registratiejaar en categorie van het cultuurcentrum.

We zien in figuur 2.3 dat tussen 2006 en 2009 het aandeel cultuurcentra dat een lage of boven gemiddelde diversiteit van het eigen podiumaanbod heeft, is afgenomen. Het aandeel cultuurcentra met een beneden gemiddelde diversiteit is, ondanks een sterke afname tussen 2007 en 2008, in 2009 met 16% op hetzelfde niveau als in 2006. Heel opvallend is de grote toename tussen 2008 en 2009 van het aandeel cultuurcentra dat een hoge diversiteit van hun podiumactiviteiten heeft. Dit aandeel stijgt met meer dan 10 procentpunten.

In het tweede deel van tabel 2.4 is te zien dat de A-centra op een enkel centrum na tot de hoogste categorie van diversiteit van het eigen podiumaanbod behoren. Ook is te zien dat het enkel C-centra zijn die in de categorieën 'laag' en 'beneden gemiddeld' vallen. De grootte van het cultuurcentrum (in termen van de categorie waartoe zij behoren) speelt een belangrijke rol als het gaat om de diversiteit van het eigen podiumaanbod.

In het kort:

- 40% van het eigen podiumaanbod bestaat uit theatervoorstellingen;
- Grootste stijger tussen 2006 en 2009 is het aandeel amusementsvoorstellingen op het totale podiumaanbod (van 8,5 naar bijna 11,5%);
- Het aantal cultuurcentra met weinig verschillende genres in het podiumaanbod daalt over de jaren en het aantal cultuurcentra met heel veel verschillende genres in het podiumaanbod stijgt;
- De A-centra hebben het meest diverse podiumaanbod, de C-centra zijn het minst divers in termen van genres in het podiumaanbod.

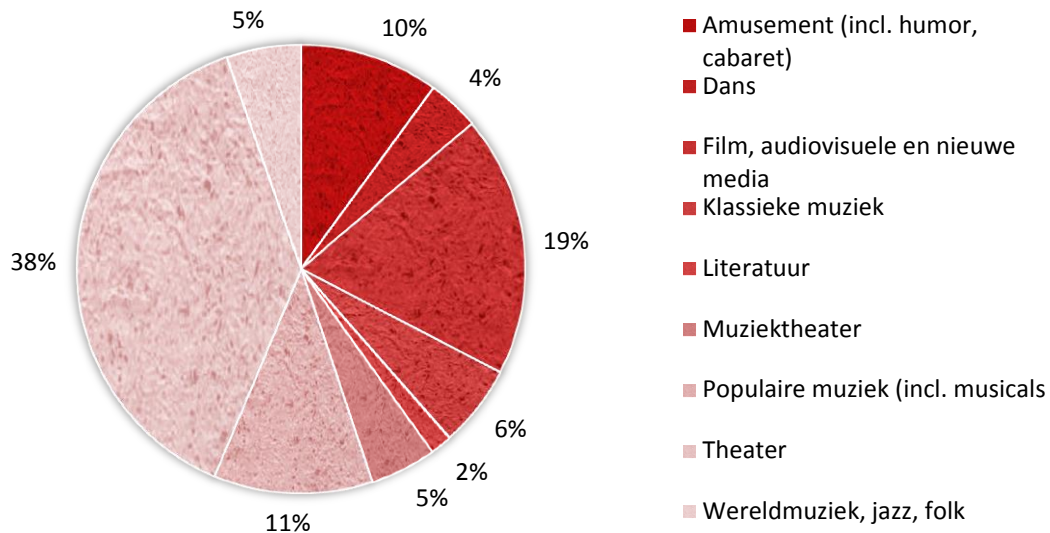
Tabel 2.3: Statistieken van diversiteit eigen podiumaanbod per registratiejaar (in percentage)

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Aandeel amusement (incl. humor en cabaret) op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	8,5	10,0	9,7	11,4
	Mediaan	6,4	7,8	7,8	8,8
	Minimum	0,0	0,0	0,5	0,6
	Maximum	68,2	67,2	75,3	63,4
	Std. Afwijking	9,4	9,8	9,8	9,9
	Skewness	4,6	4,0	5,0	2,8
	Kurtosis	27,5	20,7	32,6	12,0
Aandeel dans op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	3,5	2,8	4,4	4,0
	Mediaan	2,3	1,9	3,3	3,3
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	20,5	15,6	14,1	19,9
	Std. Afwijking	3,9	3,1	3,6	4,0
	Skewness	2,0	1,8	0,8	1,8
	Kurtosis	5,3	4,4	0,0	4,3
Aandeel film, audiovisuele en nieuwe media op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	19,0	19,1	18,2	18,0
	Mediaan	17,9	17,7	16,9	17,7
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	50,0	48,9	57,2	51,2
	Std. Afwijking	14,6	14,0	14,3	13,1
	Skewness	0,4	0,5	0,5	0,4
	Kurtosis	-0,9	-0,7	-0,5	-0,7
Aandeel klassieke muziek (incl. opera) op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	6,1	5,4	5,7	5,9
	Mediaan	5,0	4,7	4,1	4,5
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	27,4	26,2	34,2	34,1
	Std. Afwijking	4,9	4,9	5,7	5,8
	Skewness	1,6	2,2	2,5	2,4
	Kurtosis	4,7	5,9	9,3	8,2
Aandeel literatuur op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	1,5	1,7	1,6	1,7
	Mediaan	0,8	0,7	0,5	0,9
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	13,8	11,1	8,5	8,2
	Std. Afwijking	2,4	2,5	2,2	2,1
	Skewness	3,0	2,1	1,5	1,5
	Kurtosis	11,3	4,9	1,3	1,8

Tabel 2.3: Statistieken van diversiteit eigen podiumaanbod per registratiejaar (in percentage) -
vervolg

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Aandeel muziektheater op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	3,7	5,2	5,4	4,7
	Mediaan	2,5	3,9	4,8	3,1
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	19,4	24,6	21,7	17,3
	Std. Afwijking	4,1	5,0	4,5	4,3
	Skewness	1,8	1,5	1,2	1,1
	Kurtosis	3,9	3,2	2,1	0,6
Aandeel populaire muziek (incl. musicals) op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	12,2	12,7	13,9	11,3
	Mediaan	11,0	11,4	13,2	11,2
	Minimum	1,5	1,7	2,0	0,8
	Maximum	44,8	30,4	31,3	23,9
	Std. Afwijking	7,6	6,7	6,3	5,0
	Skewness	2,0	0,8	0,5	0,2
	Kurtosis	6,2	0,4	0,2	-0,2
Aandeel theater op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	39,2	37,9	36,2	38,0
	Mediaan	39,7	36,2	36,2	37,1
	Minimum	10,9	15,7	10,6	15,1
	Maximum	72,8	65,8	64,1	62,1
	Std. Afwijking	13,9	11,0	11,7	11,4
	Skewness	0,1	0,3	0,3	0,1
	Kurtosis	-0,2	0,0	0,1	-0,6
Aandeel wereldmuziek, jazz, folk op totaal eigen podiumaanbod	Gemiddelde	6,3	5,1	5,0	5,0
	Mediaan	5,3	4,5	4,1	4,0
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	36,6	26,3	25,0	30,9
	Std. Afwijking	6,3	4,2	4,3	4,7
	Skewness	2,4	2,3	2,0	3,0
	Kurtosis	8,3	10,0	6,6	14,2

Figuur 2.2: Diversiteit eigen podiumaanbod naar genres (enkel voor 2009; professionele uitvoerders en amateurkunstenaars samen)

Diversiteit van het podiumaanbod

De samengestelde indicator van de diversiteit van het podiumaanbod is een optelsom van het aantal genres dat terug te vinden is in een cultuurcentrum. De opdeling van deze maat is als volgt:

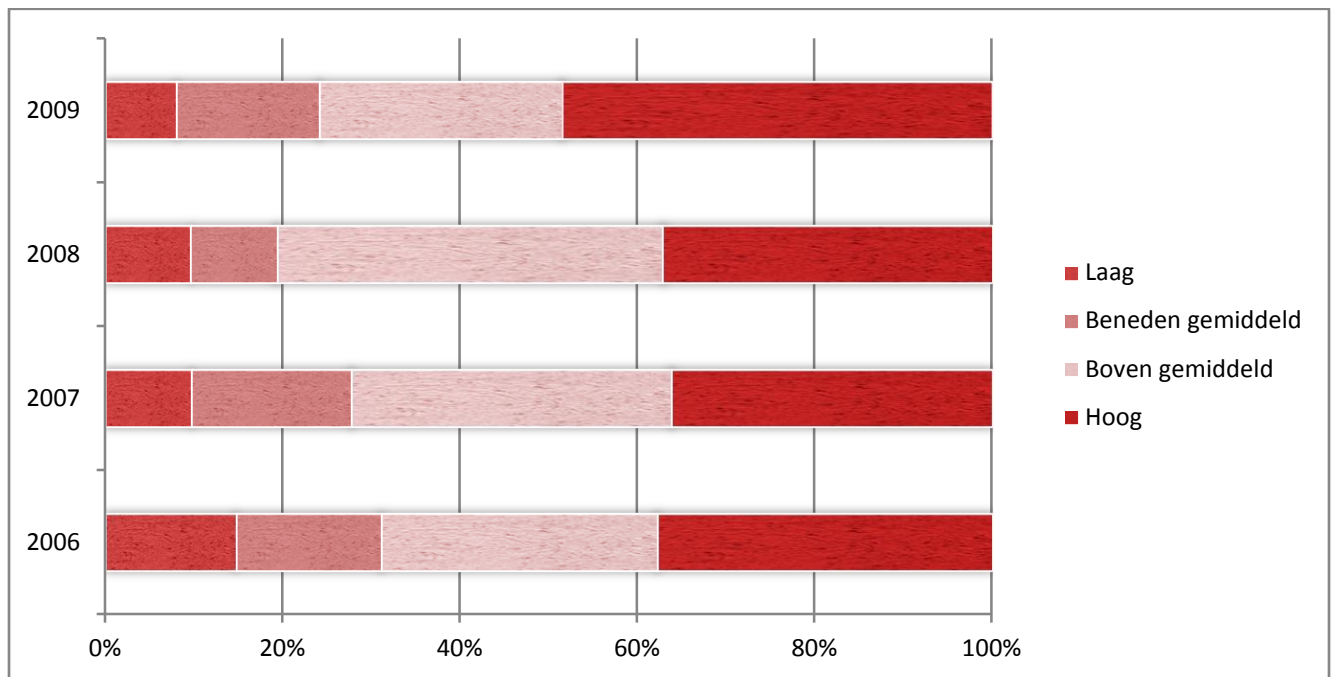
- Cultuurcentra met 4 tot 6 verschillende genres krijgen de score **laag**;
- Cultuurcentra met 7 verschillende genres krijgen de score **beneden gemiddeld**;
- Cultuurcentra met 8 verschillende genres krijgen de score **boven gemiddeld**;
- Cultuurcentra met 9 (*i.e.*, alle) verschillende genres krijgen de score **hoog**.

Cultuurcentra die minder dan 4 verschillende genres hebben, komen niet voor.

Tabel 2.4: Mate van diversiteit van het eigen podiumaanbod per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Mate van diversiteit van het eigen podiumaanbod						
Registratiejaar	n	Laag	Beneden gemiddeld	Boven gemiddeld	Hoog	Totaal
2006	61	14,8	16,4	31,1	37,7	100,0
2007	61	9,8	18,0	36,1	36,1	100,0
2008	62	9,7	9,7	43,5	37,1	100,0
2009	62	8,1	16,1	27,4	48,4	100,0
Categorie (enkel 2009)						
A-centra	11	0,0	0,0	9,1	90,9	100,0
B-centra	20	0,0	0,0	60,0	40,0	100,0
C-centra	31	16,1	32,3	12,9	38,7	100,0

Figuur 2.3: Mate van diversiteit van het eigen podiumaanbod per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.2.3 Diversiteit van overige eigen activiteiten

Omschrijving

Ondanks het grote aandeel van de podiumactiviteiten, blijft er nog ongeveer een derde van het totale eigen aanbod over voor de overige eigen activiteiten. In deze paragraaf bekijken we de diversiteit van deze activiteiten, zijnde tentoonstellingen (opgedeeld naar artistiek en educatief), andere activiteiten, educatieve activiteiten en omkaderingsactiviteiten. Aangezien niet ieder cultuurcentrum deze activiteiten aanbiedt, kijken we naar het aandeel cultuurcentra dat hierin voorziet.

Evolutie

In figuur 2.4 zien we dat naast het podiumaanbod het vooral de educatieve activiteiten (20%) en andere activiteiten (10%) zijn die het totale eigen aanbod vervolledigen. Tentoonstellingen maken maar een heel klein deel uit van het totale eigen aanbod (4%). Desondanks zien we in tabel 2.5 dat 9 op de 10 cultuurcentra artistieke tentoonstellingen organiseert. Dat aandeel blijft onveranderd over de jaren. In de educatieve tentoonstellingen zit wel variatie. In 2006 en 2007 hadden 2 op de 3 cultuurcentra dit in hun eigen programmering, in 2008 gold dit voor 4 op de 5 en in 2009 voor iets meer dan de helft. Daarnaast organiseert 80% van de cultuurcentra andere activiteiten en dat is iets minder dan in de voorgaande jaren. 9 op de 10 cultuurcentra heeft eigen educatieve activiteiten en dat aandeel wijzigt niet over de jaren.

Tot slot zien we dat de helft van de cultuurcentra omkaderingsactiviteiten voorziet en dat is meer dan de voorgaande jaren. We merken op dat aangezien omkaderingsactiviteiten altijd gelieerd zijn aan andere (hoofd)activiteiten (waarvoor zij omkadering bieden) deze niet terug te vinden zijn in figuur 2.4.

We hebben onderaan in tabel 2.5 de statistieken toegevoegd voor het aantal dagen dat een tentoonstelling te bezichtigen is en het aantal uren dat een educatieve activiteit omvat. Gemiddeld genomen staat een tentoonstelling er voor 25 dagen en daar zit weinig verandering in. Een gemiddelde educatieve activiteit is verspreid over 15 uren en dat is meer dan de jaren daarvoor. Omwille van de hoge waarden voor scheefheid en piekvormigheid (zie lichte cijfers), geeft de mediaan een betere indicatie en dan zien we dat er een lichte afname is in het aantal uren dat een educatieve activiteit omvat.

Diversiteit overige eigen activiteiten

Hoe meer verschillende overige activiteiten een cultuurcentrum aanbiedt, hoe meer divers het eigen overige aanbod en dus hoe hoger een cultuurcentrum wordt ingedeeld op de

samengestelde maat van diversiteit van het overige eigen aanbod. Tabel 2.6 en figuur 2.5 geven de verdeling van deze samengestelde indicator per registratiejaar en categorie van het cultuurcentrum.

Figuur 2.5 laat zien dat er veel schommeling zit in de verdeling van de cultuurcentra over deze maat. Het aandeel cultuurcentra met lage of beneden gemiddelde diversiteit volgt een s-curve. Ze neemt toe van 2006 naar 2007, af van 2007 naar 2008, en weer toe van 2008 naar 2009. Opvallend is wel dat in 2009 bijna 1 op de 5 cultuurcentra een lage diversiteit heeft van het overige eigen aanbod. Het aandeel cultuurcentra met boven gemiddelde en hoge diversiteit in het overige eigen aanbod schommelt ook over de jaren, maar bereikt in 2009 met respectievelijk 39 en 27% min of meer dezelfde waarden als in 2006 (zie tabel 2.6).

In het tweede deel van tabel 2.6 is te zien dat opnieuw de A-centra (op één enkel centrum na) in de hoogste twee categorieën van diversiteit vallen. 30% van de B-centra valt in de laagste twee categorieën en bij de C-centra is dit bijna de helft.

In het kort:

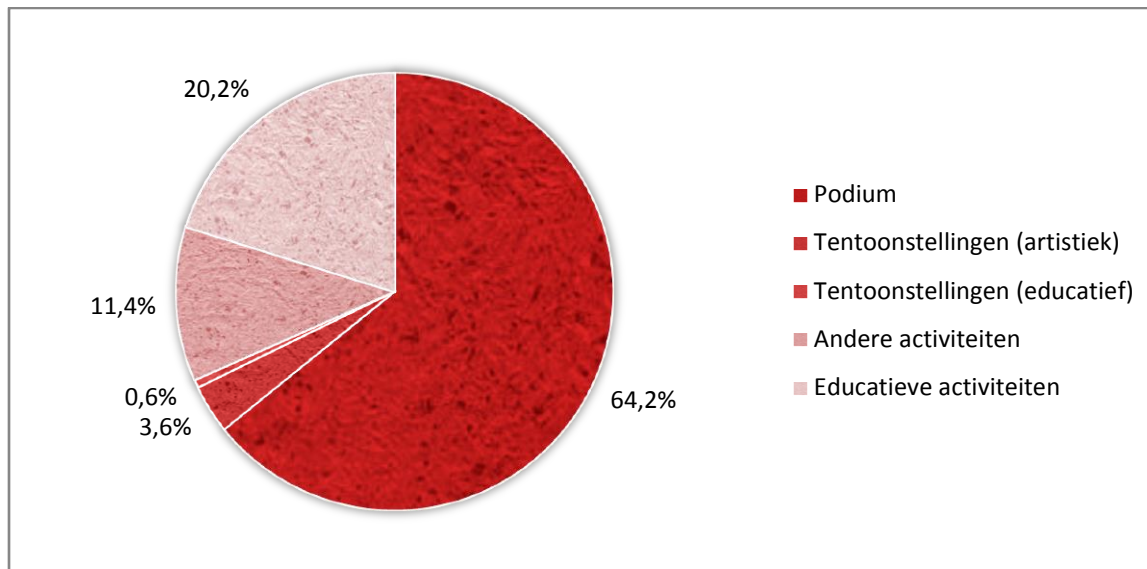
- 20 procent van het eigen aanbod bestaat uit educatieve activiteiten, gevolgd door 11% andere activiteiten en 4% tentoonstellingen;
- Meer dan de helft van de cultuurcentra verzorgt omkaderingsactiviteiten bij hun eigen aanbod;
- Twee derde van de cultuurcentra heeft een boven gemiddelde diversiteit van het overige eigen aanbod;
- De A-centra zijn het meest divers in hun overige eigen aanbod, de C-centra het minst.

Tabel 2.5: Overige eigen activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Overige eigen activiteiten		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=62)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Context					
Tentoonstellingen (artistiek)		91,8	90,2	91,9	90,3
Tentoonstellingen (educatief)		63,9	63,9	80,6	54,8
Andere activiteiten		86,9	86,9	83,9	80,6
Educatieve activiteiten		91,8	90,2	93,5	91,9
Omkaderingsactiviteiten		47,5	49,2	43,5	51,6
Aantal dagen per tentoonstelling*	n	58	55	58	59
	Gemiddelde	22,8	29,9	25,8	25,7
	Mediaan	22,0	26,0	22,3	24,5
	Minimum	4,0	0,9	3,8	1,0
	Maximum	43,6	243,0	120,0	78,0
	Std. Afwijking	10,0	31,9	16,5	14,1
	Skewness	0,2	5,7	3,4	0,8
	Kurtosis	-0,6	37,9	17,9	1,9
Aantal uren per educatieve activiteiten*	n	56	55	58	57
	Gemiddelde	13,2	12,3	11,4	15,4
	Mediaan	11,0	9,8	10,1	9,1
	Minimum	<0,1	<0,1	1,1	<0,1
	Maximum	32,3	117,0	39,3	240,0
	Std. Afwijking	9,5	15,9	8,5	32,4
	Skewness	0,5	5,4	1,0	6,2
	Kurtosis	-1,0	35,4	0,7	42,9

*Enkel voor de cultuurcentra die deze activiteiten aanbieden

Figuur 2.4: Diversiteit eigen activiteiten binnen totale aanbod (enkel voor 2009)

Diversiteit van overige eigen activiteiten

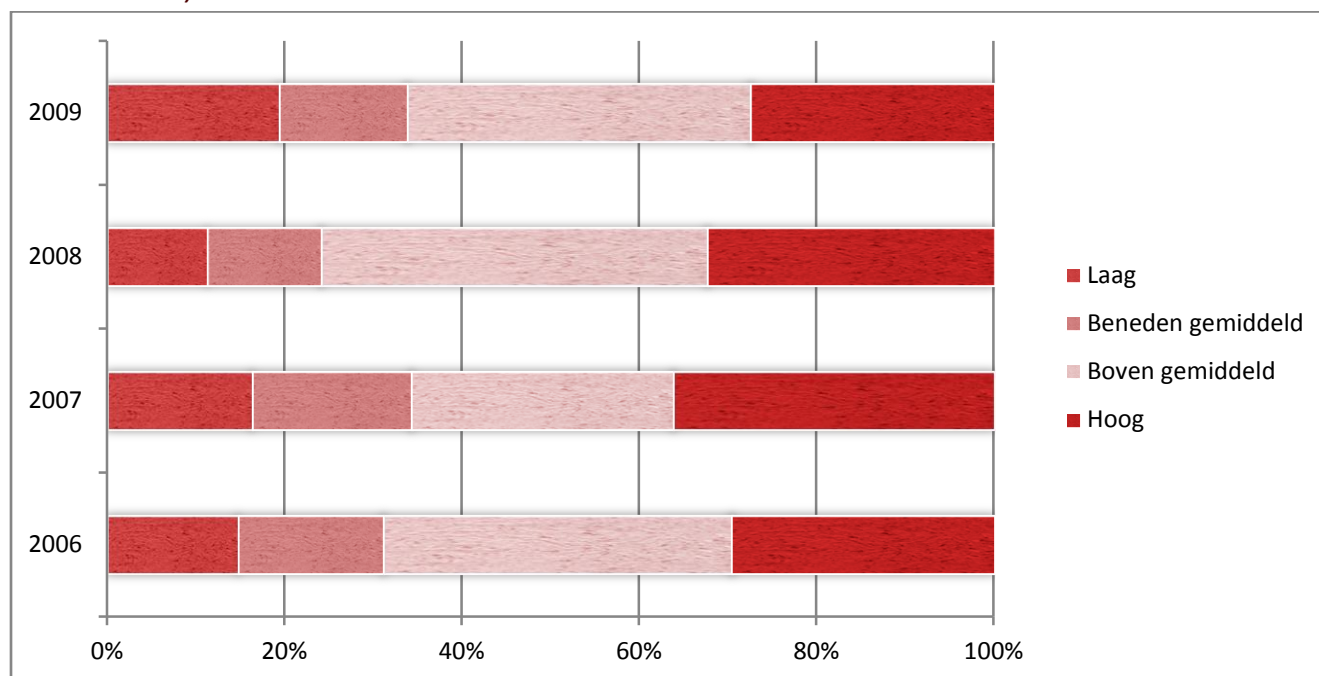
De samengestelde maat voor diversiteit van overige eigen activiteiten is een optelsom van het aantal type overige activiteiten (*i.e.*, artistieke tentoonstellingen, educatieve tentoonstellingen, andere activiteiten, educatieve activiteiten en omkaderingsactiviteiten). In de samengestelde maat tellen we omkaderingsactiviteiten wel mee, omdat het enkel gaat om het al dan niet organiseren. Een cultuurcentrum dat wel omkaderingsactiviteiten organiseert kan een ander type cultuurcentrum zijn dan een cultuurcentrum dat geen omkaderingsactiviteiten organiseert (zie ook hoofdstuk 3). De indeling van de maat is als volgt:

- 1 of 2 type activiteiten noemen we **lage** diversiteit;
- 3 type activiteiten noemen we **beneden gemiddelde** diversiteit;
- 4 type activiteiten noemen we **boven gemiddelde** diversiteit;
- en 5 (alle) type activiteiten noemen we **hoge** diversiteit.

Tabel 2.6: Mate van diversiteit van het eigen overige aanbod per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Mate van diversiteit van het overige eigen aanbod						
Registratiejaar	n	Laag	Beneden gemiddeld	Boven gemiddeld	Hoog	Totaal
2006	61	14,8	16,4	39,3	29,5	100,0
2007	61	16,4	18,0	29,5	36,1	100,0
2008	62	11,3	12,9	43,5	32,3	100,0
2009	62	19,4	14,5	38,7	27,4	100,0
Categorie (enkel 2009)						
A-centra	11	9,1	0,0	18,2	72,7	100,0
B-centra	20	15,0	15,0	45,0	25,0	100,0
C-centra	31	25,8	19,4	41,9	12,9	100,0

Figuur 2.5: Mate van diversiteit van het eigen overige aanbod per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.2.4 Diversiteit van receptieve activiteiten

Omschrijving

Naast het eigen aanbod bestaat het totale aanbod in de cultuurcentra ook uit een deel receptief aanbod. In deze paragraaf bekijken we de diversiteit van dit receptieve aanbod. We doen dit weer in verhouding van ieder type receptief aanbod (podium, tentoonstellingen, educatieve en andere activiteiten) op het totale receptieve aanbod.

Evolutie

Allereerst geeft figuur 2.6 de stand van zaken van de samenstelling van het receptieve aanbod. We zien dan direct dat de andere activiteiten bijna driekwart van het totale receptieve aanbod uitmaakt (zie verder). Educatieve activiteiten nemen vervolgens nog een 17% in van dit totale aanbod. Tentoonstellingen en podiumactiviteiten maken met minder dan 2% ieder slechts een miniem deel hiervan uit.

Kijken we in tabel 2.7 naar de evolutie van deze samenstelling over de jaren, dan zien we dat het aandeel andere activiteiten tussen 2006 en 2009 is toegenomen met bijna 5 procentpunten. Het podium- en tentoonstellingsaanbod is nauwelijks geëvolueerd, terwijl het educatieve aanbod juist met 5 procentpunten is gedaald over de jaren.

Aangezien de receptieve andere activiteiten zo'n groot deel uitmaken van het totale receptieve aanbod, hebben we ze in figuur 2.7 en tabel 2.8 opgedeeld naar de vier soorten van andere activiteiten. We zien dan in figuur 2.7 dat vergaderingen en ontspannings- en ontmoetingsactiviteiten ieder met een derde het grootste deel uitmaken van alle andere activiteiten. Repetities tellen nog eens voor een kwart van het aanbod en de resterende 10 procent valt onder de noemer 'overige activiteiten'.

Tabel 2.8 laat zien dat hierin nauwelijks een evolutie of verandering waarneembaar is.

Oriëntatie van het receptieve aanbod

De indeling van cultuurcentra naar oriëntatie van het receptieve aanbod gebeurt aan de hand van die activiteit die de overhand heeft in het totale receptieve aanbod. Bijvoorbeeld, een cultuurcentrum met veel receptieve podiumactiviteiten valt in de categorie *podium oriëntatie* van het receptieve aanbod. Tabel 2.9 en figuur 2.8 geven de verdeling van deze samengestelde maat weer per registratiejaar en naar categorie van het cultuurcentrum.

Figuur 2.8 toont dat het aandeel cultuurcentra dat in hun receptieve aanbod georiënteerd is op podium of op andere activiteiten toegenomen is (respectievelijk van 10 tot 13% en van

42 naar 45%). Bij het aandeel educatief georiënteerde cultuurcentra is een lichte afname te zien.

In het tweede deel van tabel 2.9 zien we dat van de A- en B-centra het grootste deel educatie georiënteerd is, terwijl de meeste C-centra op andere activiteiten zijn georiënteerd in hun receptieve aanbod. Hier staat tegenover dat van de A-centra het kleinste deel op andere activiteiten is georiënteerd als het gaat om hun receptieve aanbod.

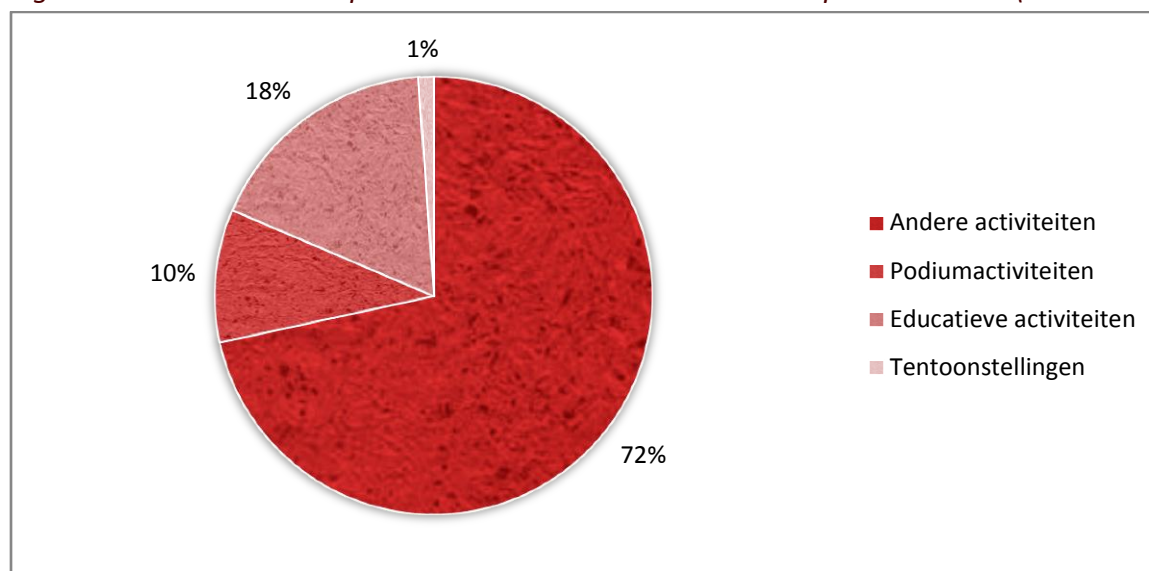
In het kort:

- Driekwart van de receptieve activiteiten zijn andere activiteiten (anders dan podium- of educatieve activiteiten of tentoonstellingen);
- Een derde van deze andere activiteiten zijn vergaderingen en nog eens een derde zijn ontspannings- en ontmoetingsactiviteiten;
- In 13% van de cultuurcentra ligt de oriëntatie van het receptieve aanbod op podiumactiviteiten en in 42% van de cultuurcentra ligt de oriëntatie van het receptieve aanbod op educatieve activiteiten;
- Het zijn vooral de A- en B-centra die een educatieve oriëntatie hebben van het receptieve aanbod.

Tabel 2.7: Statistieken van diversiteit receptief aanbod per registratiejaar (in percentage)

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Aandeel andere activiteiten op totaal receptief aanbod	Gemiddelde	67,0	70,0	69,2	71,6
	Mediaan	71,3	72,0	71,9	74,8
	Minimum	20,6	17,9	24,7	19,4
	Maximum	92,9	95,5	91,4	95,2
	Std. Afwijking	18,8	18,5	16,5	15,7
	Skewness	-0,6	-0,8	-0,8	-1,2
	Kurtosis	-0,4	0,3	0,1	1,9
Aandeel podiumactiviteiten op totaal receptief aanbod	Gemiddelde	9,6	10,4	10,3	9,8
	Mediaan	7,0	7,3	7,5	6,4
	Minimum	0,0	1,3	1,9	1,6
	Maximum	42,7	45,1	42,1	37,6
	Std. Afwijking	7,9	9,2	8,7	8,0
	Skewness	2,0	2,1	1,9	1,6
	Kurtosis	5,0	4,9	4,0	2,4
Aandeel educatieve activiteiten op totaal receptief aanbod	Gemiddelde	22,3	18,9	19,4	17,4
	Mediaan	16,5	12,1	13,9	13,7
	Minimum	0,0	0,3	0,3	0,0
	Maximum	77,1	79,5	73,4	78,0
	Std. Afwijking	18,3	16,8	15,5	14,5
	Skewness	1,2	1,7	1,6	2,3
	Kurtosis	1,1	3,4	3,0	7,0
Aandeel tentoonstellingen op totaal receptief aanbod	Gemiddelde	1,1	1,1	1,0	1,1
	Mediaan	0,6	0,7	0,7	0,6
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	4,4	5,6	5,0	7,2
	Std. Afwijking	1,2	1,4	1,2	1,3
	Skewness	1,6	2,0	1,9	2,8
	Kurtosis	1,6	3,3	3,3	9,6

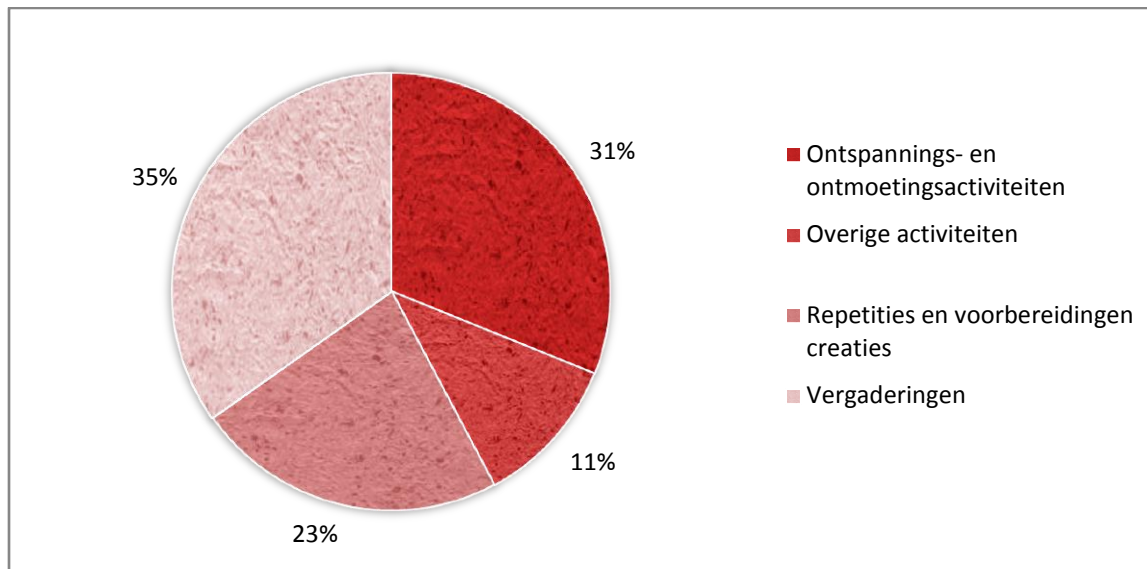
Figuur 2.6: Diversiteit receptieve activiteiten binnen totale receptieve aanbod (enkel voor 2009)

Tabel 2.8: Statistieken van diversiteit receptieve andere activiteiten per registratiejaar (in percentage)

Receptieve andere activiteiten		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Aandeel ontspannings- en ontmoetingsactiviteiten op totaal andere activiteiten	Gemiddelde	31,8	30,0	31,7	30,7
	Mediaan	29,3	27,6	28,9	30,8
	Minimum	2,0	1,9	1,5	2,0
	Maximum	75,0	62,9	70,2	63,2
	Std. Afwijking	17,3	15,6	16,2	14,8
	Skewness	0,4	0,3	0,2	0,1
	Kurtosis	-0,5	-0,7	-0,7	-0,7
Aandeel overige activiteiten op totaal andere activiteiten	Gemiddelde	10,3	12,4	10,9	10,8
	Mediaan	8,7	8,9	8,4	7,7
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	41,4	50,0	44,8	40,6
	Std. Afwijking	7,9	11,0	9,2	10,0
	Skewness	1,4	1,4	1,4	1,2
	Kurtosis	3,2	2,3	2,5	0,8
Aandeel repetities en voorbereidingen creaties op totaal andere activiteiten	Gemiddelde	24,1	22,3	22,1	23,6
	Mediaan	20,6	17,4	16,9	17,1
	Minimum	0,9	4,4	2,6	1,5
	Maximum	72,0	83,4	86,4	69,3
	Std. Afwijking	15,5	15,0	15,5	16,0
	Skewness	1,4	1,5	1,8	1,1
	Kurtosis	2,1	3,5	4,2	0,4
Aandeel vergaderingen op totaal andere activiteiten	Gemiddelde	33,9	35,2	35,3	34,8
	Mediaan	28,6	32,7	33,7	34,2
	Minimum	0,0	3,9	3,4	1,0
	Maximum	86,9	83,5	76,5	85,4
	Std. Afwijking	19,0	19,2	18,2	20,2
	Skewness	0,6	0,7	0,3	0,6
	Kurtosis	0,0	-0,1	-0,8	-0,2

Figuur 2.7: Diversiteit receptieve andere activiteiten (enkel voor 2009)

Oriëntatie van het receptieve aanbod

De samengestelde maat die we hier introduceren meet de oriëntatie van het receptieve aanbod en is als volgt samengesteld:

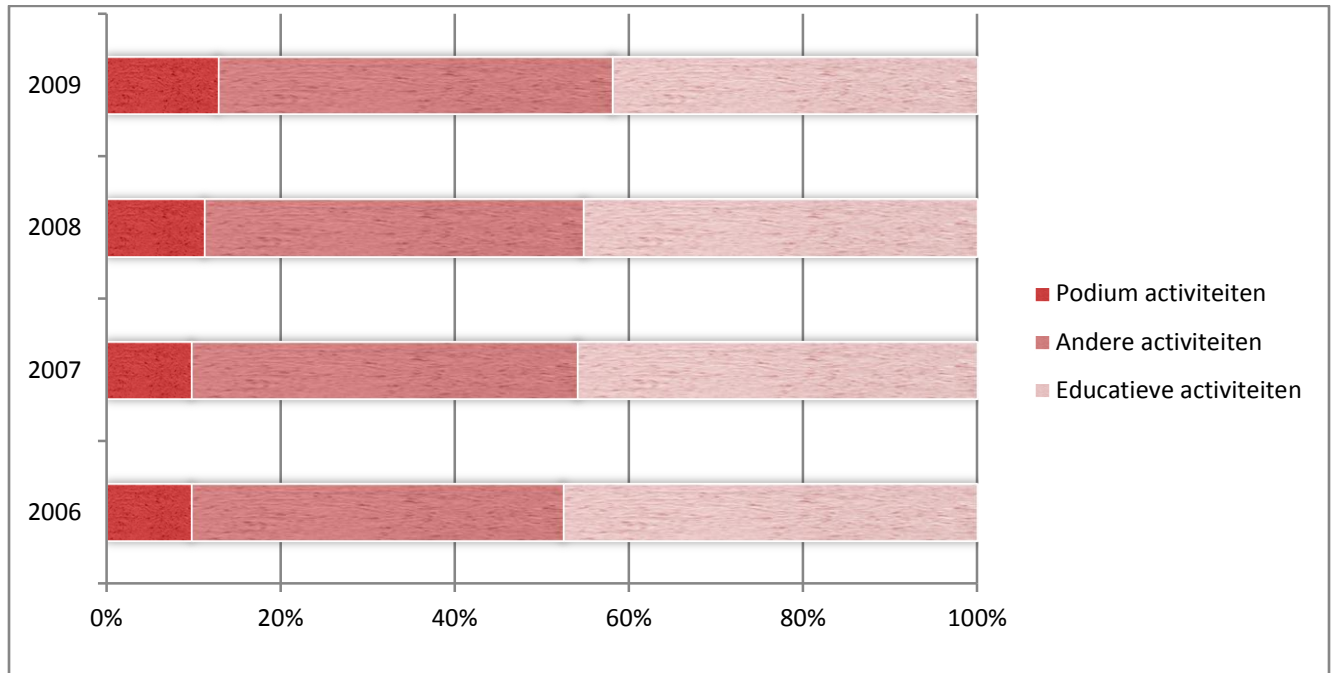
- een boven gemiddeld aandeel receptieve podium activiteiten en een beneden gemiddeld aandeel andere en educatieve activiteiten noemen we **podium oriëntatie**;
- een boven gemiddeld aandeel andere activiteiten en een beneden gemiddeld aandeel podium en educatieve activiteiten noemen we **andere activiteiten oriëntatie**;
- een boven gemiddeld aandeel educatieve activiteiten en een beneden gemiddeld aandeel podium en andere activiteiten noemen we **educatieve oriëntatie**.

We nemen steeds het gemiddelde van 2006 als uitgangspunt (*i.e.*, dezelfde manier waarop indexeringen gebeuren). Dus wanneer een cultuurcentrum dat in 2009 een **podium oriëntatie** heeft, wil dit zeggen dat het aandeel receptieve podiumactiviteiten op het totale receptieve aanbod in 2009 boven het gemiddelde van 2006 ligt en het aandeel receptieve andere en educatieve activiteiten in 2009 beneden het gemiddelde van 2006 ligt. Zo behouden we dus een vast referentiejaar.

Tabel 2.9: Oriëntatie van het receptieve aanbod per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Oriëntatie van het receptieve aanbod					
Registratiejaar	n	Podiumactiviteiten	Andere activiteiten	Educatieve activiteiten	Totaal
2006	61	9,8	42,6	47,5	100,0
2007	61	9,8	44,3	45,9	100,0
2008	62	11,3	43,5	45,2	100,0
2009	62	12,9	45,2	41,9	100,0
Categorie (enkel 2009)					
A-centra	11	18,2	27,3	54,5	100,0
B-centra	20	10,0	40,0	50,0	100,0
C-centra	31	12,9	54,8	32,3	100,0

Figuur 2.8: Oriëntatie van het receptieve aanbod per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.3 Organisatie van de cultuurcentra

2.3.1 Locatie van eigen activiteiten

Omschrijving

Naast het organiseren van eigen activiteiten binnen de muren van het cultuurcentrum, organiseren de meeste cultuurcentra ook activiteiten op een andere locatie of zelfs in de buitenlucht. In deze paragraaf bekijken we het aantal cultuurcentra dat activiteiten op een andere locatie organiseert of in de buitenlucht en naar het aandeel activiteiten van het totaal dat ergens anders dan binnen de cultuurcentra wordt georganiseerd. We merken op dat het hier enkel activiteiten uit de eigen programmering betreft.

Evolutie

Uiteraard organiseert 100 procent van de cultuurcentra activiteiten binnen de eigen muren van het cultuurcentrum. Tabel 2.10 en figuur 2.9 tonen daarom enkel het aandeel cultuurcentra dat eigen activiteiten organiseert buiten de eigen locatie. We zien dan dat het aandeel cultuurcentra dat activiteiten organiseert op een andere locatie van 98,4% in 2006 met bijna 7 procentpunten terugloopt naar 91,9% in 2009. Dat wil zeggen dat in 2009 ruim 9 van de 10 cultuurcentra wel eens een activiteit heeft georganiseerd buiten de eigen infrastructuur. In figuur 2.9 is te zien dat tussen 2006 en 2007 het aandeel cultuurcentra dat wel eens een activiteit in de open lucht heeft georganiseerd aanzienlijk stijgt om vervolgens af te nemen tot 84% in 2009. Dat is net iets lager dan in 2006.

In het tweede deel van tabel 2.10 tonen we het aandeel dat activiteiten op andere locaties of in de open lucht uitmaken van de totale activiteiten. We zien dan dat het over relatief behoorlijke aandelen gaat. Rond de 14 % van alle eigen activiteiten wordt ergens anders georganiseerd en nog eens 6% in de openlucht. In totaliteit betekent dit dat 1 op de 5 activiteiten uit de eigen programmering dus niet in het cultuurcentrum plaats heeft.

Aantal activiteiten extra muros en/of in openlucht

Hoe meer activiteiten een cultuurcentrum buiten de eigen infrastructuur organiseert, hoe hoger het cultuurcentrum ingedeeld wordt in de samengestelde maat van aantal activiteiten extra muros en/of in openlucht. Tabel 2.11 en figuur 2.10 geven de verdeling van deze maat weer per registratiejaar en naar categorie van het cultuurcentrum.

Uit figuur 2.10 blijkt dat het aandeel cultuurcentra dat veel eigen activiteiten organiseert op een andere locatie toeneemt van 26% in 2006 naar 40% in 2009. Met name de A- en B-centra organiseren veel activiteiten buiten de eigen infrastructuur. Dit houdt geen waardeoordeel in. Sommige cultuurcentra hebben immers meer dan andere verspreide culturele infrastructuur (wijkhuizen, lokale ontmoetingscentra enz.) onder hun beheer waardoor de behoefte aan of wenselijkheid van extra muros activiteiten lager kan liggen.

In het kort:

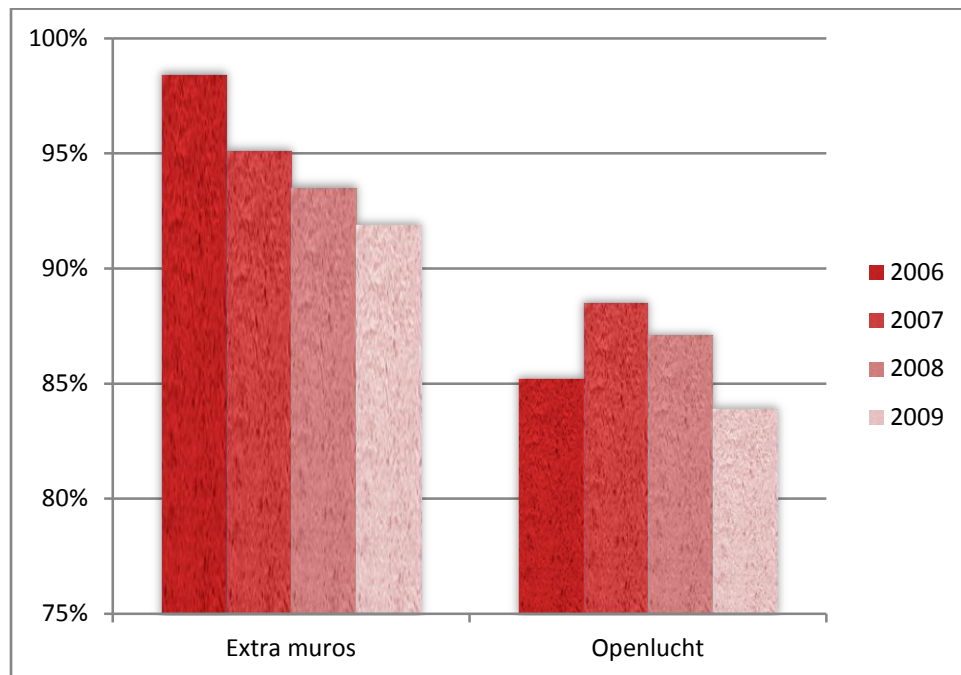
- Ruim 9 op de 10 cultuurcentra organiseert wel eens een activiteit extra muros of in de openlucht;
- Gemiddeld maken de activiteiten extra muros 14% van het totaal aantal eigen activiteiten uit;
- Gemiddeld maken de activiteiten in de openlucht 6% van het totaal aantal eigen activiteiten uit;
- Het percentage cultuurcentra dat veel activiteiten extra muros en/of in de openlucht organiseert stijgt van 26% in 2006 naar 40% in 2009;
- Met name de A- en B-centra organiseren veel activiteiten extra muros en/of in de openlucht.

Cijfers

Tabel 2.10: Locatie van eigen activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Locatie					
Extra muros		98,4	95,1	93,5	91,9
Open lucht		85,2	88,5	87,1	83,9
Aandeel eigen activiteiten extra muros op totaal aantal eigen activiteiten	Gemiddelde	13,8	14,5	14,2	13,8
	Mediaan	10,2	10,0	8,5	11,5
	Minimum	,0	,0	,0	,0
	Maximum	56,8	66,4	62,9	68,3
	Std. Afwijking	12,8	14,0	13,0	12,7
	Skewness	1,3	1,4	1,3	1,7
	Kurtosis	1,5	2,1	2,1	4,4
Aandeel eigen activiteiten open lucht op totaal aantal eigen activiteiten	Gemiddelde	4,3	5,0	5,1	5,8
	Mediaan	2,2	2,5	2,3	2,6
	Minimum	,0	,0	,0	,0
	Maximum	55,9	55,6	42,6	71,2
	Std. Afwijking	8,3	8,3	7,5	10,4
	Skewness	4,8	4,2	2,9	4,6
	Kurtosis	26,8	23,1	10,5	26,2

Figuur 2.9: Locatie van eigen activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Activiteiten extra muros en/of in openlucht

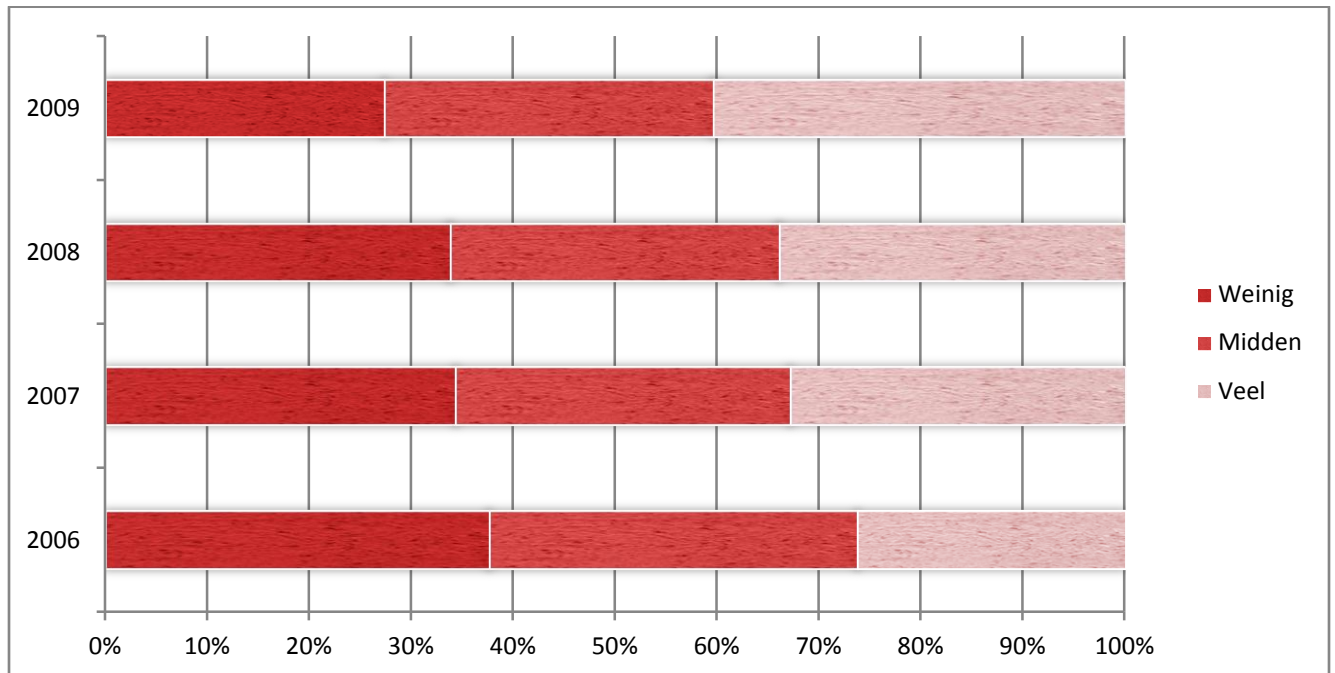
De samengestelde maat voor activiteiten extra muros en/of in de openlucht deelt het aantal activiteiten dat een cultuurcentrum buiten de eigen infrastructuur organiseert op in drie categorieën. Omwille van de *anormale verdeling* van deze aantallen, maken we de indeling op basis van *tertielen*:

- Behoort een cultuurcentrum qua aantal activiteiten dat extra muros en/of in de openlucht wordt georganiseerd bij de bovenste 33% waarnemingen, dan behoort het cultuurcentrum tot het tertiel **veel**;
- Behoort een cultuurcentrum qua aantal activiteiten dat extra muros en/of in de openlucht wordt georganiseerd bij de onderste 33% waarnemingen, dan behoort het cultuurcentrum tot het tertiel **weinig**;
- De tussenliggende 33% cultuurcentra behoren tot het tertiel **midden**.

Tabel 2.11: Aantal activiteiten extra muros en/of in openlucht per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Aantal activiteiten extra muros en/of in openlucht					
Registratiejaar	n	Weinig	Midden	Veel	Totaal
2006	61	37,7	36,1	26,2	100,0
2007	61	34,4	32,8	32,8	100,0
2008	62	33,9	32,3	33,9	100,0
2009	62	27,4	32,3	40,3	100,0
Categorie (enkel 2009)					
A-centra	11	0,0	27,3	72,7	100,0
B-centra	20	20,0	30,0	50,0	100,0
C-centra	31	41,9	35,5	22,6	100,0

Figuur 2.10: Aantal activiteiten extra muros en/of in openlucht per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.3.2 Context van eigen activiteiten

Omschrijving

Naast verschillen in locatie van de eigen activiteiten kunnen deze ook georganiseerd worden in verschillende contexten. We bekijken hier het aantal cultuurcentra dat eigen activiteiten organiseert binnen de context van festivals, landelijke culturele thema's (zoals Open Monumentendag, Erfgoedweekend, Week van de Amateurkunsten, de Kunstbende..), en/of groepsuitstap naar een ander cultuurhuis.

Evolutie

Tussen 2006 en 2008 neemt het aandeel cultuurcentra dat eigen activiteiten organiseert binnen de context van festivals af tot 74% om vervolgens tussen 2008 en 2009 aanzienlijk toe te nemen tot 82% van alle cultuurcentra (zie tabel 2.12). Als het gaat om het aandeel cultuurcentra dat activiteiten organiseert binnen de context van landelijke culturele thema's zien we een toename van 10 procentpunten tussen 2006 en 2009. Bijna de helft van de cultuurcentra organiseert ten minste één activiteit binnen deze context. Figuur 2.11 laat dezelfde positieve ontwikkeling zien voor het organiseren van activiteiten binnen de context van een groepsuitstap naar een ander cultuurhuis. Het aandeel cultuurcentra dat hierin voorziet stijgt van 20 naar 24%.

Context

De samengestelde maat van context is een optelsom van het aantal contexten waarbinnen cultuurcentra eigen activiteiten organiseren. Tabel 2.13 en figuur 2.12 geven de verdeling van deze maat per registratiejaar en naar categorie van het cultuurcentrum.

We zien verder in figuur 2.12 vooral een afname van het aandeel cultuurcentra dat binnen één context eigen activiteiten organiseert en een toename van het aandeel cultuurcentra dat binnen twee contexten eigen activiteiten organiseert. Cultuurcentra die binnen alle drie de contexten eigen activiteiten organiseren noteren met 14,5 in 2009 een iets hoger aandeel dan in 2006. In het tweede deel van tabel 2.13 zien we dat dit vooral de A-centra betreft. Bijna de helft van de A-centra organiseert eigen activiteiten binnen alle drie de contexten terwijl dit bij de B- en C-centra respectievelijk 5 en 10% is. De categorie van het cultuurcentrum speelt dus opnieuw een rol, want 15% van de B-centra en bijna 20% van de C-centra organiseert geen activiteiten binnen bovengenoemde contexten.

In het kort:

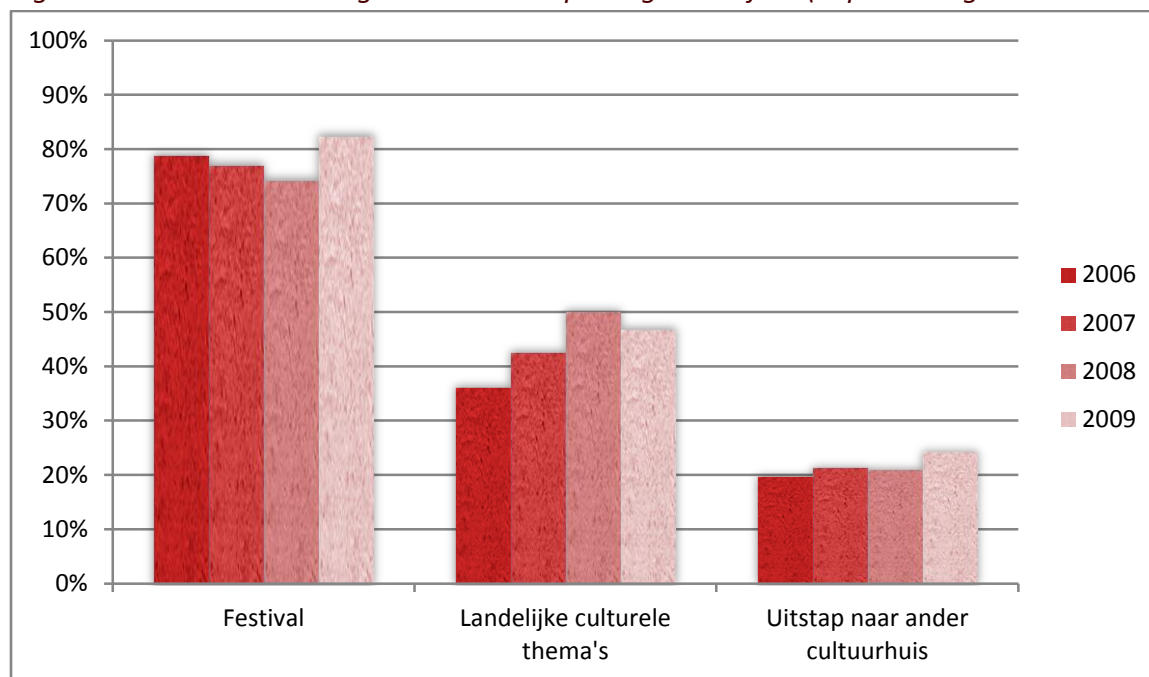
- Het aantal cultuurcentra dat binnen een specifieke context (ofwel festivals of landelijke culturele thema's of groepsuitstappen naar andere cultuurhuizen) activiteiten organiseert neemt toe over de jaren;
- 82% van de cultuurcentra organiseert activiteiten in het kader van festivals, 47% van de cultuurcentra organiseert activiteiten in het kader van landelijke culturele thema's en 24% van de cultuurcentra organiseert activiteiten in het kader van een groepsuitstap naar een ander cultuurhuis;
- Iets meer dan de helft van de cultuurcentra organiseert binnen minstens 2 van deze contexten activiteiten;
- De A-centra organiseren binnen alle drie de contexten activiteiten.

Cijfers

Tabel 2.12: Context van eigen activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Indicatoren	Jaar			
	2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Context				
Festival	78,7	77,0	74,2	82,3
Landelijke culturele thema's	36,1	42,6	50,0	46,8
Groepsuitstap naar ander cultuurhuis	19,7	21,3	21,0	24,2

Figuur 2.11: Context van eigen activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

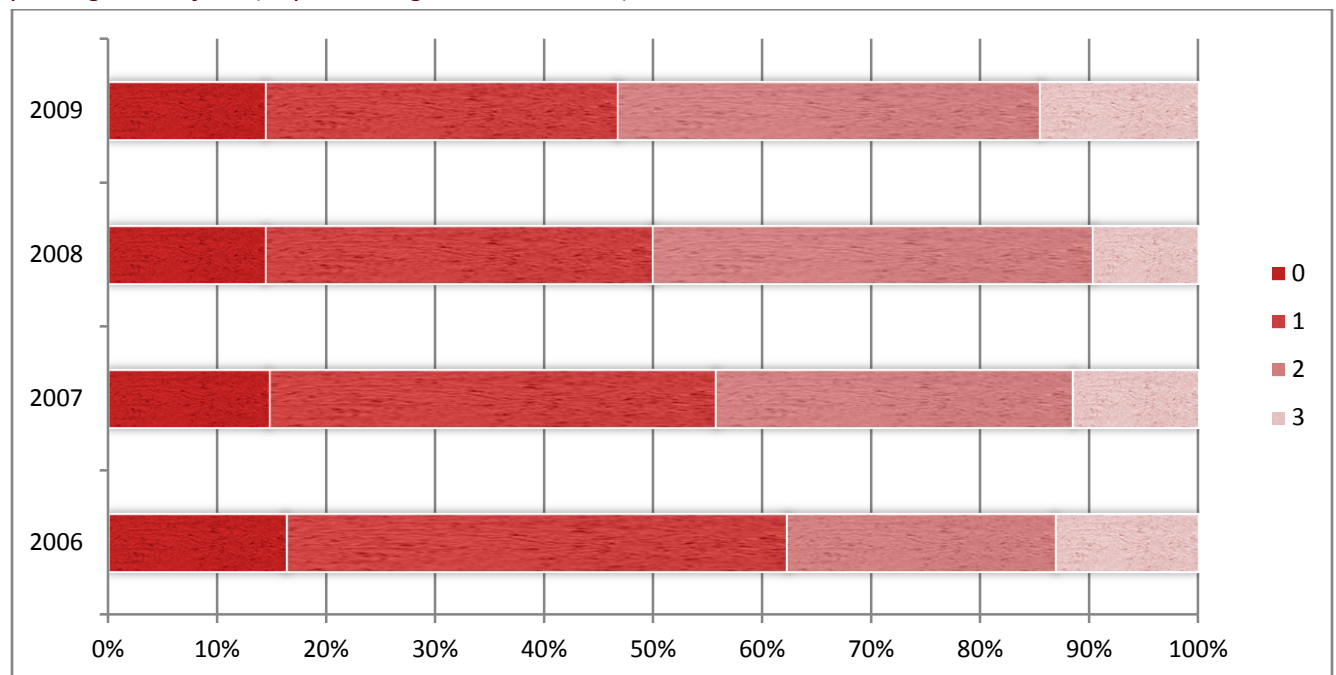
Context

De samengestelde maat voor de context van activiteiten is een optelling van het aantal verschillende contexten waarbinnen een cultuurcentrum activiteiten organiseert. Voor elke context waarbinnen activiteiten worden georganiseerd, krijgt het betreffende cultuurcentrum een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 3. In dat geval organiseert een cultuurcentrum activiteiten in het kader van zowel festivals als landelijke culturele thema's als binnen de context van uitstappen naar andere cultuurhuizen. Het minimum is een score van 0. In dat geval organiseert het cultuurcentrum geen enkele activiteit binnen één van de ze drie contexten.

Tabel 2.13: Aantal verschillende contexten waarbinnen eigen activiteiten worden georganiseerd per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Aantal contexten voor eigen activiteiten						
Registratiejaar	n	0	1	2	3	Totaal
2006	61	16,4	45,9	24,6	13,1	100,0
2007	62	14,8	41,0	32,8	11,5	100,0
2008	62	14,5	35,5	40,3	9,7	100,0
2009	62	14,5	32,3	38,7	14,5	100,0
Categorie (enkel 2009)						
A-centra	11	0,0	18,2	36,4	45,5	100,0
B-centra	20	15,0	25,0	55,0	5,0	100,0
C-centra	31	19,4	41,9	29,0	9,7	100,0

Figuur 2.12: Aantal verschillende contexten waarbinnen eigen activiteiten worden georganiseerd per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.3.3 Ondersteuning receptieve activiteiten

Omschrijving

Hoewel cultuurcentra inhoudelijk niet verantwoordelijk zijn voor receptieve activiteiten die binnen hun infrastructuur plaatsvinden, hebben zij wel de organisatorische expertise (techniek, ticketverkoop, enzovoort) en de kanalen om activiteiten te promoten die zij aan kunnen bieden ter ondersteuning van deze receptieve activiteiten. Dat bekijken we in deze paragraaf. We bestuderen in deze paragraaf ook het aandeel van receptieve activiteiten dat door lokale verenigingen of de cultuurbeleidscoördinator wordt georganiseerd.

Evolutie

Voor organisatorische ondersteuning stellen we op basis van figuur 2.13 vast dat het aandeel cultuurcentra dat deze ondersteuning biedt gelijk blijft over 2006 tot 2008 hoog en stabiel, maar in 2009 een lichte terugval van 5 procentpunten vertoont. Het aandeel cultuurcentra dat promotionele ondersteuning biedt, blijft min of meer gelijk (na een lichte toename tussen 2007 en 2008).

We zien in het tweede deel van tabel 2.14 dat gemiddeld meer dan de helft van alle receptieve activiteiten door het lokale verenigingsleven wordt georganiseerd en bijna onveranderlijk blijft (zeer lichte schommeling). Het aandeel receptieve activiteiten op conto van de cultuurbeleidscoördinator ligt met ongeveer 2 procent erg laag.

Ondersteuning receptieve activiteiten

De samengestelde maat van ondersteuning van receptieve activiteiten is opgebouwd naar mate van ondersteuning (wel of niet en indien wel organisatorisch en/of promotioneel). Indien de ondersteuning zowel organisatorisch als promotioneel is, kijken we ook naar de hoeveelheid receptieve activiteiten die door lokale verenigingen worden georganiseerd. De verdeling van deze maat per registratiejaar en naar categorie van het cultuurcentrum is opgenomen in tabel 2.15 en figuur 2.14.

Figuur 2.14 toont nogmaals dat het aandeel cultuurcentra dat organisatorisch en promotioneel ondersteuning biedt aan receptieve activiteiten met een derde redelijk stabiel blijft over de jaren. Wel neemt het aandeel cultuurcentra dat organisatorische en promotionele ondersteuning biedt en wiens receptieve aanbod voor meer dan de helft uit activiteiten van lokale verenigingen bestaat toe van 47,5% in 2006 naar ruim 53% in 2009. Ook zien we dat in 2009 het aandeel cultuurcentra dat geen ondersteuning biedt (c.q. niet heeft geregistreerd ondersteuning te bieden) aan receptieve activiteiten weer licht toeneemt.

In het tweede deel van tabel 2.15 is te zien dat het hier om cultuurcentra uit categorie B en C gaat. Als het gaat om veel ondersteuning en veel activiteiten van lokale verenigingen lopen de C-centra voorop. Bijna twee derde van de C-centra biedt beide vormen van ondersteuning en heeft een receptief aanbod dat voor meer dan de helft uit activiteiten van het lokale verenigingsleven bestaat. Bij de A-centra ligt dat aandeel nog op de helft, maar merkwaardig is dat bij de B-centra dit aandeel maar op een derde ligt.

In het kort:

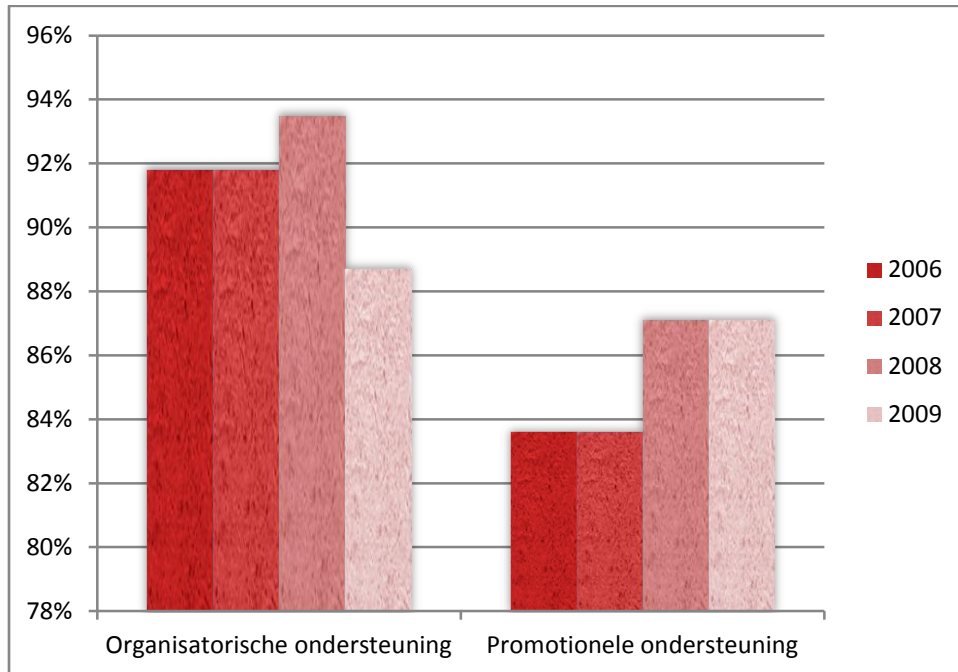
- Het aantal cultuurcentra dat organisatorische ondersteuning geeft aan receptieve activiteiten loopt iets terug van 92% in 2006 naar 89% in 2009;
- Het aantal cultuurcentra dat promotionele ondersteuning geeft aan receptieve activiteiten neemt iets toe van 84% in 2006 naar 87% in 2009;
- Ruim de helft van de cultuurcentra geeft organisatorische en promotionele ondersteuning aan receptieve activiteiten en heeft bovendien ook veel activiteiten die door lokale verenigingen worden georganiseerd.
- Het gaat hier vooral om de C-centra.

Cijfers

Tabel 2.14: Ondersteuning van receptieve activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Ondersteuning					
Organisatorisch		91,8	91,8	93,5	88,7
Promotieeel		83,6	83,6	87,1	87,1
Aandeel activiteiten van lokale verenigingen op totaal aantal receptieve activiteiten					
Gemiddelde		54,2	52,7	57,6	55,6
Mediaan		61,0	56,4	60,2	57,4
Minimum		0,0	0,0	0,0	0,0
Maximum		99,8	96,8	107,2	100,0
Std. Afwijking		31,1	26,4	26,6	28,6
Skewness		-0,5	-0,4	-0,3	-0,4
Kurtosis		-1,0	-0,6	-0,4	-0,7
Aandeel activiteiten van cultuurbeleidscoördinator op totaal aantal receptieve activiteiten					
Gemiddelde		1,5	1,8	2,5	1,7
Mediaan		0,3	0,4	0,5	0,4
Minimum		0,0	0,0	0,0	0,0
Maximum		14,6	11,9	39,3	9,9
Std. Afwijking		2,6	2,7	5,6	2,5
Skewness		2,8	1,9	5,1	1,9
Kurtosis		10,7	3,5	31,0	3,3

Figuur 2.13: Ondersteuning van receptieve activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Ondersteuning van receptieve activiteiten

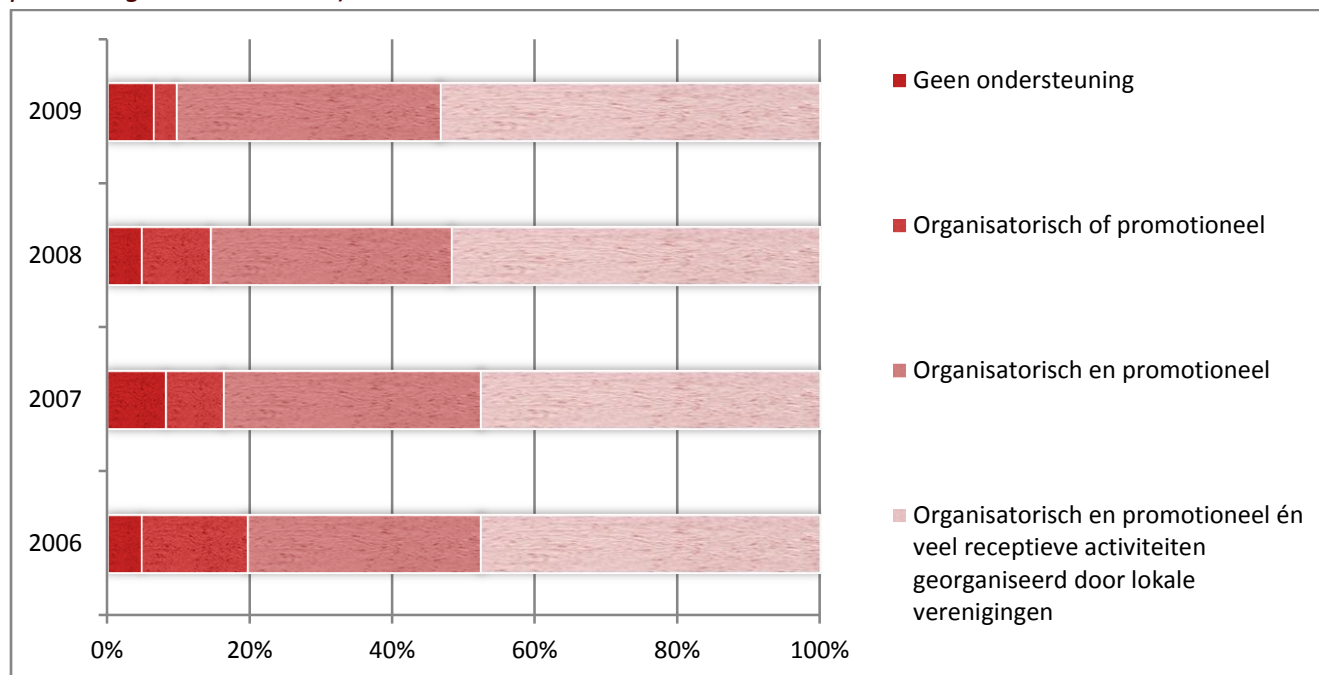
De maat die de mate van ondersteuning van receptieve activiteiten meet, is als volgt opgebouwd:

- Cultuurcentra die geen enkele vorm van ondersteuning bieden;
- Cultuurcentra die óf organisatorische óf promotionele ondersteuning bieden;
- Cultuurcentra die én organisatorische én promotionele ondersteuning bieden, maar waar het aandeel activiteiten van lokale verenigingen op het totaal aantal receptieve activiteiten lager is dan het gemiddelde van 2006 (ons referentiejaar);
- Cultuurcentra die én organisatorische én promotionele ondersteuning bieden en waar het aandeel activiteiten van lokale verenigingen op het totaal aantal receptieve activiteiten hoger is dan het gemiddelde van 2006 (ons referentiejaar).

Tabel 2.15: Mate van ondersteuning van receptieve activiteiten per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Mate van ondersteuning van receptieve activiteiten						
Registratiejaar	n	Geen ondersteuning	Organisatorisch of promotioneel	Organisatorisch en promotioneel	Organisatorisch en promotioneel én veel receptieve activiteiten georganiseerd door lokale verenigingen	Totaal
2006	61	4,9	14,8	32,8	47,5	100,0
2007	62	8,2	8,2	36,1	47,5	100,0
2008	62	4,8	9,7	33,9	51,6	100,0
2009	62	6,5	3,2	37,1	53,2	100,0
Categorie (enkel 2009)						
A-centra	11	0,0	9,1	36,4	54,5	100,0
B-centra	20	10,0	5,0	45,0	40,0	100,0
C-centra	31	6,5	0,0	32,3	61,3	100,0

Figuur 2.14: Mate van ondersteuning van receptieve activiteiten per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.4 Doelgroepen in de cultuurcentra

2.4.1 Doelgroepgerichte eigen activiteiten

Omschrijving

Cultuurcentra organiseren activiteiten speciaal gericht op jongeren, senioren, familie en scholen. Voor de eerste drie doelgroepen betreft het podiumvoorstellingen, tentoonstellingen of educatieve activiteiten. Voor scholen geldt dat er ook andere activiteiten specifiek voor deze doelgroep geregistreerd worden. In deze paragraaf bekijken we het aandeel cultuurcentra dat activiteiten voor deze doelgroepen organiseert en welk deel doelgroepgerichte activiteiten uitmaken van het totale aanbod.

Evolutie

Alle cultuurcentra organiseren activiteiten voor scholen, dus deze doelgroep is weggelaten uit tabel 2.16 en figuur 2.15. Immers, hiervoor liggen alle waarden op 100%.

In figuur 2.15 is te zien dat het aandeel cultuurcentra dat eigen activiteiten organiseert voor jongeren licht is afgenomen tussen 2006 en 2009 met 3 procentpunten. Het aandeel cultuurcentra dat activiteiten organiseert gericht op senioren is juist toegenomen. Was dit aandeel in 2006 nog 77%, dan is dat in 2009 meer dan 82%. Tot slot zien we in figuur 2.15 dat bijna alle cultuurcentra activiteiten organiseren die specifiek gericht zijn op families. In 2006 en 2007 was er één cultuurcentrum dat dit niet deed en dat aantal neemt toe naar vier cultuurcentra in 2008 en 2009.

In het tweede deel van tabel 2.16 zien we dat een derde van het totale eigen aanbod van de cultuurcentra, activiteiten zijn die op bovengenoemde doelgroepen zijn gericht (nu incl. scholen). Dit aandeel blijft ook erg stabiel over de jaren. We zien ook dat, hoewel doelgroepgerichte activiteiten uit tentoonstellingen, podium-, educatieve en andere activiteiten bestaan, podiumactiviteiten het meest voorkomen. Ruim 84% van alle doelgroepgerichte activiteiten vindt op het podium plaats en dat is een kleine afname ten opzichte van voorgaande jaren.

Doelgroepgerichte activiteiten

De samengestelde maat voor eigen activiteiten voor doelgroepen is een optelsom van het aantal doelgroepen waarvoor een cultuurcentrum eigen activiteiten voorziet. Opnieuw laten we activiteiten voor scholen buiten beschouwing, omdat alle cultuurcentra hierin voorzien. Aangezien waarde 0 vrijwel niet voorkomt, hebben we de cultuurcentra die voor geen of slechts één doelgroep eigen activiteiten voorziet samengevoegd. Naast het maximum van 3

(alle drie de doelgroepen) hebben we een score van 4 toegevoegd voor de cultuurcentra die niet alleen activiteiten aanbieden voor de drie beschreven doelgroepen maar die ook een hoger dan gemiddeld aandeel doelgroepgerichte activiteiten op het totale aanbod(2006 referentiejaar). Tabel 2.17 en figuur 2.16 geven de verdeling van deze maat weer per registratiejaar en categorie van het cultuurcentrum.

In figuur 2.16 zien we dat enerzijds het aandeel cultuurcentra dat voor geen of slechts één doelgroep activiteiten aanbiedt na een afname tussen 2006 en 2008 in 2009 met 6,5% weer op het niveau van 2006 ligt. Anderzijds, het aandeel cultuurcentra dat voor alle drie de doelgroepen activiteiten aanbiedt en daarbij nog eens een groot aandeel doelgroepgerichte activiteiten heeft, neemt toe tot 34%.

Uit het tweede deel van tabel 2.17 blijkt dat het met name de A-centra zijn die zich zowel op alle drie de doelgroepen richten alsook een groot aandeel doelgroepgerichte activiteiten hebben op hun totale eigen aanbod. Tussen de B- en C-centra zit weinig verschil in hun doelgroepwerking. De helft van de centra in beide categorieën richt zich op alle drie de doelgroepen.

Opgelet: we doen hier geen uitspraak over de mate waarin cultuurcentra aandacht besteden aan bepaalde doelgroepen. Soms uit die aandacht zich immers op andere vlakken zoals aangepaste communicatie en toeleiding. Een beperkt aantal centra kiest er ook bewust voor om inclusief te werken en een laagdrempelig aanbod aan te bieden aan al hun inwoners, zonder met labels te werken.

In het kort:

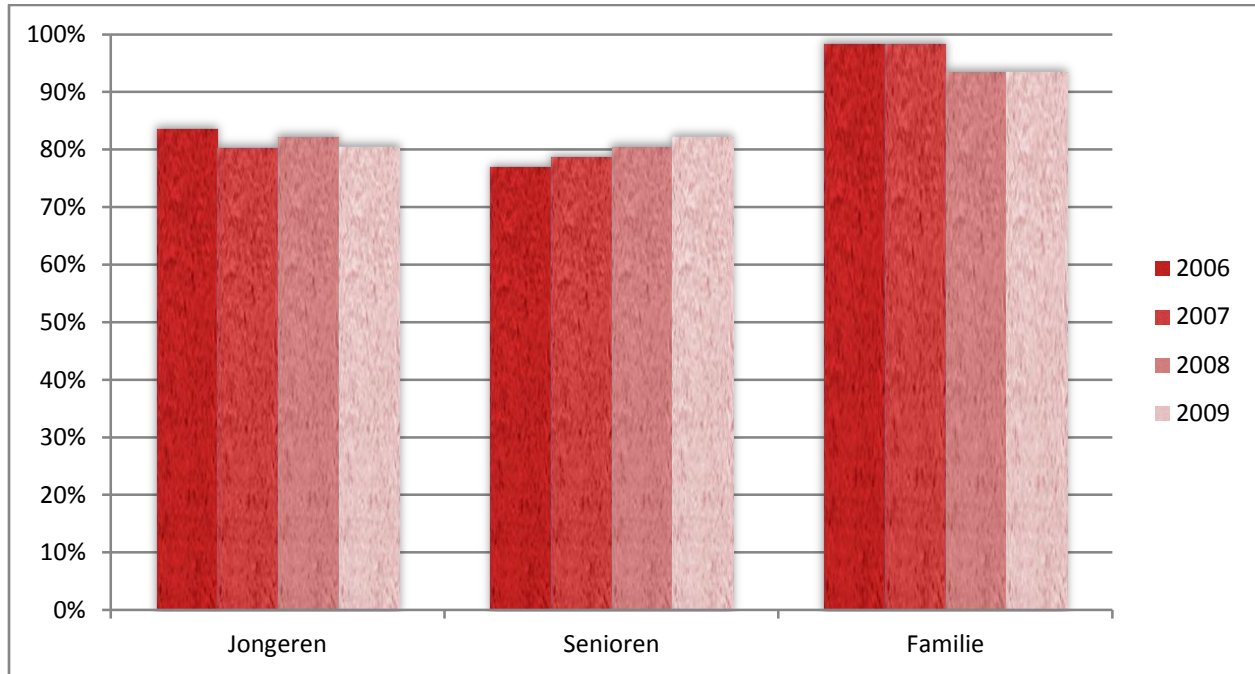
- Het aantal cultuurcentra dat activiteiten organiseert speciaal gericht op jongeren en op families neemt iets af tussen 2006 en 2009 en het aantal cultuurcentra dat activiteiten organiseert speciaal gericht op senioren neemt iets toe tussen 2006 en 2009;
- Ruim een derde van het totale eigen aanbod is gericht op doelgroepen (scholen, jongeren, senioren, familie);
- Ruim 60% van de cultuurcentra organiseert activiteiten voor zowel jongeren, als families, als senioren;
- Onder de B- en C-centra vinden we de meeste cultuurcentra die voor één of hooguit twee doelgroepen activiteiten organiseren.

Cijfers

Tabel 2.16: Eigen activiteiten voor doelgroepen per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Eigen activiteiten voor		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Jongeren		83,6	80,3	82,3	80,6
Senioren		77,0	78,7	80,6	82,3
Familie		98,4	98,4	93,5	93,5
Aandeel eigen activiteiten voor doelgroepen (incl. scholen) op totaal eigen aanbod					
	Gemiddelde	36,4	35,9	36,0	36,4
	Mediaan	33,1	34,9	34,2	37,0
	Minimum	8,7	11,2	8,1	4,0
	Maximum	88,6	83,6	104,9	69,1
	Std. Afwijking	14,5	15,6	16,3	16,2
	Skewness	1,3	0,9	1,3	0,2
	Kurtosis	2,7	1,2	4,1	-0,7
Aandeel podiumactiviteiten op totaal eigen aanbod voor doelgroepen					
	Gemiddelde	88,6	86,1	84,0	84,2
	Mediaan	94,4	94,4	91,9	89,2
	Minimum	45,7	12,5	40,6	10,3
	Maximum	100,0	100,0	100,0	100,0
	Std. Afwijking	14,7	18,7	18,4	18,1
	Skewness	-1,4	-2,0	-1,1	-1,8
	Kurtosis	1,3	4,3	0,1	4,1

Figuur 2.15: Eigen activiteiten voor doelgroepen per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

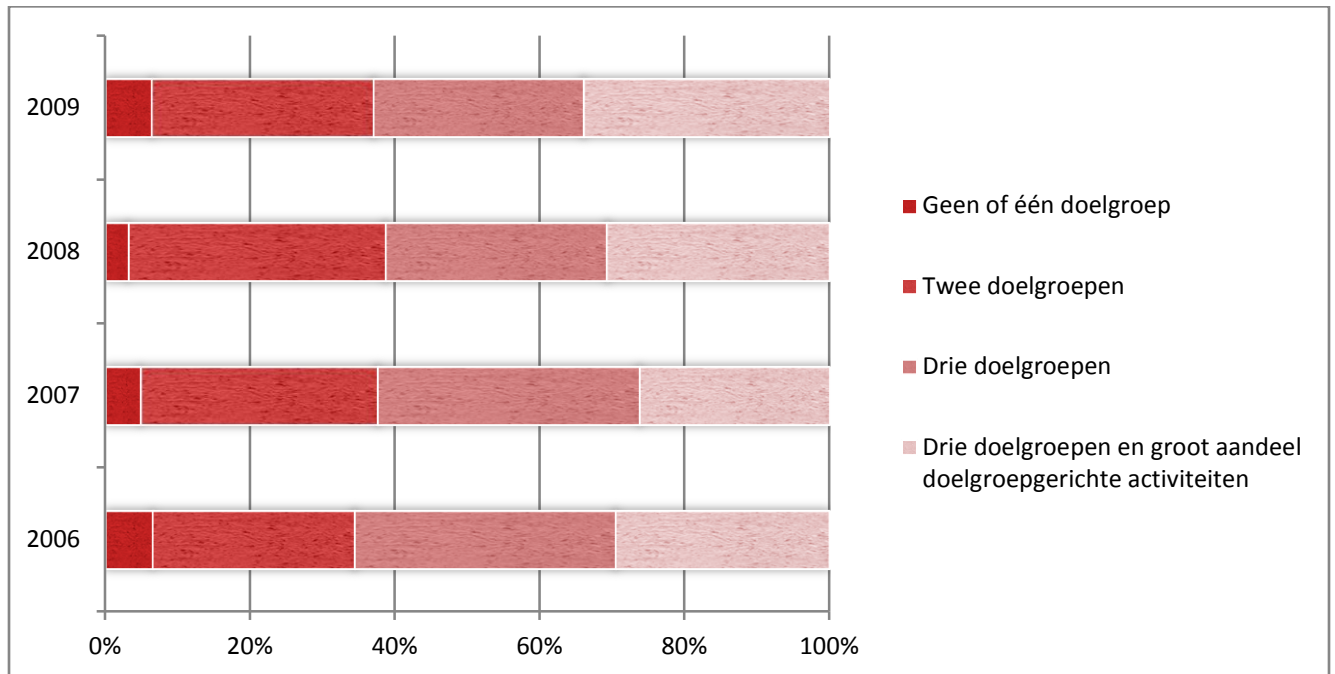
Doelgroepgerichte activiteiten

De samengestelde maat voor doelgroepgerichte activiteiten is een optelling van het aantal verschillende doelgroepen waarvoor een cultuurcentrum activiteiten organiseert. Voor elke doelgroep waarvoor activiteiten worden aangeboden krijgt het betreffende cultuurcentrum een score van +1 op deze schaal. De doelgroep Scholen wordt buiten beschouwing gelaten aangezien alle cultuurcentra hiervoor activiteiten organiseren. Het maximum is dan een score van 3. In dat geval organiseert een cultuurcentrum activiteiten voor jongeren, senioren en families. Het minimum is een score van 0. In dat geval organiseert een cultuurcentrum voor geen enkele van bovengenoemde doelgroepen activiteiten.

Tabel 2.17: Aantal doelgroepen waarvoor het cultuurcentrum eigen activiteiten organiseert per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Aantal doelgroepen						
Registratiejaar	n	Geen of één doelgroep	Twee doelgroepen	Drie doelgroepen	Drie doelgroepen en groot aandeel doelgroepgerichte activiteiten	Totaal
2006	61	6,6	27,9	36,1	29,5	100,0
2007	61	4,9	32,8	36,1	26,2	100,0
2008	62	3,2	35,5	30,6	30,6	100,0
2009	62	6,5	30,6	29,0	33,9	100,0
Categorie (enkel 2009)						
A-centra	11	0,0	9,1	45,5	45,5	100,0
B-centra	20	10,0	35,0	30,0	25,0	100,0
C-centra	31	6,5	35,5	22,6	35,5	100,0

Figuur 2.16: Aantal doelgroepen waarvoor het cultuurcentrum eigen activiteiten organiseert per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.5 Diensten in huis

Sommige cultuurcentra hebben naast het aanbod dat zij zelf vormgeven (*i.e.*, eigen activiteiten) en het aanbod dat derden in het cultuurcentrum organiseren (*i.e.*, receptieve activiteiten) een aanbod van activiteiten die quasi permanent worden georganiseerd door een dienst of instelling die elders een substantiële en structurele financiering betreft en vaak een sterke band heeft met het cultuurcentrum. Dit aanbod dat in de infrastructuur van het cultuurcentrum aanwezig is, wordt gedefinieerd als *diensten in huis*. Enkele voorbeelden zijn: lessen van een academie voor muziek, woord, dans of beeldende kunst, lessen van een Centrum voor Basiseducatie, praktijkgerichte opleidingen van bijvoorbeeld KVLV, KAV ..., Vormingpluscentra.

In deze paragraaf bekijken we het aandeel cultuurcentra dat één of meerdere van deze diensten in haar infrastructuur heeft. We maken hierbij een onderscheid tussen *creatieve diensten in huis*, dat wil zeggen, diensten in huis die een creatieve of kunstzinnige inslag hebben, en *andere diensten in huis*, waaronder de overige diensten in huis vallen.

2.5.1 Creatieve diensten in huis

Omschrijving

Onder creatieve diensten in huis verstaan we het deeltijds kunstonderwijs, opgedeeld naar DKO beeldende kunst enerzijds en DKO muziek, woord en dans anderzijds en zo ja, om hoeveel lesuren het gaat (als een soort indicatie van hoeveel/hoe vaak mensen via deze dienst in huis in het cultuurcentrum over de vloer komt). Daarnaast bekijken we ook of cultuurcentra *kunst in huis* binnen haar infrastructuur heeft en zo ja, wat het aantal abonnementen voor kunst in huis is waarvoor het cultuurcentrum zorg draagt (opnieuw als een indicatie voor het aantal mensen dat via deze dienst in huis in het cultuurcentrum over de vloer komt).

Evolutie

Ongeveer 1 op 5 cultuurcentra voorziet deeltijds onderwijs in de beeldende kunst en dat is constant over de jaren (zie tabel 2.18). Kijken we in figuur 2.17 naar deeltijds kunstonderwijs in muziek, woord en dans, dan zien we een sterke toename van 20% in 2006 naar meer dan 30% in 2009. Het gemiddeld aantal uren van dit type kunstonderwijs dat wordt gegeven binnen de cultuurcentra neemt over deze zelfde periode wel af van zo'n 3.300 uur in 2006 naar zo'n 2.800 uur in 2009 (zie tweede deel tabel 2.18). Minder dan 1 op

10 cultuurcentra heeft *kunst in huis* in haar infrastructuur en gemiddeld betreft het zo'n 275 abonnementen. Beide indicatoren blijven vrijwel onveranderd tussen 2006 en 2009.

Creatieve diensten in huis

De samengestelde maat van creatieve diensten in huis is een optelsom van het aantal verschillende creatieve diensten waarin een cultuurcentrum voorziet. De maximumwaarde van 3 komt geen enkele keer voor, dus de maat van creatieve diensten in huis loopt van 0 tot 2. Tabel 2.19 en figuur 2.18 geven de verdeling van deze maat per registratiejaar en naar categorie van het cultuurcentrum.

Figuur 2.18 toont dat het aandeel cultuurcentra dat geen enkel vorm van creatieve diensten in huis heeft, afneemt van 61% in 2006 naar 53% in 2009. In 2009 heeft 1 op 3 cultuurcentra één vorm van creatieve diensten in huis. 14,5% van de cultuurcentra heeft twee vormen van creatieve diensten binnen hun infrastructuur.

In het tweede deel van tabel 2.19 is te zien dat de A-centra en de C-centra een min of meer gelijke verdeling hebben over de samengestelde indicator van creatieve diensten in huis. Voor beide categorieën geldt dat ongeveer de helft van de cultuurcentra minstens één vorm van creatieve diensten in huis heeft. Bij de B-centra is dit een derde.

In het kort:

- Het aandeel cultuurcentra met deeltijds kunstonderwijs muziek, woord en dans binnen de infrastructuur stijgt van 20% in 2006 naar 32% in 2009;
- 1 op de 10 cultuurcentra heeft 'kunst in huis' binnen de infrastructuur;
- Ruim de helft van de cultuurcentra heeft één of twee vormen van creatieve diensten in huis;
- Het zijn met name de A- en C-centra die veel creatieve diensten in huis hebben.

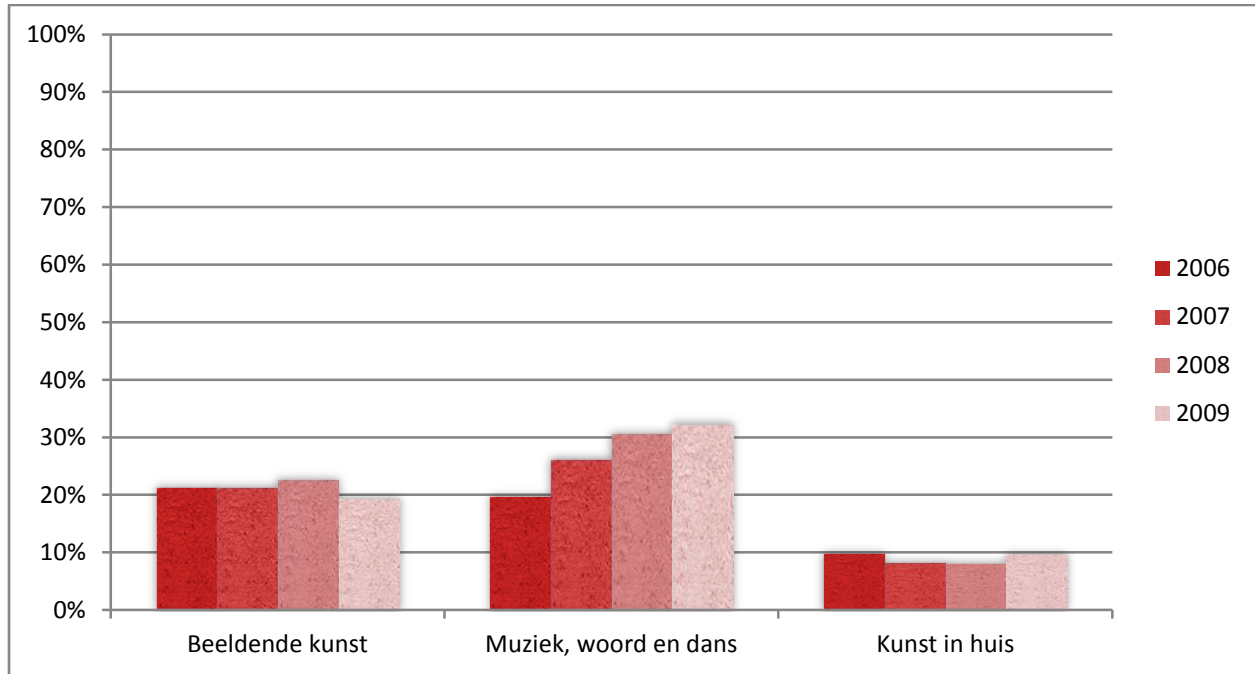
Cijfers

Tabel 2.18: Creatieve diensten in huis per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Creatieve diensten in huis					
DKO Beeldende kunst		21,3	21,3	22,6	19,4
DKO Muziek, woord en dans		19,7	26,2	30,6	32,3
Kunst in huis		9,8	8,2	8,1	9,7
Aantal uren DKO beeldende kunst*	n	13	13	14	12
	Gemiddelde	849	518	571	855
	Mediaan	370	195	258	561
	Minimum	<1	3	49	62
	Maximum	3.691	1.920	2.010	2.877
	Std. Afwijking	1.102	595	633	823
	Skewness	1,7	1,4	1,2	1,5
	Kurtosis	2,7	1,2	0,3	2,2
Aantal uren DKO muziek, woord en dans*	n	12	16	19	20
	Gemiddelde	3.319	3.232	2.671	2.813
	Mediaan	1.929	2.211	966	1.548
	Minimum	629	24	25	24
	Maximum	10.850	13.706	13.466	13.404
	Std. Afwijking	3.471	3.700	3.712	3.687
	Skewness	1,6	2,0	2,1	2,0
	Kurtosis	1,6	3,9	3,9	3,5
Aantal abonnementen kunst in huis*	n	6	5	5	6
	Gemiddelde	275	318	286	276
	Mediaan	288	296	296	295
	Minimum	57	225	229	8
	Maximum	421	443	350	469
	Std. Afwijking	122	83	48	155
	Skewness	-1,1	0,8	0,1	-0,9
	Kurtosis	2,3	0,4	-1,1	1,7

*Enkel voor de cultuurcentra die deze diensten in huis hebben

Figuur 2.17: Creatieve diensten in huis per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

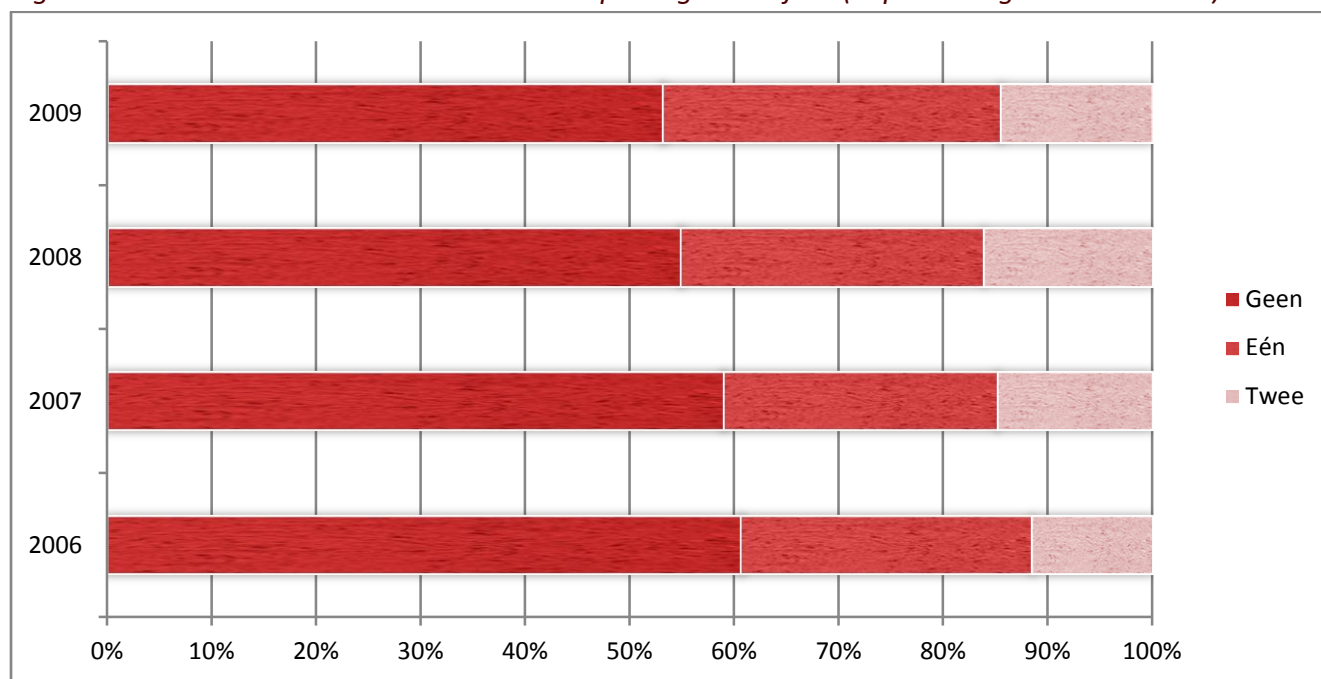
Creatieve diensten in huis

De samengestelde maat voor creatieve diensten in huis is een optelling van het aantal verschillende diensten in huis dat een cultuurcentrum heeft. Voor elke dienst in huis krijgt het betreffende cultuurcentrum een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 3. In dat geval is er in een cultuurcentrum sprake van zowel deeltijds kunstonderwijs beeldende kunst, als deeltijds kunstonderwijs muziek, woord en dans, als deelname in het project kunst in huis. Het minimum is een score van 0. In dat geval heeft een cultuurcentrum geen enkele van bovengenoemde diensten in huis.

Tabel 2.19: Aantal creatieve diensten in huis per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Aantal creatieve diensten in huis					
Registratiejaar	n	Geen	Eén	Twee	Totaal
2006	61	60,7	27,9	11,5	100,0
2007	61	59,0	26,2	14,8	100,0
2008	62	54,8	29,0	16,1	100,0
2009	62	53,2	32,3	14,5	100,0
Categorie (enkel 2009)					
A-centra	11	45,5	36,4	18,2	100,0
B-centra	20	65,0	20,0	15,0	100,0
C-centra	31	48,4	38,7	12,9	100,0

Figuur 2.18: Aantal creatieve diensten in huis per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.5.2 Andere diensten in huis

Omschrijving

Cultuurcentra hebben nog een aantal andere vormen van diensten in huis zoals centra voor basisonderwijs en volwassenonderwijs, opleidingen voor werkenden en werkzoekenden en praktijkgerichte opleidingen van verschillende aard. In deze paragraaf bekijken we het aandeel cultuurcentra dat in deze diensten in huis heeft en om hoeveel diensten in huis het gaat. Aangezien het hier om slechts één indicator gaat, wordt geen samengestelde maat gemaakt. In tabel 2.20 wordt dan ook direct de verdeling per registratiejaar en categorie van het centrum gegeven. Figuur 2.19 vormt de gebruikelijke illustratie bij de tabel.

Evolutie

Na een zeer lichte afname tussen 2006 en 2008 zien we in figuur 2.19 dat in 2009 de helft van alle cultuurcentra nog andere diensten in huis heeft. Dat is bijna gelijk aan het aandeel in 2006. Echter, het gemiddeld aantal overige diensten in huis ligt in 2009 hoger dan in 2006.

Uit tabel 2.20 lezen we opnieuw af dat er weinig verschil zit tussen de A- en de C-centra. In beide gevallen geldt dat iets meer dan de helft van de centra uit deze categorieën nog andere diensten in huis heeft. Voor de B-centra geldt dit voor iets minder dan de helft.

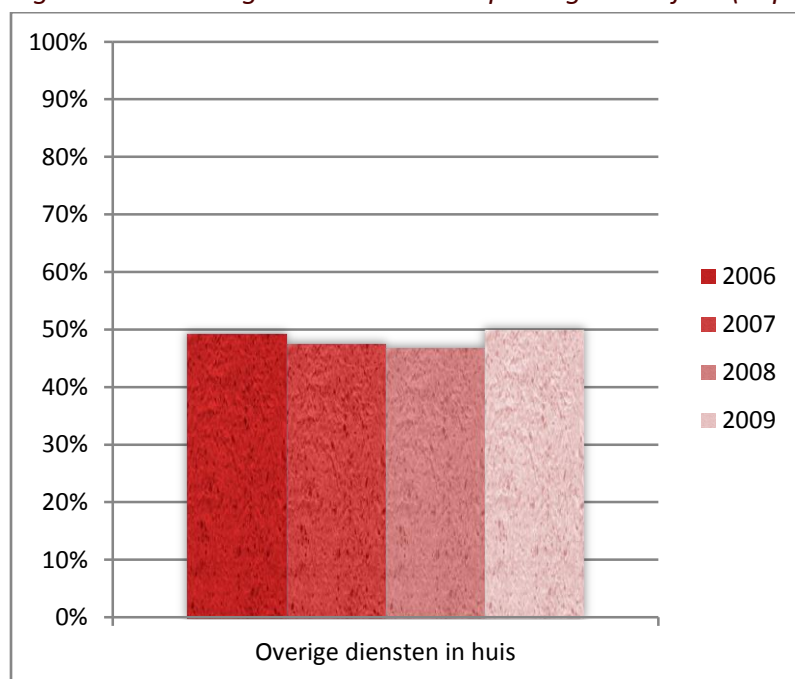
Cijfers

Tabel 2.20: Overige diensten in huis per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Overige diensten in huis		49,2	47,5	46,8	50,0
Aantal overige diensten in huis *	n	30	29	29	31
	Gemiddelde	60	79	102	70
	Mediaan	22	20	21	10
	Minimum	1	1	1	1
	Maximum	398	551	758	332
	Std. Afwijking	98	125	165	98
	Skewness	2,5	2,5	2,7	1,5
	Kurtosis	6,2	6,9	8,4	0,9
		Categorie (enkel 2009)			
		Categorie A (n=11)	Categorie B (n=20)	Categorie C (n=31)	
Overige diensten in huis		54,4	45,0	51,6	

*Enkel voor de cultuurcentra die deze diensten in huis hebben

Figuur 2.19: Overige diensten in huis per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.6 Beleid in de cultuurcentra

2.6.1 Financieel beleid in de cultuurcentra

Omschrijving

Grotere cultuurcentra hebben grotere inkomsten en uitgaven. We bekijken daarom de inkomsten en uitgaven van de cultuurcentra in verhoudingen. Met betrekking tot de inkomsten van de cultuurcentra kijken we naar het aandeel subsidies op de totale inkomsten. Deze subsidies bestaan uit de subsidies uit het Decreet Lokaal Cultuurbeleid, andere Vlaamse subsidies (bv. uit het Kunstendecreet), Provinciale en Europese subsidies, subsidies voor bijzondere statuten en overige subsidies.

Voor de uitgaven kijken we naar het aandeel dat uitgaven voor personeel, marketing en programmering uitmaken op de totale uitgaven. De totale uitgaven zijn alle uitgaven behalve de uitgaven aan leasing, investeringskosten en infrastructuur van de gebouwen. Tabel 2.21 toont de relevante statistieken van deze financiële verhoudingen per registratiejaar. De figuren 2.20 en 2.21 tonen de gemiddelde samenstelling van de inkomsten uit subsidies en de eigen inkomsten anno 2009.

Evolutie

Iets minder dan de helft van de inkomsten van de cultuurcentra komt voort uit subsidies (zie tabel 2.21). Dit aandeel blijft stabiel over de jaren. Opvallend is wel de schommeling in het minimum. In 2006 en 2008 lag het kleinste aandeel van subsidies op de totale inkomsten tussen de 23 en 30% kwart, terwijl dat in 2007 en 2009 tussen de 6 en de 10% lag.

We zien in figuur 2.20 dat bijna twee derde van alle subsidies van het Decreet Lokaal Cultuurbeleid komt. Daarnaast maken de subsidies voor bijzondere statuten met 20% het tweede grote deel uit. Subsidies van de provincie vormen met 7% ook nog een redelijk substantieel deel. Europese subsidies maken gemiddeld maar een fractie uit van de totale subsidies.

Kijken we in figuur 2.21 naar de samenstelling van de eigen inkomsten, dan zien we dat inkomsten uit de programmering twee derde van alle eigen inkomsten betekenen. Inkomsten uit concessies (*i.e.*, directe inkomsten of via uitbatingsvergoeding) en infrastructuur en materialen vormen samen bijna de rest van de eigen inkomsten.

Wat uitgaven betreft zien we dat het aandeel van de uitgaven dat gedaan wordt voor marketing rond de 3% ligt, met een piek in 2008. Echter, 2008 is een uitzondering en wordt

veroorzaakt door het hoge maximum. Kijken we naar de mediaan, dan zien we dat deze in 2008 ook rond de 3% ligt.

We merken dat de personeelskosten over de jaren telkens een iets groter deel van de uitgavenstaat gaan uitmaken. Van 48% in 2006 is dit aandeel gestegen naar 50% in 2009. De uitgaven aan de programmering blijven, daarentegen, met een kwart van de totale uitgaven redelijk stabiel. Er is wel een groot verschil van 33 procentpunten tussen het cultuurcentrum met het kleinste aandeel uitgaven aan programmering en het cultuurcentrum met het grootste aandeel uitgaven aan programmering.

Financieel beleid

Voor de samengestelde maat van financieel beleid delen we de cultuurcentra op naar de grootte van het aandeel uitgaven voor programmering, omdat dit de kerntaak is van de cultuurcentra. De cultuurcentra die veel uitgeven aan programmering delen we verder op naar de hoeveelheid uitgaven voor marketing. Tabel 2.22 en figuur 2.22 geven de verdeling van deze maat per registratiejaar en naar categorie van het cultuurcentrum.

In figuur 2.22 zien we dat tussen 2006 en 2008 het aantal cultuurcentra bij wie programmering en marketing een groot deel uitmaakt van hun totale uitgaven toeneemt met bijna 5 procentpunten. Opvallend is dat 2009 weer een terugval kent en het aandeel met 16% onder het aandeel van 2006 terecht komt. Tegelijkertijd zien we dat het aandeel cultuurcentra met een laag aandeel uitgaven aan programmering over de jaren toeneemt van 49% in 2006 naar 61% in 2009.

Vergelijken we naar categorie van het cultuurcentrum, dan valt op dat het met name de B-centra zijn die een boven gemiddeld aandeel van hun uitgaven besteden aan programmering (en marketing). Dit geldt voor de helft van de B-centra, terwijl het bij de A- en C-centra voor een derde van de cultuurcentra geldt.

In het kort:

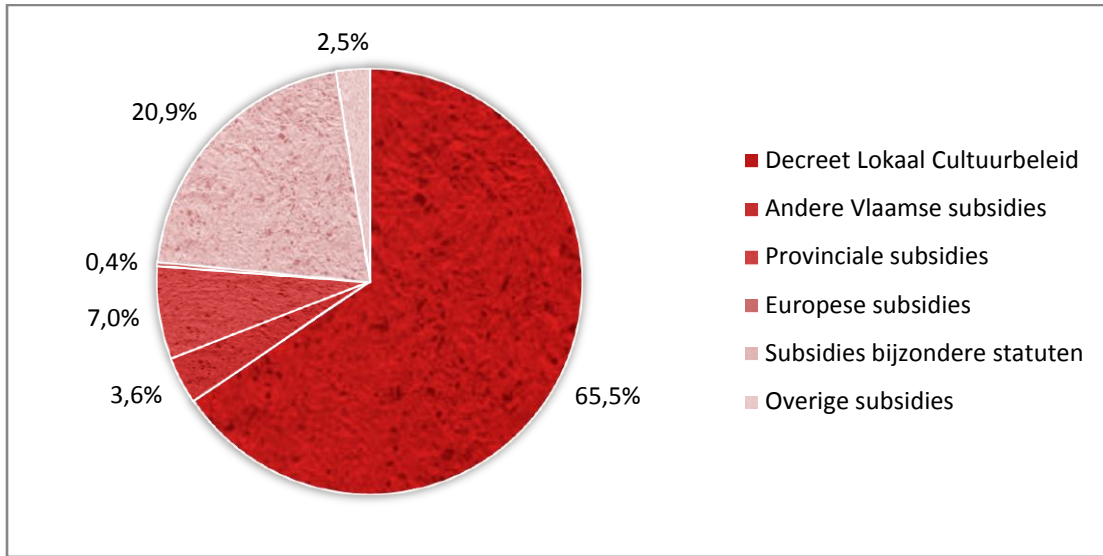
- 46% van de totale inkomsten van de cultuurcentra is afkomstig van subsidies;
- 65,5% van de subsidies van de cultuurcentra is afkomstig van het Decreet Lokaal Cultuurbeleid;
- 21% van de subsidies van de cultuurcentra is afkomstig van subsidies voor bijzondere statuten;
- 67% van de eigen inkomsten van de cultuurcentra is afkomstig uit de eigen programmering;
- De helft van de uitgaven van de cultuurcentra zijn personeelskosten en een kwart van de uitgaven van de cultuurcentra gaan naar de programmering;
- Het percentage cultuurcentra dat een relatief laag aandeel uitgaven heeft voor programmering stijgt van 49% in 2006 naar 61% in 2009;
- Het zijn vooral de A- en B-centra die relatief veel uitgeven aan programmering en aan marketing.

Cijfers

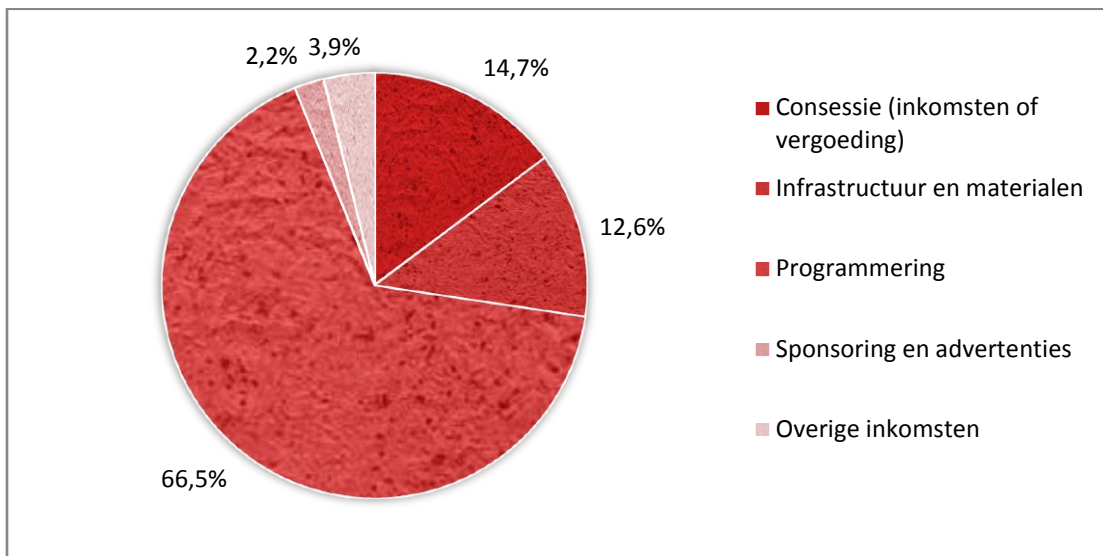
Tabel 2.21: Statistieken van indicatoren financieel beleid per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Aandeel subsidies op totale inkomsten	Gemiddelde	44,8	44,0	46,8	45,6
	Mediaan	43,0	43,0	44,8	44,8
	Minimum	23,8	6,1	29,4	9,5
	Maximum	70,5	87,8	75,8	66,2
	Std. Afwijking	11,8	14,3	11,2	10,7
	Skewness	0,3	0,6	0,4	-0,6
	Kurtosis	-0,7	1,3	-0,5	1,2
Aandeel uitgaven aan marketing op totale uitgaven	Gemiddelde	3,4	3,5	4,3	3,3
	Mediaan	3,1	3,3	3,3	2,9
	Minimum	0,6	0,8	0,3	0,5
	Maximum	10,3	9,5	46,5	9,3
	Std. Afwijking	1,8	1,7	5,7	1,7
	Skewness	1,7	1,4	6,7	1,5
	Kurtosis	4,0	2,3	49,6	3,0
Aandeel uitgaven aan personeel op totale uitgaven	Gemiddelde	47,7	48,8	49,0	49,6
	Mediaan	48,5	48,6	49,8	48,9
	Minimum	26,5	11,3	22,3	32,8
	Maximum	65,7	69,0	68,9	63,1
	Std. Afwijking	8,5	8,3	8,2	6,4
	Skewness	-0,4	-1,2	-0,6	-0,2
	Kurtosis	0,1	6,0	2,1	-0,1
Aandeel uitgaven aan programmering op totale uitgaven	Gemiddelde	26,3	26,2	24,7	26,3
	Mediaan	26,7	26,0	25,1	25,6
	Minimum	10,3	3,1	0,6	11,6
	Maximum	41,7	42,5	40,8	44,4
	Std. Afwijking	7,2	7,5	9,4	6,2
	Skewness	-0,1	-0,1	-0,8	0,3
	Kurtosis	-0,4	0,6	0,8	0,2

Figuur 2.20: Gemiddelde samenstelling totale subsidie van cultuurcentra (in 2009)

Figuur 2.21: Gemiddelde samenstelling eigen inkomsten van cultuurcentra (in 2009)

Financieel beleid

De samengestelde maat voor financieel beleid onderscheidt drie types cultuurcentra:

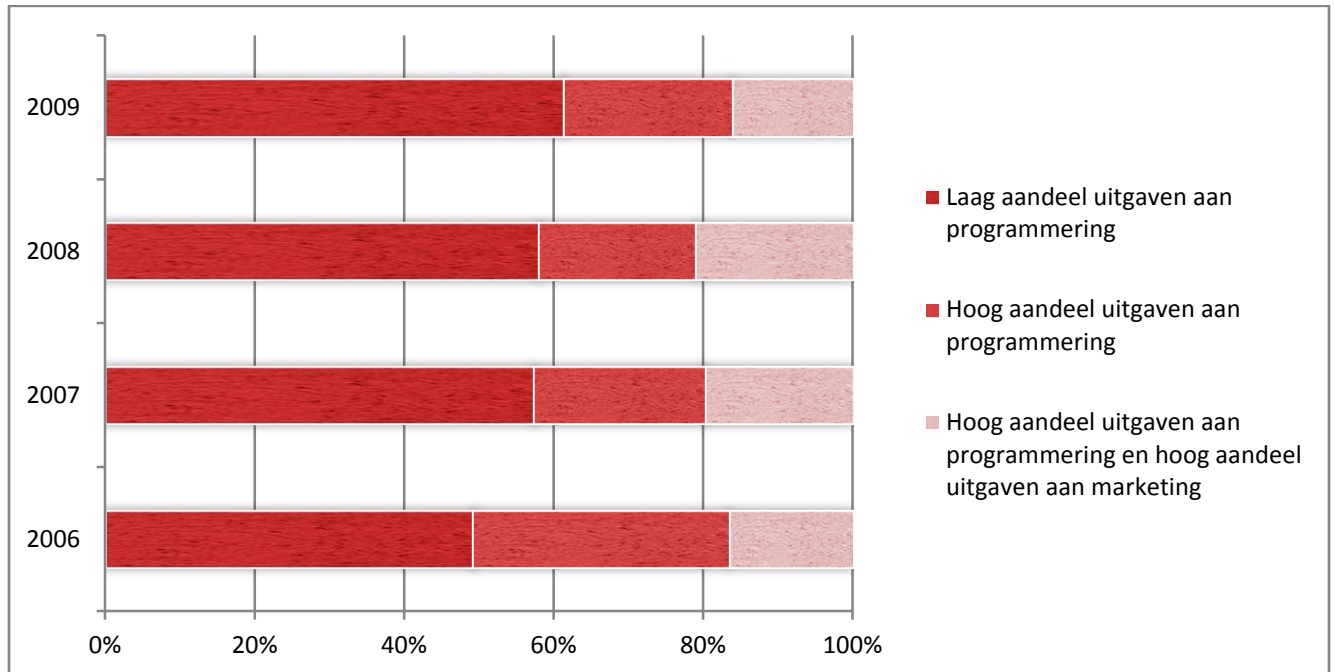
- Cultuurcentra die een beneden gemiddeld aandeel van hun uitgaven doen voor programmering;
- Cultuurcentra die een boven gemiddeld aandeel van hun uitgaven doen voor programmering;
- Cultuurcentra die naast een boven gemiddeld aandeel van hun uitgaven doen voor programmering ook nog eens bij de 33% cultuurcentra zitten met de hoogste uitgaven aan marketing (*i.e.*, het bovenste *tertiel*).

Het jaar 2006 is het referentiejaar voor het gemiddeld aandeel uitgaven. Dit wil dus zeggen dat een cultuurcentrum dat in 2009 in de categorie 'laag aandeel uitgaven aan programmering' valt, dat in dit cultuurcentrum de gemiddelde uitgaven aan programmering beneden het gemiddelde van 2006 (*i.e.*, het referentiejaar) liggen.

Tabel 2.22: Mate van uitgaven aan programmering en marketing per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Aandeel uitgaven aan programmering en marketing					
Registratiejaar	n	Laag aandeel uitgaven aan programmering	Hoog aandeel uitgaven aan programmering	Hoog aandeel uitgaven aan programmering en aan marketing	Totaal
2006	61	49,2	34,4	16,4	100,0
2007	61	57,4	23,0	19,7	100,0
2008	62	58,1	21,0	21,0	100,0
2009	62	61,3	22,6	16,1	100,0
Categorie (enkel 2009)					
A-centra	11	63,6	9,1	27,3	100,0
B-centra	20	50,0	30,0	20,0	100,0
C-centra	31	67,7	22,6	9,7	100,0

Figuur 2.22: Mate van uitgaven aan programmering en marketing per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.6.2 Personeelsbeleid in de cultuurcentra

Omschrijving

Naast grotere uitgaven en inkomsten hebben grotere cultuurcentra ook een grotere personeelsbezetting (in termen van VTE) dan kleinere cultuurcentra. Wanneer we kijken naar de personeelsbezetting van de cultuurcentra, zullen we dat daarom doen in termen van verhoudingen. Deze verhoudingen worden uitgedrukt in het *percentage gewogen VTE op het totaal gewogen VTE*.⁷ De verhoudingen die we in tabel 2.23 bekijken, zijn het percentage VTE vrouwen op het totale VTE, het percentage agogische VTE op het totale VTE en het percentage agogische VTE vrouwen op het totaal agogische VTE. Tot slot geven we ook de statistieken van het totaal aantal VTE. Figuur 2.23 geeft de opdeling van de personeelsbezetting weer naar functie (enkel voor 2009).

Evolutie

De afgelopen jaren is de verhouding mannen en vrouwen uitgedrukt in gewogen aantal VTE min of meer gelijk verdeeld gebleven (zie tabel 2.23). Ruim een kwart van het totaal aantal gewogen VTE wordt ingevuld door agogisch personeel en ook hier is nauwelijks een evolutie waarneembaar over de jaren. Wel zien we een toename in het aandeel VTE voor agogisch personeel dat door vrouwen wordt ingevuld. Met 57% in 2009 ligt dat 5 procentpunten hoger dan het jaar ervoor. We merken op dat de mediaan tussen 2006 en 2009 aanzienlijk toeneemt. In 2009 wordt in de helft van de cultuurcentra in Vlaanderen 62% of meer van het totaal aantal VTE voor agogisch personeel door vrouwen ingevuld. Het totale gemiddelde aan gewogen VTE per cultuurcentrum blijft (in absolute cijfers) met 18,6 VTE vrijwel onveranderd de afgelopen jaren.

Bestuderen we figuur 2.23, dan zien we dat in 2009 ruim een kwart van het totaal aantal gewogen VTE wordt ingevuld met leidinggevende functies. Een tweede kwart wordt ingevuld met administratieve functies, gevolgd door techniek (20%) en onderhoud en schoonmaak (18,7%). De resterende 6,5% wordt ingevuld door toezicht en bewaking en andere functies (waaronder horeca).

Personeelsbezetting

De samengestelde maat van personeelsbezetting is gebaseerd op het aandeel agogisch personeel op de totale personeelsbezetting en het totaal aantal VTE waaruit de personeelsbezetting bestaat. Een cultuurcentrum met een hoog aandeel agogisch personeel

⁷ Gewogen VTE wil zeggen dat de cijfers gecorrigeerd zijn voor langdurige onbeschikbaarheid van het personeelslid (bv. loopbaanonderbreking, langdurige ziektes, uitdiensttreding tijdens refertejaar, ...).

en een hoog totaal aantal VTE valt in de categorie *hoog*. Omgekeerd, een cultuurcentrum met een laag aandeel agogisch personeel en een laag totaal aantal VTE valt in de categorie *laag*. De overige cultuurcentra vallen in de middengroep. Binnen de categorie *hoog* maken we nog een onderscheid tussen cultuurcentra met veel en met weinig vrouwen onder het agogisch personeel. Indien een cultuurcentrum veel vrouwen onder het agogisch personeel heeft, valt het cultuurcentrum in de categorie *hoog+*.

We zien in tabel 2.24 en figuur 2.24 dat de verdeling van de cultuurcentra over deze categorieën vrijwel gelijk is gebleven in de periode 2006-2009. Ruim een derde van de Vlaamse cultuurcentra valt in de categorie *laag* en ruim de helft valt in de middencategorie. Opvallend is wel dat in 2009 drie van de vijf cultuurcentra die minstens in de categorie *hoog* vallen ook een aandeel VTE vrouwen op het totaal aantal agogisch VTE heeft dat hoger is dan 62%. Onderaan tabel 2.24 zien we ook meteen dat het hier gaat om 3 A-centra. De meeste B-centra vallen in de middencategorie en de meeste C-centra in de categorie *laag*. Met andere woorden: de typering van de personeelsbezetting is sterk gebonden aan de categorie (en daarmee aan de grootte) van het cultuurcentrum.

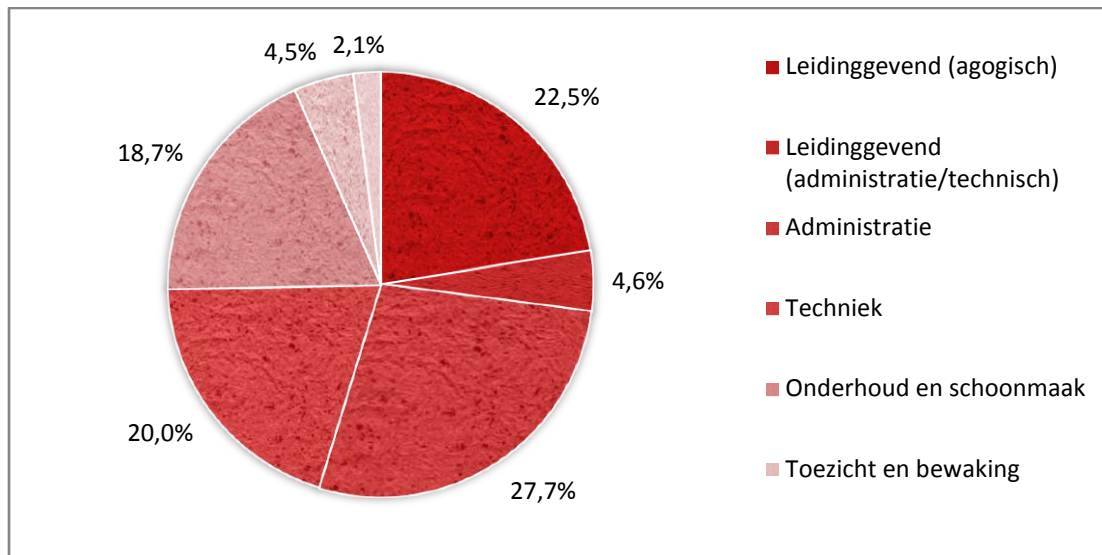
In het kort:

- De verhouding mannen/vrouwen in de personeelsbezetting van de cultuurcentra is ongeveer 50/50;
- Gemiddeld is een kwart van de personeelsbezetting van de cultuurcentra agogisch personeel;
- Van dit agogisch personeel is gemiddeld bijna 60% vrouw;
- De personeelsbezetting van de cultuurcentra bestaat gemiddeld uit 18 VTE;
- Ruim een derde van de cultuurcentra scoort laag op de maat van personeelsbezetting en nog eens ruim de helft van de cultuurcentra valt in de middengroep;
- Een kwart van de A-centra valt (als enige) in de categorie hoog+ (d.w.z. veel agogisch personeel, waarvan veel vrouwen, en een hoog totaal aantal VTE).

Tabel 2.22: Statistieken van indicatoren personeelsbeleid per registratiejaar

Indicatoren		Jaar			
		2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Aandeel VTE vrouwen op totale VTE	Gemiddelde	51,7	51,6	51,6	52,1
	Mediaan	53,0	51,3	51,7	53,4
	Minimum	26,4	27,1	26,0	32,3
	Maximum	78,6	85,9	91,7	76,2
	Std. Afwijking	12,8	12,0	12,3	10,1
	Skewness	0,1	0,2	0,6	0,2
	Kurtosis	-0,5	0,0	1,4	-0,4
Aandeel VTE agogisch op totaal VTE	Gemiddelde	26,5	25,9	27,4	27,0
	Mediaan	25,7	24,1	26,9	26,4
	Minimum	6,5	6,1	11,3	14,1
	Maximum	51,3	56,1	59,1	47,7
	Std. Afwijking	7,6	8,3	9,0	7,3
	Skewness	0,5	0,8	1,1	0,6
	Kurtosis	1,6	2,5	2,6	0,4
Aandeel VTE vrouwen op totaal agogisch VTE	Gemiddelde	53,4	53,5	52,4	56,9
	Mediaan	50,3	50,8	57,1	62,2
	Minimum	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maximum	100,0	100,0	100,0	100,0
	Std. Afwijking	31,5	31,3	31,0	31,0
	Skewness	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2
	Kurtosis	-0,9	-0,8	-0,9	-0,9
Aantal VTE	Gemiddelde	18,0	18,5	18,1	18,6
	Mediaan	13,5	14,0	13,6	13,8
	Minimum	4,6	4,5	1,9	5,2
	Maximum	75,6	75,3	74,6	79,2
	Std. Afwijking	13,3	13,8	13,9	13,8
	Skewness	2,4	2,3	2,3	2,4
	Kurtosis	7,0	6,1	6,0	6,4

Figuur 2.23: Gemiddelde samenstelling personeelsbezetting van cultuurcentra (in 2009)

Mate van personeelsbezetting

Voor de samengestelde indicator van personeelsbeleid maken we de volgende indeling:

- **Hoog** wil zeggen dat een cultuurcentrum een aandeel agogische VTE op het totaal aantal VTE heeft dat boven het gemiddelde van 2006 ligt èn een totaal aantal VTE heeft dat boven het gemiddelde van 2006 ligt;
- **Midden** wil zeggen slechts één van bovenvermelde stellingen van toepassing is;
- **Laag** wil zeggen dat geen van beide bovenvermelde stellingen van toepassing zijn.

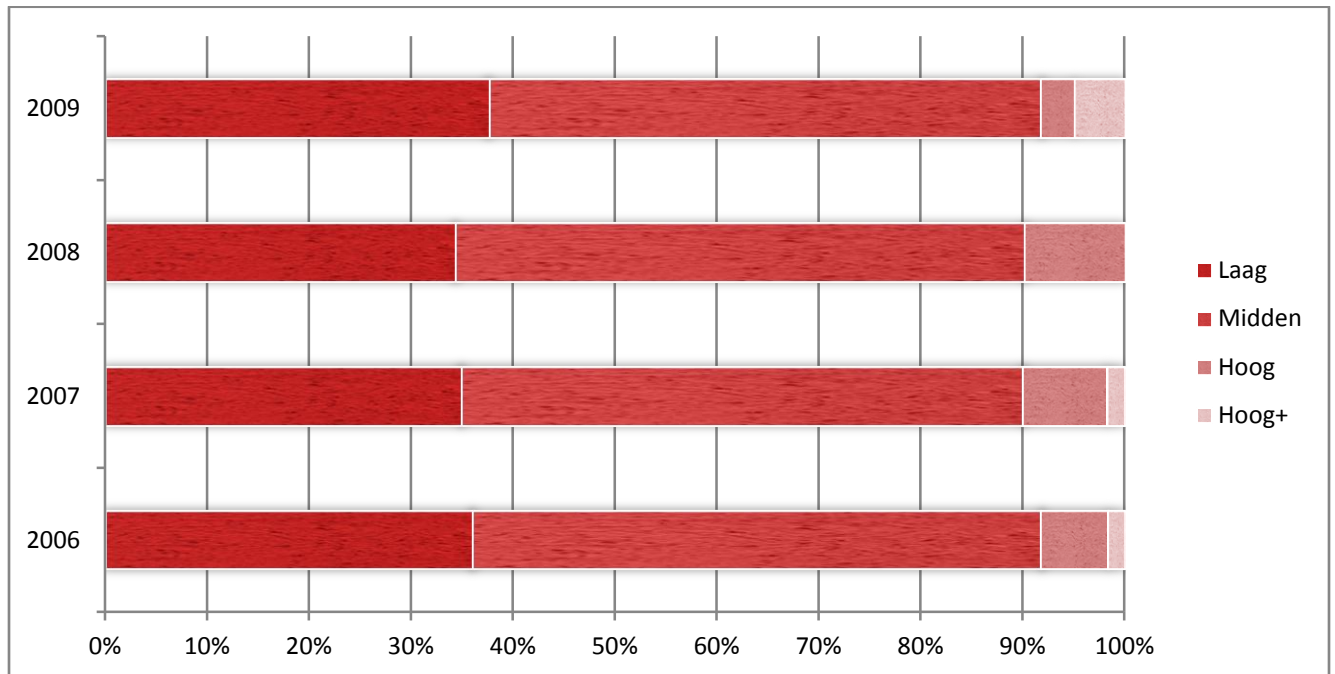
Binnen de categorie **hoog** onderscheiden we nog een extra categorie **hoog+** voor cultuurcentra die bovendien een aandeel VTE vrouwen op het totaal aantal agogische VTE hebben dat boven de mediaan van 2009 ligt.

Tabel 2.24: Mate van personeelsbezetting per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

Mate van personeelsbezetting						
Registratiejaar	n*	Laag	Midden	Hoog	Hoog+	Totaal
2006	61	36,1	55,7	6,6	1,6	100,0
2007	60	35,0	55,0	8,3	1,7	100,0
2008	61	34,4	55,7	9,8	0,0	100,0
2009	61	37,7	54,1	3,3	4,9	100,0
Categorie (enkel 2009)						
A-centra	11	0,0	63,6	9,1	27,3	100,0
B-centra	19	26,3	68,4	5,3	0,0	100,0
C-centra	31	58,1	41,9	0,0	0,0	100,0

*Enkel voor de cultuurcentra waarvan we over personeelsgegevens beschikken

Figuur 2.24: Mate van personeelsbezetting per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

2.6.3 Samenwerkingsbeleid in de cultuurcentra

Omschrijving

Een laatste beleidsgerelateerde indicator die we in deze paragraaf bekijken is de mate van (boven) lokale samenwerking met lokale verenigingen, actoren binnen en buiten de gemeente, andere cultuurcentra en de cultuurbeleidscoördinator. Indien cultuurcentra bij een vorm van samenwerking 'niet van toepassing' hebben geantwoord, noteren we dit antwoord als 'geen samenwerking'. Het uiteindelijke doel is immers, om in het volgende hoofdstuk de verschillen tussen cultuurcentra met respectievelijk veel of weinig samenwerkingsverbanden, te duiden in termen van indicatoren uit het eerste hoofdstuk.

Evolutie

In 2009 werkt 86% van de cultuurcentra wel eens samen met het lokale verenigingsleven en dat is 5 procentpunten hoger dan in 2006 (zie tabel 2.23). Dit is de enige echte evolutie die we kunnen waarnemen. Figuur 2.23 laat zien dat voor de andere samenwerkingsverbanden het aandeel cultuurcentra schommelt over de jaren. Het aandeel cultuurcentra dat samenwerkt met actoren binnen de gemeente ligt uiteindelijk in 2009 3 procentpunten hoger dan in 2006. Terwijl we zien dat het aandeel cultuurcentra dat samenwerkt met een ander cultuurcentrum of actoren buiten de gemeente in 2009 ongeveer op het niveau van 2006 ligt (respectievelijk 58 en 77%). Tot slot zien we dat ondanks een terugval in 2008 het aandeel cultuurcentra dat samenwerkt met de cultuurbeleidscoördinator in 2009 maar liefst 20 procentpunten hoger ligt in 2006. In 2009 werkt 2 op de 3 cultuurcentra wel eens samen met de cultuurbeleidscoördinator.

Samenwerkingsbeleid

De samengestelde maat van lokaal samenwerkingsbeleid meet het aantal samenwerkingsverbanden uit tabel 2.23 dat binnen een cultuurcentrum voor komt. De laagste scores (0 en 1 vormen van samenwerking) zijn samengenomen omdat cultuurcentra zonder samenwerkingsverbanden nauwelijks voorkomen. Tabel 2.24 en figuur 2.24 geven de verdeling van deze maat weer per registratiejaar en categorie van het cultuurcentrum.

Uit figuur 2.24 kunnen we opmaken dat het aandeel cultuurcentra met geen tot 4 samenwerkingsverbanden is afgenomen tussen 2006 en 2009 (met uitzondering van het jaar 2008 dat een duidelijke afwijking vertoont). Tegelijkertijd ligt het aandeel cultuurcentra waar alle vijf de samenwerkingsverbanden voorkomen in 2009 met 37% aanzienlijk hoger dan in 2006. Ging het eerst nog maar om 1 op de 4 cultuurcentra, dan is dit in 2009 toegenomen naar ruim 1 op de 3 cultuurcentra.

In het tweede deel van tabel 2.24 zien we dat bij de helft van de A- en B-centra de 5 samenwerkingsverbanden voorkomen. Bij de C-centra ligt dit iets lager. Toch kunnen we uit de tabel ook opmaken dat de C-centra, in vergelijking met de twee andere categorieën, het kleinste aandeel cultuurcentra kennen dat geen, één of maximaal twee samenwerkingsverbanden heeft.

In het kort:

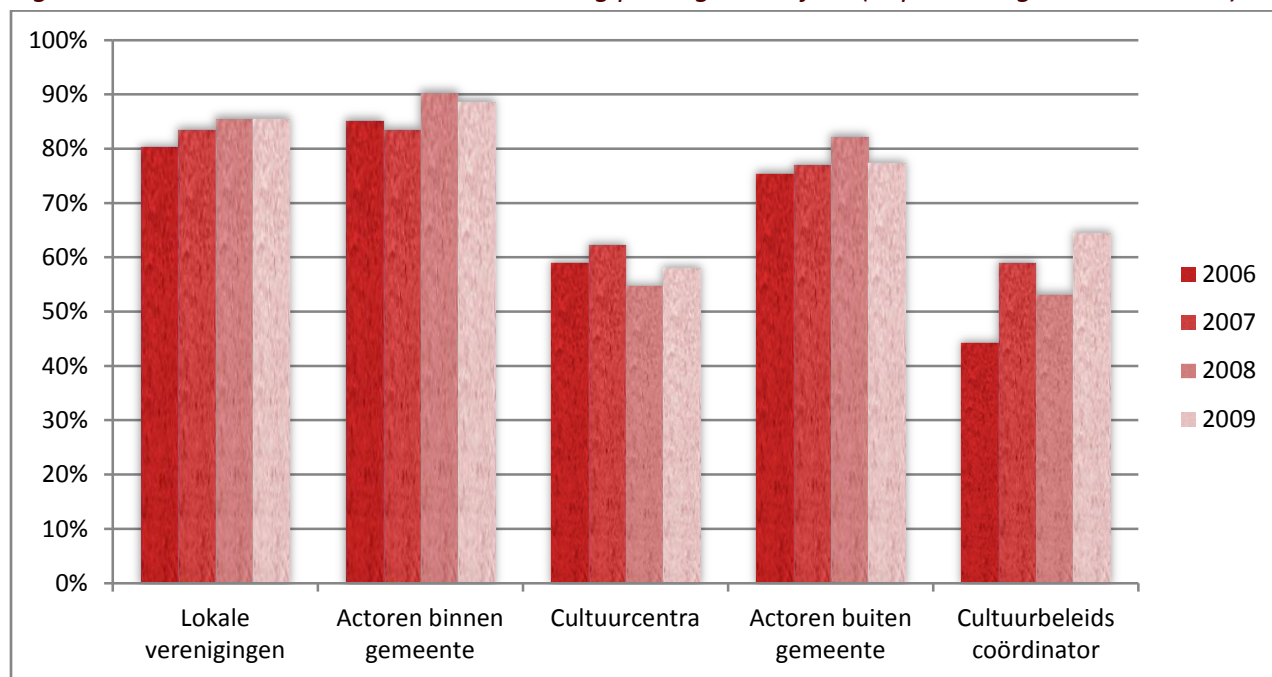
- 85% van de cultuurcentra werkt samen met lokale verenigingen en 60% van de cultuurcentra werkt samen met andere cultuurcentra;
- Het percentage cultuurcentra dat samenwerkt met de cultuurbeleidscoördinator stijgt van 44% in 2006 naar 65% in 2009;
- Het aandeel cultuurcentra dat vijf verschillende samenwerkingsverbanden heeft, stijgt van 25% in 2006 naar 37% in 2009; het betreft hier vooral de B-centra gevolgd door de A-centra.
- Slechts weinig C-centra doen niet aan samenwerking.

Cijfers

Tabel 2.23: Vormen van lokale samenwerking per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

Indicatoren	Jaar			
	2006 (n=61)	2007 (n=61)	2008 (n=62)	2009 (n=62)
Samenwerking met...				
Lokale verenigingen	80,3	83,6	85,5	85,5
Actoren binnen de gemeente	85,2	83,6	90,3	88,7
Andere cultuurcentra	59,0	62,3	54,8	58,1
Actoren buiten de gemeente	75,4	77,0	82,3	77,4
Cultuurbeleidscoördinator	44,3	59,0	53,2	64,5

Figuur 2.23: Vormen van lokale samenwerking per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

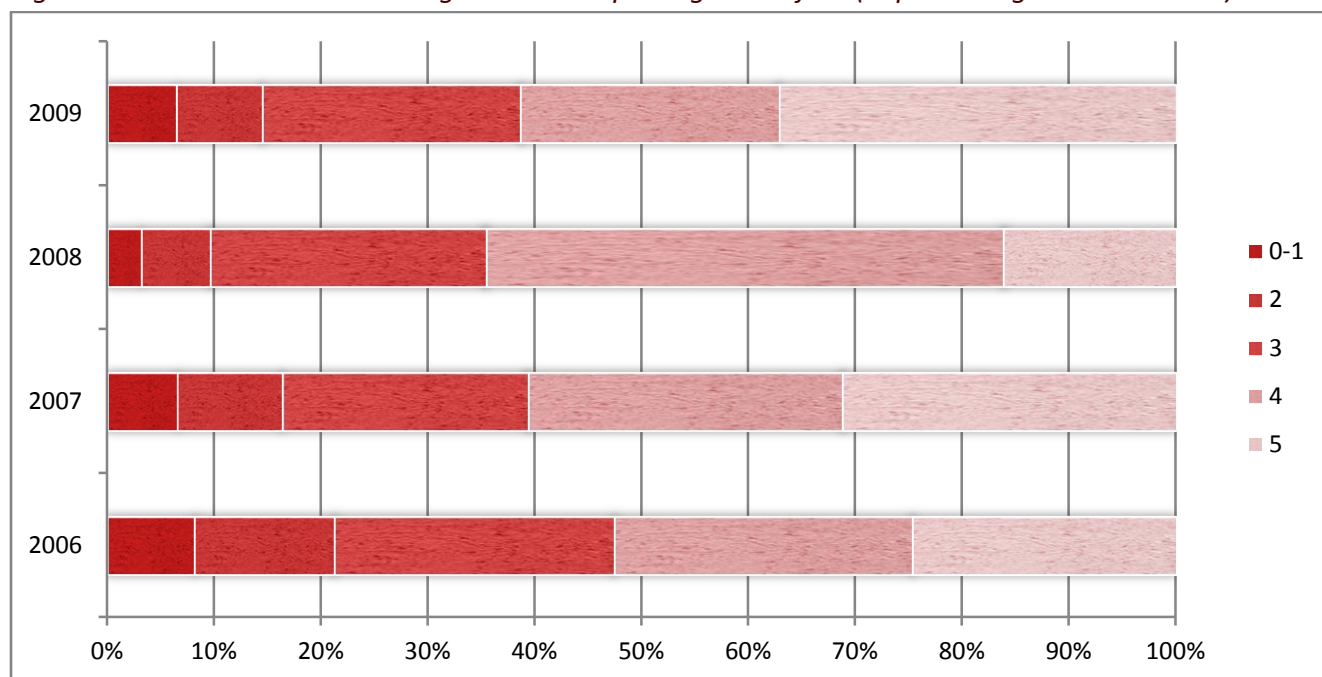
Samenwerkingsbeleid

De samengestelde maat voor samenwerkingsbeleid is een optelling van het aantal verschillende samenwerkingsverbanden dat binnen een cultuurcentrum voorkomt. Voor elk samenwerkingsverband krijgt het betreffende cultuurcentrum een score van +1 op deze schaal. Het maximum is dus een score van 5. In dat geval werkt het cultuurcentrum samen met lokale verenigingen, andere cultuurcentra, de cultuurbeleidscoördinator, en andere actoren binnen en buiten de gemeente. Het minimum is de score 0. In dat geval is er geen sprake van eender welk van de hierboven genoemde samenwerkingsverbanden binnen het cultuurcentrum.

Tabel 2.24: Aantal samenwerkingsverbanden per registratiejaar en naar categorie van het centrum (in percentage cultuurcentra)

		Aantal samenwerkingsverbanden					
Registratiejaar	n	0-1	2	3	4	5	Totaal
2006	61	8,2	13,1	26,2	27,9	24,6	100,0
2007	62	6,6	9,8	23,0	29,5	31,1	100,0
2008	62	3,2	6,5	25,8	48,4	16,1	100,0
2009	62	6,5	8,1	24,2	24,2	37,1	100,0
Categorie (enkel 2009)							
A-centra	11	9,1	9,1	0,0	36,4	45,5	100,0
B-centra	20	5,0	10,0	25,0	5,0	55,0	100,0
C-centra	31	6,5	6,5	32,3	32,3	22,6	100,0

Figuur 2.24: Aantal samenwerkingsverbanden per registratiejaar (in percentage cultuurcentra)

3. Samenhang werking en indicatoren

3.1 Inleiding

In dit laatste hoofdstuk bekijken we of er verschillen zijn tussen de cultuurcentra met betrekking tot de samengestelde indicatoren uit het vorige hoofdstuk en het aantal deelnemers in de cultuurcentra. We doen dit zowel voor de algemene als voor de meer gedetailleerde deelnemersaantallen en we behouden het onderscheid tussen exacte en geraamde aantallen zoals in hoofdstuk 1. In dit hoofdstuk is het de bedoeling dat we uitspraken kunnen doen in de zin van:

“cultuurcentra met een hoog aantal verschillende genres in hun eigen podiumaanbod (zie §2.1.2) hebben een significant hoger deelnemersaantal dan cultuurcentra met een laag aantal verschillende genres in hun eigen podiumaanbod.”

Voor elke uitspraak die we doen, vergelijken we één antwoordcategorie, in dit geval veel verschillende genres in het eigen podiumaanbod, met een andere antwoordcategorie van deze samengestelde indicator, namelijk weinig verschillende genres in het eigen podiumaanbod. De categorie waartegen we de vergelijking afzetten noemen we de *referentiecategorie*. Per samengestelde indicator nemen we een vaste referentiecategorie en meestal is dat de laagste antwoordcategorie. Hierdoor kunnen we gemakkelijk stellen of cultuurcentra die ‘meer van iets’ uit het tweede hoofdstuk hebben ook ‘meer’ of juist ‘minder’ deelnemers hebben.

We merken ook op dat we steeds over ‘samenhangen’ zullen spreken en niet over ‘effecten’. Immers, indien we een significante samenhang vaststellen, weten we niet wat oorzaak en wat gevolg is. Het kan zijn dat doordat cultuurcentra veel verschillende genres in hun eigen podiumaanbod hebben, ze meer deelnemers aantrekken, maar het kan evengoed zo zijn dat cultuurcentra met heel veel deelnemers, besluiten het aantal genres van het eigen podiumaanbod verder uit te breiden. We hebben het daarom over typerende of kenmerkende samenhangen. In geval van bovengenoemd voorbeeld stellen we vast dat cultuurcentra met een hoog aantal verschillende genres in het eigen podiumaanbod getypeerd worden door een hoog deelnemersaantal in tegenstelling tot cultuurcentra met een laag aantal verschillende genres (de referentiecategorie, aangegeven in de tabel met *ref.*).

Om te achterhalen welke samengestelde indicatoren en welke deelnemersaantallen significant samenhangen maken we gebruik van een regressieanalyse. We doen dit omdat we in deze analyse willen controleren voor de categorie van het cultuurcentrum (we spreken dan ook van *gecontroleerde samenhangen*). Immers, we hebben herhaaldelijk gezien dat, bijvoorbeeld, A-centra per definitie al anders scoren op de samengestelde indicatoren dan B- of C-centra. Aangezien het lezen en interpreteren van regressie-coëfficiënten zonder kennis van statistiek heel lastig is, hebben we, voor de statistische lezer, deze opgenomen als bijlage 4. In dit hoofdstuk beperken we ons tot het vaststellen van de samenhangen in termen van ‘positief’ en ‘negatief’. Hierbij betekent ‘positief’ dat een *hogere* score op de samengestelde indicator uit hoofdstuk 2 samengaat met een *hogere* deelnemersaantal uit hoofdstuk 1. ‘Negatief’ betekent dat een *hogere* score op de samengestelde indicator samengaat met een *lager* deelnemersaantal. In tabellen 3.1 tot 3.10 staan deze samenhangen aangeduid met een ‘+’ (voor positief) en een ‘-’ (voor negatief).

Indien binnen dezelfde indicator meerdere antwoordcategorieën een significante samenhang vertonen met dezelfde indicator van deelnemersaantallen, wordt met meerdere ‘+’ of ‘-’ tekens aangegeven welke samenhang het grootst is. Dus cultuurcentra met een boven gemiddeld en een hoog aantal verschillende genres in het eigen podiumaanbod hebben een hoger exact geteld deelnemersaantal voor podiumactiviteiten dan cultuurcentra met een laag aantal verschillende genres (*i.e.*, de referentiecategorie), maar deze samenhang is groter voor de cultuurcentra met het hoogste aantal verschillende genres (zie tabel 3.1). Dit kan zinvol zijn om te weten, want het geeft ons een antwoord op de vraag of ‘meer’ altijd ‘beter’ is (wat in dit geval zo is).

3.2 Categorie van het cultuurcentrum

In het eerste hoofdstuk van dit tweede deel hebben we al aangehaald dat de cultuurcentra in Vlaanderen opgedeeld worden in drie categorieën (A, B en C) op basis van de stedelijkheidsgraad en centrumfunctie van de gemeente waarin het cultuurcentrum zich bevindt. De subsidies die de cultuurcentra ontvangen hangen samen met deze indeling, waarbij de cultuurcentra uit de ‘grootste’ categorie (categorie A) de hoogste subsidie ontvangen en de cultuurcentra uit de ‘kleinste’ categorie (categorie C) de laagste subsidies. Deze indeling heeft geen invloed op de programmering van de cultuurcentra in zoverre dat ieder cultuurcentrum zijn eigen beleid omtrent programmering voert. De verschillen *tussen* de categorieën uiteten zich voornamelijk in financiële, personele en infrastructurele mogelijkheden, maar de verschillen *binnen* de categorieën zijn hiervoor minimaal.

Dit betekent dat we kunnen verwachten dat we voor de samengestelde indicatoren over het aanbod van de cultuurcentra (zie §2.2.1) en de deelnemersaantallen duidelijke significante

samenhangen zullen vinden, zelfs nadat we rekening houden met de verschillende categorieën van de cultuurcentra. Immers, ieder cultuurcentrum richt zijn totale aanbod anders in. Anderzijds zal het ook zo zijn dat sommige samengestelde indicatoren geen significante samenhangen zullen geven wanneer we rekening houden met de verschillende categorieën van de cultuurcentra. De reden hiervoor is dat het niet de *cultuurcentra onderling* zijn die van elkaar verschillen, maar de *categorieën onderling*. En zodra we rekening houden met de verschillen tussen categorieën zijn we alle variatie tussen de cultuurcentra kwijt en houden we geen significante samenhangen over.

Aangezien bij minstens vier van de samengestelde indicatoren significante gecontroleerde samenhangen uitblijven, vangen we dit als volgt op. Indien een samengestelde indicator (na controle voor de categorie van het cultuurcentrum) geen significante samenhang vertoont met alle deelnemersaantallen, bekijken we of deze samenhang er wel zou zijn geweest indien we *geen* rekening houden met de categorieën. Als dat zo is, komen we tot uitspraken zoals:

“Cultuurcentra met eigen activiteiten voor drie verschillende doelgroepen lijken significant meer exact getelde deelnemers aan het podiumaanbod te hebben dan cultuurcentra zonder activiteiten voor doelgroepen of met activiteiten voor slechts één doelgroep (i.e., de referentiecategorie, zie tabel 3.5), maar deze samenhang valt weg na controle voor de categorie van het cultuurcentrum.”

De meerwaarde van deze bevinding is dat we hierdoor weten dat er een positieve samenhang bestaat tussen eigen activiteiten voor alle drie de doelgroepen en deelnemers aan het podiumaanbod, maar dat deze enkel geldt *binnen* een bepaalde categorie. Stel dat het hebben van eigen activiteiten voor alle drie de doelgroepen een kenmerk is van de A-centra en stel dat een ander kenmerk van de A-centra is het hebben van hoge exact getelde deelnemers aan het podiumaanbod, dan lijkt het erop dat activiteiten voor alle drie de doelgroepen samengaat een hoog deelnemersaantal, maar dan verloopt deze samenhang *via* het feit dat het enkel A-centra betreft (in de statistiek noemt men dit een *schijnsamenhang*).

Het is bovendien extra nuttig om deze schijnsamenhangen na te gaan als gecontroleerde samenhangen uitblijven, want als we merken dat er ook geen significante samenhang is als we geen rekening houden met de categorie van het cultuurcentrum, weten we dat de betreffende samengestelde indicator helemaal geen link heeft met de deelnemersaantallen.

Indien een gecontroleerde samenhang uitblijft en er sprake is van een schijnsamenhang, dan geven we dat in tabel 3.1 tot en met 3.10 aan met een ‘▲’ voor een positief schijnverband en

een '▼' voor een negatief schijnverband. Staat er bij een samengestelde indicator geen enkel teken in de tabel onder een deelnemersaantal, dan is er sprake van geen enkele samenhang tussen deze indicator en het aantal deelnemers.

3.3 Samenhang indicatoren en algemene en gedetailleerde deelnemersaantallen

In deze paragraaf bekijken we de samenhangen tussen de samengestelde indicatoren van de kenmerken van de cultuurcentra en de indicatoren van werking van de cultuurcentra. Deze laatste indicatoren zijn uitgedrukt in deelnemersaantallen aan de eigen activiteiten. We merken op dat we hierdoor een deel van de werking van de cultuurcentra, te weten, de receptieve werking, niet kunnen vatten aangezien hiervoor geen deelnemers worden geregistreerd. Dit betekent dat we wel kunnen achterhalen of en zo ja in welke mate, de kenmerken van de receptieve werking van de cultuurcentra een samenhang vertonen met de deelnemersaantallen van de eigen werking, maar niet of kenmerken van de eigen werking een samenhang vertonen met deelnemers van de receptieve werking.

3.3.1 Aanbod van de cultuurcentra

Oriëntatie aanbod

Cultuurcentra met een boven gemiddeld aandeel eigen activiteiten, een boven gemiddeld aandeel eigen podiumactiviteiten en die een boven gemiddeld aandeel podiumactiviteiten door professionele gezelschappen laten verzorgen, hebben volgens onze indicator uit hoofdstuk 2 een *eigen oriëntatie* van het aanbod. Cultuurcentra met een beneden gemiddeld aandeel eigen activiteiten, een beneden gemiddeld aandeel eigen podiumactiviteiten en die een beneden gemiddeld aandeel podiumactiviteiten door professionele gezelschappen laten verzorgen, hebben een *receptieve oriëntatie* van hun aanbod. De cultuurcentra die tussen deze twee 'uitersten' vallen, noemen we de middengroep en dat is ook onze referentiegroep in deze analyse.

We zien in tabel 3.1 dat cultuurcentra met een eigen oriëntatie van het aanbod een samenhang vertonen met een significant lager deelnemersaantal voor eigen educatieve activiteiten (zowel exact geteld als geraamd) en voor eigen andere activiteiten (enkel exact geteld), dan cultuurcentra uit de middengroep (*i.e.*, de referentiecategorie). Aanvankelijk leek er voor deze cultuurcentra ook nog een positieve samenhang te zijn met het aantal exact getelde deelnemers aan het eigen podiumaanbod, maar dat valt weg na controle voor de categorie van het cultuurcentrum. Hetzelfde geldt voor de samenhang van eigen oriëntatie en de meer gedetailleerde deelnemersaantallen voor het professionele en het populaire podiumaanbod (enkel de exact getelde deelnemers) in tabel 3.2.

Aantal genres van eigen podiumaanbod

In totaal worden er negen genres binnen het podiumaanbod geregistreerd. Voor de samengestelde indicator hebben we dit aantal genres gecategoriseerd in *laag* (4-6 genres), *beneden gemiddeld* (7 genres), *boven gemiddeld* (8 genres) en *hoog* (9 genres). De cultuurcentra met het laagste aantal genres vormen de referentiegroep.

In tabel 3.1 zien we dat, na controle voor de categorie van het cultuurcentrum, de cultuurcentra met een boven gemiddeld of hoog aantal genres in het eigen podiumaanbod een hoger, exact geteld deelnemersaantal hebben voor het eigen podiumaanbod dan cultuurcentra met een laag aantal genres (*i.e.*, de referentiecategorie). Dit geldt ook voor de gedetailleerde deelnemersaantallen (enkel exact geteld) voor professioneel en populair podiumaanbod (zie tabel 3.2). In alle gevallen geldt dat de samenhang voor de cultuurcentra met het hoogst aantal genres het grootste is (getuige de twee '+' tekens).

Aanvankelijk werd ook een samenhang tussen een hoog aantal genres en de exact getelde deelnemers aan het eigen educatieve en andere aanbod verwacht, maar deze samenhang verdwijnt wanneer we rekening houden met de verschillende categorieën van de cultuurcentra.

Aantal soorten overig eigen aanbod

De samengestelde maat voor diversiteit van overige eigen activiteiten is een optelsom van het aantal types overige activiteiten (*i.e.*, artistieke tentoonstellingen, educatieve tentoonstellingen, andere activiteiten, educatieve activiteiten en omkaderingsactiviteiten). Hierbij groeperen we deze maat in *laag* (1-2 type activiteiten), *beneden gemiddeld* (3 type activiteiten), *boven gemiddeld* (4 type activiteiten) en *hoog* (5 type activiteiten). De groep 'laag' is de referentiecategorie.

Uit tabel 3.1 en 3.2 lezen we af dat cultuurcentra met een hoog aantal soorten overig eigen aanbod een significant hoger aantal exact getelde en geraamde deelnemers hebben voor het podiumaanbod, het educatief aanbod en het ander aanbod dan cultuurcentra met een laag aantal overige eigen activiteiten (*i.e.*, de referentiecategorie). Hetzelfde geldt voor de geraamde deelnemers aan het professionele en populaire podiumaanbod en voor de exact getelde deelnemers aan het professionele podiumaanbod. Enkele bij het exact getelde deelnemersaantal van het populaire podiumaanbod verdwijnt dit effect wanneer we de categorisering van de cultuurcentra in acht nemen.

Oriëntatie receptief aanbod

Cultuurcentra met een boven gemiddeld aandeel receptieve podiumactiviteiten en een beneden gemiddeld aandeel andere en educatieve activiteiten hebben volgens de samengestelde maat uit hoofdstuk 2 een *podium oriëntatie*. Cultuurcentra met een boven gemiddeld aandeel andere activiteiten en een beneden gemiddeld aandeel podium en educatieve activiteiten hebben een *andere activiteiten oriëntatie*. En zo hebben cultuurcentra met een boven gemiddeld aandeel educatieve activiteiten en een beneden gemiddeld aandeel podium en andere activiteiten een *educatieve oriëntatie*. Aangezien uit het vorige hoofdstuk is gebleken dat andere receptieve activiteiten de hoofdmoot uitmaken van het receptieve aanbod, wordt dit de referentiecategorie.

Cultuurcentra met een op podium en op educatieve activiteiten georiënteerd receptief aanbod lijken een hoger aantal deelnemers te hebben voor hun eigen (professioneel) podiumaanbod, maar die samenhang valt weg als gevolg van controle voor de categorie van het cultuurcentrum (zie tabel 3.1 en 3.2). Wel hebben deze cultuurcentra een lager exact en geraamd deelnemersaantal voor eigen educatieve activiteiten dan cultuurcentra waar de oriëntatie van het receptieve aanbod ligt op andere activiteiten (*i.e.*, de referentiecategorie). Hetzelfde geldt voor cultuurcentra met een educatieve oriëntatie van het receptieve aanbod. Daar komt bij dat deze cultuurcentra ook significant lagere deelnemersaantallen hebben voor het eigen podiumaanbod (enkel geraamd) en het eigen andere aanbod (exact en geraamd) dan cultuurcentra met een op andere activiteiten geënt receptief aanbod (zie tabel 3.1).

Verder zien we in tabel 3.2 nog dat cultuurcentra met een op podiumactiviteiten georiënteerd receptief aanbod een significant lager exact geteld deelnemersaantal hebben voor het eigen, populaire podiumaanbod dan cultuurcentra met een oriëntatie op andere receptieve activiteiten. Tot slot liggen de geraamde deelnemersaantallen voor het professionele en populaire eigen podiumaanbod lager bij cultuurcentra met een educatieve oriëntatie van het receptieve aanbod.

In het kort:

- Cultuurcentra met een eigen oriëntatie van het aanbod hebben lagere deelnemersaantallen voor het eigen educatieve aanbod en het eigen andere aanbod;
- Cultuurcentra met een bovengemiddeld of hoog aantal verschillende genres in het podiumaanbod hebben een hoger deelnemersaantal voor het podiumaanbod in het algemeen, maar ook voor het podiumaanbod van professionele gezelschappen en het populaire podiumaanbod;
- Alleen een heel divers overig aanbod leidt tot hogere deelnemersaantallen voor podium-, educatieve en andere activiteiten;
- Een receptief aanbod met de nadruk op podiumactiviteiten gaat samen met lagere deelnemersaantallen voor eigen educatieve activiteiten en het populaire eigen aanbod;
- Een receptief aanbod met de nadruk op educatieve activiteiten concurreert met het eigen educatieve aanbod.

Tabel 3.1: Samenhang algemene deelnemersaantallen en aanbod van de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod					
	PODIUMAANBOD		EDUCATIEF AANBOD		ANDER AANBOD	
	Exact	geraamd	exact	geraamd	exact	geraamd
Oriëntatie aanbod						
Middengroep (<i>ref.</i>)						
Eigen oriëntatie	▲		-	-	-	
Receptieve oriëntatie						
Aantal genres podiumaanbod						
Laag (<i>ref.</i>)						
Beneden gemiddeld						
Boven gemiddeld	+		▲		▲	
Hoog	++					
Aantal soorten overig eigen aanbod						
1-2 (<i>ref.</i>)						
3						
4						
5	+	+	+	+	+	+
Oriëntatie receptief aanbod						
Andere act. georiënteerd (<i>ref.</i>)						
Podium georiënteerd	▲		--	-		
Educatief georiënteerd	▲	-	-	--	-	-

Tabel 3.2: Samenhang gedetailleerde deelnemersaantallen en aanbod van de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod			
	PROFESSIONEEL PODIUMAANBOD		POPULAIR PODIUMAANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd
Oriëntatie programmering				
Middengroep (ref.)				
Eigen oriëntatie	▲		▲	
Receptieve oriëntatie				
Aantal genres podiumaanbod				
Laag (ref.)				
Beneden gemiddeld				
Boven gemiddeld	+		++	
Hoog	++		+	
Aantal soorten overig eigen aanbod				
1-2 (ref.)				
3				
4				
5	+	+	▲	+
Oriëntatie receptief aanbod				
Andere act. georiënteerd (ref.)				
Podium georiënteerd	▲		-	
Educatief georiënteerd	▲	-		-

3.3.2 Organisatie van de cultuurcentra

Aantal activiteiten extra muros en/of in de openlucht

De samengestelde maat meet het aantal activiteiten dat buiten de eigen infrastructuur wordt georganiseerd. Er wordt een onderscheid gemaakt naar weinig, gemiddeld en veel activiteiten (op basis van *tertielen*).

We zien dan in tabel 3.3 dat het organiseren van veel activiteiten extra muros en/of in de openlucht samenhangt met significant hogere deelnemersaantallen (exact en geraamd) voor het podiumaanbod, het educatieve aanbod en het andere aanbod in vergelijking met cultuurcentra die weinig activiteiten extra muros en/of in de openlucht organiseren (*i.e.*, de referentiecategorie). Enige uitzondering is het exact geteld aantal deelnemers aan het andere aanbod. Ook de waarden voor exact getelde en geraamde deelnemersaantallen voor het professionele podiumaanbod en de geraamde deelnemersaantallen voor het populaire podiumaanbod liggen hoger bij cultuurcentra die veel activiteiten extra muros en/of in de openlucht organiseren (zie tabel 3.4).

Aantal contexten van het eigen aanbod

Naast de reguliere programmering van het eigen aanbod hebben cultuurcentra vaak ook een aanbod binnen de context van festivals, landelijke culturele thema's en/of een groepsuitstap naar een ander cultuurhuis. De samengestelde maat is een optelsom van het aantal contexten waarbinnen een cultuurcentrum een deel van haar programmering kadert. De referentiecategorie is '0' (*i.e.*, cultuurcentra die niets binnen bovengenoemde contexten programmeren).

In tabel 3.3 en 3.4 vinden we één significante samenhang terug: cultuurcentra die binnen alle drie de contexten een deel van hun eigen aanbod kaderen hebben een significant hoger exact geteld deelnemersaantal dan cultuurcentra die binnen geen enkele context een deel van hun eigen programmering kaderen (*i.e.*, de referentiecategorie). Wel lijken cultuurcentra met activiteiten binnen twee of drie contexten ook een hoger exact geteld deelnemersaantal te hebben voor het eigen (professionele en populaire) podiumaanbod en het andere eigen aanbod en een hoger geraamd aantal deelnemers voor het eigen educatieve aanbod. Houden we echter rekening met de categorisering van de cultuurcentra, dan vallen deze verbanden weg en gaat het dus om schijnverbanden.

Ondersteuning receptief aanbod

In deze samengestelde maat onderscheiden we cultuurcentra die een sterke organisatorische of promotionele ondersteuning van het receptieve aanbod bieden, cultuurcentra die beide bieden, en cultuurcentra die beide vormen van ondersteuning geven maar daar bovenop ook nog veel activiteiten van lokale verenigingen hebben in hun receptieve aanbod. De cultuurcentra die geen ondersteuning bieden, beschouwen we als de referentiecategorie.

Ook hier zien we aan de lege cellen in tabel 3.3 er geen sprake is van een significante gecontroleerde of schijnsamenhang met de mate van ondersteuning van het receptieve aanbod en de verschillende deelnemersaantallen uit het eerste hoofdstuk. Enerzijds is dit logisch omdat deze deelnemersaantallen betrekking hebben op de eigen activiteiten van de cultuurcentra. Anderzijds is dit onverwacht, want in §3.2.1. hebben we gezien dat bepaalde oriëntaties van het receptieve aanbod wel significant (negatief) samenhangen met het aantal deelnemers voor een aantal vormen van het eigen aanbod. Zeer actieve ondersteuning van het receptieve aanbod zou dit hebben kunnen versterken, maar dergelijke samenhangen blijven dus uit.

In tabel 3.4 vinden we één samenhang terug die significant is. Cultuurcentra die enkel organisatorisch of promotioneel ondersteuning bieden aan receptieve activiteiten hebben een lager exact geteld deelnemers aantal voor het populaire podiumaanbod.

In het kort:

- Cultuurcentra die veel activiteiten extra muros en/of in de openlucht organiseren hebben hogere deelnemersaantallen dan cultuurcentra die dat niet doen;
- Cultuurcentra die binnen veel verschillende contexten (landelijke evenementen, festivals, bezoeken aan andere cultuurhuizen) activiteiten organiseren hebben een hoger deelnemersaantal aan het educatieve aanbod (exact geteld);
- Het bieden van ondersteuning aan receptieve activiteiten heeft vrijwel geen invloed op de deelnemersaantallen aan het eigen aanbod.

Tabel 3.3: Samenhang algemene deelnemersaantallen en organisatie van de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod					
	PODIUMAANBOD		EDUCATIEF AANBOD		ANDER AANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd	exact	geraamd
Aantal locaties eigen aanbod						
1 (ref.)						
2						+
3	+	+	+	+		
Aantal contexten eigen aanbod						
0 (ref.)						
1						
2	▲				▲	
3	▲		+	▲		
Ondersteuning receptief aanbod						
Geen (ref.)						
Organisatorisch of promotioneel						
Organisatorisch en promotioneel						
Org. en prom. en veel receptieve activiteiten van lokale verenigingen						

Tabel 3.4: Samenhang gedetailleerde deelnemersaantallen en organisatie van de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod			
	PROFESSIONEEL PODIUMAANBOD		POPULAIR PODIUMAANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd
Aantal locaties eigen aanbod				
1 (ref.)				
2				
3	+	+		+
Aantal contexten eigen aanbod				
0 (ref.)				
1				
2	▲			
3	▲			▲
Ondersteuning receptief aanbod				
Geen (ref.)				
Organisatorisch of promotioneel				-
Organisatorisch en promotioneel				
Org. en prom. en veel receptieve activiteiten van lokale verenigingen				

3.3.3 Doelgroepen in de cultuurcentra

Een cultuurcentrum kan ervoor kiezen bepaalde eigen activiteiten speciaal te programmeren voor doelgroepen. Deze doelgroepen zijn scholen, familie en jongeren. De samengestelde maat is een optelsom van het aantal doelgroepen waarvoor een cultuurcentrum programmeert. Bij cultuurcentra die voor alle drie de doelgroepen programmeren maken we nog een extra onderscheid tussen de cultuurcentra die daarenboven nog eens een groot aantal van deze doelgroepgerichte activiteiten programmeert en cultuurcentra die dat niet doen. Cultuurcentra die voor geen of één enkele doelgroep programmeren vormen de referentiegroep.

Tabel 3.5 en 3.6 toont geen enkele significante samenhang tussen het aantal doelgroepen waarvoor een cultuurcentrum programmeert en de verschillende deelnemersaantallen. Wel zien we dat het er op lijkt dat cultuurcentra die voor alle drie de doelgroepen programmeren, een hoger aantal exact getelde deelnemers hebben voor het (professionele en populaire) podiumaanbod. Deze samenhang valt echter weg wanneer we de categorieën van cultuurcentra in rekening brengen.

In het kort:

Er is geen significante samenhang tussen het aantal doelgroepen waarvoor een cultuurcentrum activiteiten organiseert en de verschillende deelnemersaantallen.

Tabel 3.5: Samenhang algemene deelnemersaantallen en doelgroepen in de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod					
	PODIUMAANBOD		EDUCATIEF AANBOD		ANDER AANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd	exact	geraamd
Eigen activiteiten doelgroepen						
Geen of één (ref.) twee drie drie en veel doelgroepgerichte activiteiten		▲				

Tabel 3.6: Samenhang gedetailleerde deelnemersaantallen en doelgroepen in de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod			
	PROFESSIONEEL PODIUMAANBOD		POPULAIR PODIUMAANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd
Eigen activiteiten doelgroepen				
Geen of één (ref.) twee drie drie en veel doelgroepgerichte activiteiten		▲	▲	

3.3.4 Diensten in huis

Creatieve diensten in huis

Onder creatieve diensten in huis verstaan we het deeltijds kunstonderwijs, opgedeeld naar DKO beeldende kunst enerzijds en DKO muziek, woord en dans anderzijds, en het project 'kunst in huis'. Voor de samengestelde maat tellen we het aantal diensten in huis op, waarbij het minimum van 0 de referentiecategorie is en het maximum van 3 niet voorkomt.

Cultuurcentra die twee van de drie vormen van creatieve diensten in huis binnen hun infrastructuur hebben, hebben een significant hoger geraamd deelnemersaantal voor het eigen (professionele en populaire) podiumaanbod, educatieve aanbod en andere aanbod

dan cultuurcentra zonder creatieve diensten in huis (*i.e.*, de referentiecategorie). Daarnaast hebben deze cultuurcentra ook een hoger exact deelnemers aantal voor het eigen educatieve aanbod. Tot slot hebben ook cultuurcentra met één vorm van creatieve diensten in huis een hoger geraamd deelnemers aantal voor hun eigen educatief aanbod, maar deze samenhang is wel kleiner dan bij cultuurcentra met twee vormen van creatieve diensten in huis.

Overige diensten in huis

Onder overige diensten in huis vallen centra voor basisonderwijs en volwassenonderwijs, opleidingen voor werkenden en werkzoekenden en praktijkgerichte opleidingen van verschillende aard. De samengestelde maat is nu een dummyvariabele, dat wil zeggen, we kijken enkel naar het wel of niet hebben van overige diensten in huis.

We zien in elke tabel (3.7 en 3.8) slechts één significant effect, namelijk cultuurcentra met overige diensten in huis hebben een significant lager exact geteld deelnemersaantal voor het eigen podiumaanbod en het eigen professionele podiumaanbod dan cultuurcentra zonder een vorm van overige diensten in huis (*i.e.*, de referentiecategorie).

In het kort:

- Cultuurcentra met meerdere creatieve diensten in huis hebben een hoger deelnemersaantal voor educatieve activiteiten (exact geteld en geraamd);
- Cultuurcentra met meerdere creatieve diensten in huis hebben ook hogere geraamde deelnemersaantallen voor podium- en andere activiteiten;
- Overige diensten in huis hebben vrijwel geen invloed op de deelnemersaantallen aan het eigen aanbod.

Tabel 3.7: Samenhang algemene deelnemersaantallen en diensten in huis

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod					
	PODIUMAANBOD		EDUCATIEF AANBOD		ANDER AANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd	exact	geraamd
Aantal creatieve diensten in huis						
Geen (ref.)						
1				+		
2		+	+	++		+
Overige diensten in huis						
Geen (ref.)						
Wel	-					

Tabel 3.8: Samenhang gedetailleerde deelnemersaantallen en diensten in huis

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod			
	PROFESSIONEEL PODIUMAANBOD		POPULAIR PODIUMAANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd
Aantal creatieve diensten in huis				
Geen (ref.)				
1				
2		+	+	+
Overige diensten in huis				
Geen (ref.)				
Wel	-			

3.3.5 Beleid in de cultuurcentra

Uitgaven aan programmering en marketing

Voor deze samengestelde maat groeperen we de cultuurcentra in drie groepen: cultuurcentra die een beneden gemiddeld aandeel van hun uitgaven doen voor programmering (dit wordt de referentiecategorie), cultuurcentra die een boven gemiddeld aandeel van hun uitgaven doen voor programmering, en cultuurcentra die naast een boven gemiddeld aandeel van hun uitgaven doen voor programmering ook nog eens qua uitgaven voor marketing in het hoogste tertiel zitten.

Tabel 3.9 toont dat cultuurcentra met hoge uitgaven aan programmering en marketing een hoger exact geteld aantal deelnemers hebben voor het eigen podiumaanbod dan cultuurcentra met lage uitgaven voor programmering (*i.e.*, de referentiegroep). Hetzelfde geldt voor het exact geteld deelnemersaantal voor professionele podiumactiviteiten. Aanvankelijk lijkt het er op dat deze cultuurcentra ook een hoger aantal exact getelde

deelnemers hebben voor het andere eigen aanbod, maar deze samenhang valt weg wanneer we rekening houden met de categorieën van de cultuurcentra.

Personeelsbezetting

De samengestelde maat voor het personeel in de cultuurcentra is gebaseerd op het aandeel VTE agogisch personeel op het totale aantal VTE en de omvang van het personeel in termen van totaal aantal VTE. Indien een cultuurcentra op beide items boven het gemiddelde scoort, behoort het tot de groep *hoog*. Indien een cultuurcentra op één van beide items boven gemiddeld scoort, behoort het tot de groep *midden*. De overige cultuurcentra vallen in de groep *laag* (dat is ook de referentiecategorie). De groep *hoog+* zijn de cultuurcentra die normaal in de categorie *hoog* zouden vallen, maar omwille van hun groot aandeel VTE vrouwelijk agogisch personeel apart worden genomen.

We zien in tabel 3.9 dat zelfs wanneer we rekening houden met de verschillen in grootte (of categorie) van de cultuurcentra, de cultuurcentra met veel agogisch personeel (in termen van gewogen VTE) en met een hoog aantal VTE, een significant hoger exact geteld deelnemersaantal hebben voor het eigen podiumaanbod dan cultuurcentra met weinig agogisch personeel en een laag aantal VTE (*i.e.*, de referentiecategorie). Deze vaststelling blijft stand houden wanneer we het eigen podiumaanbod opdelen naar professioneel en populair podiumaanbod (zie tabel 3.10). Voor beide vormen ligt het exact getelde deelnemersaantal hoger voor de cultuurcentra die qua personeel in de groep *hoog* vallen.

Aanvankelijk lijkt het er op dat cultuurcentra met óf een hoog aandeel agogisch personeel (in gewogen VTE) óf een hoog aantal VTE een hoger exact geteld deelnemersaantal hebben voor het andere eigen aanbod, maar dit effect verdwijnt wanneer we rekening houden met de categorie van het cultuurcentrum. Uit paragraaf 2.5.2 van het vorige hoofdstuk, weten we dat het vooral de B-centra zijn die in deze middengroep vallen. We vermoeden dat cultuurcentra uit categorie B gekenmerkt worden door zowel een hoog aantal deelnemers aan het eigen andere aanbod, als door een personeelsbezetting cf. de middengroep. Hierdoor ontstaat het *schijnverband* dat we terugvinden in tabel 3.9.

Aantal samenwerkingsverbanden

Cultuurcentra werken voor sommige activiteiten samen met lokale verenigingen, actoren binnen en buiten de gemeente, andere cultuurcentra en de cultuurbeleidscoördinator. Het aantal samenwerkingsverbanden waarvan voor een cultuurcentrum sprake is, is de score op de samengestelde maat. Geen of één enkel samenwerkingsverband is de referentiegroep.

De lege cellen in zowel tabel 3.9 als 3.10 duiden er op dat, of we nu wel of niet rekening houden met de categorie van het cultuurcentrum, er geen enkele significante samenhang bestaat tussen het aantal samenwerkingsverbanden en de verschillende deelnemersaantallen uit hoofdstuk 1. Dit wil niet per sé zeggen dat het niet uitmaakt of cultuurcentra nu wel of niet samenwerken met andere (culturele) actoren. We bekijken hier de samenhang met deelnemersaantallen voor het eigen podiumaanbod, niet voor receptieve activiteiten. Het kan evengoed zijn dat deze samenwerkingsverbanden wel tot meer deelnemers aan het receptieve aanbod leiden en dat veel deelnemers aan het receptieve aanbod vervolgens leidt tot meer deelnemers aan het eigen aanbod. Echter, deze veronderstelling kunnen we niet staven omdat deelnemersaantallen voor het receptieve aanbod niet geregistreerd worden.

In het kort:

- Cultuurcentra met hoge uitgaven aan programmering en marketing hebben een hoger exact geteld deelnemersaantal voor het eigen podiumaanbod en voor het eigen professioneel podiumaanbod;
- Cultuurcentra met een groter aandeel hooggeschoold personeel hebben een hoger exact geteld deelnemersaantal voor het eigen podiumaanbod en voor het eigen professionele podiumaanbod;
- Het aantal samenwerkingsverbanden dat een cultuurcentrum heeft, hangt niet direct samen met de deelnemersaantallen voor het eigen aanbod.

Tabel 3.9: Samenhang algemene deelnemersaantallen en beleid in de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod					
	PODIUMAANBOD		EDUCATIEF AANBOD		ANDER AANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd	exact	geraamd
Uitgaven programmering en marketing						
Lage uitgave programmering (<i>ref.</i>)						
Hoge uitgave programmering						▲
Hoge uitgave programmering en hoge uitgave marketing	+					
Personeel						
Laag (<i>ref.</i>)						
Midden						▲
Hoog						
Hoog+	+					
Aantal samenwerkingsverbanden						
0-1 (<i>ref.</i>)						
2						
3						
4						
5						

Tabel 3.10: Samenhang gedetailleerde deelnemersaantallen en beleid in de cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod			
	PROFESSIONEEL PODIUMAANBOD		POPULAIR PODIUMAANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd
Uitgaven programmering en marketing				
Lage uitgave programmering (<i>ref.</i>)				
Hoge uitgave programmering				
Hoge uitgave programmering en hoge uitgave marketing	+			
Personeelsbezetting				
Laag (<i>ref.</i>)				
Midden				
Hoog	+		+	
Hoog+				
Aantal samenwerkingsverbanden				
0-1 (<i>ref.</i>)				
2				
3				
4				
5				

Besluit

1. Heel veel cijfers

Aan de basis van dit boek ligt zeer uitgebreid cijfermateriaal over de Vlaamse openbare bibliotheken en de Vlaamse cultuurcentra. In de gegevensregistratie van de bibliotheken registreren 308 bibliotheken al 5 jaar lang het wel en wee van hun werking in meer dan 350 items. In de gegevensregistratie van de cultuurcentra registreren 62 cultuurcentra al 5 jaar lang het reilen en zeilen van hun werking in minstens zoveel items. Dat levert gigantisch veel informatie op en het is onmogelijk om al die informatie te ontsluiten in dit boek. Anderzijds daagt zo'n grote hoeveelheid aan informatie wel uit om methoden te ontwikkelen om zoveel mogelijk gegevens te ontsluiten, te interpreteren en inzichten te verwerven. Dat is de taak die we ons met dit cijferboek hebben gesteld en waarin we (hopelijk) zijn geslaagd.

In dit boek hebben we ervoor gekozen om in het eerste hoofdstuk de werking van de bibliotheken (deel I) en de cultuurcentra (deel II) uit te drukken in indicatoren van het aantal leners, bezoekers, uitleningen en deelnemers. Daarnaast brengen we in het tweede hoofdstuk alle kenmerken van de bibliotheken en de cultuurcentra onder in 5 of 6 belangrijke werkthema's (o.a. collectie/aanbod, doelgroepen, diensten, beleid, ...). Binnen ieder thema hebben we deze kenmerken samengebracht in enkele 'samengestelde maten'. Binnen het thema beleid, bijvoorbeeld, werken we met samengestelde maten over het financieel beleid, het personeelsbeleid en het samenwerkingsbeleid. In het derde, meest technische hoofdstuk van ieder deel, hebben we gekeken welke samengestelde maten samenhangen met verschillende kenmerken van respectievelijk de bibliotheken en de cultuurcentra. Door deze koppeling te maken gaan we een stap verder dan enkel het eindeloos opsommen van cijfers. In deze hoofdstukken doen we uitspraken in de trant van: "bibliotheken of cultuurcentra met een hoog kwalitatief personeelsbeleid hebben hogere uitleenaantallen of deelnemersaantallen".

Bij het onderzoeken van deze samenhangen, hebben we rekening gehouden met de verschillen in grootte van bibliotheken en cultuurcentra. Bibliotheken in kleinere gemeenten of cultuurcentra uit de 'laagste' categorie hebben door hun kleinere werkgebied per definitie lagere leners- of deelnemersaantallen. Door vooraf rekening te houden met de verstedelijkingsgraad van de gemeenten waarin de bibliotheek zich bevindt en met de categorie waartoe het cultuurcentrum behoort, zijn we er zeker van dat de samenhangen uit het derde hoofdstuk geen schijnverbanden zijn, d.w.z. louter voortvloeiend uit het verschil in grootte van de bibliotheken en cultuurcentra.

Aan het eind van iedere paragraaf hebben we ‘in het kort’ de belangrijkste cijfers, bevindingen, verschuivingen of samenhangen samengevat. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen we in dit besluit dus naar deze kadertjes. Wel willen we hier de belangrijkste discussiepunten of vragen opwerpen die tijdens de verwerking van alle cijfers en de redactie van het boek opdoken bij de onderzoekers en de leden van de stuurgroep. We hopen dat deze informatie nieuwe inzichten biedt bij de evaluatie van bestaand beleid en de ontwikkeling van nieuw beleid.

2. Bibliotheken

Jeugdleners

Jongeren (hier afgebakend tot 15 jaar) blijven een speciale doelgroep binnen de bibliotheken. Eens te meer tonen de cijfers in dit boek aan dat het mobiliseren en activeren van jongeren geen gemakkelijke taak is. Uit de cijfers blijkt immers dat bibliotheken die actief zijn op verschillende vlakken, het aandeel jeugdleners op het totaal aantal leners ziet dalen. Bibliotheken met veel collectiegebonden activiteiten, veel andere activiteiten, gunstige openingsuren en veel lokale samenwerkingsverbanden hebben een significant lager percentage jeugdleners dan andere bibliotheken. En het is extra frustrerend dat het juist diezelfde bibliotheken zijn die omwille van diezelfde kenmerken wél significant hogere uitleencoëfficiënten hebben. Ook voor gedrukte materialen voor de jeugd. Daar komt bij dat ook de leesbevorderingsactiviteiten voor jeugd er eveneens niet toe leiden dat het percentage jeugdleners stijgt maar dat er wel meer materialen voor jeugd worden ontleend. Heel opvallend is tot slot dat bibliotheken die meer ‘onpersoonlijk’ worden doordat ze bijvoorbeeld veel diensten via het internet aanbieden of een inleverbox en zelfuitleenbalie hebben, juist wel een significant hoger aandeel jongeren onder hun leners heeft dan bibliotheken met minder van deze ‘onpersoonlijke’ infrastructurele kenmerken. Echter, deze kenmerken hangen dan juist weer samen met significant lagere uitleencoëfficiënten.

Digitalisering

Dat digitalisering van bibliotheken zijn intrede heeft gemaakt, staat buiten kijf. Anno 2010 zijn er nog nauwelijks bibliotheken die qua promotie, service, toegang en collectie volledig ‘digiloos’ zijn. Anderzijds blijkt de mate van digitalisering nog altijd erg gebonden te zijn aan de grootte van de bibliotheek. In de grote, verstedelijkte gebieden lopen de bibliotheken voorop als het gaat om digitalisering van de verschillende aspecten van hun werking. In de klein(st)e gemeenten (kleiner dan 20.000 of kleiner dan 10.000 inwoners) zijn een aantal vormen van digitalisering nog niet diep doorgedrongen. En dat is opvallend, want juist een

hogere mate van digitalisering gaat significant samen met hogere uitleencoëfficiënten en lenerscoëfficiënten.

Betalingsbereidheid

In de eerste analyses van de participatiesurvey van 2009 werd aangehaald dat de betalingsbereidheid van bibliotheekbezoekers hoger is dan het lidgeld dat nu wordt gevraagd.⁸ Eerder onderzoek onder de gebruikers van bibliotheken uit 2004 wees uit dat hoge lid-, leen- en reserveringskosten juist een drempel vormen om naar de bibliotheek te gaan.⁹ De uitkomsten van de analyse van de cijfers in dit boek liggen ergens in het midden. Enerzijds is er ondersteuning van de betalingsbereidheid voor bibliotheekgebruik omdat blijkt dat bibliotheken die volledig kosteloos zijn geen hogere uitleen- en lenerscoëfficiënten hebben. Integendeel, voor de coëfficiënt van leners uit het eigen werkgebied geldt juist dat meer tarieven tot een hogere uitleen- en lenerscoëfficiënt leiden. Hoewel we al eerder vaststelden dat het veelal de klein(st)e bibliotheken zijn die volledig kosteloos zijn en het ook de klein(st)e bibliotheken zijn die de laagste lenersaantallen hebben, merken we hier nogmaals op dat voor deze samenhangen de bibliotheken qua grootte aan elkaar gelijkgesteld zijn (*i.e.*, daar is statistisch voor gecontroleerd). Anderzijds zijn tarieven ook een drempel voor ontlenen van materialen of het bezoeken van de bibliotheek. Immers, bibliotheken met veel tarieven hebben een significant lagere uitleencoëfficiënt voor audiovisuele materialen en in deze bibliotheken komt ook significant kleiner aandeel jeugdleners dan in bibliotheken die volledig kosteloos zijn.

Schaalvergroting en polarisatie

Grotere bibliotheken liggen in grotere gemeenten en hebben meer mogelijkheden om nieuwe of innoverende ontwikkelingen te implementeren, vaak tegen een lagere kostprijs. Om die reden zien we doorheen het hele eerste deel van dit boek dat bibliotheken in de (groot)stedelijke centrumgebieden het hoogst scoren op de verschillende indicatoren die de kenmerken van de bibliotheken samenvatten. Voor veel van deze indicatoren geldt dat ze samenhangen met hogere uitleen- en lenerscoëfficiënten maar ook dat ze samenhangen met een lager aandeel jeugdleners. Wanneer we deze bevinding terugkoppelen naar het eerste hoofdstuk, dan zien we daar gedeeltelijk een verklaring voor. De kleinste bibliotheken hebben met 43% een bijna twee keer grotere aandeel jeugdleners dan bibliotheken in de stedelijke gebieden. Het lijkt er dus op dat de jeugd niet profiteert van schaalvergroting in de

⁸ Zie Vekeman, A., J. Colpaert, A. Praet, M. Meulders & J. Scheerder (2011), *Betalingsbereidheid voor het gebruik van cultuur- en sportgoederen*. In: J. Lievens & H. Waeye, Participatie in Vlaanderen 2. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2009. Leuven: Acco Academic, p. 409-433.

⁹ Zie Glorieux, I. & T. Kuppens (2006), *De effectiviteit van Vlaamse bibliotheken. Een analyse op basis van het gebruikersonderzoek in 2004*. Eindrapport in opdracht van het Ministerie van Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap. Brussel: Onderzoeksgoep TOR, Vakgroep Sociologie, Vrije Universiteit Brussel.

bibliotheken. In het licht van deze vaststelling is het interessant te bekijken hoe deze kleinere bibliotheken evolueren. Volgen zij in het spoor van de grote bibliotheken of behouden zij hun status quo. In dat laatste geval zouden we in het tweede hoofdstuk van dit deel moeten vinden dat het percentage bibliotheken dat hoog scoort op de samengestelde indicatoren toeneemt, maar dat tegelijkertijd het percentage bibliotheken dat laag scoort onveranderd blijft. Het blijkt dat van dergelijke polarisatie eigenlijk nauwelijks sprake is. Met andere woorden, de kleinere bibliotheken volgen hetzelfde spoor als de grote bibliotheken. De vraag kan gesteld worden of deze ontwikkeling wenselijk is? Hebben kleinere bibliotheken niet mogelijk een andere functie dan grote bibliotheken? En kunnen een aantal ontwikkelingen of activiteiten niet interregionaal gedragen worden door de grootste bibliotheken zodat de kleinere bibliotheken (vaak met mindere middelen) zich op hun kerntaak kunnen richten?

Personeel

Ruim de helft van de uitgaven van de bibliotheek gaat naar het personeel en dat neemt toe over de jaren. En juist omdat het personeel zo zwaar drukt op de begroting van de bibliotheken, zijn zij vaak een richtpunt in het kader van bezuinigingen. In dit boek drukken we de kwaliteit van de personeelsbezetting uit in termen van een hoog aantal VTE, een hoog aandeel personeel op A- en/of B-niveau en een hoog aandeel personeel in statutair dienstverband. Uit de analyses blijkt dan dat bibliotheken die bovengemiddeld scoren op deze indicator van kwaliteit van de personeelsbezetting, hogere uitleencoëfficiënten hebben voor gedrukte en audiovisuele materialen. Wanneer een ruwe indicator als deze al dergelijke samenhang vertoont, mag het belang van kwalitatief hoog personeel zeker niet onderschat worden.

Vervolgonderzoek

Het continueren van de gegevensregistratie in dezelfde format biedt de mogelijkheid de analyses die in dit boek zijn gedaan te herhalen. Op die manier kunnen de huidige evoluties naar de lange termijn worden doorgetrokken. Aangezien het hier enkel de 'aanbodszijde' of kenmerken van de bibliotheken betreft zou het interessant zijn deze op gezette tijden te koppelen aan de 'vraagzijde' van de bibliotheken, namelijk de gebruikers. Een gebruikersonderzoek geeft een nog duidelijker beeld van de effecten van veranderingen in de werking en kenmerken van de bibliotheken.

3. Cultuurcentra

Eigen en receptieve werking

Het feit dat het aanbod van de cultuurcentra is opgedeeld in enerzijds *eigen* aanbod en anderzijds *receptief* aanbod, toont de dubbele opdracht die cultuurcentra hebben. Enerzijds moeten cultuurcentra voorzien in een divers aanbod van professioneel artistiek werk voor een publiek uit een ruim verzorgingsgebied. Anderzijds hebben zij de opdracht om een laagdrempelige culturele instelling te zijn voor de ontwikkeling van de culturele competentie en de bevordering van cultuurdeelname. De grote verschillen tussen beide werkingsvormen hebben ertoe geleid dat eerstvermelde werkingsvorm ook wel als veeleer *economische* werking wordt bestempeld (d.w.z. dat cultuurcentra tot op zekere hoogte vraag en aanbod op elkaar afstemmen en kosten gedeeltelijk dekken met de opbrengst van ticketverkoop en horeca) en laatstvermelde werkingsvorm als *sociale* werking.¹⁰ We zien dit ook terug in de gegevensregistratie. Met betrekking tot de eigen werking wordt zeer veel informatie zeer gedetailleerd geregistreerd, terwijl dit voor de receptieve werking veel minder is. Over de receptieve werking (georganiseerd door derden in het cultuurcentrum) zijn immers veel minder gegevens beschikbaar maar dat maakt wel dat we, met name in het derde hoofdstuk van dit deel, eigenlijk vooral de samenhang van de indicatoren met de eigen werking van de cultuurcentra analyseren en niet die met de receptieve werking. Dit is ergens wel jammer, want onderzoek uit 2008 toonde aan dat juist de receptieve werking haar taak goed vervult als het gaat om het bereiken van ondervertegenwoordigde gebruikersgroepen.¹¹

Anderzijds vinden we in de analyses in hoofdstuk 3 geen aanwijzingen dat de receptieve werking de deelnemersaantallen aan het eigen aanbod beïnvloedt. Sterker nog, in sommige gevallen lijkt er zelfs sprake van concurrentie of substitutie. Cultuurcentra met een sterk receptief aanbod aan educatieve activiteiten, bijvoorbeeld, hebben een significant lager deelnemersaantal voor hun educatieve activiteiten uit de eigen programmering. Het cultuurcentrum neemt dan blijkbaar een aanvullende rol op. De balans en wisselwerking tussen de eigen en receptieve opdracht van de cultuurcentra vergt zeker nog de nodige aandacht. Zeker omdat we merkten dat de categorieën van cultuurcentra hierin onderling sterk verschillen. Het percentage eigen activiteiten in de cultuurcentra uit categorie A neemt

¹⁰ Zie Van Tienoven, T.P. & I. Glorieux (2011), Cultuurdemocratie of culturele democratie? Cultuurparticipatie in de Vlaamse cultuurcentra. In: *Gids sociaal-cultureel en educatie werk*, 62, p. 97-108.

¹¹ Zie Glorieux, I. & T.P. van Tienoven (2008), *Ongelijkheid en tevredenheid in de Vlaamse cultuurcentra*. Onderzoek in opdracht van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen. Brussel: Onderzoeksgroep TOR, Vakgroep Sociologie, Vrije Universiteit Brussel.

toe van 32% in 2006 naar 40% in 2010, terwijl dat percentage voor de cultuurcentra uit categorie B (rond de 30%) en categorie C (rond de 20%) nauwelijks verandert over de jaren.

Aanbod

Het is opvallend dat, in tegenstelling tot de bibliotheken, doelgroepwerking, samenwerkingsverbanden, ondersteuning van het receptieve aanbod, diensten in huis, *et cetera*, nauwelijks een invloed hebben op de deelnemersaantallen aan het eigen aanbod. Enkel de cultuurcentra met creatieve diensten in huis hebben significant meer deelnemers voor het eigen educatieve aanbod, maar daar blijft het bij. Hogere deelnemersaantallen voor het eigen aanbod worden vooral bereikt door het 'product' te variëren of te vernieuwen (zie hier de veeleer *economische* werking van de cultuurcentra). Cultuurcentra die veel activiteiten buiten hun eigen infrastructuur organiseren, die hoge uitgaven doen voor programmering en marketing, die een hoge mate van diversiteit in het aantal genres van hun podiumaanbod hebben, en die hun totale aanbod oriënteren op de eigen programmering, hebben significant hogere deelnemersaantallen voor hun eigen aanbod. Opnieuw rijst hierdoor de vraag hoe de dubbele opdracht van de cultuurcentra past binnen dit beeld?

Personeel

Evenals voor de bibliotheken geldt ook voor de cultuurcentra dat ruim de helft van de uitgaven van het cultuurcentrum naar het personeel gaat. En ook hier zouden we kunnen veronderstellen dat juist omdat het personeel zo zwaar drukt op de begroting van de cultuurcentra, zij vaak het mikpunt zijn bij bezuinigingen. In dit boek drukken we de kwaliteit van de personeelsbezetting uit in termen van een hoog aantal VTE en een hoog aandeel agogisch personeel. Uit de analyses blijkt dan dat cultuurcentra die hoog scoren op deze indicator van kwaliteit van de personeelsbezetting, hogere deelnemersaantallen hebben voor het eigen podiumaanbod in het algemeen en voor het professionele en populaire podiumaanbod in het bijzonder. Hiermee wordt het belang van kwalitatief hoog personeel onderstreept.

Vervolgonderzoek

In termen van vervolgonderzoek zou het nuttig kunnen zijn een manier te vinden om meer gedetailleerde gegevens over de receptieve werking van de cultuurcentra te hebben. Zeker als het gaat om deelnemers- of gebruikersaantallen van de verschillende receptieve activiteiten. Desalniettemin is een continuering van de bestaande dataverzameling zeer wenselijk om de in dit boek geschetste evoluties en stand van zaken van de Vlaamse cultuurcentra in de toekomst te blijven monitoren. Tot slot geldt ook hier dat de werking en kenmerken van de Vlaamse cultuurcentra enkel vanuit de 'aanbodszijde' werden

geanalyseerd. Het zou interessant zijn deze gegevens te koppelen aan een nieuw gebruikersonderzoek dat de 'vraagzijde' van de cultuurcentra bevraagt.

4. Cijfers zeggen veel...

De grote hoeveelheid nauwkeurig verzameld en secuur opgevolgd cijfermateriaal is van zeer grote waarde. Dit boek toont aan dat ze de mogelijkheid bieden evoluties te schetsen in de werking en kenmerken van de bibliotheken en cultuurcentra, dat ze de mogelijkheid bieden bibliotheken en cultuurcentra te typeren aan de hand van thematische indicatoren, dat ze de mogelijkheid bieden de werking en de kenmerken van bibliotheken en cultuurcentra aan elkaar te relateren, en dat ze de mogelijkheid bieden vragen op te roepen en inzichten te geven om beleidsevaluatief en beleidsconstructief verder te gaan. Desalniettemin is het zaak niet volledig blind te varen op enkel het cijfermateriaal, maar tevens naar de context te kijken waarbinnen de cijfers worden vergaard. Sommige kenmerken laten zich nu eenmaal niet (gemakkelijk) vatten in cijfers. De ligging en bereikbaarheid van bibliotheken en cultuurcentra; de uitstraling van het gebouw; de vriendelijkheid en behulpzaamheid van het personeel; de beschikbaarheid van gewenste materialen of tickets; *et cetera*. Cijfers zeggen veel, heel veel, maar zeker niet alles.

Bijlagen

1. Indeling bibliotheken naar stedelijkheid

Tabel 1.1: Indeling bibliotheken naar stedelijkheid (2010)

Mate van verstedelijking	Openbare bibliotheek	
Grootstedelijk centrumgebied	HOB BRUSSEL OB ANTWERPEN OB GENT	
Stedelijk centrumgebied	OB AALST OB BRUGGE OB GENK OB HASSELT OB LEUVEN	OB MECHELEN OB OOSTENDE OB ROESELARE OB SINT-NIKLAAS OB TURNHOUT
Ander centrumgebied	OB AARSCHOT OB ASSE OB BEERSEL OB BEVEREN OB BILZEN OB BLANKENBERGE OB BOOM OB BREE OB BRUSSEL OB DEINZE OB DENDERMONDE OB DIEST OB DIKSMUIDE OB DILBEEK OB EEKLO OB GEEL OB GERAARDSBERGEN OB GRIMBERGEN OB HEIST-OP-DEN-BERG OB HOOGSTRATEN OB IEPER OB KNOKKE-HEIST OB LEOPOLDSBURG OB LIER OB LOKEREN	OB LOMMEL OB MAASEIK OB MAASMECHELEN OB MENEN OB MOL OB NINOVE OB OUDENAARDE OB OVERIJSE OB OVERPELT OB POPERINGE OB RONSE OB SINT-PIETERS-LEEUEW OB SINT-TRUIDEN OB TEMSE OB TERVUREN OB TIENEN OB TONGEREN OB TORHOUT OB VEURNE OB VILVOORDE OB WAREGEM OB WETTEREN OB ZAVENTEM OB ZOTTEGEM

Tabel 1.1: Indeling bibliotheken naar stedelijkheid (2010) - vervolg

Mate van verstedelijking	Openbare bibliotheek	
Niet-centrumgebied >10.000 inwoners	OB AALTER	OB HAACHT-BOORTMEERBEEK
	OB AARTSELAAR	OB HAALTERT
	OB AFFLIGEM	OB HALLE
	OB ALKEN	OB HAM
	OB ANDERLECHT	OB HAMME
	OB ANZEGEM	OB HAMONT-ACHEL
	OB ARENDONK	OB HARELBEKE
	OB ASSENEDE	OB HECHTEL-EKSEL
	OB AVELGEM	OB HEMIKSEM EN SCHELLE
	OB BALEN	OB HERENT
	OB BEERNEM	OB HERENTALS
	OB BEERSE	OB HERK-DE-STAD
	OB BERINGEN	OB HERSELT
	OB BERLAAR	OB HERZELE
	OB BERLARE	OB HEUSDEN-ZOLDER
	OB BOCHOLT	OB HOEILAART
	OB BOECHOUT	OB HOUTHALEN-HELCHTEREN
	OB BONHEIDEN	OB HOUTHULST
	OB BORGLOON	OB ICHTEGEM
	OB BORNEM	OB INGELMUNSTER
	OB BORSBEEK	OB IZEGEM
	OB BRAKEL	OB JABBEKE
	OB BRASSCHAAT	OB JETTE
	OB BRECHT	OB KALMTHOUT
	OB BREDENE	OB KAMPENHOUT
	OB BUGGENHOUT	OB KAPellen
	OB DAMME	OB KASTERLEE
	OB DE HAAN	OB KEERBERGEN
	OB DE PANNE	OB KINROOI
	OB DE PINTE	OB KOKSIJDE
	OB DEERLIJK	OB KONTICH
	OB DENDERLEEuw	OB KORTEMARK
	OB DESTELBERGEN	OB KORTENBERG
	OB DIEPENBEEK	OB KORTRIJK
	OB DILSEN-STOKKEM	OB KRUIBEKE
	OB DUFFEL	OB KUURNE
	OB EDEGEM	OB LAAKDAL
	OB ELSENE	OB LAARNE
	OB ERPE-MERE	OB LANAKEN
	OB ESSEN	OB LANDEN
	OB ETTERBEEK	OB LEBBEKE
	OB EVERE	OB LEDE
	OB EVERGEM	OB LIEDEKERKE
	OB GAVERE	OB LILLE
	OB GISTEL	OB LOCHRISTI
	OB GROBBENDONK	OB LONDERZEEL

Tabel 1.1: Indeling bibliotheken naar stedelijkheid (2010) - vervolg

Mate van verstedelijking	Openbare bibliotheek	
Niet-centrumgebied >10.000 inwoners - vervolg	OB LUBBEEK	OB SCHOTEN
	OB LUMMEN	OB SINT-GENESIUS-RODE
	OB MACHELEN	OB SINT-GILLIS
	OB MALDEGEM	OB SINT-GILLIS-WAAS
	OB MALLE	OB SINT-JANS-MOLENBEEK
	OB MEEUWEN-GRUITRODE	OB SINT-KATELIJNE-WAVER
	OB MEISE	OB SINT-PIETERS-WOLUWE
	OB MELLE	OB STABROEK
	OB MERCHTEM	OB STADEN
	OB MERELBEKE	OB STEENOKKERZEEL
	OB MEULEBEKE	OB STEKENE
	OB MIDDELKERKE	OB TERNAT
	OB MOORSLEDE	OB TESSENDERLO
	OB MORTSEL	OB TIELT
	OB NAZARETH	OB TIELT-WINGE
	OB NEERPELT	OB TREMELO
	OB NEVELE	OB UKKEL
	OB NIEUWPOORT	OB VORST
	OB NIJLEN	OB VOSSELAAR
	OB OLEN	OB WAASMUNSTER
	OB OOSTERZELE	OB WEMMEL
	OB OOSTKAMP	OB WERVIK
	OB OPGLABBEEK	OB WESTERLO
	OB OPWIJK	OB WEVELGEM
	OB OUD-HEVERLEE	OB WICHELEN
	OB OUD-TURNHOUT	OB WILLEBROEK
	OB PEER	OB WINGENE
	OB PUTTE	OB WOMMELGEM
	OB PUURS	OB WUUSTWEZEL
	OB RANST	OB ZANDHOVEN
	OB RAVELS	OB ZEDELGEM
	OB RETIE	OB ZELE
	OB RIEMST	OB ZELZATE
	OB RIJKEVORSEL	OB ZEMST
	OB ROOSDAAL	OB ZOERSEL
	OB ROTSELAAR	OB ZONHOVEN
	OB RUMST	OB ZONNEBEKE
	OB SCHAARBEEK	OB ZULTE
	OB SCHERPENHEUVEL-ZICHE	OB ZWEVEGEM
	OB SCHILDE	OB ZWIJNDRECHT

Tabel 1.1: Indeling bibliotheken naar stedelijkheid (2010) - vervolg

Mate van verstedelijking	Openbare bibliotheek	
Niet-centrumgebied <10.000 inwoners	OB ALVERINGEM	OB LENDELEDE
	OB ARDOOIE	OB LENNIK
	OB AS	OB LICHTERVELDE
	OB BAARLE-HERTOG	OB LIERDE
	OB BEGIJNENDIJK	OB LINT
	OB BEKKEVOORT	OB LINTER
	OB BERTEM	OB LOVENDEGEM
	OB BIERBEEK	OB MAARKEDAL
	OB BOUTERSEM	OB MEERHOUT
	OB DENTERGEM	OB MERKSPLAS
	OB DESSEL	OB MESEN
	OB GALMAARDEN	OB MOERBEKE
	OB GEETBETS	OB NIEL
	OB GINGELOM	OB OOSTROZEBEKE
	OB GLABBEEK	OB OUDENBURG
	OB GOOIK	OB OUDERGEM
	OB HEERS	OB PEPINGEN
	OB HERENTHOUT	OB PITTEM
	OB HERNE	OB SINT-AGATHA-BERCHEM
	OB HEUVELLAND	OB SINT-AMANDS
	OB HOEGAARDEN	OB SINT-LAUREINS
	OB HOESELT	OB SINT-LIEVENS-HOUTEM
	OB HOLSBEEK	OB SINT-MARTENS-LATEM
	OB HOOGLEDE	OB VOEREN
	OB HOVE	OB VORSELAAR
	OB HULDENBERG	OB WAARSCHOOT
	OB HULSHOUT	OB WACHTEBEKE
	OB KAPELLE-OP-DEN-BOS	OB WATERMAAL-BOSVOORDE
	OB KAPRIJKE	OB WELLEN
	OB KLUISBERGEN	OB WIELSBEKE
	OB KNESSELARE	OB WIJNEGEM
	OB KOEKELARE	OB WORTEGEM-PETEGEM
	OB KORTENAKEN	OB ZINGEM
	OB KORTESSEM	OB ZOMERGEM
	OB KRUISSHOUTEM	OB ZOUTLEEUW
	OB LANGEMARK-POELKAPELL	OB ZUTENDAAL
	OB LEDEGEM	OB ZWALM

2. Indeling cultuurcentra naar categorie

Tabel 2.1: Indeling cultuurcentra naar categorie (2009)

Categorie	Plaats cultuurcentrum	
Categorie A	AALST	LEUVEN
	BRUGGE	MECHELEN
	DILBEEK	ROESELARE
	GRIMBERGEN	SINT-NIKLAAS
	HASSELT	TURNHOUT
	KORTRIJK	
Categorie B	AARSCHOT	LIER
	BORNEM	LOKEREN
	DENDERMONDE	MENEN
	EKLO	MOL
	GEEL	OVERIJSE
	GENK	SINT-TRUIDEN
	HALLE	TIELT
	HERENTALS	TONGEREN
	IEPER	VILVOORDE
	KNOKKE-HEIST	WAREGEM
Categorie C	ASSE	KOKSIJDE
	BEERSEL	LEOPOLDSBURG
	BERINGEN	LOMMEL
	BEVEREN	MAASEIK
	BIERBEEK	MAASMECHELEN
	BILZEN	NINOVE
	BLANKENBERGE	OVERPELT
	BOOM	SCHOTEN
	BRASSCHAAT	TEMSE
	BREE	TERNAT
	DIKSMUIDE	TESSENDERLO
	EVERGEM	TIENEN
	GERAARDSBERGEN	TORHOUT
	HEIST-OP-DEN-BERG	VILVOORDE
	HEUSDEN-ZOLDER	WETTEREN
	HOUTHALLEN-HELCHTEREN	WEVELGEM

3. Verklarende statistische woordenlijst

Categorische variabele – een variabele die geen getallen aanneemt, maar kenmerken, categorieën of klassenwaarden (bv. opleiding)

Correlatie - wil zeggen dat er een samenhang is tussen de waarden van twee variabelen

Continue variabele – een variabele die binnen een bepaald interval alle waarden kan aannemen (bv. leeftijd)

Dummy variabele – een variabele die waarde 0 of 1 aanneemt, vaak overeenkomstig met nee of ja, wel of niet (bv. het hebben van kinderen)

Extreme waarden – zie *outliers*

Gemiddelde – het rekenkundige gemiddelde van een *variabele* verkregen door de som van alle waarden te delen door het aantal waarnemingen van deze *variabele*

Kansverdeling – de verdeling van de kansen op bepaalde uitkomsten bij een experiment waar toeval een rol speelt (bv. het werpen van een dobbelsteen)

Kurtosis – de mate van aanwezigheid van een sterke piek in de *kansverdeling* als gevolg van aanwezigheid van *extreme waarden*

Kwartiel – een groep van 25%

Maximum – de hoogste waarneming van een gegevensverzameling

Mediaan – de middelste waarneming van een gegevensverzameling

Minimum – de laagste waarneming van een gegevensverzameling

Modus – de meest voorkomende waarneming van een gegevensverzameling

n – het aantal cases binnen een gegevensverzameling

Normale verdeling – een continue *kansverdeling* van een *continue variabele* (bv. de lengte van een groot aantal personen) met de volgende eigenschappen:

- De verdeling is klokvormig en symmetrisch ten opzichte van het *gemiddelde*
- *Gemiddelde, modus* en *mediaan* vallen samen
- De verdeling wordt bepaald door de *standaardafwijking* van de verwachtingswaarde (= *gemiddelde*) en de vuistregel stelt dat 68% van de gegevens binnen één keer de *standaardafwijking* ligt van de verwachtingswaarde en 95% binnen twee keer de *standaardafwijking* ligt van de verwachtingswaarde

Outliers – een waarneming die duidelijk afwijkt van alle andere waarneming in een gegevensverzameling

Piekvormigheid – zie *kurtosis*

Procentpunten – is het verschil tussen twee percentages; bv. het verschil tussen 50% en 100% is 50 procentpunten (vergl. het verschil in percentage is 200%)

Regressieanalyse – statistische techniek voor het analyseren van gegevens waarin (mogelijk) sprake is van een samenhang

Scheefheid – zie *skewness*

Schijnsamenhang – een samenhang tussen twee variabelen die verdwijnt wanneer er gecontroleerd wordt voor de samenhang tussen deze twee variabelen en een derde variabele

Significantie – een term die aangeeft of aangenomen kan worden dat een verschil wel of niet toe te schrijven is aan toeval; een significante uitkomst ondersteunt de veronderstelling dat een verschil niet door toeval is ontstaan, maar door iets anders

Skewness – de mate van asymmetrie in de *kansverdeling* van een *variabele*

Standaardafwijking – de mate van de spreiding van een *variabele* verkregen door de vierkantswortel te nemen van de som van alle waarden minus het gemiddelde van de *variabele*

Tertiel – een groep van 33 $\frac{1}{3}$ %

Variabele – een willekeurig element van een gegevensverzameling

4. Resultaten regressieanalyse samenhangen bibliotheken

Enkel de significante (voor $p \leq 0,05$), gestandaardiseerde regressie-coëfficiënten (Bèta's) zijn weer gegeven. Voor ieder indicator zijn de regressie-coëfficiënten gecontroleerd voor de mate van stedelijkheid (*ref.* is grootstedelijke gebied). Voor elke indicator is een aparte regressieanalyse gedaan.

4.1 Uitleencoëfficiënten

Tabel 4.1: Resultaten regressieanalyse samenhangen uitleencoëfficiënten bibliotheken

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Stand van zaken collectie					
Stabiel (<i>ref.</i>)					
Inefficiënt	-,130	-,125			-,170
Efficiënt	-,208	-,204	-,111	-,172	-,164
Samenstelling collectie					
Standaard (<i>ref.</i>)					
Klassiek			-,071	,146	
Nieuw			,251		-,081
Aantal kanalen voor digitale promotie					
0 (<i>ref.</i>)					
1	,230	,229	,141	,192	,225
2	,258	,261	,120	,274	,221
3	,164	,172		,168	,168
4					
Aantal opties van digitale service					
0 (<i>ref.</i>)					
1	,123	,127		,160	,086
2					
3	,185	,190		,189	,189
Aantal mogelijkheden tot digitale toegang					
0 (<i>ref.</i>)					
1	,049	,056			,056
2		,058			,058
Omvang digitale collectie in aantal elektronische abonnementen					
0 (<i>ref.</i>)					
1-2	,119	,126		,149	,110
3-7	,222	,245		,173	,271
>7	,111	,105	,089	,126	,075

Tabel 4.1: Resultaten regressieanalyse samenhangen uitleencoëfficiënten bibliotheken - vervolg

Indicatoren	Uitleencoëfficiënten				
	UC	GMUC	AVMUC	GMJUC	GMVUC
Aantal collectiegebonden activiteiten					
0-1 (ref.)					
2					
3					,110
4	,128	,084		,116	,159
Aantal andere activiteiten					
0 (ref.)					
1					
2		,097		,108	
3	,193	,202	,085	,200	,078
4-5	,108	,118		,109	,176
Aantal vormen van infrastructurele dienstverlening					
Geen (ref.)					
1	-,123	-,132		-,152	-,109
2	-,235	-,248		-,270	-,210
3	-,159	-,169		-,210	-,118
4-5	-,122	-,114	-,062	-,138	-,084
Kwaliteit van openingsuren					
Laag (ref.)					
Beneden gemiddeld	,084	,086	,074		,121
Boven gemiddeld	,135	,147	,094	,105	,170
Hoog	,207	,219		,115	,284
Aantal tarieven aangerekend door bibliotheek					
0 (ref.)					
1	,106	,135	-,143		,191
2			-,384		,165
3		,108	-,608		,215
4		,141	-,653		,210
Kwaliteit personeelsbezetting					
Laag (ref.)					
Beneden gemiddeld			,068		
Boven gemiddeld	,070	,061	,068	,075	
Hoog					
Aantal lokale samenwerkingsverbanden					
0-1 (ref.)					
2					
3					
4					,106
5					

4.2 Lenerscoëfficiënten

Tabel 4.2: Resultaten regressieanalyse samenhangen lenerscoëfficiënten bibliotheken

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Stand van zaken collectie			
Stabiel (<i>ref.</i>)			
Inefficiënt		-,084	,101
Efficiënt			
Samenstelling collectie			
Standaard (<i>ref.</i>)			
Klassiek			-,146
Nieuw	-,100	-,095	,076
Aantal kanalen voor digitale promotie			
0 (<i>ref.</i>)			
1			-,109
2	,137	,119	
3	,210	,180	
4	,075	,060	
Aantal opties van digitale service			
0 (<i>ref.</i>)			
1			
2	,061	,062	
3	,053		-,115
Aantal mogelijkheden tot digitale toegang			
0 (<i>ref.</i>)			
1	,061	,062	-,076
2	,053		
Omvang digitale collectie in aantal elektronische abonnementen			
0 (<i>ref.</i>)			
1-2	,113	,111	-,148
3-7	,275	,250	-,173
>7	,071	,077	
Aantal collectiegebonden activiteiten			
0-1 (<i>ref.</i>)			
2			
3	,143	,130	
4	,248	,199	-,101

Tabel 4.2: Resultaten regressieanalyse samenhangen lenerscoëfficiënten bibliotheken - vervolg

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Aantal andere activiteiten			
0 (ref.)			
1			-,086
2	,103	,155	-,086
3	,122	,172	-,174
4-5	,263	,262	
Aantal vormen van infrastructurele dienstverlening			
Geen (ref.)			
1	-,162	-,143	
2	-,216	-,180	,129
3	-,161	-,142	,076
4-5			,065
Kwaliteit van openingsuren			
Laag (ref.)			
Beneden gemiddeld	,166	,196	-,143
Boven gemiddeld	,271	,229	-,158
Hoog	,337	,307	-,212
Aantal tarieven aangerekend door bibliotheek			
0 (ref.)			
1	,118	,171	-,097
2	,168	,194	
3	,262	,282	-,108
4	,249	,295	
Kwaliteit personeelsbezetting			
Laag (ref.)			
Beneden gemiddeld			
Boven gemiddeld			
Hoog			
Aantal lokale samenwerkingsverbanden			
0-1 (ref.)			
2			-,123
3	,166	,151	-,171
4	,228	,211	-,152
5	,291	,242	-,217
Aantal bovenlokale samenwerkingsverbanden			
0-1(ref.)			
2			
3			
4			
5+			

Tabel 4.2: Resultaten regressieanalyse samenhangen lenerscoëfficiënten bibliotheken - vervolg

Indicatoren	Lenerscoëfficiënten		
	LC	LCW	LCJ
Aantal vormen van aangepaste dienstverlening			
1-3 (ref.)			
4-5	,120	,108	
6-7			,098
8+	,131	,107	
Aantal vormen van doelgroepwerking jeugd			
1-3(ref.)			
4			
5	,134	,098	
6	,159	,097	
7	,181	,150	
Aantal vormen van doelgroepwerking volwassenen			
0-1 (ref.)			
2		,095	-,135
3	,117	,142	-,154
4	,137	,133	-,137
5	,174	,170	-,127

5. Twee manieren om het gemiddelde te berekenen

Stel dat er maar twee cultuurcentra zijn die drie soorten activiteiten organiseren. De deelnemersaantallen voor beide cultuurcentra staan in tabel 5.1 weergegeven. In cultuurcentrum 1 zijn er in totaal 15 deelnemers verspreid over 3 activiteiten. Gemiddeld is dat 5 deelnemers per activiteit. In cultuurcentrum 2 zijn er in totaal 21 deelnemers verspreid over 3 activiteiten. Gemiddeld is dat 7 deelnemers per activiteit.

De manier waarop het ASCW het gemiddelde berekent, is door alle deelnemers van alle activiteiten van beide cultuurcentra op te tellen (dat is 36) en vervolgens te delen door het totaal aantal activiteiten dat er in beide cultuurcentra wordt georganiseerd (dat is 6). Het gemiddelde aantal deelnemers per activiteit volgens de berekening van het ASCW is dan 6 deelnemers per activiteit (zie cursief gedrukte cellen). Met andere woorden, het ASCW berekent direct het *algemene gemiddelde*.

De manier waarop wij het gemiddelde berekenen, is door het gemiddelde van het gemiddelde aantal deelnemers per cultuurcentrum te nemen (5 en 7). Het gemiddelde aantal deelnemers volgens onze berekening is dan 6,5 deelnemers per activiteit (zie vetgedrukte cellen). Met andere woorden, wij berekenen eerst het *individuele gemiddelde* en aan de hand van alle individuele gemiddelden wordt het *algemene gemiddelde* berekend.

Tabel 5.1: Twee manieren om het gemiddelde te berekenen

CC	Act. 1	Act. 2	Act. 3	Tot. deeln.	Tot. act.	Gem.	Gem. van gem.
1	5	5	5	15	3	5 deeln.	6,5 deeln.
2	7	7	7	21	3	7 deeln.	
<i>Totaal</i>				<i>36</i>	<i>6</i>	<i>6 deeln.</i>	

Zoals het rekenvoorbeeld laat zien, kan dit tot verschillende waarden leiden. Dat wil niet zeggen dat de ene berekening fout is en de andere goed. Het verschil tussen beide berekeningen is dat als we nu terugkijken naar het gemiddeld aantal deelnemers per activiteit voor de individuele cultuurcentra, deze volgens de berekening van het ASCW voor ieder cultuurcentrum 6 is. Echter, volgens de manier waarop wij het gemiddelde berekenen, blijft cultuurcentrum 1 een gemiddelde van 5 deelnemers per activiteit houden en cultuurcentrum 2 een gemiddelde van 7 deelnemers per activiteit. Dat is ook wat we bedoelen wanneer we in de tekst zeggen dat we de onderlinge variatie van de cultuurcentra willen behouden.

6. Resultaten regressieanalyse samenhangen cultuurcentra

Enkel de significante (voor $p \leq 0,05$), gestandaardiseerde regressie-coëfficiënten (Bèta's) zijn weer gegeven. Voor ieder indicator zijn de regressie-coëfficiënten gecontroleerd voor de categorie van het cultuurcentrum (*ref.* is categorie B). Voor elke indicator is een aparte regressieanalyse gedaan.

6.1 Algemene deelnemersaantallen

Tabel 6.1: Resultaten regressieanalyse samenhangen algemene deelnemersaantallen cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod					
	PODIUMAANBOD		EDUCATIEF AANBOD		ANDER AANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd	exact	geraamd
Oriëntatie programmering						
Middengroep (<i>ref.</i>)						
Eigen oriëntatie			-,165	-,167		-,134
Receptieve oriëntatie						
Aantal genres podiumaanbod						
Laag (<i>ref.</i>)						
Beneden gemiddeld						
Boven gemiddeld	,208					
Hoog	,278					
Aantal soorten overig eigen aanbod						
1-2 (<i>ref.</i>)						
3						
4						
5	,148	,200	,254	,182	,338	,189
Oriëntatie receptief aanbod						
Andere act. georiënteerd (<i>ref.</i>)						
Podium georiënteerd			-,167	-,195		
Educatief georiënteerd		-,158	-,152	-,238	-,138	-,169
Aantal activiteiten extra muros en/of in de openlucht						
Weinig (<i>ref.</i>)						
Midden						
Veel	,125	,239	,221	,186		,202
Aantal contexten eigen aanbod						
0 (<i>ref.</i>)						
1						
2						
3			,164			

Tabel 6.1: Resultaten regressieanalyse samenhangen algemene deelnemersaantallen
cultuurcentra - vervolg

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod					
	PODIUMAANBOD		EDUCATIEF AANBOD		ANDER AANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd	exact	geraamd
Ondersteuning receptief aanbod						
Geen (<i>ref.</i>) Organisatorisch of promotioneel Organisatorisch en promotioneel Org. en prom. en veel receptieve activiteiten van lokale verenigingen						
Eigen activiteiten doelgroepen						
Geen of één (<i>ref.</i>) twee drie drie en veel doelgroepgerichte activiteiten						
Aantal creatieve diensten in huis						
Geen (<i>ref.</i>) 1 2				,165 ,228		,192
Overige diensten in huis						
Geen (<i>ref.</i>) Wel	-,081					
Uitgaven programmering en marketing						
Lage uitgave programmering (<i>ref.</i>) Hoge uitgave programmering Hoge uitgave programmering en hoge uitgave marketing	,099					
Personeel						
Laag (<i>ref.</i>) Midden Hoog Hoog+						
Aantal samenwerkingsverbanden						
0-1 (<i>ref.</i>) 2 3 4 5						

6.2 Gedetailleerde deelnemersaantallen

Tabel 6.2: Resultaten regressieanalyse samenhangen gedetailleerde deelnemersaantallen cultuurcentra

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod			
	PROFESSIONEEL PODIUMAANBOD		POPULAIR PODIUMAANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd
Oriëntatie programmering				
Middengroep (ref.)				
Eigen oriëntatie				
Receptieve oriëntatie				
Aantal genres podiumaanbod				
Laag (ref.)				
Beneden gemiddeld				
Boven gemiddeld	,201		,251	
Hoog	,262		,181	
Aantal soorten overig eigen aanbod				
1-2 (ref.)				
3				
4				
5	,126	,194		,186
Oriëntatie receptief aanbod				
Andere act. georiënteerd (ref.)				
Podium georiënteerd			-,111	
Educatief georiënteerd		-,146		-,162
Aantal activiteiten extra muros en/of in de openlucht				
Weinig (ref.)				
Midden				
Veel	,131	,249		,214
Aantal contexten eigen aanbod				
0 (ref.)				
1				
2				
3				
Ondersteuning receptief aanbod				
Geen (ref.)				
Organisatorisch of promotioneel			-,183	
Organisatorisch en promotioneel				
Org. en prom. en veel receptieve activiteiten van lokale verenigingen				

Tabel 6.2: Resultaten regressieanalyse samenhangen gedetailleerde deelnemersaantallen cultuurcentra - vervolg

Indicatoren	Deelnemers eigen aanbod			
	PROFESSIONEEL PODIUMAANBOD		POPULAIR PODIUMAANBOD	
	exact	geraamd	exact	geraamd
Eigen activiteiten doelgroepen				
Geen of één (ref.)				
twee				
drie				
drie en veel doelgroepgerichte activiteiten				
Aantal creatieve diensten in huis				
Geen (ref.)				
1				
2		,294	,122	,304
Overige diensten in huis				
Geen (ref.)				
Wel	-,088			
Uitgaven programmering en marketing				
Lage uitgave programmering (ref.)				
Hoge uitgave programmering				
Hoge uitgave programmering en hoge uitgave marketing	,109			
Personeel				
Laag (ref.)				
Midden				
Hoog				
Hoog+				
Aantal samenwerkingsverbanden				
0-1 (ref.)				
2				
3				
4				
5				